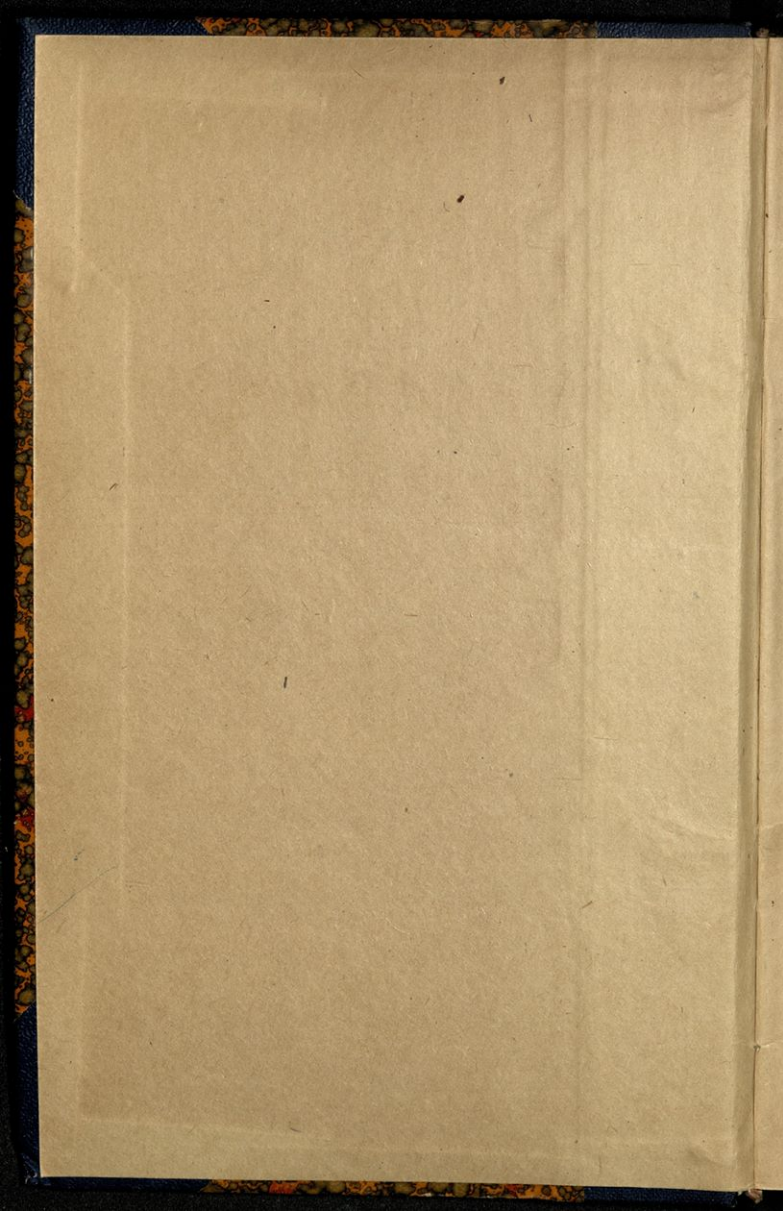

64637

Osmero blagrov na svetu

ali

dolga pridiga za kratkočasno življenje.

Veselite se vselej v Gospodu;
še rečem, veselite se!
Fil. 4, 4.

Spisal

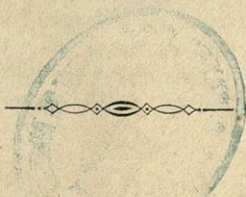
A n t o n K r ž i č,

katehet v Ljubljani.

Založila in na svetlo dala

Družba sv. Mohora v Celovcu.

Z dovoljenjem visokočastitega Krškega knezoškofijstva.

1887.

Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.

64637

Opravičenje.

vsaki reči skoraj se že bere po knjigah, vse se popisuje na široko in na drobno, reči, ki so in kakoršnih ni; zakaj, sem si mislil sam pri sebi, zakaj bi se Slovencem ne popisalo tudi to, kar ima vsak človek, toraj tudi vsak Slovenec najraje: sreča! — Ko bi bil tako knjižico, kakor je ta-le, napisal le za učene ljudi, imenoval bi jo bil bržkone: „filozofijo srečnega življenja“, „umetnost srečnega življenja“, ali „šolo sreče“, ali pa še kako drugače; — a ker sem jo namenil vsem ljubim Slovencem sploh, kateri bi bili še radi srečni, predno pojdemo v mrzli grob, nisem hotel jej pisati bahastega imena, temuč, ker imamo pri nas navado „blagrovati“ srečne, sem kar dejal: „Osmero blagrov“. Sem li spis prav tako krstil ali ne, ter dobro osnoval, lepo izpeljal i. t. d., nočem razkazovati, marveč vsakemu je prosto, knjigo soditi, kakor — hoče. Bistveno se mi le to-le zdi potrebno omeniti, da pričujoči spis ni prav za prav razlaganje osmerih blagrov na gori, ampak se le naslanja na dotične prekrasne besede Jezusove, je le takorekoč vejica na drevesu razlag prekrasnih naukov izrečenih v osmerih blagrih. Kakor vsebina kaže, sem nabiral po raznih virih, marsikaj pa sem pridejal iz svojega in sploh menim, da je obravnava tega predmeta v tem okvirju prvotna, ker je drugod v tej sestavi in v tem pomenu še nisem opazil. Ker je spis namenjen družnikom sploh, učenim in neučenim, ter ne samo učenjakom, opuščal sem mnogokrat z vejicami ograjene in z imenom podpisane citate, ki nevesče čitatelje večinoma ne zanimajo, sem ter tje celó motijo. Namen mi je dober! Bog daj, da bi temu ali onemu, ki težko živi, kaj pripomogel k srečnejšemu življenju, potlej utegne znabiti še doleteti kak „blagor“ vsem čitateljem preobilno srečo želečega

Pisatelj.

V v o d.

Vsak je svoje sreče kovač.
(Jako star pregovor.)

1. Zlata doba.

icer so nam rekli tisti, ki so nas nekdam učili pisave in govorništva, da ni dobro začenjati z Adamom in z Evo, češ da je to preveč navadno, že preveč po domače. Pa naj mi reče, kar kdo hoče, danes si ne morem drugače pomagati, kakor da začnem ravno pri prvih stariših. Saj o sreči in nesreči človeškega življenja pisati, razlagati gorjé in blagor naših dni, pa ne spomniti se kače na drevesu in prepovedanega sadú v Evini roki ter še celó v Adamovih ustih — to bi se pa vendar reklo več ko preveč tirjati od krščanskega človeka. Saj še tisti nevernik Rimec (ali od kod je že bil), ki so mu rekli Ovid, ni mogel drugače opisati „zlate dobe“ veselih časov, kakor da se je spominjal tistih nekdanjih presrečnih dni, ko je zemlja še sama ob sebi brez oranja in kopanja, brez sejanja in obdelovanja rada dajala ljudem vsega, kar so radi jedli in pili. Kar sproti so si trgali in nabirali, česar koli so potrebovali; kar zajemali so, pa pili — najboljšo pijačo, kajti po grapah, pravi ta mož, ni tekla sama voda, temuč „šle so reke mleka in nektarja“. Da bi bil kdo dom zapustil ter šel v Ameriko ali kam drugam, to še na misel ni prišlo takrat nikomur, kajti niso še tesali bark, ne na vesla ne na sopar; poznali so le domače bregove. Postav — paragrafov zavitih, in pa straha pred njimi takrat ni bilo; ljudje so bili brez sodnikov in porotnikov pa brez kazni dobri, pošteni in srečni.

Ker so še vsi enako govorili in se med seboj radi imeli, tudi ni bilo na svetu še tacihi ljudi, da bi bili agitirali zoper Slovence ali pa za Slovence, da bi se bili vedno rovali za jezike in pravice ali da bi bili kdaj prepire napravljali med domačimi ali celó krvave vojske napovedovali tujcem — vsega tacega in enacega ni bilo. Tudi — saj res — ječ še ni bilo

in zaporov ne; to slednje se mi pa ne zdi tako važno, ker tisti, ki so kdaj „notri“ bili, pripovedujejo, da zdaj ječe niso največje gorje na svetu.

Kaj ne, takrat so bili časi — zlati časi, vesele urice na svetu! Seveda Ovid še ni mogel vedeti, kdaj je bil tisti „takrat“; le nekaj se mu je sanjalo. Jaz pa vem. Zato pravim: Na tistem prelepem vrtu, ki se mu raj ali paradiž pravi, tam je bilo za človeka še prijetno, takrat, ko sta bila Adam in Eva še nedolžna — potlej pa nikoli več!

2. Je li sedaj sreča nemogoča?

Zemlja je postala solzna dolina, pravijo eni; zemlja ni družega nič ko široko široko pokopališče polno križev, vse namočeno s solzami človeških otrok, trdijo drugi; zemlja je velika puščava, kjer se le redko kje nahaja kak zelen prijeten prostorček, učijo tretji; in četrti še nekako tužno pristavijo: „Prvi glas človekov, ko pride na svet, je jok, in zadnje znamenje, ko gre spet s sveta — je debela mrzla solza v očesu in vse, kar je vmes, ni veliko bolje“. Strah nas je že, če prevdarjamo le to, kar smo sami videli in slišali ali kar še gledamo in slišimo o nesrečnih ljudeh; a v koliko grozo in strmenje nas pripravijo zgodovinarji, ki najraje le vse hudo popisujejo, dobro pa večkrat zamolčujejo; kažejo le vojske, mir pa kakor bi skrivali; potoke krvi nam stavijo pred solzne oči, rajskih studentev pa ne odkrivajo veselemu obrazu! Tako, da se nam lasje po koncu stavijo, nas še le prestrašijo oni, ki imajo tako zvano „svetovno bolest“ — svetožalje; to so tisti, ki imajo neko mehkužno žalost, da se jokajo nad črvičkom, ki se v prahu zvija, nad mrčesom, ki nesrečno poginja pod nerodno nogo ali med neusmiljeno pestjo (pa ne vem, če bi jim veliko manjkalo, da porekó milijonom mučencev, ki so v prvih stoletjih kri prelivali, in tistim, ki se še zdaj krivično preganjajo po raznih delih sveta: „Prav jim je!“)

In vendar vkljub takemu splošnemu zdihovanju in žalovanju se mora reči, da naša zemlja, če tudi ni več nebeški raj, vendar tudi pekel še ni, in še vice ne. Prav je imel oni človek, ki se je v svojih nadlogah tolažil, rekoč: „Na zemlji smo, kaj si hočemo?“ In prav je rekel tudi oni, ki nam je tako-le priliko povedal: „Ko bi si vse svoje vesele dneve z belo barvo zaznamovali, vse nesrečne pa s črno, in bi potlej obojno skupaj zmešali, bi ta mešanica pri nikomur

ne bila popolnoma bela, pač pa tudi pri nikomur ne celoma črna, temuč nekako sivkasta bi bila, pri nekterih bolj svitlo-, pri družih temno-siva“.

Popolnoma srečen človek tukaj nikoli ne bo, ko bi bil še tako rad, prav nesrečen pa tudi ne, ako le — hoče. Če je bil kdo še tako nesrečen na svetu, vendar je imel v svojem življenju marsikteri dan, ko je zvečer lahko rekel: „Hvala Bogu, danes je bilo pa prijetno!“ Naj si zapomni, kaj ga je ob tacihi dneh tako razveselilo — srečnega storilo; naj si prizadeva veliko veselih dni si pridobiti, žalostne pa čedalje bolj izbrisovati iz pratike svojega tužnega življenja. Kedar bodo veseli dnevi na številu žalostne premagali, kedar bode po ravno kar omenjeni priliki njegova osoda bolj svitla nego temne barve, tedaj bode srečen, kolikor more človek na tem svetu srečen biti.

In pa ravno to: število veselih dni si veksati, množiti, podaljšati in po mogočnosti zagotoviti, se pravi svoje sreče kovač biti — svojo srečo si sam kovati!

3. Kje si ljudje sreče iščejo?

Toda žalibog! kako nerodno se mi vedejo ti kovači po široki kovačiji zemeljske sreče! Oh, kako slabo znajo svoj posel! Veliko se trudijo, junaško si prizadevajo, vsak po svoje; nikoli si ne dajo počitka, ne po dnevi, ne po noči, še tudi ne ob nedeljah in praznikih. Pa to, kar so skovali, vendar ni svitla barve, temuč še bolj temne, kakor pred kovanjem; srečo si je marsikdo mislil in začel kovati, pa si je revež skoval le nesrečo!

Poglejmo je!

Tam si je nekdo v glavo vtepel, da mora še bogat biti, češ potlej bo srečen. Kaj stori? Vse svoje misli, pri delu in pri molitvi, ima le na to obrnene, kako bi si več pridobil. Drugim ljudem res, da pravi: „O ko bi se le že iz svojih dolgov izkopal; potlej bi bil srečen!“ Izkopan je iz dolgov — menite, da je zdaj res srečen? O kaj še! Še menj nego prej. Zdaj že misli na to, koliko si bo na stran dejal in koliko obresti mu bode donašalo to „na stran dejano“, da bo vsaj na stare dni lahko mirno in srečno živel. Učakal je že dovolj visoko starost; ali je že srečen? Še nikoli v svojem življenju ni bil tako nesrečen, zato ker še svoj živi dan nikoli ni bil tako neumen, kakor je ravno zdaj. Na denarjih sedi in leži, pa si še potrebne hrane ne privošči. Ves

zamišljen šteje kapital in obresti — pa strada zraven, kakor noben berač, in samih skrbi zdaj še spati ne more. Lepo srečo si je skoval mož in si jo je!

Drugi pa meni, da mu bo visoka čast zaželeno srečo prinesla. Ta je začel si srečo kovati že v celó mladih letih, v kovačnicah malih in višjih šol. To je bila prva želja mladega srca, da bi druge v šoli prekosil. In kako je bil srečen tisti dan, ko je za gotovo zvedel, da je pustil vse druge za seboj! Pa koliko časa je trpelo to ohlapno čutilo? Prav malo dni. Strah, kaj in kako bo drugo leto, ga je spodrinil, skrb prihodnjih dni se mu je vsedla na prestol hlepečega srca.

Ko tako srečno pripleza do vrhnega klina po lestevici mučilnih srednjih šol (latinskih ali pa rečnih); zdaj je njegovo srce še le prav prazno. Kako spoštovanje je imel nekdanj kot ubogi prvošolček do ponosnih osmošolcev! Večkrat se je zmotil ter prijel za klobuk, da bi se jim odkril srečujočim ga. Osmošolec biti, osmo dobro izdelati, to je bil njegov vzor, in „zvezdnato“ maturo napraviti, le to mu je hodilo tolikokrat po glavi.

Tudi to se mu posreči, celó prav vrlo dobro! Kaj ne, ljubi čitatelj! zdaj je že čas, da vprašam, ali ni ta pač srečen? Ni ne, pravim. Zdaj še le spozna, da nič ni. Zdaj sam ne vé, kam bi se obrnil, da bi imel svoj kruh, pa dober — bel — ne vé, v kateri stan bi stopil, da bi se mu ne bilo treba pozneje kesati in lás iz svoje učene glave puliti. V hudi hudi zadregi je, in ko bi šel kdo za njim, videl bi ga celó na skrivnem jokati, tako kakor se je jokal, ko je bil otrok.

Vendar še to je premagal z velikim trudom. Tudi višje šole ima za hrbtom: zdaj ima svoj kruh, prav dobrega ima, pa zadosti. Zdaj, zdaj je pač srečno njegovo srce?

Seveda zdaj bi bilo lahko srečno to srce, ko bi bilo le prav dobro, zdravo? Kaj pomaga, ko ima bolezen — častilakomnost — prav vročinsko! Kakov križec, kakova zvezda, višja služba, pohvala predstojnikov, še ta in uni naj bi se umaknil — o ko bi še to bilo!

Toda čeravno vse to dobi — kaj je dobil? Spoznanje, kako grenko je, kar se mu je prej tako sladko zdelo. Kdor ima kruh, kaj ne, ga ima zato, da si ga odreže in jé? Ravno tako, kdor ima čast, bi rad videl, da bi mu jo vsi od kraja pripoznali, ga res častili, da bi, kakor pravimo, čast „vžival“. Če pa drugi nočejo, bi dejal, da mu mora nekako tako biti, kakor lačnemu zraven dobrega kruha, kojega jesti ne sme

ali pa ne more. V svoji visoki časti bi se lahko zibal, sladko počival, ko bi ne bilo toliko ljudi in reči, ki mu nagajajo in nasprotujejo.

E, mi, ki smo v nižavah, le nikar ne pozabimo, da po najvišjih višinah je največkrat grom in tresk in nevihta in zgodnji sneg ter zapomnimo si pregovorček: „Hribe hvalimo, v dolini — ostanimo!“

Spet drugi med mojimi kovači pa ne mislijo tako daleč; živijo od danes do jutri. Samo to se jim zdi skovana sreča na svetu: dobro jesti, litre prazniti, zdravice prepevati, po noči noreti, po dnevi spati i. t. d. Teh je obilo, pa najslabše se mi vedejo pri kovanju. Prehitro delajo, zato prezgodaj onemorejo in gredo počivat, še predno je sreča gotova. Menda tacega kovača si je mislil ranjki Slomšek, ki je rekel, da sreče

Si išče za mizo, kjer dobro jedó,
Na plesu, pri godcih, kjer sladko pojó;
Al' prav'ga veselja na rajanju ni,
Pijance, plesalce veselje beži!

Vem še za druge, ki si svoje sreče še drugače iščejo, pa kdo bi mogel tudi vse naštet? Saj

Kdor kol' pod milim Bogom živi,
Vsak pač srečen biti želi . . .
Cesar mogočni kakor s'romak,
Otrok in starček, kmet in vojščak,
Srečo si vošči, sreče si iše:
Ali le z lica solze si briše;
Človek do groba sreče želi,
Pa si le prazne pene lovi!

Sploh se da reči, da slehernega človeka sreča je tam, kjer so njegove želje, kakor naš Gospod govori: „Kjer je tvoj zaklad, tam je tvoje srce“. In ravno zato, ker so naše želje tako nenasitljive, — kakor hitro se nam ene spolnijo, že druge nove zrastejo — in si večjidel človek le tega želi, česar nima, zato je tudi sreča tako negotova, zato je tako malo istinito srečnih ljudi. Kajti

Dokler se prsi dvigajo,
Sreč še hrepení,
Dokler željé se vžigajo,
Pokoja, sreče ni!

Pač se nam godi, kakor otroku, kateri še prav nič sveta ne pozna in še ne vé, kaj pomeni beseda „obzorje“. Tam, kjer vidi zadnjo goro, se priprostemu otroku zdi, da se nebo dotika zemlje, da je tam konec sveta. Pa ko zraste in gre

po svetu, se prepriča, da tam, kjer je menil nebo z rokama prijeti, je ravno tako visoko oddaljeno, kakor ga je nekdaj gledal izpred praga domače veže in enako dolga pot se mu na novo odpre do tje, kjer se zdaj oblaki družé z zemeljskimi tlemi — in tako gre dalje in dalje, čez hrib in plan, pa zastonj: ravno ko se mislimo z obema rokama neba okleniti, nam zgine v nevidljivi daljavi. Tako vabljivo beži tudi pred nami tisto, kar srečo zovemo. Vsak trenutek misli človek, da jo bode zagrabil, vjel in držal, — pa skoro vselej se mu sreča urno zmuzne ter se zopet daleč kje drugje prikaže. Med tem lovom se človek stara in stara, pa pritožuje se s sv. pismom: „Človek od žene rojen, malo časa živi — če veliko, sedemdeset in pri močnejših osemdeset let — in je z mnogimi nadlogami obdan“ (Job 14, 1., ps. 89). Zato se pritožuje neki pesnik: „Moja sreča mi je padla na tla, in ko sem se pripognil, da bi jo pobral, mi jo je veter odnesel“. Drug pa se jezi:

O, sreča je sitna,
Še prav stanovitna
Nikdar ni bilà.

Zakaj si pa sreče večjidel ne najdemo, ko bi jo vendar tako radi? Zato ne, ker si je ne znamo iskati; zato si sreče ne skujemo, ker se tako po otročje neumno in nerodno vedemo pri kovanju.

Kje pa se najde prava sreča? kako si jo pridobimo?

4. Kaj je sreča?

Ne kakor bi bil že sam izurjen kovaški mojster človeške sreče na svetu, ne zato, marveč ker mi je (kakor sem že rekel) ravno na misel prišlo, ker bi rad komu kaj pomagat, zraven pa še sam si kaj priučil, zato podajam tu nekatere dobre svete gledé naše časne sreče. Predno začnem, vam naravnost povem, koliko si upam, kaj hočem? „Qui bene distinguit, bene docet — kdor si dobro razdeli, prav podučí“. Najprej vam povem, da popolnoma srečni ne boste nikoli tukaj na svetu, popolno srečni boste še le v nebesih, ako ste taki, da pojdete vánje. Dobro si zapomnite, predno se začnete učiti sreče: le ena sama so nebesa, dvojnih ne bode nobeden imel! Vsa naša umetnost v kovanju sreče je le to, kako bi to dobro, kar zdaj imamo, še zboljšali, vse hudo pa zmanjšali in lože prenašali, da bi si tako zagotovili še več veselih nego žalostnih dni.

Vprašam najprej: Kaj pa je sreča? kaj pomeni ta beseda, ki je mladim in starim tolikokrat na jeziku?

Jako težko je to na kratko povedati. Le kdor je skusil, ta vé. Kedar smo veseli, mirni, zadovoljni, kedar nam ničesar ne manjka: tedaj se blagrujemo, v glavi spoznamo in v srcu čutimo, da smo — s r e č n i. Čim večkrat nam tako pride, tem večkrat smo srečni. In taka sreča človeka večkrat tako prevzame, da mu začne v veselih prsih srečno srce kipeti, da se samega veselja — razjoka!*)

A besede „mirni, veseli, zadovoljni“ i. t. d. so hitro izgovorjene, pa koliko reči je treba premagati, predno se vresničijo! Koliko dolin je treba zasuti, koliko gričev ponižati, koliko krivega zravovati, ostrega pogladiti, predno se pride do sreče!

Pa kakor sem rekel: Treba je razločiti prav. Sreča je dvojna: znotranja in zvonanja.

Zvunanja sreča nam večkrat pride brez našega prizadevanja n. pr. dobri stariši, zdatna zapuščina, blagoslov pri živini in poljedelstvu, zdravje, dobri prijatelji, ljubeznivi sosede i. t. d. To je tista sreča, ki je „opoteča“, ki je „slepa“, ki „kogar hoče, sreča“, ki „se ne da za nos voditi“ i. t. d.

Znotranja sreča pa je srčna zadovoljnost z vsem, kar smo in kar imamo — je nekako otročje veselje nad vsem in z vsem.

Iz tega se razvidi, da zvonanje sreče si večjidel sami ne moremo dati (če pride, nam pride takorekoč čez noč, v spanju), pač pa znotranjo. Mi si sicer moremo z veliko pridnostjo pridobiti lepo premoženje, sozidati si lepo pohošje, obsejati si široko polje; a če nam vse toča pobije, hudo vreme konča, ogenj požge, hudobni ljudje vzamejo i. t. d., če nas, kakor smo vajeni reči, kaka nesreča obišče — kaj si moremo? — kaj hočemo? — Pač pa si z velikim trudom svoje srce dobimo v tako oblast, da smo tudi v nesreči vendar srečni, vsaj toliko srečni, kolikor je mogoče v tej solzni dolini: — še tako daleč pridemo, da v največji nesreči celó veselo kličemo z Jobom: „Bog je dal, Bog je vzel, njegovo presveto ime bodi češčeno!“ Da, bila so na svetu blaga srca, tako blaga, da so se trpljenja veselila, kakor se mi kratkočasnic, veselic in zabav veselimo. Prosim, pogledjte „življenje svet-

*) Človek je pač tak, kakor tla, po katerih hodi; naj se obrnemo na desno ali levo, pridemo slednjič do morja, do vode; enako človek, ko je najbolj žalosten, se joka, ko je najbolj vesel, pa tudi.

nikov“, saj ne bo trebalo tako dolgo listov preobračati, ker se bere na mnogih straneh ta presunljiva istina!

Srečo si pridobiti, srečo si skovati se tedaj po vsem tem, kar smo povedali, pravi: svojih ugodnih okoliščin se z veselim srcem poslužiti, v hudih urah pa tudi ne srca zgubiti, temuč v miru, zadovoljnosti, celó v veselju ostati ter tako si zmnožiti in zagotoviti število radostnih dni. Tako daleč sega moja kovaška umetnost, naprej pa ne.

5. Najboljša pot do sreče.

Vprašanje je zdaj le še to, po kateri poti se najložje pride do take sreče? Mnogi, ki so o sreči pisali, nasvetovali so mnogovrstne in različne poti; tu jih ne bom našteval, ampak povem le samo tisto, ki se meni najpripravnejša zdi. Meni se zdi — da ostanem pri prejšnji priliki — najprimernejše in najzanesljivejše tako-le:

Za podlago, takorekoč za naklo vzemimo ljubo zdravje, dušno in telesno; za kladvo nam bodi nauk Jezusa Kristusa in za ogenj nebeška pomoč — milost sv. Duha; za železo pa, ki se ima tako kovati, naj bo naše srce, saj ga je Stvarnik sam za srečo vstvaril, in kakoršno bo naše srce, taka bo sreča!

Za podlago naši sreči res ne najdem boljše reči, kakor je zdravje: verjemite mi tudi tisti, ki še nikoli niste bili bolni — tako, da lahko smelo zapišem: Kdor ni več časa vesel, miren, zadovoljen — srečen, ta je bolan. Ako ga cela glava ne boli, bolijo ga bržkone zobje, ali pa mu po ušesih trga; ako je glava dobra, boli ga kaj družega; in če na telesu ni bolan, bolno mu je gotovo srce! Zato je bil že pri starih v tolikem čislu pregovor: Mens sana in corpore sano — zdravo srce v zdravem telesu!

O telesnem zdravju imajo besedo zdravniki in ranočelniki, tudi je slavna družba sv. Mohora že izdala zdravniško knjižico za domače potrebe. Tedaj mi ni tolikanj govoriti o telesnem zdravju; k večemu memogredé kaj malega; naznani hočem le še zdravilo za dušne, srčne bolezni. Kakor je veliko telesnih bolezni, toliko, da jih še učeni doktorji ne znajo vseh prešteti in imenovati, tako je tudi dušnih bolezni precej obilno, ktere človeka še bolj nesrečnega delajo. Vendar poglobitne vé vsak otrok, ki se je naučil naštetih sedem poglobitnih grehov: 1) napuh, 2) lakomnost, 3) nečistost i. t. d.

Glejte, to so najhujši tatovi in roparji človeške sreče; to so pravi stotniki tolovajski, — „harambaši“, ki imajo še vsak posebej mnogovrstne pomočnike, da Adamovim otrokom srečo kratijo.

Kdor se le - teh ozdravi — dobro si zapišite, ali pa koj tukaj debelo podčrtajte — ta bo še srečen. Zdravila pa za te bolezni ni v nobeni lekarni; dobiva se le v sv. katoliški cerkvi; zove se Jezusov nauk in milosti, ki nam jih sv. Duh deli v sv. cerkvi. Da pa ne bi kje napačnih zdravil zapisal za bolno srce, hočem posnemati najboljšega — Božjega zdravnika, Jezusa Kristusa. Njegov sv. nauk je tak, da vsak, kdor ga res v srce sprejme in si ga takorekoč v žile in kosti vtisne ter se po njem ravna, mora biti srečen, ne le v večnem, temuč tudi že v časnem življenju. Njemu velja Jezusova beseda: „Blagor mu, kdor mojo besedo posluša!“ — Recept Jezusov za naše dušno zdravje — za našo pravo srečo — je kaj kratek. Ako znaš o sem blagrov na gori, pa ga veš. Bere se na praznik vseh svetnikov s prižnice, zato ker so se naši bratje in sestre, ki se zdaj v nebesih z Jezusom in Marijo veselijo, natanko po njem ravnali in že na zemlji bili zadovoljni in srečni. T e d a j kdor to dušno zdravilo vživa, bo srečen tudi na tem svetu! Imejte potrpljenje in pazno berite!

I.

Blagor ubogim v duhu!

1. D e n a r.

 „možje, možje, najprej iskati je denarjev!“ Ta nujni klic starega latinca nam je pred nekaj leti slovenski pisatelj po domače povedal in tako-le razložil: „Ta glas se je vedno čul, čuje se posebno krepko v naših dnevih, razlega se po mestih in po kmetih, odmeva se v visoki kameniti palači in pod nizko slamnato streho. In kako je vse poslušno temu glasu!“

Pač res, kako je vse poslušno temu glasu „najprej iskati je denarjev!“ Ako si ogleduješ vsakdanje dejanje in nehanje zemeljskih otrok, sprevidel bodeš kmalu, da po vseh stanovih delajo in se trudijo ljudje večidel le za življenje, za ljubi kruhek. Pa vsakdanji kruh jim še ne zadostuje. Kdor je revež, rad bi bil bogatin; kdor pa je že bogat, rad bi bil še bogatejši. — Kakor se magnetna igla obrača zmiraj le proti severju in, če jo kdo zasuče na drugo stran, obrne se brž spet z vso silo proti severnemu tečaju; enako se ljudje vsi zapored na vse kriplje odmikajo kolikor mogoče daleč proč od revščine, proti bogastvu pa hitijo in dirjajo brez sape in oddihljeja. Pri tem tiščanju in pehanju pozabijo na svoje življenje; niso nikoli mirni, nikoli zadovoljni — nikoli srečni!

Skrb za življenje in premoženje in, ker se da vse v denar spremeniti, recimo: skrb za denar jih stori največ nesrečnih, da se ne morejo ali pa nočejo veseliti življenja, da imajo več tužnih nego veselih dni.

Kaj je tedaj storiti, kako se obnašati v tej tako važni reči, če si hočemo svojo srečo zagotoviti?

Preveliko uboštvo je grenko, a veliko bogastvo tudi še ne da sreče. Ako revščino pregledujem, vidim veliko britkih solz; ako se pa oziram na bogatince, se mi tudi še ne razvedri ni oko ni srce. O kako malo srečnih je tudi bogatincev!

Lep pregovor pravi: „V sredi je v zlati skledi“. Rad bi našel kako besedo, da bi mogel z njo v tem imenitnem vprašanju zlato sredo zaznamovati. Pa noben modrijan je ni našel, v nobenem besednjaku brezštevlnih jezikov sveta se

ne bere, da bi nam tako na kratko in natanko pravo povedala, kakor jo je mili Jezus v svoji pridigi na gori izrekel: „Blagor ubogim v duhu!“ Ubogim v duhu — v teh dveh besedah je povedana velika resnica. Kdo ne vé, da je brez števila revežev, ki ničesar nimajo, pa spoznavši je, ne bomo klicali „blagor!“ marveč obraz bomo z obema rokama zakrili in zavpili: „gorjé!“ Kdo pa bi nasproti tajil, da je nebrojna vrsta bogatih, katerih nikakor ne moremo blagrovati, v kojih koži bi si sami nikdar ne želeli biti!

Na vprašanje toraj, je li bogatin srečnejši ali revež? imamo odgovoriti, da o ba sta lahko srečna, toda le pod to pogojo, ako je bogatin v resnici sicer bogat, a v duhu reven, in če je revež ne le v resnici, temuč tudi v duhu reven.

2. Bogatin.

Dobro mu, komur je ljubi Bog dal skrbne stariše ali premožne „strice in tete“, kateri ga obilno preskrbijo s premoženjem. Že ob svojem rojstvu je postavljen v take ugodne okoliščine, za ktere se morajo drugi svoj živi dan truditi — večkrat zastonj truditi. Kako lahke in prijetne stopinje gre tak skozi življenje! Kako lahko mu je, srečo si skovati, ako le hoče biti pameten! Ne imenuje se zastonj premoženje že samo na sebi časno blago, časna sreča. Koliko dobrega lahko stori sam sebi in drugim, kdor je premožen! Že v mladosti si lahko po raznih šolah pri najboljših učiteljih učenosti in modrosti nabira, ubožnim pa so večidel vsa večja vrata zaprta. Koliko dobrega lahko pozneje stori za faro, za sosesko, za domovino, za umetnost, za dobre namene sploh! Zlasti v današnjih časih je pribita resnica: Kdor ima, ta velja; ta je mož, kteremu se vse uklanja. Kedar bogatin in revež kam prideta, zdi se mi, kakor prihod farizeja in cestninarja v tempelj; revež se ti mora stisniti kam tje za vrata, bogatinu bodo gotovo spredej sedež odkazali, ako je še tako ponižen, da si ga sam ne lasti.

In vendar — kdo bi mislil — bogastvo stori človeka tolikokrat nesrečnega! Postavi ga takorekoč v sredo med trojno brezdnost; na eni strani preži nanj z majlakomnosti in skoposti, od druge strani steguje proti njemu pogubne kremplje grda pošast zapravljalivosti in razuzdanosti, in od zadej še tako rada po polževo pritihotapa grdoba lenoba, ki je že po sv. pismu začetek vseh hudobij in vsled tega tudi začetek časne nesreče.

3. Lakomnost.

Kako zelo večkrat lakomnost človeka vsega omami ter pripravi v nezadovoljnost in nesrečo, nam prav podučljivo kaže ta-le dogodka.

Živel je ubog čevljarček, ki je pridno delal in molil, pri tem pa vedno vesel bil, žvižgal in pel. Njegov sosed pa je bil jako bogat, — toda pust, siten, čmeren, skop in grabljiv človek, — da po noči še spati ni mogel zaradi samih skrbi.

To ga je pa še najbolj jezilo, da je revni čevljar bil zmiraj vesel. „Čakaj, ti bom že življenje ogrenil in ustavil tvoje radostno petje in veselo žvižganje“, si misli in — kaj stori?

Nekikrat ni bilo čevljarja doma in njegove žene tudi ne; skrivaj se splazi v njegovo stanovanje in položi mošnjo denarjev na mizo.

Ko pride čevljar domú ter zagleda toliko denarjev, se prestraši in pravi: „Od kod ti denarji? Kdo bi bil meni toliko podaril? To ni mogoče! Vendar — spraviti se mora.“ — Do večera ni bilo nič petja in ta večer nič molitve; po noči čevljar nič ni spal (komaj bi bilo, da bi si bil z rokami oči zatisnil, ker se mu same niso hotele); vedno mu je rojilo po glavi: „Od kod ti denarji?“

Drugi dan spet nič petja, nič molitve, nič žvižganja. Proti večeru reče ženi: „Nikogar ni bilo danes po denar; znabiti bo denar vendarle najin; kaj se vé — saj so čudeži še zmiraj mogoči! Toda kam spraviti toliko denarjev?“ — Zdaj zgrabi mošnjico, odvzdigne zglavje in ga zakoplje globoko v slamo pod zglavje. Spet ni nič molil, nič spal!

Zjutraj ves omamljen in omotičen reče ženi: „Veš kaj, danes se mi pa vse tako zdi, da bo prišel kdo po denarje; reci mu, če pride, da sem bolan, da moram ležati!“ — Ni se motil; kmalu potrka bogati sosed. Žena zastonj moža prikriva in zagovarja, da je bolan, da mora biti v postelji; bogatin se ne da pridržavati ter hiti s palico v roki in s klobukom na glavi k bolnikovi postelji. Začetskoma bolnika tolaži in miluje; pa kmalu pokaže pravo lice in vpraša, če ni pri njem nekdo neke mošnjice popustil. Bolnik se prestraši, da je ves zelen in taji ter pravi, da ne. A ko bogatin začne s hudo in zares, — se skobaca iz postelje, privzdigne blazino, seže globoko in privleče tisto, po čemur je popraševal bogatin. Ta spravi in gre.

Še le zdaj, ko je bil škrat iz hiše, prišla je sreča in radost nazaj. Zbegani mož je spet molil, spet pel, spet žvižgal in srečen bil, kakor poprej.

Pa to je le skromna podobica onih težav in skrbi, ki jih imajo pravi bogatini zavoljo svojega premoženja. O koliko žrtev zahteva ta nenasitljivi moloh — mamon! S kolikim delom in trdom se pridobiva in s kolikim trepetom se strastno hrani in varuje, s koliko žalostjo in obupnostjo se mora slednjič zapustiti! Vsakdanja skušnja ti to pač lahko pove. Vprašaj premožnega posestnika, ki si je s poljedelstvom, živinorejo ali sicer z delom pridobil obilno premoženja; povedal ti bode, kolikokrat si je pot brisal z vročega čela, kolikokrat se je z utrujenimi udi pozno domú vračal s težkega dela. Vprašaj kupca, kako je obogatel; povedal ti bode, kako je s težkim srcem tolikokrat zapuščal dom in družino, kako je z drhtečim srcem tolikokrat izročal svoje življenje stoterim nevarnostim daljnega potovanja, da bi si v tujih krajih hitrejšo zakladov pridobil. Mnogi, ki v sedanjem času obogatijo, ti morebiti ne bodo vedeli toliko pripovedovati o trudu in delu, ker si s špekulacijo brez težave nagloma kapitala nakopičijo. A nikar ne verjemi, da tudi tem gre vse tako lahko in gladko. Le pojdi, ako si slučajno v kakem večem mestu, in obišči ono veliko poslopje, ki se zove „borza“; videl bodeš množico gospodov, kateri — z zapisnikom in svinčnikom v roci — strastno vpijejo, divje mahajo z rokami in glavami ter se v bojovitih gručah sem ter tje porivajo in suvajo, kakor bi bili sami norci. Jaz sem jih v Parizu opazoval, in videti na njihovih zbeganih obrazih zdaj up, zdaj jezo, zdaj strah, zdaj veselje, zdaj žalost — sploh divjo strast — nisem se mogel smeja zdržati in milovaje sem si mislil: „Ubogi bogatini, koliko trpite, kako težko je vaše burno in strastno življenje!“

Če se je temu in onemu posrečilo po tolikem trudu in pehanju pridobiti si dokajšno premoženje, bo li zdaj mir in zadovoljnost ter sreča v hiši? Nikakor ne; skrbi se le še množijo, kajti bogastvo ima silo sovražnikov: vojsko, točo, povodenj, potres, ogenj, bolezni, roparje, tatove, goljufe, „boben“, „krah“ i. t. d. vse, vse preži vanj in mu nevarne zanjke nastavlja. Kako si ga bode ubogi bogatin obvaroval proti vsem?

Poleg tega pa bi si ga še rad na novo pomnožil. Bogastvo je namreč podobno nenasitljivi hrani; več je kdo vživa, bolj je lačen. Več ima srcé človeško, več ti poželi, menj je zadovoljno. — Slavni zmagovalec Aleksander Veliki „je prišel do pokrajin zemlje in spravil pod se dežele narodov in kralje“ (I. Mak. 1, 3. 5.) Ko pa slednjič dospe do obali Velikega morja ter ne more več dalje, se zjoka in se bitko

pritožuje, da je svet premajhen in da si ne more več pridobiti. Ali čujete: najmogočnejši vladar starih časov — se joka, ker se mu svet premajhen zdi — o ubožec!

Nesrečo si bogatini premnogokrat nakopavajo tudi s tem, ker ne znajo prav uživati svojega premoženja. Večidel ne poznajo prave zlate srede, navadno se zaletijo na eno ali drugo skrajno stran; le prerado se zgodi, da postanejo skopuhi ali pa prešerni zapravljevalci.

4. Skopost.

Nespametnejšega človeka ne boš kmalu dobil, kakor je skopuh v svoji nečastni strasti. Mrzel je kakor led, da ga nobeno blágo čutilo ni v stanu otajati in omečiti; trd je kakor kamen kresalnik, iz katerega nobeno kresalo ne more ukresati iskrice blagodušnosti; pravi strah je za se in za druge. — Ko sem bil še dijak, umrl je nekje na Kranjskem star bogat mož. O njegovi smrti sem si zapomnil to, da je zapustil okrog 80 tisoč goldinarjev, iz njegovega življenja pa to spomina vredno posebnost, da si je dal ob takih dnevih, ko je šel iz doma na daljšo pot, fižola skuhati in si ga je po žepih nasul ter tako ob samem suhem, mrzlem fižolu prebil. Ljudje so rekli — in jaz sem jim verjel — da je mož to delal zato, da mu ni bilo treba živeža kupovati po svetu. Ali se ti nič ne smili ubožec, ki ima doma toliko tisočev, pa si nima še za kaj kruha kupiti? Ali more biti srečen tak človek? Ali ga bomo mar blagrovali?

Nikar mi ne ugovarjaj, dragi prijatelj, da to tebi nič mar, kar pripovedujem o skoposti, češ da prvič nisi tak bogatin, drugič pa ne tak stiskavec. Rad verjamem, da tako zeló bolan še nisi, bolehaš pa že po nekoliko, le odkritosrčen bodi! — To lahko na tem spoznaš, da se le prevečkrat jeziš in togotiš zaradi svojih nerednih dolžnikov in plačnikov. To lahko na tem spoznaš, da se le vse preveč kislo držiš takrat, kedar plačuješ; in da se ti takrat preveč obraz zažari, kedar „vlečeš“; da vsak krajecar milo obžaluješ, kedar se mora posloviti. To zlasti lahko takrat spoznaš, kedar kupuješ ali prodajaš: koliko časa se poteguješ in vojskuješ za en sam krajecarček! — Prav popolnoma se še ne moreš prištevati ubogim v duhu, kajti v resnici blag človek je sicer previden, se ne da rad goljufati, toda prodajalcem in delavcem tudi privošči nekoliko dobička, ki ga tako krvavo zaslužijo: istinito blag človek z enakim veseljem daja, s kakoršnim prejema.

5. Zapravljljivost.

Vendar sedanji čas ne boleha tolikanj na skoposti, marveč na oni drugi bolezni, ki se zove zapravljljivost in nezmerno vživanje ali po stari navadi: požrešnost. O koliko grobov človeške sreče je že izkopala ta bolezen in jih še koplje krog in krog! Ne rečem preveč, če pravim, da polovica sreče v naši deželi in drugod po širokem svetu se neusmiljeno vtopi v zapravljljivosti in nezmernosti, v žganju in družih nezmerno vživanih omamljivih pijačah. Zgodba zgubljenega sina se še v današnjem času tolikokrat — oh tolikokrat ponavlja! Le to je solz vredna škoda, da se ponavlja le samo v začetku in v nadaljevanju, — do konca, tedaj do poboljšanja, do vrnitve, do zopetne sreče pa le tako redkokrat pride! — Premnogo je zgubljenih sinov (tudi zgubljenih hčérá se ne manjka), ki se polakomnijo očetovega premoženja, pa gredo in kmalu vse zapravijo z nerednim življenjem; zdihujejo tudi, vendar otrobov ne marajo jesti, nazaj tudi ne priti, da bi delali; raje začnejo krasti, goljufati, poštene ljudi nadlegovati, beračiti — lopovi! Kje je taci h sreča? kam je splavala? Imeli so jo in še bi jo lahko imeli, pa so jo sami od sebe pahnili.

Zapravljljivost je požar, ki hiše uničuje; lenoba in grešna potrata je toča, ki polja pobija. Kdor opazuje življenje po mestih in vaseh, bo zapazil, da premoženje in blagostanje se ne drži dolgo pri eni hiši. Prav redke so one hiše, ki bi po sto let ostale premožne in poštene — kakor smo vajeni reči — „dobre“ hiše. Ako so bili stariši pridni in varčni, pohlevni in priprosti, zgodi se pa kaj rado, da so otroci ali vsaj otrók otroci prešerni in zapravljljivi. O da bi si dali mladi ljudje kaj dopovedati — o pravem času!

Pri takem nezmernem zapravljljanju, ki tolikanj spodkopuje dušno in telesno zdravje in s tem srečo, pridejo pa še v poštev slabi nasledki lenobe. Toda o tem bom še potlej kaj spregovoril, ko bom tudi revežem priporočal posebno dober pripomoček za človeško srečo — namreč delo. Za zdaj pa menim, da boš, spoštovani bralec, že vsled tega, kar si bral, rad podpisal mojo obsodbo bogatinove sreče. Če pa še ne, ti pokažem kraljev podpis enake obsodbe, ki je že silno stara ter popolno istinita in zanesljiva, ker se bere v sv. pismu. Kralj Salomon sam jo je zapisal in podpisal.

Ta mogočno slavni kralj izraelski je kraljeval 40 let v miru in sreči, imel je vsega v obilnosti, karkoli mu je srce pozelelo. „Velika dela sem počenjal“, tako popisuje samega

sebe, „zidal sem si hiše in zasadil vinograde, naredil sem si vrtove in sadovnike, nabral sem si srebra in zlata in premoženje kraljev in dežel; in vsega, kar so požezele moje oči, jim nisem nič odrekel, in svojemu sreču nisem branil, da bi ne vživalo vseh sladnosti in se razveseljevalo nad rečmi, ki sem jih bil napravil. — Kdo — pravi — bo tako obilno veselje vžival, kakor jaz?“ Toda Salomon ni našel prave sreče v vsem tem, kar je imel in vžival. „In videl sem“, spozna tužno, „v vsem nečimernost in otožnost duha in da pod solncem nič ne obstane. In zato mi je moje življenje mrzlo!“

6. Revež.

Poglejmo zdaj še na ono stran, kjer jih je več, oziroma se na reveže.

Tudi revščina ima mnogo dobrega, čeravno smo vajeni v njej si misliti le nesrečo in gorjé. Uboštvo je sicer huda in težka šola, pa dobra in koristna učilnica, ker se v njej mnogo priuči in pridobi.

Človek, kateri je že od doma z vsem preskrbljen, zdi se mi, kakor bi bil postavljen na barko, ktero le drugi krmijo in vozijo skozi morje življenja, in sicer le o lepem vremenu. Sam se ničesar ne loti, ampak križem roke držeč se dolgočasi in blagruje mornarje, ki si dajo z barko toliko opraviti, ter prehitro se naveliča enakomerne vožnje. — Nasproti pa je rojeni revež primoran svojo barko sam voziti, sam veslati tudi o hudem vremenu po viharnih krajih. Pri tem si uri in utruje svoje dušne in telesne moči. Kakor se plug sveti, ki je v vedni rabi, tako se jamejo pred svetom svetiti njegove zmožnosti. Marsikteri bi v bogastvu in v obilnosti ne bil daleč prišel, po revščini primoran, pa je postal imeniten in slaven mož ter je prekosil mnoge druge, ki so imeli po troje talentov več, pa so jih v zložnosti in lenobi zakopali, ker jih ni priganjala nikakoršna sila in so imeli preveč zmotnjav. Koliko učenih in izurjenih, v zgodovini zares glasovitih mož je bilo iz ubožnih hiš!

Tudi Zveličar je bil ubožnim milejši nego prevzetnim bogatinom. Za aposteljne si je izvolil revne može; sam je bil reven in je med revnimi najrajše evangelij oznanoval, kajti pri ubožnih si je upal veliko več opraviti, bogatinom pa je očital, da se bodo težko zveličali.

Sploh vse tugopolne hibe in nadloge, ktere sem bogatinom našteval, večjidel revežem ne delajo sivih las. Prav posebna sreča pa je za reveža to, da je primoran pridno delati,

ako hoče pošteno shajati. In delo se sme prištevati najboljšim sredstvom naše sreče. Zato ga ne morem dovolj priporočati vsem revnim in bogatim; zato se mi potrebno zdi tu še poseben nauk pridejati o delu in počitku.

7. Človek je vstvarjen za delo.

Ako se s paznim očesom oziramo po stvarstvu Božjem, prepričamo se lahko, da imajo vse stvari, vsaka po svoje kaj opraviti, — vse delajo. Brezštevilne zvezde v brezskrajnem svetovnem prostoru se neprenehoma sučejo, se nam vsak večer tako ljubko prikazujejo in nam noč na noč tako milobno prižigajo svoje krasno mrgoleče lučice, kakor nam pesnik tako lepo popisuje:

Tukaj gori se neznani
Vel'ki sveti sučejo,
Z lučjo solnea so obdani,
Krogle pote tekajo
Vse je kroglo, vse se miga,
Vse od ognja sveti se!

Ptice pod nebom so vedno delavne; na vse zgodaj se prebudijo ter koj zletijo si živeža iskat in potem ves ljubi dan letajo, skakljajo, pojejo igraje se in radovaje se svojega brezskrbnega življenja. Ribe v vodi v eno mer plavutajo, zdaj se vzdigovaje proti vrhu, zdaj zopet proti dnu se potapljaje; vedno se gibljejo, vedno delajo. In vse druge živali po širokem svetu, nad zemljo, na zemlji in pod zemljo si nakladajo stoterna potrebna in nepotrebna opravila: od mogočno rujovečega in oblastno kraljujočega leva doli do zaničevanega, v prahu teptanega in zviujajočega se črvička — vse vse se giblje, vse dela! — Salomon ni mogel dovolj prehvaliti mravlje, ki si od vseh strani tako marljivo znaša svoj visoki „narodni dom“ in živeža v njem za-se in za svoje; udje „čebelarškega društva“ pa spet čebelice ne morejo prehvaliti, češ da je ni na svetu pridnejše živalice od urne čebele.

Kakšno življenje se zbudi med rastlinstvom na prvi migljej spomladanskega solnea; kako urno je po hribih in dolih vse prepreženo z zelenjem in cvetjem, kakoršnega si le želeti moreš! — Celo mrtvo kamenje — bi rekel — ni tako prav brez vsega posla, kakor se nam vidi. Vedno pritiska proti tlem, na katerih leži; kakor potuhnjen ropar čaka na cesti in marsikterega bosopetca tako občutljivo kresne, da se s krvavečo nogo kar moč neprijazno poslovi od njega; kamenje v zid zloženo nas varuje mraza, tatov in drugih sovražnikov itd.

In čujte! učeni fizikarji in kemikarji pravijo, da celó najmanjši delčki, ki jih imenujejo „molékule“, so delavni ter se v gostih rečeh bolj bližajo, v raztopljenih bolj narazen tiščijo, v zračnih pa kar bežijo na vse strani i. t. d.

Ko vse dela, bi li človek, krona stvarstva, smel počivati, smel roke navskriž držati brez dela? Nikakor ne! Marveč sv. pismo mu velewa: „Kakor je vstvarjen ptič za letanje, tako človek za delo“. In prav za prav je le samo človek vstvarjen za delo; le človek je zmožen dela v ožjem pomenu te besede, ker le on sam si opravila lahko prostovoljno voli, izbira in obrača, v kateri namen koli hoče. Kajti delo v pravem pomenu besede se smejo imenovati le ona resnobna opravila, ki se dušno ali telesno zvršujejo v koristne namene. Kvartanje n. pr. ali kegljanje, gosposki lovi, tako zvani „sporti“, zasebni umetnostni ali slovstveni poskusi i. t. d. niso prav za prav nikakoršno delo, ker jim manjka bistvena lastnost: koristiti.

Ta namen koristnosti je za večino ljudi v prvi vrsti vsakdanji kruh. Zato navadnemu človeku delati pomeni toliko, kakor denar služiti, ker se za denar vse dobi. Sploh je taci ljudi malo, da bi veliko delali, pa malo ali celo nič dobička ne zahtevali. Toliko večja čast onim nesebičnim značajem, ki ne gledé na lastno korist delajo domovini v prid za povzdigo prave olike svojega naroda, za razširjanje in utrjevanje krščanskih načel i. t. d.

8. Delo je potrebno.

V obče se mora reči, da se ljudje dela bojé, ogibljejo. Kdo izmed nas se ne spomni, kako težko nam je bilo v otročjih letih to storiti, kar so nam stariši veleli; kako težke so nam bile noge večkrat, kedar so nas kam poslali; kako težka je nam bila glava, kedar jo je bilo treba zjutraj zgodaj na materni klic zopet tako po koncu držati in nositi kakor poprejšnji dan i. t. d. In če sodimo delo poznejših let, bi mu tudi večkrat raje dali ime „strašilo“ kakor pa „vabilo“. Čim bolj se človek stara, tem bolj se naveliča. Dobro je in še v srečo si smemo šteti, da imamo toliko priganjalcev, ki nas k delu silijo.

K delu človeka najprej priganja potreba. Izvirni greh je tisti strah, ki nas od dela odganja in ga nam obtežuje, ker je trpka kazen zdaj delo, ki je bilo prej kakor igrača prijetno; pa ravno ta greh je spet najboljši priganjalec k

delu. Zavoljo greha namreč je zemlja prekleta, da nam rodi le trnje in osat. Človek pa je od Stvarnika dobil take zobe, da niso za trnje in osat. Če hoče tedaj kaj boljšega in tečnejšega privoščiti nadležnemu želodcu, mora zemljo s pridnim obdelovanjem prisiliti, da mu kaj boljšega donaja, ker zemlja je skopa mačeha, ki nam le toliko dá, kar jej takorekoč s silo iztrgamo.

Pa trnje in osat se ne kaže in ne ponuja samo poljedelcu, ampak v prav vsakem stanu se nahaja. Trnje in osat zbada delavca v delavnici, učitelja in učenca v učilnici, kupca v prodajalnici in v blagarni, pisarja v pisarni, vojaka v kasarni. Preglejte vse stanove od najvišjega do najnižjega, povsod boste našli kaj, kar utruja, kar ne ugaja, kar je težko in zoperno. Delo je težko, ker nam je Božja kazen. Mnogo, mnogo bi se jih ne lotilo težkega posla, ko bi ne bili prisiljeni. Kdor noče delati, bo prišel kmalu ob to, kar ima; kmalu na beraško palico, ko bi bil tudi bogatin; dolžniki ga bodo nadlegovali, skrbi ga bodo gotovo bolj uničevale in pomanjkanje ga bode občutnejše trlo, kakor bi ga bilo obteževalo še tako težko delo. „Kdor ne dela, naj ne jé“, je sv. Pavla zlati nauk, ki ga skušnja vsaki dan potrjuje. Mladi in krepki brezštevilni berači po mestih in vaseh so tega najbolj žalostna priča. Ko bi hoteli oni, ki imajo moč in oblast v rokah, to besedo „kdor ne dela, naj ne jé“, tako resno razumeti, kakor jo je razumel sv. apostelj, kmalu bi prišli mladi berači in postopači na kant v svojem nečastnem stanu, za ktereга niso niti vstvarjeni niti poklicani.

Pa kakor nas k delu priganja telesna potreba, še bolj nas priganjajo k trudapolnemu delu dušne potrebe in zahteve. Nebeško kraljestvo silo trpi in le silni si ga bodo pridobili; nebesa so plačilo pridnemu, za lenuha ni nebes. Koliko truda je treba, predno se človek odvadi slabih razvad in grešnih strasti! koliko premagovanja in vaj, predno si pridobi krščanske čednosti: krotkost, treznost, čistost, potrpežljivost, prizanašljivost in druge, ktere je Jezus učil z besedo in z izgledom! O ljudje, katerim se mi čudimo, rekoč, kako so dobri, kako blagi — niso čez noč taki postali. Čednosti, v kterih se taki ljudje odlikujejo, niso kakor plašč, ki se kupi in nase dene, temuč so krasna obleka, ktero si mora sleherni sam pripravljati dolgo časa, z velikim trudom, s stanovitim delom!

9. Delo je koristno.

K delu nas drugič priganja naša korist.

Po spričbi spretnih zdravnikov je delo najboljši pripomoček ohraniti si zdravje ter dolgo in srečno življenje. Pridni

kmet je brez vsakoršne lekarije bolj zdrav kakor marsikak mehkužen postopač, ki je že izdajal lepo število zlatov za zdravila.

Delati bi tedaj vsakako moral tudi vsak bogatin. Brez dela se dušne in telesne moči nekakšno skrhajo in človek nima do nobene reči pravega veselja ter postane čmeren, pust, siten, sebi in drugim nadležen. Nikjer ne boš slišal toliko pritoževanja zastran „dolgočasnosti“, kakor pri onih, ki si brez resnega dela v postopanju iščejo „kratkočasnosti“. „Dolg čas“ je kakor lakota in žeja. Nekaj manjka, in to dela človeka nezadovoljnega; duh je preohlapen, ker se z delom ne napenja. Kakor razglašen glasovir ni za rabo, dokler strune niso prav napete, tako tudi človeške moči brez resnega dela ne morejo biti v pravem soglasju. Zato vsakdo samega sebe sramoti, ako se pritožuje zavoljo dolgega časa.

Po pravici šteje Hufeland dolgočasnost med sredstva, ki življenje krajšajo. Dušne in telesne bolezni imajo premnogokrat v postopanju in dolgočasnosti svoj izvir. Kant pripoveduje, da o francoski prekuciji, ko je bila po eni strani tolika razburjenost, po drugi pa tolik strah, ozdravelo je več ljudi, ki so poprej že dolgo boleli, zlasti v tistih krogih, kjer se brez skrbi in dela živi. Treba se je bilo namreč takrat ganiti! — Tega se tudi lahko vsak dan sami prepričamo, kako med delom ali skrbjo razne bolečine prestanejo. Kolikokrat se zgodi, da zob že neha boleti po poti, ko gre kdo k zobodercu; ali vsaj takrat, ko stopi v njegovo sobo in ko zagleda klešče, bi že rad zbežal, češ da ne čuti več bolečin.

Marsikoga bi doktorji večkrat bolj po ceni ozdravili, ko bi mu v recept — mesto zdravil — postavili resnih opravil. Tisti zdravnik, ki že nekaj let zdravi svoje bolnike s tem, da jih hrani s suhim kruhom ter jih po klancih in v gričih gor pa dol in sem ter tje preganja, zvedel je sicer za pravo pot; le to se mi ne zdi še prav, da je to preganjanje brez prave koristi. S koristnim delom n. pr. s sekanjem, kopanjem, prenašanjem bi jim morda še prej pregnal bolezen, katero so si nakopali z dolgočasno lenobo in preslastno hrano.

Neki anglešk zdravnik jo je bolj po domače pogodil.

Nekega dne pride k njemu imeniten in bogat lord, ki se je bil življenja naveličal. Potoži mu svoje bolečine in svoje trpljenje ter še pristavi, da se bo ustrelil, če se mu ne bo kmalu pomagalo.

Zdravnik poprašuje to in ono ter mu slednjič svetuje veliko potovanje po vsej Evropi.

„Ravno zdaj sem nazaj prišel s takega potovanja“, odvrne lord.

„Pa vam potovanje ni pomagalo?“

„Ravno narobe, še pomnožilo je nadlogo.“

„Potlej morava pa kaj družega poskusiti. Ali ste se česa učili? menim kaj koristnega, solidnega?“

„Učil sem se marsikaj, pa dvomim, če je bilo dokaj koristno.“

„Menim, ali ste se kaj takega naučili, da bi si lahko sami kruh služili, ko bi bila sila?“

„Kruh imam.“

„Ravno to je napaka. Ali znate jahati in voziti?“

„V tem me jih malo prekosi.“

„To je vse, kar potrebujeva. Ali me boste brezpogojno ubogali, kakoršnokoli zdravljenje vam nasvetujem?“

„Bom.“ — „Pojdite, milord, precej k bližnjemu poštarju in ponudite se mu eno leto za postilijona; pa dajte mi častno besedo, da boste ves ta čas živeli samo o tem, kar si boste sami zaslužili.“

Lord je ubogal, šel je k poštniku, pogodil se z njim ter celo leto opravljal postilijonsko službo in — do konca leta mu je zginil ves „spleen“ — bil je popolnoma ozdravljen. Za plačilo je prejel modri zdravnik ves znesek, ki si ga je bogatin pri svojih prihodkih prihranil, in ta ni bil majhen.

Zakaj bi se tedaj bogatini dela ogibali, ko jim je za zdravje in srečo tolikanj koristno? Ako za se ne potrebujejo, naj delajo za druge, saj nikjer ne manjka revežev, kateri hitro potrebujejo tuje pomoči.

10. Delo je razvedrilno in blažilno.

Poleg tega nam daje delo veselje že samo po sebi, po svojem uspehu, če vidimo sad svojega truda. Pravi umetnik bi ne dal za ves svet onega veselja, ki mu ga napravlja trudapolno zvrševanje krasnih umotvorov; pravi učejak bi za noben denar ne dal radosti, katero mu daja novo spoznanje, nova iznajdba i. t. d.

Prav posebno pa nam koristi delo in močno pospešuje našo srečo s tem, ker med resnim delom, ako se zatopimo in zamislimo vanj, pozabimo vse skrb in težave; resnobno delo je mazilo za raznovrstne rane našega srca. Kakor spanje naenkrat pokrije vse britkosti pred našimi očmi, enako nam jih skrije resno delo za toliko časa, kar smo v

delo zamišljeni. Med delom ne mislimo, ali gre čas počasi ali gre hitro. Kdor vedno na čas misli, je zmirom žalosten, kakor je tisti, ki vedno na sé misli — sebičen, tesnoprsen. Kdor želodec čuti, pravi neki učenjak, ta slabo prebavlja, in kdor čas čuti, lahko rečemo, da ta se stara. Zato je pridni delavec vedno vedrega lica in veselega srca; lenuhu pa, ki v zložnosti brez resnega opravila živi, se vedno zdeha in zjutraj, ko vstane, je bolj zaspanega obraza, kakor pridni delavec, kedar gre spat, in čez dan koliko zdihtovanja in pritoževanja, ki ga urni delavec kar nič ne pozna!

Koliko se pa tudi med delom duša okoristi! Kedar smo v delo zamišljeni, nas ne utegne satan motiti. Med resnim delom počiva in spi sleherna strast; delo je dušna trdnjava. Vse misli so vprežene, čutila počivajo ali pa se v dotično delo obračajo. Lenoba pa je začetek vse hudobije. Delo skušnjave preganja, lenoba pa jih vabi, jim daja potuho in se takorekoč igra z njimi. Ne morem si misliti v resnici plemenitega človeka s pridevkom „len“. Zato pravi sv. Bernard: „Kteri pa ne delajo, niso vredni, da bi jih angelji obiskovali“.

11. Delo je zapovedano.

Slednjič pa k pridnemu delu priganja tudi odločna zapoved, zapoved Božja in natorna. Kdor ne dela, se pregreši zoper Boga, zoper samega sebe, zoper svojega bližnjega.

Že pred grehom sta Adam in Eva delala na rajskem vrtu; po grehu pa se jima je delo poostrilo in v težko kazen spremenilo. Bog je Adamu rekel: „V potu svojega obraza boš kruh služil; zemljo boš trdo obdeloval“ i. t. d. Ker so pa ljudje to prvotno zapoved pozabili in jeli le prevečkrat delopust obhajati, obnovil jo je Bog zopet na Sinajski gori rekoč: „Šest dni delaj, sedmi dan je dan počitka“. Kako je tudi v novi zavezi sv. Pavel kristjanom to zapoved razlagal, sem že omenil. In tudi sedaj Bog od nas enako zahteva; vsako jutro nam prižge svetlo luč in jo obesi na nebesni strop, kakor bi hotel vsem zemljanom klicati, revnim in bogatim: „Vstanite, že je dan, urno na delo!“

Kdor noče delati, zakoplje svoje talente v zemljo, mori čas in sebe ter greši zoper natorno postavo.

Razun tega se tak hoče živiti le o tujih žuljih; tam žanje, kjer ni sejäl, tam zbira, kjer ni razsipal. Kdor se pa le o znoju in trudu družih živi, je mrtev ud na telesu človeške družbe, se močno pregreši zoper bližnjega. Nehvaležnež, ki za druge nič ne stori, drugi naj bi pa vse zanj!

Kako veličastne izglede ima sleherni kristjan pred seboj! Gospod je bil z mladega zmiraj delaven, ker je zvesto pomagal delati svojemu ljubljenu redniku, sv. Jožefu. O prečastiti Devici Mariji se bere, da je ves svoj čas delala v tri dele: en del je obračala v službo Božjo, drugi del za delo, tretji del pa za razne potrebe vsakdanjega življenja. Sv. Pavel sam priča, da ni poželed zlata in srebra od nikogar, temuč z rokami si je pridobival potrebni živež. Sv. Frančišek Seraf. je bil že zelo slaboten in vendar ni dovolil svojim bratom, da bi mu bili stregli; vse je storil s svojimi rokami in še raztrgano obleko si je sam krpal.

Sploh se je nekdam delo bolj čislalo, kakor zdaj. Ženske v srednjem veku so bile jako delavne, tudi imenitne gospe in gospodičine predle so, okrog ognjišča se sukale, sobe pometale i. t. d. Zdaj se tudi še sučejo, pa — okrog zrcala in pomerjajo obleko, ki so jo drugi naredili; pometajo tudi še — prah po ulicah s predolgim dragocenim krilom. — Tudi možaki so se nekdam bolj z delom odlikovali. V nekem mestu je bila v starodavnih časih šega, da je tisti, ki je imel biti sprejet za meščana, moral prej svoje roke pokazati. Če so bile lepo bele, mehke in nežne, so ga razglasili za meškužnega postopača in ga niso sprejeli; če pa so bile njegove roke žilaste, trde, razkave ali celo žuljave, bil je z veseljem sprejet. Oh, kje so že ti časi!

Tedaj ne pomaga nič noben izgovor! Delo je človeku v čast, lenoba pa sramoti slehernega, naj bo baron, grof ali knez ali kar že. Adam in Eva sta bila najstarejša plemenitaša in iz najbogatejše hiše; on je bil kralj, ona pa kraljica vsega sveta, in kraljevi park, po katerem sta se sprehajati hodila, bil je rajski vrt — pa vendar sta morala delati!

12. Počitek.

Zdaj pa še katero o počitku!

Kdor dalje časa stalno dela, s telesom ali z dušo, se polagoma utrudi in slednjič tako opeša, da pri najboljši volji ne more več. Da si zopet pridobi novih moči, treba mu je počitka in razvedrovanja.

Kdor preveč časa počitku privošči, ta — smo že rekli — lahko zboli ob dolgočasnosti in lenobi ter si nakoplje sto in sto sitnih skrbi, ki mu življenje grenijo in srečo spodkopavajo. A ravno tako tudi oni, kateri ima v primeri z delom pre-

malo počitka, prehitro ugonobi svoje moči, si siloma krajša življenje, začne hirati in neha biti za delo, ko bi imel ravno najbolj uspešno delovati, ter je za nadlogo sebi in onim, katerim bi imel biti veselje in podpora.

Le redno vrstenje dela s počitkom nas more ohraniti zdrave in čile, vesele in srečne. Resnemu delu toraj vselej pridevaja tudi pravo mero počitka.

Ktera mera pa je prava? To je težko določiti, kajti po starosti, po spolu, po telesnih in dušnih močeh, po različenosti dela, kraja, časa i. t. d. je to jako različno. Povprek se sme reči, da človek srednje starosti, zdrav in čvrst pri navadni gorkoti in zmerno težkem delu sme brez nevarnosti za zdravje delati po 10 do 12 ur, ves drugi čas naj obrača v počitek in vedrilo.

Pa kakošno naj bo počivanje in razvedrovanje? To je še težje vprašanje, pa silno imenitno; kajti zgodovina in skušnja nam pričata, da si ljudje sploh življenje ne krajšajo in končavajo toliko z delom kakor s počitkom in z razveseljevanjem. Rimski narod je bil nekdanj močan, tako močan, da mu ni bil kmalu kateri drug enak, pa v mehkužnem uživanju in nespametno nezmernem razkošju se je končal in zginil s sveta. Enak je bil konec družih nekdanj mogočnih narodov; mehkužnost in nečloveško razkošje jih je umorilo po vrsti.

In še zdaj si posamezni zgodnji grob kopljejo ne s trdim delom, temuč s tem, da ne znajo prav počivati, da se ne znajo pametno veseliti. Ta je dobil kal smrtna bolezen pri ponočevanju, oni v krčmi, tretji pri kakem „izletu“, četrti pri nezmernem plesu, peti, ker se ni znal ustavljati hudim strastim, jezi, nevošljivosti, in zlasti strasti, ki bi se po besedah sv. aposteljna Pavla med kristjani še imenovati ne smela.

Razvedrovanje je v današnjih časih kaj mnogovrstno: sprehajanje, jahanje, drsanje, potovanje, „izletovanje“, „sokolovanje“, kegljanje, glediščne in plesne zabave, tombole, besede in branja, koncerti i. t. d.

13. Ali so sedanje veselice pravi počitek?

Večina modernih ali novošegnih veselic pa ne dosega svojega namena. Izmed mnogovrstnih vzrokov omenim le tri.

Le prevečkrat so predolge, nezmerne in predrage. Kdor cele noči razgraja in nori, ta pač ne najde

počitka, marveč dušo in telo bolj utruji, kakor z najtežavnejšim delom. Kaj rada pristopi še nezmernost v jedi in pijači; zdravje se pokoplje skoro nevedé kdaj; brez zdravja pa sreče ni. Zlasti mlajši priprosti ljudje že semtertje mislijo, da pravega veselja ni, če niso tako pijani, da jih noge nočejo nositi in jim hoče glava počiti. Kdo bi jih ne miloval, če misli na prihodnost tacih? Razun tega so take veselice prevečkrat prepotratljive po pregovoru: „Dobre volje, mošnje kolje“. Ali se more mar to družinska sreča imenovati, če se skazuje zvečer elegantna draga obleka v veselicah, drugi dan pa še znabiti za sol ni denarja?!

Druga napaka novošegnih veselice je, da preveč strasti budijo. Prvi namen vsakega radovanja mora biti, da se duh in srce umiri in upokoji, da si telesne moči odpočijejo; kolikor bolj se človeško srce zlobnih strasti znebi in več čednosti si pridobi, pokojnejše in zadovoljnejše, srečnejše je. Sedanje veselice pa preveč duha vznemirjajo in zlasti nevarno netijo ogenj tiste strasti, ki je v šesti zapovedi prepovedana in je najbolj nevarna za dušno in telesno srečo. Glediščne igre n. pr. bi bile res blagodejno razvedrovanje, ko bi bile po prvotnem namenu čedne in blažilne; kakor so pa zdaj večinoma, jih ne sme gledati deviško nedolžno oko, jih ne sme obiskovati, komur je časna in večna sreča mar. Petje in godba neizrečeno razvedruje in blaži srce; ali zdaj so že redke pevske veselice, da bi jih od konca do kraja smelo poslušati nedolžno uho. Res žalostno je, da je tako malo veselice, katerih bi se smel vsakdo z dobro vestjo vdeležiti, da bi se mu ne bilo treba pozneje kesati.

Kdor bi mi ugovarjal, češ da preostro govorim, naj se ozre nekoliko okrog na dejanske razmere, in ko bi videl vse znano in neznano nravno gorjé, bi pač s tužnim srcem pripoznal, da jih čedalje menj zleze skoz tako imenovana „telečja“ leta brez vsake škode za dušo in telo, da bi bili popolnoma nepohujšani poštenjaki. In le malo bi jih našel, ki bi se v poznejših letih ne pokesali zlasti zastran norskih veselice. O da bi mogel kdo odpraviti vse take veselice, zavoljo katerih je že Noe zastonj svaril svoje vrstnike, za koliko procentov bi bil človeški rod srečnejši!

Tretja napaka sedanjih veselice je ta, da preveč zapuščajo domače ognjišče, domačo družino. Domače, družinsko veselje in razvedrovanje je vse drugačnega duha, kakor burne veselice po javnih shodih in skupščinah; kako je v domačih krogih, kjer so „svoji“ skupaj, vse pristrčno, vse — kakor

že beseda sama dobro pove — po domače, naravno; kako pa vse prisiljeno in nenaravno med tujimi, katerih kritike se je treba vedno bati! — Kako omejeno mora biti tako veselje, če je človek takorekoč vedno na straži, kaj bi kdo utegnil reči zastran obleke, zastran navade, ki jo ima pri jedi, pri hoji i. t. d. — Pa tudi jako nevarni so večkrat taki „izleti“. Zlasti za mlade sinove in hčere ni dobro, če se o prostih urah preveč odtegujejo izpred oči starišem. Če namreč v mladosti niso imeli veselja do domače hiše, ga pozneje tudi ne bodo imeli. Iskali si bodo za dragi denar drugod veselja, ki bi ga doma lahko imeli zastonj in več in boljšega. Čim bolj se množijo javne veselice, tem bolj se trgajo družinske vezi in razpada neprecenljiva sreča domačega ognjišča. Pri tem pa tudi ne morem zamolčati žalostne okoliščine, da se večkrat služba Božja zanemarija zaradi tacih veselice, ki se najraje napravljajo sabotni večer ali pa ob nedeljah in praznikih; kdor pa za Boga ne mara, le verjemite, da polagoma tudi sebe zanemari in ob vso srečo pripravi.

S tem pa, da grajam moderne veselice, nikakor ni moj namen ljudem prigovarjati, naj nikar ne bodo veseli, ampak le to želim, naj se veselijo po pameti in modrosti. Veseli počitek je tako potreben za življenje, kakor zrak za dihanje, kakor jed in pijača. Pa kakor okuženi zrak zdravje spodkopuje, netečna jed in strupena pijača življenje končuje, tako uničuje kužno razveseljevanje človeško srečo. „Veselite se vselej v Gospodu, (pravi sv. apostelj Pavel, in kakor bi se bal, da bi ga ne bil kdo preslišal, ponavlja še rekoč:) veselite se, še enkrat pravim“ (Fil. 4, 4). „Veselega služabnika je Bog vesel“, pravi pregovor. Tudi jaz želim vsem Slovencem prav veliko veselja: le veselite se, le prepevajte, toda zmirom, kakor pobožni predniki, veselite se v Gospodu! Zlasti mladost je čas veselja: mladenči, dekleta! le radujte se! duhovni vam tega ne prepovedujejo, — toda veselite se pošteno, tako, da se vam pozneje ne bo treba kesati in jokati; tako se veselite, da boste lahko vselej veseli ostali do svojih starih dni, — do groba: vse vam je dovoljeno, le greh ne in kar v greh napeljuje.

14. Dvojno pravilo zastran dela in počitka.

Zapomnite si slednjič gledé dela in počitka še to-le dvoje pravilo, če hočete, da vam bo oboje pospeševalo pravo srečo.

Prvo pravilo vam bodi: Delo naj bo popolnoma delo, počitek pa tudi celoma počitek! — Kdor

le na pol duha in srca k delu prinese, bo tudi delo polovičarsko opravil; kdor le na pol srca in duha počitku daruje, bode se tudi le na pol odpočil. Le po pravem delu je dobro počivati, in le po pravem počitku zopet lahko delati. Le pravo in ne površno delo nam daje namreč zmožnost počitek prav ceniti; pravi počitek nam pa zopet prenove zmožnost in veselje za delo. Če tedaj hočemo od dela imeti res pravi vžitek in vsestranski dobiček, moramo na svoje, če tudi morebiti malenkostno opravilo obračati vso svojo pozornost in pridno odstranjati druge misli, ki niso z dotičnim delom v zvezi. Kakor noben delavec ne more biti dninar pri dveh hišah ob enem, tako tudi naš duh ne more več opravil naenkrat vspešno opravljati. Skušajmo toraj vselej z „združenimi močmi“ opravljati in dokončati delo, ki ga imamo v rokah, in potlej še le vzemimo v roke kaj drugega z enako vnemo. Če tako ravnamo, bomo imeli dvojni dobiček: vspeh bo gotovejši in delo bo veselo uplivalo na našo srečo. Le pogledjte otroka pri igri, kako je zamišljen v svoje igrače; za celi svet se ne zmeni; in kdo bo trdil, da nismo bili srečni takrat, ko smo se znali še tako brezozirno v svoje otročje igrače zatopiti!

Zlasti pa v dušnih delih ne bodimo nikdar polovičarski; kolikor popolnejše naše misli popustijo prejšnji predmet in se celoma novemu izročijo, toliko veselejše bo naše dušno delo. Da se pa pri tem naš duh preveč ne utruji, treba nam je predmet večkrat spreminjati; kajti že taka prememba je dokaj počitka za naše dušne moči. Posnemajmo umnega kmeta, ki na isto njivo vsako leto kaj drugega vseje, t. j. svoje delovanje tako razvrstimo, da po težkih delih pridejo lažja na vrsto; ko nas je utrudilo učenje na pamet, vzemimo v roko kaj tacega, kar posebno um nateza in sili misliti, potlej naprezimo domišljijo; ko smo se z branjem upehali, začnimo pisati i. t. d. Toda sleherno delo bodi resno in določno; vedno štrkanje od ene stvari do druge nič ne hasne; učenje ni igrača, je delo, hujše nego mlatev in drvarjenje. Zato se v sedanjih šolah, v katerih je mladi človek obsojen skoro celi dan presedeti, s tem nekoliko mikavnosti podaja, da se od ure do ure predmeti spreminjajo; vendar nekoliko več počitka in samostojnega dela bi bilo mladim močem privoščiti.

Da bo pa naše delo imelo to tolikanj potrebno lastnost popolnosti in vstrajnosti, lotimo se vselej dela z veseljem in s pogumom, sicer bi tudi našemu delu veljal pregovor: „Slabo, če treba lovskega psa na lov nesti!“ — Ravno to

velja tudi o počitku. Nekteri se veselijo tlačansko, kakor bi bil tudi počitek nekakošna naloga. Ne bodimo preizbirčni. Kakor lačnemu vsaka, tudi najpriprostejša jed tekne, tako je tudi po čvrstem delu vsako še tako navadno razvedrovanje dober počitek. Počitek je že delopust sam. — Odraščeni učimo otroke delati, otroci naj pa nas učijo, kaj se pravi veseliti se in počitek uživati.

Drugo pravilo nam bodi: Delajmo in počivajmo vselej iz dobrega namena — v čast Božjo! Ker pišem za Slovence, ktere čestokrat imenujejo „eminentno“ ali „odlično katolišk narod“, ne morem drugače, kakor da prištavim še to pravilo, ki se mi najvažnejše in najpotrebnejše zdi. Mnogi izmed nas prav veliko delajo, pa če ne delajo za Boga, so vsa njih velikanska dela prazne pajčevine, široke stopinje poleg pota.

Ko bi se tak človek, ki le za posvetnost dela, včasih vsedel, glavo z rokami podprl in jel tako-le ali enako premišljati: I, kakošno korist bom pa imel od svojih tolikih naporov, tolikih žrtev? — Morda dobim pripoznanje — križec; kaj mi bo pomagal, kedar me bodo položili v grob? — Pa mi bodo po smrti po javnih prostorih spominke stavili, slavili moje ime, — a koliko bo to povikšalo mojo srečo v onem življenju? — Ena sama vredna spoved, en Očenaš — pa kaj pravim — en sam zdihljaj k Jezusu mi bo za tam več zalegel, kakor vsa še tako velikanska dela, ako se zvršujejo samo iz posvetnih nagibov.

Kdor za Boga dela, je lahko svojega dela vselej vesel, naj se mu posreči ali ne, naj ima pred svetom kaj pripoznanja ali nič; pri Bogu najmanjše delo njegovo ni bilo zastonj, če tudi na zemlji nima nobenega dobička, če tudi ima škodo.

Kako pristržno je njegovo razvedrovanje, ako se tudi razveseljuje iz tega namena, da bi bilo v Božjo čast! Sveti Karol Boromej se je nekoč igral z nekterimi tovariši biljar. Med igro se sproži vprašanje: „Kaj bi storili, ko bi nam prišlo sporočilo, da bomo morali v eni uri stopiti pred sodnji stol Božji? Eden odgovori, da bi brž opravil še navadne molitve, ki jih še ni skončal; drugi pravi, da bi urno šel poiskat svojega spovednika i. t. d. — Ko pride vrsta na svetnika, se nasmehlja in reče: „Kar mene zadeva, bi še dokončal pričeto igro; kajti pričel sem jo s tem namenom, da bi Bogu dopadel in menim, da v tem trenutku ne morem ničesar storiti, kar bi mu bilo prijetnejše“. — Ali ni srečen človek, kateri se zna tako veseliti?

Še enkrat povdarjam: Bogatin in revež, oba sta lahko srečna, ako resno hočeta. Bogatin naj se varuje skoposti, nezmernega zapravljanja in lenobe; po pameti naj obrača svoje premoženje sebi v korist in drugim v tolažbo. Revež pa naj nikar ne bo zaviden drugim, ker on ima v mnogih ozirih, kar srečo zadeva, celó prednost pred bogatinom. Oba pa naj bosta pridna pri delu in pametna pri počitku; to jima bo podaljšalo zdravje, veselje in življenje.

II.

Blagor krotkim.

1. Premnogo ljudi si srečo krati z napuhom.

Druga reč, ki človeku najbolj brani srečnemu biti, je samoljubje in napuh z vsemi sorodnimi strastmi.

Zdravilo zoper to strast in njene rastlike je krotkost. Krotkost je sicer, kakor nam beseda pove, nasproti le jezi. Ali jeza večidel izhaja in raste iz napuha in samoljubja, tako, da se lahko reče: človek, ki je ponižen in pohleven, je tudi krotak. Priprosti narod v tej zadevi tudi ne dela tolikanj razločka v besedah. Kedar povdarja dobro stran, reče n. pr. ponižen, pohleven, priprost, dobrosrčen, krotak i. t. d. vse navskriž; slabo stran pa znači z besedami: sebičnost, samoljubnost, samogoltnost, prevzetnost, napuh, ošabnost, oholost, nečimernost, trdosrčnost i. t. d.

Hočem se tedaj tudi jaz ravnati po tej navadi in ne bom razločeval teh raznih, po pomenu res nekoliko različnih besed, ktere pa prav za prav pomenijo vse eno in isto strast; kajti naj kopljemo še tako globoko, korenika vsem, zdi se mi, je samoljubje, ki se po stari navadi v sedmerih glavnih grehih imenuje napuh. No, na besedi ni vselej toliko ležeče, da se le bolezen prav spozna in za njo pravo zdravilo poišče. In le to želim zdaj nekoliko pojasniti.

Napuhnjen človek ni z nikomur zadovoljen; ne sam s seboj, ne z ljudmi, s kterimi mora živeti, celó Bog iz nebes mu ne vstreza. Koliko Božjih naprav n. pr. v sv. katoliški cerkvi mu ni všeč, od nezmotljivega papeža v Rimu do naj-

zadnjega kaplana v priprosti vasi; od presvetega Rešnjega Telesa v tabernakeljnu do kropilnika pri cerkvenih vratih, vse mora ogodrnjati; zdaj mu je sv. maša predolga, zdaj spoved pretiha in post preoster; zdaj spet mu je pridiga prenapeta, pa ne pomisli, da se le sam prenapeto napihuje; vreme mu ni z lepa uravnano po njegovi volji; kedar je jasno, bi imel raje oblačno; kedar je dež ali sneg, bilo bi mu ljubše vedro; zdaj mu je presuho, zdaj prevlažno: kmalu prevroče, kmalu spet premraz; saj se še takrat, kedar moli, ne vé dobro, ali prosi in časti, ali pa le svojo slavo deklamuje pred Bogom, kakor tisti farizej v tempeljni, ki je molil: Bog zahvalim se ti, da nisem tak, kakor so drugi ljudje“ i. t. d., kajti če mu pri molitvi zmanjka prijetnih čutil, ali če ni koj uslišan, še predno „Amen“ izreče, molitveno knjigo zapre, molek spravi, molitev prepustivši drugim.

Enako mu je bližnji povsod na poti. V svoji ošabnosti misli, da so vsi drugi le zavoljo njega na svetu, le zato, da bi mu stregli; da bi se mu povsod umikali, kedar se njemu zljubi hoditi; da bi se mu dali v roke takorekoč za orodje, ki ga sme po svoji volji seveda v svoje koristi obračati; da bi mu bili na kolo, na katerem naj bi svojo srečo koval; vse naj bi mojstroval in zaničeval, oni pa naj bi ga na vse to še hvalili, mu stregli in kadili!

In sam s seboj, kakor sem rekel, tudi ni zadovoljen; zdaj mu manjka tega, zdaj onega, zlasti pa mu časti ni nikdar dovolj.

Toda Bog že za to skrbi, da nobeno drevo ne priraste do nebes; ljudje, s kterimi živi, bodo si že tudi prizadevali, da mu ne bodo spolnovali tega, kar prenapeto od njih pričakuje; njegove lastne osnove so že tudi tako napeto nastavljene, da se mu ne bodo posrečile! — Kaj se bode zgodilo? Gotovo se bode nižje vsedel, kakor je letal; nezadovoljen bode vedno, tedaj vedno nesrečen!

Nesreča je že v napuhu samem, ker vse le na se obrača, ter goji nespametne želje, kterim je vse nasproti. Hvali in čisla sam sebe — drugi molčijo! Če je slab, sam sebe izgovarja; če je dober, ima se najmanj za pol boljšega — drugi nočejo verjeti! Kedar govori, meni, da ga vse posluša; kedar kaj dela, je te neumne misli, da se mu vse čudi; koderkoli gre, bi rad, da bi vse gledalo njega in njegovo obleko! Njegovo oko je, kakor bi se samo v sebi ogledovalo in njegove ustni, kakor bi se v enomer bralo v njih vprašanje: „Kaj pa jaz?“ Seveda drugi slišijo in vidijo vse, pa mislijo si — svojo, večkrat povedo tudi svojo — kaj pak da ravno nasproti! To

pa boli! O, kdo bi premeril in dopovedal njegove bolečine, ako izostane pričakovana pohvala, ali če se mu hvala premajhna zdi, ali če se kar prezira, ali če mora mesto hvale slišati celo grajo! Oj! oj! koliko jeze, sovraštva, nevošljivosti, škodoželjnosti i. t. d. Zares huda bolezen to!

Kdor bi mislil, da je takih bolnikov malo, bi se močno motil. V vsakem stanu se nahaja ta skrivna, dnu srca priraščena bolezen — gobova prevzetnost. Še berač jo ima. O, beraška oholost ni najmanjša! „Vsak berač svojo mavho hvali“, obrne se prav po besedi lahko tudi na beraški napuh, ki ga švedrasti, razcapani in zanemarjeni zanikerneži na drobno in na debelo po svetu prodajajo ter ti niso zadovoljni s koscem kruha ali s samim novčičem, ki jim ga ponuja radodarna delavna roka.

Ali misli si kmetovo prevzetnost, kolika je, in njegovo baharijo! Le od daleč glej in nekoliko poslušaj dva kmeta, ki gresta v prodajalnico, ali v krčmo, ali v cerkev, ali pa se sicer srečata in pogovarjata; na prvi mah boš vedel, kateri ima celo zemljišče in še nekaj „prikupljenega“, kateri pa še dobre polovice ne; precej boš uganil, kateri ima denar ne le doma v omarici, temuč še na posojilih, in kateri nima ne le doma nič, ampak tudi pri družih nič — razun zdatnega dolga! Kako ti gleda, gleda veliki posestnik na manjšega, manjši na hišnika in le-ta na revnega posla, kateri še svoje strehe nima! — Kmet se pritožuje, kako je gospoda visoka, prevzetna, „štimana“, a kdor natanjčneje opazuje ljudi nižjega stanu, lahko se bo prepričal, kako so še le ti „tenki“ med seboj, kako večkrat zamerljivi! kako se jim pokadi, kedar jim nihče noče kaditi!

S tem pa nikakor nočem trditi, da bi ne bilo čez mero preveč napuha tudi v tako zvanih „višjih“ krogih, pri učenih, imenitnih, olikanih — gosposkih! O napuh pač vse kote stakne ter ubogemu človeštvu kakor slana mori ljubo zadovoljnost in mir — srečo!

2. Ponižnost.

Ako hočete tedaj biti srečni, bodite lepo krotki in ponižni po izgledu Jezusa, ki je prišel na svet, ne da bi Mu drugi stregli, ampak da je On njim. On, nebeški kralj, ki ga častijo in molijo Kerubini in Serafini, — je zgornjo obleko odložil, — se je prepasal, — vzel posodico vode, je — pokleknil pred uboge ribiče in jim je noge umival! Zato je

pa tudi rekel: „Učite se od mene, jaz sem krotak in iz sreca ponižen, — in boste našli mir svojim dušam.“ Kaj se to pravi družega, kakor našli boste takó — srečo?

Ponižnost je podlaga vsem drugim čednostim, je pa tudi podlaga, prvi pogoj prave sreče.

Ponižnost pa je dvojna, prirojena in pridobljena.

Prirojena ponižnost je neka ljubezniva naravna priprostost, za katero skoraj sam človek ne vé, ki jo ima, ktera nam res da za nebesa ne pomaga kaj (ker ni zaslužena), a za časno srečo nam pa zelo zelo ugaja. Človek odet z ljubeznivim plaščem te prisrčne čednosti nekako lahko in brezskrbno živi. Svojih vse hvale vrednih lastnosti še ne pozna ne; ne zmeni se kaj za-nje, — še misli ne na-nje, češ, da je boljši memo družih! Deklica n. pr., ktera ne vé, da je telesno in dušno lepa, ali ktera svojo prednost tako smatra, kakor svoje zdravje, kakor reč, ki se sama po sebi razume, ter se še ne zmeni ne za telesno lipšanje, ker so jej druge višje reči bolj pri srcu; o kako blaga je taka dekllica! Toda žal, da taka deklška pohlevnost tem bolj zginja, čim bolj se širi jo zrcala!

Taka ljubka dobrosrčnost in pohlevnost se nahaja po vseh stanovih, pri najblagovitejših ljudeh. Najtežavnejše dolžnosti ti z neko udanostjo in radostjo enakomerno opravljajo, da se jim moramo kar čuditi. Ako je zavoljo tega hočeš pohvaliti, bodo te čudno gledali, kakor bi te hoteli vprašati: „No, kaj se to ne ume samo ob sebi?“

Prijatelj, odkrivaj se spoštljivo takim blagim srcem! Ako pa sam te zavidljive sreče še nimaš po svoji naravi, vse si prizadeni, da ti jo nadomesti pridobljena ponižnost, ktera ti bo še večja čast ter zaslužljiva tudi za večnost, ako se prizadevaš za njo iz višjih nagibov.

Ponižnost si pridobiti, ti menda tudi ne bo tako silno težko, ako imaš le glavo na pravem kraju in pa dobro srce v prsih. — Treba ti je le prevdariti vzroke, ki naj te k ponižnosti nagibljejo — takorekoč silijo. Premisli najprej, kako abotno je napihovati se zavoljo reči, ki si jih sam nisi dal, ampak jih imaš le po neskončni milosti Božji. Nikar tedaj ne pripisuj sam sebi dobrih vspehov, za ktere se imaš zahvaliti srečnim okoliščinam, dobrovoljnemu priporočilu, lepemu vremenu, dobrim ljudem i. t. d.

Če imaš tudi mnoge spretnosti in lepe lastnosti, nikar ne pozabi, koliko je zraven slabosti in pomanjkljivosti. O, če primerjaš to, česar nimaš, pa bi prav za prav

moral imeti, s tem, kar imaš, ti ne bo več mar se bahati, ampak sramovati se boš moral, da si še tako malovreden ud človeške družbe, tako daleč še za onimi, ki so nekdam res velike reči zvrševali v prid človeštvu in so si zaslužili toliko slavo, ki jo zdaj uživajo v nebesih. Močno te bo v ponižnosti utrdilo, ako pridno prebiraš življenje v resnici izvrstnih ljudi, zlasti življenje svetnikov, in če se gostokrat oziraš na čednosti blagih vrstnikov, pa na svoje napake in slabosti.

Sploh, če imaš prav dobro srce, pač ne boš mogel gledati, da bi bili drugi zraven tebe ali celó po tebi poniževani in v kot pritiskani; raje boš sam trpel, kakor bi videl druge trpeti. O, ko bi ti hotel postati tako nežno olikan, tako popolen, da bi razumel, čutil in spolnoval velikega aposteljna veliko besedo: „Veselite se z veselimi in žalujte z žalostnimi!“ Ko bi si pač hotel pridobiti tako blago in dobro srce, da bi ti bila bližnjega osoda enako mar, kakor tvoja lastna; da bi se ti to, kar vidiš pri družih lepega in hvalnega, zdelo tako lepo in dobro, kakor bi videl sam na sebi. In verjemi mi, da tako dobrohotno, ponižno in nesebično srce ti bo donášalo zvrhani koš miru in sreče: Blagor krotkim!

Po tem splošnem nasvetu zoper napuh in sebičnost nasvetovati mi je še to in ono posebej zoper častilakomnost in jezo.

3. Častiželjnost.

Že v mladih letih se oglasi v hlepečem srcu — čeravno še nekako nedoločno, vendar že strastno — častilakomnost. Zakaj, kar hoče kdaj kopriva postati, začne zgodaj žgati.

Karkoli velicega in imenitnega sliši in bere ognjeviti in podvzetni mladeneč, vse to, meni, je kakor nalašč zanj, on pa kakor vstvarjen za vse; zdaj je vojvoda, zdaj slavni poslanec in voditelj naroda, celó ministerski stol bi mu ne bil previsok; zdaj je nadepolen pesnik, zdaj „filozof“, zdaj spet kaj drugega, — seveda le kaj prav velicega.

Če bere o slavnih vojskovodjih starega in novega sveta, že se (v domišljiji) vojskuje kot slaven general na čelu zmagovitih armad, že mesta podira, narode podjarmlja, dežeje pridobluje in z lavorikovim vencem zmage ovenčan in z zvezdami obšit se vrača na dom; že sliši pripovedovati v zgodovini slavná dela svoja in v pesnih slaviti preslavno svoje ime.

Pridejo mu v roke prelepi umotvori imenitnih pisateljev in pesnikov domačih in ptujih, starih in novih; ali brž je

tudi on pisatelj, že vidi pred seboj obširne vezke svojih „del“ in po smrti lep spominek na grobu svojih koščic! I saj je za to kakor vstvarjen — kako gladke verze je že naredil in šolsko nalogo je tudi semtertje prav hvalno spisal (če je tudi kaj prepisal, kaj to drugim mar?)

O drugi priliki začne pregledovati težko razumljive in zmedene spise starih in novejših „modrijanov“: ahá! zdaj še le vé, kaj je prav za prav njegov poklic. Kaj bo njemu vojskina čast? kaj pesmarska sanjarija? Filozofija, modroslovje, učenost in veda, to je zanj! Noč in dan zdaj bere vse navskriž, kar mu pride pod roko in pred oči. Je pa li vse to branje tudi resnično, — no tega zdaj ne utegne preiskovati, saj se še le uči, dovolj, da stoji v tej in oni knjigi, ki ima tako slavno ime na čelu. Kaj druge stranke možje temeljito dokazavši učijo, to mu nič mar — so prepobožni. Že se mu naproti sveti v daljni prihodnosti častni naslov: voditelj naroda po poti napredne omike in proste olike . . .

Če gre med tem še včasih v deželni zbor gledat in poslušat, kako se tu izborni, izvoljeni možaki z zbadastimi besedami in živahnimi govori vojskujejo, kako razjarjeni ob zelene mize bijejo, potlej pa sami med seboj potolaženi z glasovanjem — mir delajo; tu ima že spet vse uganeno, kako bodo „enkrat“ zanj agitovali po selih, po trgih in po mestih, na katero stran se bo vsedel in kako bo vse strmé poslušalo njegove navdušene govore, ki ne bodo tako — vodení, kakor je danes nekatere slišal.

Še drugič se mu zdi, da bi utegnil v petju in godbi in kaj vem še v kateri reči druge prekositi in si slavo pridobiti. In tako mladi „talent“ ne pride lahko k spoznanju, zakaj ga je Bog prav za prav vstvaril in kateri stan bi bil zanj najpripravnejši, da bi res kaj zdatnega dovršil „za vero, dom in cesarja“, zraven pa sam zase srečo skoval!

Le preradi se mladi ljudje višje cenijo, nego v resnici veljajo. Tako marsikoga prevzetnost zapeljuje v previsok stan, za katerega nikakor ni zmožen. Zlasti ako je imel že pri prvi poskušnji, pri prvem nastopu, kaj vspeha, da se mu je — če tudi prilizljivo — „rokoploskalo“; kdo mu bo iz glave izbil, da ni sposoben za kaj posebnega, nenavadnega? In kdo je pozneje nesrečnejši, nego te „nepoznane“ občutljive duše, — „pozabljeni ženiji“, ki so nenasitljivo lačni in žejni slave in pripoznanja, pa se jim oboje odreka?! — Kak dober prijatelj je znabiti s srečnimi priporočili kaj naprej spravi; toda kolikor višje so, v toliko večji zadregi. Vedno so v strahu, da

bi kje svoje dušne nagote ne pokazali, in kako se morajo svojemu višjemu hliniti in po njegovi sapi plašč obračati, da bi jim ne škodoval spoznavši njihovo nevednost. Res hudo je za vsacega, ki ni na svojem mestu, naj bo v stanu katerem hoče. Majhina je n. pr. služba vaškega cerkvenika, pa kako grenka je, ako jej ni popolnoma kos ter mora marsiktero nevšečno slišati, posebno če je ob enem nespreten orglar! Še slabša je pastirjeva; pa če ne zna prav zavračevati svoje črede, — splavala je še ta njegova — zadnja — pastirska sreča po vodi!

Drugim častiželjnim prevzetnikom pa preti nesreča zopet od druge strani. Marsikdo je res za kaj višjega rojen, pa ni prilike, da bi pokazal svoj talent. Bil bi n. pr. sposoben za višjega častnika in poveljnika kakor nalašč, pa ni ravno vojske in prostora zanj — mora žalostno čakati. Ali pa bi bil za višje državne službe, ne vem, če bi se celó ministerske ustrašil, — pa neugodne okoliščine ga vklepajo leto in dan na trdi stol c. kr. pisarne; ne more se premakniti višje, pa je ven. Tretji spet ima obilno uma in ve čuda veliko, pa pri vsej svoji učenosti ostane na jezo in žalost svoj živi dan vsakdanji človek zato, ker ne zna prodati tega, kar ima, ker je „nepraktičen ženij“. Četrty bi postal učenjak, da bi se mu vse čudilo, pa mora šolo pred časom na kol obesiti, ker nima denarja, nima podpore. In tako bi jih lahko celo vrsto naštel, kateri se ne morejo skazati po svoji obilni zmožnosti in se le preradi skazujejo v tistem nesrečnem stanu, o katerem govori prerok, rekoč: „Gorje vam, ker ste mogočni v pijači“ itd.

O, častilakomnost je čudna strast, ktera premnogim vse življenje skazi, ki bi bili sicer lahko prav srečni, kajti podobni so žejnemu, ki si hoče s slano vodo žejo utolažiti: zatoraj blagor krotkim — ponižnim!

4. Zopet ponižnost.

Najboljše zdravilo zoper to pogubno bolezen je bilo že imenovano: krščanska ponižnost. — Ni ne hinavščina naša krščanska ponižnost, kakor nam nasprotniki tako radi očitajo, temuč le resnica je, — resnica, ktera zahteva, da se po eni strani višje ne cenimo, kakor smo; po drugi strani pa, ako res hočemo kdaj kaj prida biti, da se ganemo in si vse prizadenemo, da ob svojem času res „postavimo moža“ O, „švindelj“ je vse kje drugje, nego pri ponižnem kristjanu; on ni le na videz, ne le za ljudske oči, temuč si prizadeva

v resnici biti toliko, kolikor bi rad veljal pri ljudeh in pred Bogom; kedar si stan izbira, izbira si ga po svojih zmožnostih in ni izmed tistih, kateri, kakor pregovor pravi, imajo navado širje ziniti, kakor morejo požreti. Slabo bi bilo, ko bi samega sebe nič ne čislal in bi si roke na vskriž drže ne pomagal naprej. Naj si le pomaga naprej vsakdo, le „vrto-
glav“ nikar nihče ne bodi, komur je mar srečno življenje in še v čisljih ljubi mir. Naj le plava, kdor rad plava, toda nikar ne po zraku in meglah, kjer ni nikdar varen pred vihar-
nimi vetrovi in pogubno nevihto.

Ker je ta reč za pravo srečo tolike važnosti, hočem se tu še nekoliko pomuditi in še kaj navesti v prevdarek časti-
željnim nezadovoljnejšem.

Kolikor nas je po širokem svetu, vsi smo si med seboj tako različni, da si dva nisva popolnoma enaka. Vsak ima kaj svojega, kaj posebnega, rekel bi — originalnega. Nesreča je le v tem, da marsikteri misli, to posebno je pri njem kaj nenavadnega, velikanskega, „izvanrednega“. Če pri tem ne dobi priznanja, je pa joj! in joj! Kolika norost in škoda!

Ako ti Bog ni dal vseh petero talentov, kaj pa hočeš? Le tega, ki si ga prejel, nikar ne zakoplji, pa ti pojde. Le pomisli, da ne poganja iz vsacega zrna visoka cedra in košata palma, da je pa priprosta praprot po svoje ravno tako popolna in koristna, kakor ste cedra in palma, po svoje leskov grm med visokimi jelkami se tudi jako dobro počuti! Nenavadna, velikanska in junaška dela izvrševati ni vsakemu dano, za domačo reč pa sleherni lahko kaj misli in dela. Vsak ni za visoko in najvišjo službo, nižje službe dolžnosti pa lahko čvrsto opravlja; in se še za višje vestno pripravljati ni nikomur zabranjeno. Vsak ne more najvišje časti uživati, a časti vreden biti in — če ravno ga zaslužena čast ne do-
leti — tudi brez nje ostati, tega se tudi že nekako pri-
vadi, če le resno in junaško hoče — ponižen biti!

Sicer je to res sitna in nepovoljna reč, če kdo ni zado-
voljen s svojim stanom in bi bil rad kaj družega (kaj več seveda!). Včasih se res — in le prerado — primeri, da je človek po stariših ali družih okoliščinah prisiljen v stan, ka-
koršen ni zanj niti gledé volje niti gledé moči. Pa pameten človek v takem res zopernem položaju ne bo le zdihoval, marveč možato si bode pomagal, kakor si ve in zna.

Ako si, nezadovoljni prijatelj moj! še mlad in ti sicer okoliščine pripuščajo, zapusti svoj sedanji stan, ki ti noče

biti po godu in loti se ktereга družega, ki je po tvoji volji in zmožnosti. Vzdigni se, popravi, kar se je s tvojo krivdo ali brez tvojega zadolženja zagrešilo. Vendar spremeni svoj dosedanji stan le tedaj, kedar je res treba; vetrast pa mi nikar ne bodi. Poznal sem mlade ljudi, ki so se lotili kake reči in so že precej vspeha imeli, pa brž so jo kar vsredi popustili in se kam drugam zaleteli, to popustivši kaj novega pričeli. Tako so se postarali in svojega kruha vendar niso imeli in ga menda nikoli ne bodo; žalostni in pobiti so, kakor sicer človek, ki nima kam hoditi jest in spat. Koliko je nesrečnih po takem motoviljenju in prebiranju, s katerim se najboljše moči zastonj tratijo!

Zatorej bo pač najboljše zdravilo tvoje nezadovoljnosti, ako se v svojem odbranem stanu — zlasti če se brez zdatne škode ne da več premeniti — skušaš bolj in bolj udomaćiti. Le pomisli, da človeško srce je čudno: če bi tudi dosegel kaj višjega, prav gotovo bo še po višjem hrepenelo in te na novo mučilo. Toraj je modrejše, da ostaneš pri tem, kar si zdaj. Podaj se; pa nikakor ne polovičarsko, ampak podaj se popolnoma, s celim srcem; človek, ki na pol hoče, na pol pa noče, ostane vedno milovanja vreden revež. Stori po navetu sv. Avgušтина, ki veli vsem takim: *Si non es vocatus, fac, ut voceris.* (Če nisi poklican, skrbi, da boš poklican!) — Če so nam opravila našega stanu še tako zoperna in nepovoljna, treba se je zatajiti — „pri slabi igri prijazen obraz kazati“, opominja ponosni Francoz¹ — „reč na najboljšo stran obrniti“ — vелеva prebrisani Anglež² — „nadlogo si v prid obrniti“, svetuje modri Nemec³ — „grenkobo voljno požirati“, uči potrpežljivi Slovenec. Ti pa še prav pazno poslušaj glas dobrega katoličana, ki ti prigovarja: „Izroči se v voljo Božjo!“ — Ako celoma popustiš prazno tarnanje in se s trdno voljo poprimeš dolžnosti svojega, če tudi nevšečnega stanu ter si prizadevaš, kolikor mogoče jih zvesto spolnovati, kmalu boš opazil, da ni tako tužen tvoj stan, kakor si prej mislil, celó prikupil se ti bo polagoma. To ti lahko obljubim, ako le tudi ti meni obljubiš, da se hočeš premagovati ter krotak in ponižen biti!

5. J e z a.

Skoro največja in najnavadnejša zavira naše sreče pa je j e z a. Prav kaj malega in neznatnega je zadosti, da se razgreje

¹ Faire bonne mine au mauvais jeu.

² To make the best of it.

³ Aus der Noth eine Tugend machen.

naša občutljivost in koj se začnejo zbirati črni oblaki nad glavo. Pri nekterih je k sreči naglo obdelano: blisk, tresk in grom, — pa spet lepo vreme! Pri družih pa se jeza počasi zbira in vleče se več dni, kakor megla po hribih; potlej se pa spet razkadi, včasih z lepo, še večkrat pa tudi z nevihto. In pod takimi jeze polnimi oblaki ni prijetno vedriti in lepega vremena čakati, tega menda vam ni treba posebej praviti.

Ta grda jeza se res vsake še tako ničaste priložnosti posluži, da nam nagaja. Precej zjutraj se mleko za zajuterk zagriže ali skipi; pozneje se ti črnilo razlije seveda tje, kjer ga je najmenj treba; o poldne je juha neslana ali pa preslana; predno je málica pri kraju, se ti že kaka posoda ubije; ko se hočeš ob koncu dneva dobička veseliti, prepričaš se, kako grdo te je kak brezvesten zvijač ogoljufal; in namesto lepih besed, ki so čez dan v navadi: „dobro jutro, dober dan, lahko noč!“ moraš slišati kako jako nabrušeno in zbadljivo — znabiti iz ravno tistih ust, iz katerih si je najmenj pričakoval; in poleg tega še sto in sto sitnosti, katerih je že ena sama zadosti, da ti v malo trenutkih najbolj „židano“ voljo spremeni v najbolj raskav hodnik in v najpustejšo raševino. — Nekteri jezivci so pa s tem slabim darom še prav posebno obdarovani; vedno se morajo jeziti: kedar je solnce, jezi jih vročina; če je dež, se jezé, da jim škodo dela; če slabo prodajajo, so jezni; če dobro, pa so spet nejevoljni, da niso boljše prodali; če zgubijo pravdo, radi bi same togote vsem doktorjem črnilo ostrupili; če jo pa dobijo, se zopet jezijo zaradi truda in potov; če ne more tak jezljivec na posodbo dobiti, toži, da ni več prijateljstva; če dobi na posodo, že je zopet hud, da bo moral vrniti; če je žena slabo oblečena, jo zmerja s ciganko; če jo pa vidi v novi obleki, spet kriči zaradi potrate, ki ga utegne še na beraško palico pripraviti; če je tako srečen, da je najdel goldinar, ga že jezi, da ni našel celega zaklada

O, jeza, to je tisti strup, ki nam največ veselja razjeda, to je tisti gladni črv, ki nam največ preglavice dela, ako ga ne znamo ugonobiti.

Že v starih časih so ajdje spoznali, kako nespametna in škodljiva strast je jeza in njih modrijani so je mnogokrat svarili, naj se nikar jezi ne udajo, če hočejo srečni ostati. Kako sramotno bi pač bilo, ko bi nas katoliške kristjane v tej reči neverci prekosili, ko je vendar Jezus vsem svojim učencem tako živo priporočal: „Učite se od mene, ker jaz sem krotak in iz sreca ponižen!“

6. Nekoliko zdravil zoper jezo.

Kako se je treba jeze varovati in kako jo premagovati, so vas že mnogovrstno učili pridigarji in spovedniki, to vem, da. Nočem tu očitno izpraševati, koliko ste se že poboljšali, ampak k onim verskim sredstvom zoper jezo hočem še katero iz svetne modrosti pridejati.

Nekteri so že rekli, da bi bilo bolje, ko bi sploh ne bilo jeze na svetu. Jaz pa pravim; naj le še ostane med nami; kajti mnogokrat bi jo težko pogrešali. Kdo bi pa neubogljive paglavce strahoval in v red deval? O, sveta in modra jeza naj le še ostane, saj jo je Bog vstvaril — le prazno in nezmerno, sploh vsako grešno jezo moramo pa precej zadušiti, kakor hitro se prikaže.

Jaz svetujem tako-le: Če se da to, kar vas jezi, še prenarediti, vrzimo jezo na stran, in brž si popravimo, kar nam ni všeč; če je pa vzrok naše jeze tak, da se ne da premakniti in odstraniti, tedaj se pa jeze same lotimo — pa ne lahkotno, kakor z rokovicami, temuč trdo in zares jo zgrabimo kakor z razbeljenimi kleščami, da je bode pri tej priči konec, kajti za vsak trenutek bi bilo škoda. To se pravi: jezo premagati, nekteri rečejo: jezo pogoltniti — požreti! In da se nam to vselej gladkejše obnese, obudimo v odločilnem trenutku dober namen, glasno ali pa tihoma, rekoč: „Naj bo za duše v vicah, naj bo za moje grehe, naj mi bo za pokoro! — Iz ljubezni do tebe, o Jezus! potrpi — odpustim — daj mi krotko srce! itd.

Ko smo bili še majheni ter smo se včasih kaj pobili ali zbadli ali spekli in seveda — jokali zraven, so nam mati veleli, naj ob taki priliki vselej rečemo: „Naj bo za verne duše v vicah!“ In res smo se potolažili, ko smo tako rekli po maternem nasvetu. Če se pa mali otroci tako premagajo v malih rečeh, zakaj bi se veliki v velikih ne!

Včasih se še lahko privzeme čisto natorni pripomoček: da se nam reč najbritkejša reč na smešno obrne; saj se da pač pri vsaki reči kaka smešna stran izduhtati.

Posnemajmo modrost zvitega lesjaka. Ezop pripoveduje, da je šel ta rujavi zvijačnik neki dan grozdje zobat. Neizrečeno lep grozd zagleda, pa mu je previsok; zastonj se spenja, zastonj se mu sline cedé. Kdo bi se ne jezil! Pa menite, da je bil lesjak jezen? Kaj še; po vojaški se je zasukal, pa zakrohotal se je, rekoč: „Saj je kislo — to grozdje!“

O koliko jeze bi si prihranili, ko bi zvitega lesjaka posnemali in v enako sitnih položajih usta raje na smeh obračali kakor na jezo!

Ker je vojska zoper jezo za našo srečo tolikanj važna, naj v poduk in posnemo navedem še nektare izglede.

Mislimo si n. pr. tak le slučaj. Ti si greš kupit nov klobuk, ki ti je že več časa močno potreben. Za novi klobuk moraš precej odšteti; kajti klobuki so že tako dragi, pa v ceni še poskakujejo, kar so jih začele nečimerne ženske nositi. S tem novim klobukom (starega kar pri klobučarju pustiš) greš prav moško po ulicah: kar potegne hud veter in pri tej priči je tvoj lep klobuk, ki še ni prav glave navajen, daleč proč od tebe v mehkem blatu: piš ga urno še dalje drvi, ti se zaganjaš za nesrečnim ubežnikom, da se ti vse smeja; pa nesreča navadno ne prihaja sama; neprevidoma pripodi fijakar in — o joj — tvojega klobuka lepota je pod konji in pod kolesom zginila za zmiraj! — Če to ni jeze vredno, potlej se ne ve, kaj bi te še jezilo! — Vendar premagaj se raje, premagaj se urno — precej! Boljše je enkrat potrpeti, kakor pa dolgo trpeti. Vesel bodi, da ni tvoja glava prišla pod kolo, ampak samo to, kar jo je imelo nekaj časa pokrivati. Če ni cvenka v žepu, pač ne bo drugače, kot nazaj bo treba iti k klobučarju po staro pokrivalo, ki bo moralo že še nekaj časa tako ali tako pričakovati družega. To ti povem, da jeza ti ne bo kupila novega!

Ono leto, ko je bilo toliko dežja, se je neki moj znanec večkrat pritoževal zarad tega. Nekega jutra se spet ves žalosten obrača proti oknu ter jame zdihovati: „Oh vendar, že spet ta dež“ itd.! Jaz mu odgovorim, ker mi ravno drugačne tolažbe ni bilo pri rokah: „Kaj ne, ko bi dež imel ušesa in lase, to bi ga vi zvohali in zlasali, je li?“ To je pomagalo, da se je mož sladko zasmel. Pa res, kaj hočemo dežju, ki ga nimamo kam udariti in za kaj prijeti? Kedar mu Bog veli, takrat pa gre; naša jeza ga ne bode ustavila. Ga pač ni nespametnejšega dela kakor nad vremenom se jeziti.

Pomisli temu podoben slučaj. Ti si se s svojimi najboljšimi prijatelji dogovoril „za jutri na izlet“ s pristavkom, „če bo lepo vreme“. Dolgo si si že želel tacega dneva, da bi se na deželi, na planinah itd. otresel mestnega prahu pa tudi mestnih sitnosti. Krasno zahaja solnce zvečer, nebo se za njim prijazno žari obetajoče lepo jutro. Toda, vreme ima tudi svoje muhe in je gostokrat podobno slabim plačnikom ter obeta, pa ne spolni. S sladko nado greš spat. Zjutraj se

zbudiš, skočiš k oknu — vse nebo zakrito, miren dežek šumlja, prav tak, o katerem si skušen, da ni tako hitro pri kraju. Tako je tvoja radostna nada po vodi. Ali ni to, da bi se jezil, da bi . . . Nikar, prijatelj, tvoja jeza ali celó kletev neba ne bode ujasnila! Kar je, to je!

Vem, da je to jako sitno; sam sem skusil. Na potovanju po divni Švici sva bila s prijateljem odmenjena peljati se na sloveči „Rigi“. Že sva se prepeljala iz Curiha v Einsiedeln, tam za drugi dan že najela voznika, da naju bo potegnil do podnožja Rigija in potlej spet nazaj. Že doma sva se veselila na dan, ko bova po „zobati železnici se peljala na toliko višavo“, kako bova opazovala prekrasne snežnike, občudovala švicarsko krasoto itd. Kajti v Švici biti, pa ne na Rigi-ju, pravijo popotniki, je toliko, kakor v Rimu biti, pa papeža ne videti.

A ko se zjutraj zbudiva — tako v slast dežuje, kakor bi še nobenkrat ne bilo, povrh tega kažejo začrnjeni oblaki in goste megle, da imajo še veliko zalogo. — Kaj je storiti? I, nič drugega nego svinčnik vzeti pa izbrisati Rigi iz popotnega programa. Jeza gotovo ne bo nadomestila vožnje na goro in ne prelepega razgleda s hriba. Tedaj — hajd veselo naprej! Jeziš se lahko doma brez stroškov — jeli!

Posebno sitno in dražljivo je čakanje in še celó, če je zastonj.

Povabljen si n. pr. na ženitnino ali na novo mašo. Ob taki priliki treba nove lepe obleke, tvoja pa je že tako stari-kasta in ponošena, da nikakor ni za med svate. Hitro greš k svojemu krojaču. Ta te premeri po dolgosti in po širokosti in na vse plati, kakor je takim stanovska dolžnost. Večkrat mu ponavljaš zatrdilo, kako naj lepo naredi in prav gotovo o pravem času. — Odločeni dan pride, tako vsaj ti je za trdno obljubil krojač, ki ga prištevaš tistim, kateri včasih tudi besedo držijo. Čakaš, čakaš, — krojača le ni. Vsakih pet minut greš k oknu in gledaš, kakor bi bile tvoje oči magnet, ki ima vnemarnega krojača v hišo privleči. Vse zastonj — krojača ni. Vsak trenutek se obrneš proti uri. Ko bi zdaj-le prišel, bi se še napravil. Pošlješ deklo do njega. Čez četrte ure prisope z Jobovim sporočilom: „Obleka še ni gotova, pomočnik je imel zaspani pondeljek — ni bilo mogoče!“

Kaj je storiti? odreči se tako vabljivemu veselju? v stare „cape“ se obleči, da te bo vse od strani merilo in se ti porogljivo smejalo? Če ne greš, bo tudi zamera. Sitno, jako sitno je to, — posebno če se je vse to pripetilo nečimerni

ženski: imej pamet in nikar se ne jezi! Ali hočeš kašo z ognjem pihati in k prvi nesreči drugo pridevati — mučilno jezo?

O drugi priliki si se napravil k spovedi. Prav rad bi si že olajšal vest; poboljšanje se ti tudi že tako potrebno zdi, ko ne vem kaj. Že ko v cerkev prideš, se ustrašiš; kajti spovednica tvojega spovednika je na obeh straneh vsa obložena. Vendar srčnost velja, prisloniš se še ti; počasno se vrsti krajšate; že zdavno znaš vse po vrsti in kakor na vrviči imaš, kar boš povedal; več rožnih vencev si že čakaje zmolil; sree se ti nekoliko olajša — le še eden je pred teboj — zdaj-le! — Zdaj-le se spovednica odpre in spovednik jo spet zaprorekši, da danes ne utegnejo prav nič več. — Pa ravno pred nosom! dovolj sitno! Pa kaj — ali se boš jezil! saj imaš že tako veliko število jez na vesti. Pokrižaj se, pa pojdi mirno domú — pripravljen že za prihodnjic.

Slavni cerkveni učenik sv. Efrem Sirski je bil v svoji mladosti zelo jezi vdan. Trdno je sklenil poboljšati se; vse si je prizadejal, da bi postal krotak, zlasti pa je veliko molil in premišljeval Jezusovo trpljenje, kjer se vidi največja krotkost. Res se mu je posrečilo; ko je imel nekega dne poskušnjo v tem predmetu, jo je slavno prestal. — Nekega dne namreč mu prinese služabnik v lončeni posodi jedi; pa joj! predno na mizo postavi, se mu spodtakne in pade, da se mu lončenka na drobne kosce razdrobi, jed pa po golih tleh raztrese. To je bilo toliko kakor glasno vprašanje: Efrem, ali ne boš hud? ali ne boš srdito zaupil nad nerodnežem, da se bo strop potresel? ali ga ne boš Kaj pa svetnik? Prijazno se zasmaja, rekoč: „Le potolažen bodi in nič se ne boj; ker jed noče k meni priti, pojdem pa jaz k jedi“. To rekši se vsede poleg črepinj in pobira po tleh raztresene grizljeje!

Ta je znal jezo mojstrovati, kaj ne; toda predno hoče kdo mojster postati, mora se dolgo učiti in vaditi.

Modro je ravnal tisti „Ribničan“, ki je zelje peljal. Nesreča je hotela, da se mu je ravno vrh hriba zvrnilo in so se zelnate glave na vse strani urno razletele. Meniš, da je mož klet? — čemu? Smejal se je in rekel: „Zdaj pa zares vem, da ima vsaka glava svojo misel!“

Moj ranjki brat Martin — Bog mu daj dobro! — je bil sicer dobrosrčen mož, pa nesrečen v svojih opravilih; kamor se je obrnil, mu je prišlo kaj navskriž in narobe. Pa malokrat sem ga videl žalostnega ali jeznega. Če je prišla spet nova stiska in nesreča nad-nj, je nekoliko potožil, pa

precej pristavil svoje geslo, ki ga je mnogokrat ponovivši že jako dobro na pamet znal: „Le potrpi, saj trpeti ni greh!“ in se je zasmeljal z jasnim obrazom.

Naj bo to tudi tvoje geslo: Kar se ne da prenarediti, voljno potrpi!

Potrpi, če si prosil za službo, pa jo je dobil dobro „priporočeni“ nevednež mesto tebe! Pomisli, kam bi se dejala nevednost, ko bi ne imela svojih pokroviteljev — priporočnikov.

Potrpi, če dobiš „dolga nos“, ki bi imel prav za prav na obraz tvojega predstojnika priti; potrpi, če on dobi križ, ki si ga prav za prav ti zaslužil. To se ne zgodi samo tebi, to se lahko zgodi vsaki dan.

Potrpi, če se zlobni jeziki ob tvoje dobro ime brusijo in tvojim najboljšim prizadetjem slabe namene podtikajo; le prevdari, da vsak po sebi vatlje meri.

Potrpi, če te napuhnjena bogatinčeka čez ramo zaničljivo pogleduje, čeravno dobro veš, kolik dušni revež je; kaj tacega ni jeze vredno, je le smešno.

Potrpi, če slišiš zbadljivo besedo in pomisli da „beseda ni konj“ — ni vredna tvoje jeze.

Sv. Frančišek Saleški opominja, da naj nas nikar nobena beseda ne razdraži; kajti velik je razloček med brenčanjem čebelnim in njenim pikom. Zelo občutljivo mora biti uho, če ga komar z letanjem žali, in zelo mehka mora biti koža, če meni, da jo z brenčanjem piči.

In tako si lahko še sam našteješ sto in sto reči, ktere je treba potrpeti, ker se ne dajo odstraniti. Če z glavo ob steno butaš, te bo le glava bolela, ali pa se ti bo celó razdrobila, stena pa bo ostala cela!

Koliko britkostim, ki ti dan na dan spodkopujejo še to mrvo sreče, ki jo imaš, — bi se lahko izognil, ko bi hotel biti ponižen in krotak: „blagor krotkim, ker zemlja bodo posedli!“ Ali slišiš? Cele dežele ali celó vse zemlje ne potrebuješ za zgradbo svoje sreče; a vendar mi lahko verjameš, če te na svojo poštenost zagotovim, da imaš več kakor ves svet, ako si s tem zadovoljen, kar si in kar imaš!

III.

Blagor žalostnim.

1. Trojni vzrok naše žalosti.

Prav veseli, prav srečni tukaj nikoli ne bomo, — prav radostni, prav srečni bomo še le tedaj, ko pridemo v obljubljeni deželo, — v nebeški Jeruzalem.

Gotovo je to mislil mili Jezus, ko je na gori izrekel tretji blagor rekoč: „Blagor žalostnim, ker potolaženi bodo!“ Če tudi namreč niso tukaj na zemlji, potolaženi bodo enkrat v srečni večnosti. Vendar, kakor drugi Jezusovi blagri, velja tudi ta po nekoliko za ta svet. Žalost pride prej ali slej nad vsacega človeka — blagor tistemu, ki se da potolažiti, kmalu potolažiti, — koj potolažiti.

Glejte tudi za žalost, najhujšo bolezen človeške sreče, imamo zdravilo: tolažba se imenuje. (Posluh tedaj!)

Trojni je vzrok žalosti, koja človeku odjemlje toliko sreče. Žalostijo nas vse brezštevilne nadloge, ktere v sedanjosti trpko zadevajo naše telo in našo dušo. Ni ga skoro dneva brez zopernosti, brez težav, in Jezus Kristus sam je rekel, da vsaki dan ima svoje skrbi. — Pa kakor bi ubogi človek še teh ne imel dovolj, gre si ubožec še žalosti iskat v zdavno minulo preteklost in v daljno prihodnost, o kateri še ne ve, če je bo učakal. V mislih in domišljijah si gre namreč težav iskat daleč, daleč tje v neznano prihodnost in že žaluje in tarna zastran nesreč, ki ga bodo znabiti čez dolgo časa kdaj zadele, ali pa še nikoli ne. Še celó tako malo modri smo, da grenkosti, ki so že zdavno minule, nočemo pozabiti, ampak jih vedno nevoljno preiščujemo ter si s staro grenkobo grenimo nove dneve in s starimi težavami si vedno na novo obtežujemo svoje ubogo srce.

Kar nam v sedanjosti nepokoj in žalost dela, hočemo imenovati po splošni navadi trpljenje, za pretekle neljube nam reči imamo besedo žalostni spomini in zlasti kesanje, za prihodne pa skrbi.

Oglejmo si zdaj tega trojnega zmaja, ki nam toliko sreče požre, vsacega posebej.

2. Kesanje.

Najprej se ozrimo v pretekle čase. Nekteri so že rekli da bi bilo za človeka bolje, ko bi ne imel dobrega spomina,

da bi kar vse sproti pozabil in bi mu pretekle britkosti in zopernosti ne hodile vedno na mar in bi mu ne delale tolikokrat solznih oči.

Po tej strani seveda bi bila pozabljivost izvrstna reč; a po drugi strani bi bila pa vendar neizmerna škoda, ker bi bil človek tako tudi ob vse vesele spomine. O kako škoda bi bilo teh sladkih spominov iz naših zlatih, srečnih dni! Če se nam zdi sedanjost pusta, prazna in dolgočasna, popelje nas lahko spomin daleč tje nazaj v srečne čase, znabiti celó v dneve naše brezskrbne mladosti. Kajti tako nesrečen ni noben človek, da bi ne imel nikakoršnih veselih spominov iz preteklosti. In če se veselih dni, ki smo jih nekdaj imeli, prav živo spominjamo, je skoraj za nas toliko kakor bi še zopet in zopet vživali ravno tisto veselje.

Pa kaj pomaga, ko je s trpljenjem ravno taka; če se spominjamo zopernih reči, je nam tudi tako, kakor bi nam zopet na novo srce trgale. Zato nam je treba prav modrega prevdarka, da nam že zdavno minuli dogodki ne bodo sedanje sreče kalili in kratili.

Med brezštevilnimi težavami in zopernostmi, ki smo jih imeli že do zdaj prestati, bilo je mnogo taci, katerih smo zdaj lahko prav veseli, ker smo jih slavno in junaško premagali. S kolikim veseljem pripoveduje stari vojak svoje vojskine britkosti, skušeni lovec srečno prestano nevarnost, ozdravljeni bolnik hude bolečine večletne bolezni; kako neizrečeno je pastir vesel, ker je zgubljeno ovco spet našel; nič več ne misli na takrat, ko jo je bil zgubil, ali na težave pri iskanju: vso njegovo dušo prevzema le veselje, da jo je zopet našel.

Tako trpljenje iz preteklih dni nam je toraj lahko vir veselja, ako se ga znamo prav spominjati in dokaj nam pripomore, da potrpežljivejše prenašamo tudi sedanje težave, ker si lahko mislimo: „Toliko sem že prestal, bom že še to in ono. Ali tako majheno trpljenje bi me premagalo, ko sem bil vendar že zmagovalec v desetkrat večjem?“

A vse drugače je s takimi nezgodami, ki smo jih sami zakrivili in ki imajo še sedaj zoperne nasledke. Pri teh pa nastane v našem srcu, kolikorkrat se jih spominjamo, tisto tužno čutilo, ki se imenuje kesanje. Ne le hudodelniki in veliki grešniki, tudi sicer pošteni in dobri ljudje le predobro poznajo iz lastne skušnje to grenko čutilo. Ljudje se namreč ne kesajo samo greha, ampak tudi družih zmot in sploh ne-

previdnega ravnanja, ki je vzrok mnogim zopernostim. Mislim, da nikogar ni med nami, če je bil še tako moder in dober, da bi ne bil primoran reči: „Oh, ko bi bil vendar takrat pa takrat drugače ravnal; ko bi tega in onega nikdar ne bil storil! Ne vem, kaj bi hotel dati, ko bi še enkrat mogel biti mlad, ko bi še enkrat mogel iz novega pričeti življenje!“

Kaj nam je storiti, da nam tudi ta žalost iz preteklih časov, ki se zove kesanje, ne bo grenila veselih ur našega življenja?

3. Kako nam je prejšnje zmote v prid obračati?

Najprej moramo ločiti kesanje zavoljo greha od vsacega družega kesanja v vsakdanjem življenju.

Edino pametno in potrebno je kesanje za greh, tisto kesanje, kedar nam je žal, da smo Boga razžalili. Pa to kesanje, čeravno je grenkotno, da skesano dušo do solz pretresa, ima vendar nekaj tolažljivega v sebi, veselo prepričanje, da nam zadobi odpuščanje, ako je skleneno s poboljšanjem. Tako kesanje je imel sv. Peter; vsaj jaz si ne morem drugače misliti, kakor da mnogo tistih obilnih solz, ki so mu brazde po licih naredile, je bilo prelitih iz veselja in tolažbe; kolikorkrat se je spomnil neskončne ljubezni Zveličarja, ki mu je tako ljubeznivo vse odpustil, začel se je jokati ginjenega veselja — neizrekljive hvaležnosti. In solze, ki se večkrat po vredni prejemi sv. zakramentov v očeh zalesketajo, so enacega pomena. Le vprašaj tiste, ki so jih že pretakali in zvedel boš, kako so sicer solze pravega kesanja grenke, pa kako tudi ob enem nedopovedljivo tolažljive. Zdi se mi pa, da to kolikor toliko že tudi iz lastne skušnje veš.

To kesanje tedaj, ki nam prinaša presladko srečo na svetu, sladko tolažilo, da nam je odpuščeno vse razžaljenje Božje — to še ohranimo, vsako drugo kesanje in tugovanje zaradi samo posvetnih reči je nepotrebno, nam nič ne koristi, ampak le srce obtežuje. Tacega praznega kesanja nikar ne gojimo, temuč pri vseh okoliščinah, če smo si nakopali še tako zoperne sitnosti, ostanimo mirni in prav hladnokrvno prevdarimo samo to-le dvojce: ali se dá še prenarediti, ali se ne dá več? Če je mogoče tisto, kar nas peče, še prenarediti: ganim se z rokami in nogami in z umom, da brž ko brž prenaredimo in zboljšamo, kar smo prej napak naredili. Če se pa ne da več prenarediti: izročimo vse božji volji in obrnimo svoje misli na kaj družega. Tukaj je zmagal pregovor: „Kar je, to je“ — učeni gospodje pravijo „fait

accomplit“. — Edino pametno v takem položaju je to: Pretekla nesreča naj nas zmudi; ker je kesanje britko, glejmo, da se nam vprihodnje ne bo treba kesati!

Prav posebno pa moraš, ako ti je sreča mar, stare „zamer“ pozabiti. Ravno krivica in razžaljenje vseka navadno najgloblje rano, ktera se najtežje zaceli. S tacimi ranami, ktere je bližnji kterikoli našemu občutljivemu srcu vsekali, je treba ravnati kakor s telesnimi ranami sploh. Kolikorkrat staro rano ponoviš, tolikokrat bo hujša in nazadnje neozdravljiva. Stare rane je treba najbolj zavijati in varovati, tako tudi staro razžaljenje skrivati sam pred seboj, da se ne ponovi: velikodušno iz ljubezni do Jezusa križanega odpusti enkrat za vselej, pa ne misli več na to!

4. Nadloge.

Posebno junaško pa se mora vojskovati, kdor hoče srečen biti, zoper nadloge in težave, ktere v sedanjosti od dne do dne bolj stiskajo in trpinčijo ubogo človeštvo. Kdo bi mogel vse naštetiti in popisati?

Ko bi mogel kakor krilati ptiček zleteti od dežele do dežele, od mesta do mesta, od vasi do vasi; ko bi ti bile razkrite vse strehe človeških bivališč, da bi mogel z bistrim očesom pregledati vse sobe in shrambe od najvišjega nadstropja doli do temne kleti pod zemljo; ko bi mogel opazovati vse človeško življenje, domače in javno in ko bi ti bilo celo dano gledati na dno srca človeškega: o kako bi zavekal strahu in groze videti toliko gorjé ubozega človeštva!!

a) Premnogo ima človek trpeti že od nature, ktera je vsled Adamovega greha s človekom vred popačena. Tu ti je n. pr. britki mraz, ki neizmerno veliko hudega prizadeva zlasti revnim, ki nimajo ne drv, ne gorke obleke, ne odeje po noči, zraven pa še slabo hrano. Koliko jih vsako zimo ozebe, koliko pa celó zmrzne! — V gorkih deželah je spet večkrat vročina in suša ljudem prestrašna šiba. Saj še ni temu tako dolgo, kar je bilo brati iz Kitajskega in iz Indije, kako je tam strašna suša posmodila vse rastlinje, da je vsled grozovite lakote pomrlo 7 milijonov ljudi! In lakote umirati, pomisli, kaj je to! — Iz družih krajev pa smo ravno nasprotno brali, kako je po več deželah razgrajala strašna povodenj. Na Nemškem, v Tirolah, na Koroškem je v mnogih krajih na dolgo in široko vse pokončala; mnogo hiš

je podrla, polja, ceste, travnike in vrte je s kamenjem in peskom zasula, da je na daleč okrog videti kakor puščava. Kako tužna so tudi vsakoletna poročila o toči, ktere se boji vsak poljedelec, dokler ni spravil svojih pridelkov, — premnogi pa tudi britko čutijo nasledke njenih neusmiljenih udarcev. — Kako grozovito strašijo hudi potresi in kako presunljivo tužni so nasledki podzemeljskega ognja! Posameznosti so dovolj znane po časnikih iz novejših časov in zgodovine prejšnjih vekov. — Kaj naj rečem o pogoriščih in požarih, kateri v kratkem času na tisoče ljudi v nesrečo pripravijo? Komu ni še v živem spominu strašni požar Dunajskih in družih gledišč? kako pogostni so požari tudi po naših krajih! — Kdo bi naštel nesreče, ki se tolikokrat primerijo na potovanju: koliko blaga se potopi v globočini morja, na milijone ljudi krije mrzli grob morskih valov. Tudi železnica in kolovozna pot, široki most in ozka brv, prostorna pot in tesna steza nikogar ne zagotavlja pred nesrečo in smrtjo. Kako nadležne in škodljive so nam slednjič razne živali, ktere bi si človek rad popolnoma podvrgel, pa si jih ne more. — Sèm smem prištevati tudi bolezni, nalezljive in kužne, pa tudi navadne, pretužne spremljevalke Adamovih otrok po solzni dolini, dokler jim slednjič ne posteljejo smrtne postelje za hladni počitek v črni zemlji!

b) Ljudje si pa tudi sami napravljajo drug družemu nešteti težav in zopernosti — na drobno in na debelo. Kako se to godi na debelo, nam ena sama beseda dovolj pove: vojska. Koliko solz preteče, še predno se vojska prične: saj vse vojaštvo z raznovrstnimi neprijetnostmi in žrtvami ni družega nič, nego večno pripravljanje za vojsko, vedno čakanje vojske. Koliko solz se pretoči, ko se najkrepkejši mladenči poslavljajo od doma, kjer se večjidel ravno v tej dobi tako krvavo težko pogrešajo. Kaj pa še le, kedar se vojska zares prične: nepopisljivo je gorje v deželah, kjer se vojska vrši, ki brez usmiljenja končava rodovitna polja, požiga vasi in posipa mesta . . . ; gorje pa tudi povsod na okrog, od koder se je zahteval krvavi davek; — junaški mladenči, cvet moške dobe, padajo v vojski — in

„Po polju ležé junaške vrste
Ko gozd poražen,
Posečen enkrat ne bo več košát,
Ne bo več zelén.“

Koliko solz se preliva še potlej, ko je vojska končana, ne le na premagani strani, ampak tudi na strani zmagovalni:

„Krvavo polje, brezmejno gorjé
 Rodilo si ti;
 Ker lilo si ti, ker pilo si ti
 Potoke krvi.
 Oh tisoč bo src in tisoč bo hiš
 Jokalo britko!

Nič manje pa ni gorje, ki ga napravlja vojska na papirju s peresom, v raznih zborih z jezikom, v javnem in zasebnem življenju pa večkrat z drugačnim orožjem. Tudi tu ni nikoli vojske konec, celo pomirje le malokrat nastane; v vojski brez smodnika in brez svinčenk, brez sulic in mečev je gostokrat še več ranjenih, več jetnikov, več zdihujočih in jokajočih, kakor v pravi vojski. Dovolj bo, ako v tem oziru edino le to opomnim, koliko hudega se dan na dan nakopava po raznih deželah zvestim katoličanom po brezverskih, judovskih in framasonskih časnikih in spisih; v posameznih in skupščinskih napadih! Seveda tudi tukaj, kakor v vojski sploh, zmagovalec in premagani — oba trpita — celo človeštvo trpi.

Težav in zopernosti, ki se na drobno in posamezno delijo, mi ni treba obširno opisovati; zadostuje, če jih le nekaj po imenu naštejemo: sovraštvo, črtenje, kreg in prepir; črnenje, opravljanje in obrekovanje; zavidanje, natolcevanje, podpihovanje in krive sodbe; zaničevanje, zasramovanje, zmerjanje; hlimba, nezvestoba, goljufija, krivica, zatiranje, utrgovanje in zadrževanje pravičnih zahtev; trdosrčnost, nehvaležnost, obteženje že itak težkih stanovskih dolžnosti

Poleg teh in še premnogo družih križev, ktere nam tuji ljudje nakladajo, si pa še tudi med štirimi stenami prepridno križe tešejo posamezne družine. Mož je tolikokrat za nadlogo ženi, žena pa zopet možu tolikokrat življenje greni; potlej pa še otroci, katerih ljubeznivost pregovor na kratko pa dobro opiše z besedami: „Majheni otroci, majhena skrb, veliki otroci, velika skrb“; in posli in najemniki in sosedje — koliko križev, ki postajajo od dne do dne težavnejši.

c) In kakor bi še ne bilo zadosti tega, kar nam drugi žalega prizadenejo, si sleherni še sam prav pridno bolečine in britkosti napravlja. — Prehodi vse ječe in kaznilnice, špitale in vsa druga zavetišča trpečih; ustavi berače in nesrečne ljudi, ki jih srečaš — oprašuj vse povprek, večinoma ti bodo morali odgovoriti, ako so odkritosrčni, da so si sami krivi svoje nesreče. Ko bi bili od mladih nog strasti zatirali in krščanske čednosti gojili v svojem srcu — v nedolžnosti in poštenosti živeli in zvesto spolnovali dolžnosti svojega stana: bili bi zdaj zdravi, čislani in ljubljani zadovoljni

in srečni. Ti sam, dragi čitatelj, bi ne maral svojih dni še enkrat tako preživeti, kakor si jih, kaj ne, da ne? Ko bi mogel še enkrat začeti, drugače bi začel, jeli?

Sploh vsaka starost, vsak stan ima svoje težave in križe, kateri se o posebnih dneh in urah še nenavadno pomnožijo, kakor je Zveličar sicer vse življenje veliko trpel, a vendar večkrat govoril o svoji najstrašnejši uri, ki jej je rekel „moja ura“. Trpljenje je rastlina, ki rada raste na vsakih tleh.

Nekteri so pa še posebno odbrani ljubljenci mučilne nesreče. Vsakdo jih pozna in stokrat imenuje — sitne, čmerne, nevšečne, puste, natakne Po gosposko se ta bolezen, kjer se v večji meri nahaja, imenuje svetožalje, „sentimentalnost“, ki jo neki naš pisatelj mojstersko popiše tako-le: „Zgodi se včas, da je človek tako nekako čuden; nič se mu prav ne ljubi, jed mu ne diši, pijača ga ne veseli, vse mu je nekako pusto. Vprašaj ga, kaj mu je, ne more ti reči: to ali to me boli; to je neko neprijetno stanje med boleznijo in zdravjem; to je tisto žalovanje, ne vedé zakaj, brez prave podloge. Človek je kakor v neki omotici, ne čuje prav in ne spi, ziblje se med upom in strahom, med žalostjo in hrepenenjem; sam ne ve jasno, česa pogreša“. Ta sanjarska bolezen je dan danesnji, ko se svet od naravnega in nravnega življenja tako odstranjuje, postala že precej pogostna.

Pa ni mi tu namen naštevati in obširno opisovati vsakovrstno gorje, katero teži in žalosti človeški rod ter mu podira zemeljsko srečo; imenitnejše se mi zdi vprašanje, kako naj se vedemo nasproti temu navalu brezštevilnih tako raznovrstnih britkosti?“

5. Kaj nam je v nadlogah storiti?

Prvo vodilo nam bodi zopet ono, ki sem ga že dvakrat nasvetoval, namreč gledé jeze in zastran preteklih nezdod. Pri vsaki nadlogi, naj pride od koderkoli, prevdarimo to-le: Ali se da nesreča, ki nas pritiska in boli, odstraniti, ali se ne da odstraniti? Ako se da še otresti jarem, ki nas vklepa in nam neljubo pritiska na tilnik, vrzimo ga prej ko prej raz sebe; ako se pa naša nezdoda nikakor ne da odstraniti, — izročimo se junaško v voljo Božjo!

Iz tega sledi za pametne, krščansko misleče in čuteče trpine dvojna naloga.

Najprej je mirni prevdarek, ali in kako bi se dala odstraniti nadloga, ki je prišla nad nas, in kateri pripomočki bi bili za to najpripravnejši. Časih se to lahko prav hitro prevede, časih je pa tudi treba daljšega premišljevanja. Prav dobro je, ako svoj križ razodenemo in popišemo ter potožimo zvestemu prijatelju. Že to zaupno pripovedovanje nekoliko lajša užaljeno sree, večkrat nam pa tudi dobrotni, sočutni človek lažje bolje svetuje, kakor sami sebi. Pogosto govorimo o svojih križih tudi z Jezusom; in zlasti, kedar nas kaj prav hudega obišče, bo dobro, ako gremo k spovedi in k sv. obhajilu ter prav pristrčno prosimo: „Moj Jezus, ako je mogoče, naj gre ta kelih trpljenja od mene, da ga ne pijem“ Taka molitev bode gotovo vseč Jezusu, saj je tudi sam enako molil v najhujši stiski. Prosimo ga tudi — ako je sploh mogoče, da gre memo nas dotično trpljenje — naj nam razsvetli um, da si hitro razsodimo, kaj nam je storiti v olajšanje svojega bremena, in nam dá moč, da ga odstranimo.

Ako pa že naprej sprevidimo, da tega križa ni mogoče odstraniti, ali da je vse naše prizadevanje zastoj ter tudi naša goreča molitev ni uslišana: tedaj se prav odločno izročimo v voljo Božjo in brez godrnjanja, brez zdihovanja zadenimo svoj križ na rame in ga nosimo za Jezusom. Kar se ne da prenarediti, to se mora prenesti; ne pomaga nič. V svojih molitvah povdarjajmo drugi del: „Ne moja, ampak tvoja volja se zgôdi!“

Sicer pa si vse poiščimo, kar nas more potrditi v pravi krščanski potrpežljivosti.

6. Potrpežljivost.

Krščanska potrpežljivost je edino zdravilno zelišče zoper vse britkosti in težave: Jezus Kristus ga je na zemlji zasadil, prilival mu je ves čas svojega zemeljskega življenja, na gori Kalvariji je dozorelo — in sad njegov je nam vsem na ponudbo.

Dovolj znana je dogodka o „dragem zelcu“, ki se bere v šolskih berilih, ki je pa vredna, da bi jo vsaki dan v vsaki hiši po večkrat ponavljali: Dve dekli, Marijana in Urša, ste šli v mesto na trg. Vsaka je nesla težek jerbas sadja na glavi. — Marijana je vso pot godrnjala in zdihovala; Urša pa je bila vesela, smejala se in šalila. — Marijana pravi: „Kako se moreš smejati in tako dobre volje biti? Tvoj jerbas

je ravno tako težak kakor moj, a ti nisi močnejša od mene“. — Urša odgovori: „Priložila sem v jerbas neko skrivno zelce in komaj čutim, da kaj nesem. Stori tudi ti tako“. — „Joj!“ pravi Marijana, „to zelce je gotovo jako drago. Rada bi si tudi jaz z njim olajšala svoje breme; povej mi, ljuba moja, kako se li imenuje to zelce“. — Urša odgovori: „To drago zelce, ki zljajšuje vse težave, imenuje se *p o t r p e ž l j i v o s t*.“

To zelišče bi moral vsakdo prav dobro poznati, če tudi nobene druge cvetlice ne pozna in veliko zalogo naj si ga preskrbi vsakdo, v kateri koli službi in v katerem koli stanu živi: vsakdo naj si ga razpoloži in raztrese na vse tiste kraje, kamor največkrat gre, kjerkoli mu je opravek.

Toda povedati moram že naprej, da prav lahko se ne izhaja s tem zeliščem, — je premalo stanovitno. Nekdo ga primerja milu ali „žajfi“: hitro ga zmanjka, ko se rabi, in silno rado se iz roke izmuzne, ko je misliš udržati. — Zatorej se mi potrebno zdi nasvetovati še nektera vodila, da si pridobiš tega dragocenega zelišča toliko, da ga bodo vsi hrami polni, da ga bodeš imel za vse življenje zadosti.

7. Kaj nas utrjuje v potrpežljivosti?

Pred vsem moramo biti prepričani, da trpljenje v človeškem življenju ni nič nenavadnega: človek biti, pa trpeti, to dvoje se ne da ločiti. Toraj se nam ni čuditi, kedar nas kaj hudega zadene: trpljenje je naš vsakdanji kruh. Kakor solnce vsaki dan vzhaja in zahaja, tako vsakdanje nam je tudi trpljenje, neločljiv delež z grehom popačene nature. Zemlja je in ostane „solzna dolina“. Neki šaljivec je undan vprašal: Zakaj neki ne pravijo raje „hrib ali gora solzá“? Lahko se mu odgovori, da s hriba bi se solze kmalu odtekle, v dolini pa se lahko nabirajo in jih ne bo zmanjkalo do sodnjega dne; dokler bodo ljudje na svetu, jim bo vedno trpljenje družino delalo. Zjutraj, ko vstaneš, že lahko misliš na trpljenje enako kakor na zajutrek ali na reč, ki se sama ob sebi razume: kakor nas po navadi vsaki dan trikrat k mizi kličejo, tako se nam tudi vsaki dan po večkrat križi ponujajo. Radovoljno jih sprejmimo in nosimo, pa je; — *p r i v a d i m o s e j i m !* Blagor človeku, ki je tako dober in v voljo božjo undan, da kedar moli: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!“ — misli tudi pri tem na svoje trpljenje.

Nikar toraj vsakega križca posebej tolikanj ogledovati, ampak stori tudi ti tako, kakor je neki šaljivec vedno zdihu-

joči osebi nasvetoval: „Zberi svoje male in velike križe vsaki dan skupaj, položi jih na tla — pa urno in veselo čez nje poskoči, naj ostanejo, kjer hočejo“! Nadlogo vsako hitro zgrabi kakor živo koprivo in na pol menj te bo pekla, ali pa celó nič. V nadlogah zdihovati in jokati, pravi se le kisa pelinu pritakati.

Potrpežljivost nam bode tudi jako rastla, ako resno pre-mišljujemo še večje trpljenje, ki ga morajo drugi trpeti. Že stari so se znali s tem tolažiti, ker „socios miseriae“ — tovariše v nadlogah imeti, se jim je zdelo jako tolažilno. Stori še ti tako, kedar si žalosten svojega križa; primerjaj ga z veliko večjimi križi na ramah družih ljudi, kajti veliko jih je po širokem svetu, ki so tisočkrat nesrečnejši memo tebe. Če imaš slabo obleko, — vesel bodi, da pokriva zdrave ude; kaj pomaga svilnata in škrlatasta obleka z zlatimi in srebrnimi zaponami na — bolnem telesu! Kaj pomagajo bolnim bogatinom polne sklede najboljših jedi, ako jih ne morejo jesti?! Neki moder mož sam o sebi tako-le pripoveduje: „V nobenih britkostih se nisem kaj veliko pritoževal, če mi je bilo še tako hudo, razun enkrat samkrat, ko sem moral bos hoditi, ker si nisem imel za kaj čevljev napraviti. Ves otožen grem v neko cerkev; tam najdem človeka, ki ni imel nobene noge. Ko tega siromaka zagledam, sem zopet jako zadovoljen s svojimi bosimi nogami in srčno se zahvaljujem Bogu, da vsaj morem hoditi, če tudi bos. Oni nesrečni človek bi bil pač tudi bos rad hodil, ko bi bil le noge imel!“ — Genljiv nauk ti daja tudi oni milijonar, ki je v hudi bolezni baje rekel: „O kako rad bi menjal z najrevnejšim beračem, da bi mogel le košček suhega kruha pojesti!“

Primerjaj svojo osodo z obupno osodo onih, ki so na morju nesrečni — v strašnih stiskah med nebom in vodo; onih, ki v ječah in bolnišnicah zdihujejo leta in leta; onih, ki morajo kakor sužnji za druge trdo delati, za plačilo pa imajo le slabo hrano, trdo besedo, večkrat celó šibo; primerjaj se z junaškimi mučenci preteklih stoletij in sedanjih časov. Največkrat pa se oziraj na svojega nebeškega Učenika, na Jezusa križanega! Kaj tacega, kar je on trpel, nisi v stanu trpeti, ko bi tudi sam hotel, ali ko bi drugi hoteli, ali ko bi ves svet hotel.

Neka pravljica pripoveduje, da je Gospod, ko je še po zemlji hodil, srečal hromega človeka, ki mu je jokaje tožil svojo nadlogo. Zveličar mu prijazno odgovori: „Tebi se lahko pomaga, če le hočeš s kom družim zamenjati“! Hromi je pri-

pravljen ter pravi: „Naj bom pa raje slep“. — Čez nekaj časa pride zopet Gospod, a spet se on pritožuje: „Če že moram kak križ nositi, naj bom raje gluha“. Dobro; Gospod mu da spet pogled, a vzame mu posluš. Pa zopet s tem ni zadovoljen. „Boljše je poslušati, ko govoriti“, meni, kajti pregovor pravi: „Poslušaj veliko, govori malo“. Na novo sreča Gospoda in ga lepo prosi, naj mu vzame „srebro govora“ in naj mu da „zlato molčanja“. Smehljaje se mu spolni tudi zdaj Zveličar želje. Pa ni dolgo bilo, že zopet pride „muteč“ in poklekne ter kazaje prosi, naj mu spet dá nazaj — hromo nogo! Vsak bodi zadovoljen s tem, kar ima.

S trpljenjem se bomo tem boljše sprijaznili, čim bolj spoznamo, koliko nam trpljenje koristi ne le v verskem oziru, o katerem bo še pozneje govorjenje, ampak že v časnem čisto natornem oziru. V nesreči bolj spoznavamo ljudi, zlasti svoje prijatelje, pa tudi sami sebe. V sreči ne vemo prav ločiti, kdo ima nas rad, kdo pa le našo srečo; v stiskah še le se pokažejo blage duše, ki so vredne našega zaupanja, našega prijateljstva; v nesreči razodene se tudi naša dušna vrednost.

Lepo je jasno modro nebo po dnevi, ko rumeno solnce razpošilja svoje mile žarke po zemlji in vse razsvetljuje, vse ogreva, vse oživlja. Vendar so mnogi, katerim se v jasni noči nebo še lepše zdi, ko miglja milijone in milijone svetlih ljubeznivih lučic nad nami, ki se nam zaradi neizmerne djalave tako majhine zdijo, a v resnici so še veliko večje kot solnce. Večkrat so že človeško srce primerjali nebesu; srce srečno je nebes po dnevu, ko jasno solnce sije; srce nesrečno je nebes po noči, ko se na njem brez števila krasnih zvezd leskeče. Te svitle zvezde pomenijo čednosti, kakoršne se v srcu človeškem še le tedaj pokažejo, kedar pride temna noč nesreče; pri belem dnevu neskajlene sreče se ne vidijo. Plemenito srce se toraj še le v nesreči more pokazati v vsej svoji lepoti!

V nesreči se naša dušna moč tedaj še le prav razvija in utrdi. Človeku, ki ni trpel, nekaj manjka, kakor vojščaku, kateri še ni bil nikoli v ognju. Drevo in brana trgata zemljo, a storita jo pripravno za sadež; brus in osla ne prizanašata jeklu, a ga s tem ostrita. Slana v jeseni, pravijo, še le grozdje prav dozori; in potlej se mora grozdje stlačiti, da daja dobrega vinca; ko bi se mu prizanašalo, ostalo bi sicer celo — a segnjilo bi! Ko bi cveticam vedno le gorko solnce sijalo, gotovo bi venele; da se dobro počutijo, mora jim tudi dež namakati, veter jih premajati in grom pretresti; srce človeško

bi bilo tudi oparjeno, ko bi se vedno gredo na solncu sreče, ko bi ne bilo oblakov nesreče, nevihte nadlog in primake večkratnih solzá. Skušnja nam res kaže, da ni srečnega konca pri onih, katerim se je predobro godilo v mladostnih letih.

Bodi toraj junak in nikar se sam sebi preveč ne smili. Človek lahko veliko prenese, če le hoče. O nekem poljskem kmetu sem bral tako-le domačo modrost. „Ko sem bil še majhen“, tako pripoveduje kmetič svoji žalostni ženi, da bi jo utolažil, — „ko sem bil še majhen, se mi je neki-krat primerilo, da sem na tla padel. Jokal sem in kričal, kar se je le dalo. Ko pa ni bilo nikogar blizo, da bi me bil prišel pobrat, sem se utolažil in sem se sam skobacal in vstal. Tega se vselej spet domislim, kedar me kaka nesreča zadene. Treba je na Boga zaupati, pa ne na božjo milost grešiti. Kdor v vodo pade in se urno ne gane, bo utonil. Ne kličimo božje pomoči z jokanjem in stokom, ampak s tem, da krepko delamo in potrpežljivo trpimo“. — Ko mu na to neutolažljiva žena reče, da ju Bog vendar le preveč obiskuje, češ naj še druge obišče, jej smehljaje se odgovori: „To je nespametno govorjenje. Ali se hočeš z Bogom pravi-dati? Gorje mu, kdor se je z Bogom skregal! Kaj bi ti rekla, ko bi pisker na ognjišču spregovoril in bi te začel učiti, kako kuhaj; ali ko bi se plug branil orati, brazde delati; ali ko bi se ti začele konoplje smejati, da ne znaš lepšega platna iz njih narejati, he? Če smo dobro prejeli od Boga, sprejmimo še slabo!“

8. Skrbi in nade.

Sovražnika svoje sreče pa imamo tudi v prihodnosti; pesnik nam ga tako-le opisuje:

„Gorjé, gorjé ti, ki si srečen zdaj,
Ker meniš, da si srečen! Sivi že se
Oblaki zbirajo, temné, gosté se,
Ti hude ure boj se, trepetaj!
Premembe vsake tebi se je bati,
Prememba pride lahko še nocój;
Ta dan, trenotek ta je komaj tvój,
Kako bi mogel mirno ga uživati.

Tako pesnik straši in ti velevala, da se boj, trepetaj! Jaz pa ti ravno nasprotno svetujem. Če še nimaš tacega strahu, nikar si ga umetno ne vstvarjaj; če ga pa že imaš, skušaj se ga znebiti. Vsakako je reč vredna, da si jo nekoliko bližje ogledava.

Nekteri so že trdili, da bi bilo bolje, ko bi človek kar nič naprej ne mislil; naj bi, ker nič gotovega ne ve iz prihodnosti, tudi domišljija mirovala in ga ne silila več dni, celó več let naprej misliti, naprej čutiti, naprej živeti. Koliko sitnih skrbi, koliko straha bi se znebil, ko bi bil slep za prihodnost, kakor po umu tako tudi po domišljiji!

Vendar škoda bi bilo postrežljive domišljije, ki nas večkrat iz puste sedanjosti v prijetno prihodnost prepeljava, škoda bi bilo — sladkega upanja! Brez upanja — kako prazno, tužno in suhoparno bi bilo naše življenje! Kaj bi počela ljuba mladina, ko bi si ne zidala zlatih gradov v srebrnih oblakih. Upanje je takorekoč ara za prihodnje veselje; upanje vžitka je toliko kot že vžito upanje. Večinoma so človeške nade nekakšna priprava za veselje, takorekoč človeška posestva v novem svetu sreče. Še celó to se večkrat zgodi, da nam upanje napravlja sladkejše trenutke, kakor pa radost sama, ktere se nadejamo. Zato je rekel neki Anglež, da pričakovano veselje je jed, ki si jo po svoji slasti sami kuhamo, ko pa veselje uživamo, je hrana, katero narava za nas kuha.

Toda le pametnemu je upanje prava sreča, mnogim je preveliko upanje bilo že v veliko škodo, v veliko nesrečo, ako se konečno ni spolnilo to, česar so se nadejali. S tem pa nočem reči, da si že naprej vsako sladko nado ogrenimo z grenkim priložljajem: „Znabiti pa ne bo nič!“ To bi se reklo v dobro vino slabe vode vlivati. Kakor je tudi upanje goljufivo, ima vendar to v sebi, da nas vodi po prijetni poti skozi življenje, ako se namreč privadimo ravnotežje in mir ohraniti tudi takrat, kedar nas nada ogoljufa, kedar nam upanje po vodi splava. Tu moram zeló pohvaliti spet „Ribničana“, ki je veselo pripovedoval, kako je bilo prijetno pri sosedovih, rekoč: „Veste, to je bilo prijetno pri sosedovih; tam pri peči sem sedel, pri mizi so pa štruklje jeli, pa — majheno je manjkalo, da še meni niso enega dali!“ — Če tudi do tolike popolnosti ne pririneš, da bi se še potlej veselil upanja, ko se ni spolnilo; vendar jeziti se ti ni treba in ta dobiček ti le ostane, da si bil toliko časa vesel, dokler si upal. Prava reč je to, če te enkrat ena nada goljufa; koliko jih še ostane v sreč!

Tu seveda je govorjenje le o pametnih nadah, o praznih sanjarijah bilo bi kaj družega reči.

Brez trdnega zaupanja bi tudi naša dela ne imela pravega uspeha. Kakošen misijonar bi bil mož, ki bi šel čez morje s tem strahom, da bo bržkone ves trud zastonj?

Kako bo dobro pridigal, kdor bi šel že s to bojaznijo na prižnico, da ne bo nikomur koristil? Koliko si plašljivi učenec sam skazi, ki gre k poskušnji z omahljivim trepetom, da bržkone utegne „pasti“!

Tedaj pametno upanje le imejmo, samo sitne skrbi in nepotrební strah si s poti spravljajmo.

9. Najboljše orožje zoper skrbi.

Gledé mučilnih skrbi in hudih strahov, ki kakor nagajivi skriti sovražniki iz temne prihodnosti na našo srečo streljajo, zapomnimo si to-le glavno pravilo in vodilo: Skrbem se nikar slepo ne prepustimo, ampak mirno in resno prevdarimo resnico, da je tu mogoče edino le dvoje, to česar se zdaj bojimo, se bo znabiti kedaj zgodilo, ali pa se ne bo nikoli zgodilo. — Če se to ne bo zgodilo, česar se tako zeló bojimo — tedaj je ves naš grozoviti strah bil zastonj, zastonj tolike skrbi! Brez potrebe smo stiskali in mučili to ubogo svoje srce! In res, če preteklost pregledujemo, lahko sprevidimo, da vsaj polovica naših najhujših skrbi je bila brez vzroka, da se celó ni zgodilo tisto, česar smo se tolikanj bali, ali pa se je po božji milosti in lastnem prizadevanju vse bolje izšlo, kakor pa smo se nadejali. — Če se bo pa zgodilo, česar se bojimo, tedaj bo še takrat čas objokovati nesrečo, kedar res pride. Za zdaj bodimo še brez vse skrbi, samo pripravljeni bodimo, da bi se takrat, kedar res pride, česar se bojimo, urno postavili na stališče, ktero sem ravno prej pojasnil govoreč o raznem trpljenju. Za zdaj ne moremo družega storiti, kakor pridno moliti in po moči si prizadevati, da se odstrani nesreča, ktera nam preti; vse drugo je zdaj še brez potrebe, vse drugo ohranimo za takrat, kedar bo nesreča res nas obiskala. Takrat glejmo, da se je ne bomo kot otročji bojazljivci prestrašili, ampak jo z junaškim pogumom sprejeli in jo pretrpeli s popolno vdanostjo v voljo božjo. Takrat nikar ne pozabimo, da je pravi kristijan vojščak Kristusov in da mora toraj biti hraber junak, ki zna tudi kako stvarico pretrpeti, če ni drugače; ali ima mar zastonj svoje ime po njem, ki je prestal za nas tako grozovite muke in najbitkejšo smrt na križu?

V tem smislu naj junaško ponavlja besede pesnikove, kedar se bliža nesreče vihar:

Ko v steno valovje osóde vihar
 Ob me se zaganja;
 A duh se ponosni ne uklanja:
 Ti streti me moreš, potreti nikdar
 Osode sovražne besneči vihar!

Ker je pa skrb in bojazen tako sitna reč in toliko nagajivka naši sreči, premislimo o njej še nektore posameznosti.

10. Presilne skrbi so — nespamet.

Prihodnosti se preveč bati je nespametno posebno zato, ker se nam nikoli ne kaže v praviluči. — Kdo pa je tisti, ki nam napoveduje trpljenje prihodnih dni? Najprej naša prekanljiva domišljija. A ta ima zeló raztegnene oči: večjidel vidi vse prečrno, prestrašno; kar je v bližini le majhen oblaček, neznatna meglica, to se zdi preplašeni domišljiji v daljavi že velikansk, pogubonosno nevihto preteč, črn oblak. Ali ni res nespametno, tako nezanesljivi domišljiji se zaupati in tugovati zastran reči, ki večkrat niso imena vredne, — čestokrat je komar, ki ga je preživa domišljija spremenila v velikega slona; majhina senca velik strah! — Nesreče napovedujejo večkrat tudi pratikarji in drugi ljudje, ki nimajo ne preroškega duha ne poklica preroškega. Kako malo pa pratikarji vedó, tudi oni, kateri stoletne pratike pišejo, komu ni znano? Zastran „slamopreroških“ napovedeb pa se bati in tresti? — Čemu pač? — Prihodne nezgode pripovedujejo časih tudi služabniki Božji. Pa čudno! ravno za take se ljudje še najmenj zmenijo. Vendar tudi taciha zažuganih kazni se ni brezpametno bati. Če nam je Bog kakšno šibo namenil, prosimo ga, molimo pa opominjajmo sebe in druge k pokori in poboljšanju, da nam prizanese kazen, ktero smo si do zdaj tako pridno služili. Ninivljanom je Bog prizanesel, ker so se odkritosrčno spokorili; Sodomo in Gomo pa je ogenj z nebes pokončal, ker niti deset pravičnih ni bilo najti. Skrbimo, da se število pravičnih med nami zvikša, potlej se bo strah sam zmanjšal; skrbimo pred vsem, da bomo sami prav dobri, potlej se tudi božje kazni in šibe ne bomo bali, dobro vedé, da pride od najboljšega Očeta, ki nas ljubi in tukaj pokori, da nas bo tam mogel poplačati, in pa da nam gotovo ne bo večje poskušnje poslal, kakor je našim močem primerna. — Brez števila skrbi nam donašajo tudi vsakdanja opravila, dolžnosti stanu, občevarje z raznovrstnimi ljudmi itd. Zlasti pogostne in hude so skrbi zastran živeža in obleke. Pa tudi tukaj so same gole skrbi ne-

potrebne: skrb nam ne more kosila skuhati in strah nam ne bo obleke naredil; tukaj je edino pametno, ganiti se in delati, pa z malim se zadovoljiti, vedno v Boga zaupno upiraje svoje okó. Ker je Jezus vedel, da bo ravno ta skrb ljudem delala največ preglavice, je posebej opominjal, naj ne bomo preveč skrbni in boječi v tej zadevi, ker imamo dobrega Očeta, ki skrbi za nas; naj tudi nikar predaleč naprej ne mislimo, ker ima vsak dan posebej svoje skrbi, ter naj prosimo kruha le za danes, ne že danes za jutri, za pojutranjem, za drugo leto, ali za več let naprej. Skušnja res kaže, da smo v tej zadevi preveč v skrbih.

Preveč skrbi imamo tudi zastran tega: „kaj bodo ljudje rekli?“ Človeka še nesreča sama tako ne preplaši, kakor morilna misel: „kaj ljudje porekó k temu?“ Celó bolnik si čestokrat ne upa zdravnika poklicati, češ „kaj bodo ljudje rekli“; celó dušno zdravje, sv. zakramente zanemari iz praznega strahu, „kaj porekó ljudje“; marsikterega celó umreti bolj skrbi zaradi družih, kakor zavoljo samega sebe. Premnogokrat nas pa še celó to bega, kaj drugi mislijo, kaj nameravajo: sumljivost tudi mnogo sreče po nepotrebnem odnese. Od sile neumni pa so tisti, ki se nepoklicani vtikajo v družih opravila in zadeve ter si delajo stoterne skrbi zaradi reči, ki jim niso prav nič mar.

In tako bi še lahko dalje razkazoval, koliko skrbi si v življenju čisto brez potrebe nakladamo in življenje grenimo. Zoper vse take prazne skrbi si zapomnimo stalno pravilo: Vseh mrtvičnih skrbi se znebimo, edino dejanske še ohranimo! Mrtvične imenujem tiste lene skrbi, ki nam samo žalost delajo pa družega nič; dejanske skrbi pa so tiste, ki nas nagibajo k dejanju, da se preteči nevarnosti junaško v bran postavimo, da pretečo nevarnost z vsemi potrebnimi in pripravnimi pripomočki zabranimo, če pride, spet odstranimo, in če se je nikakor znebiti ne moremo, — tudi junaško prenesemo in pretrpimo iz ljubezni do Boga!

S prihodnim trpljenjem se preveč pečati, je tudi zato neumno, ker pri tem preveč zanemarimo sedanjost. Vendar je le sedanji čas naša gotovina, preteklost je le ali dobro spravljeni in zavarovani dobiček, ali pa objokovanja vredna zguba; prihodnji čas pa nam ni še v roke izročen kapital, torej je še jako negotov in zato kaže le s sedanjim kupčevati in se okoristiti.

Pa ne le, da taka skrb in bojazen brez potrebe in koristi naše dušne, včasih pa tudi naše telesne moči slabi in

obrablja, ampak je tudi kriva, da se zaradi prihodnosti ljudje vse preveč trudijo in pehajo. — Komaj je dete v plenice povito in v zibelko položeno, že se vprašuje okrog njegove posteljice, kakor nekda ob rojstvu sv. Janeza Krstnika: „Kaj bo neki iz tega otroka?“ In ob tem vprašanju se potem vse v njegovem življenju suče noter do groba: zmiraj — kaj neki bo, bo, bo Komaj sirotek izhodi, že ga zaprejo v kak otročji vrtec (čudo, da si še napredni svet ni izmislil kake „šole“ za otročičke v zibelki!), kjer se prične kolikor toliko resno „grenkosladko“ učenje, da bi le noben trenutek ne bil zgubljen za otrokovo prihodnost. Kmalu potem pride na vrsto pravo šolanje, ki oblastno vелеva: ves ljubi dan mirno sedi, ljubo dete, v šolskih klopih, da bo kedaj kaj prida iz tebe! Proti večeru prinese mladi državljaneček polno pod pazduho ali napolnjen krnir šolskih knjig, — ne da bi jih zdaj v miznico zaprl, ampak da se začne na novo učiti in domače naloge spisovati; in da bi se prezgodaj ne naveličal, stoji mu še dobro plačani „instruktor“ na strani in skrbni stariši se tudi pridno ozirajo po njem. In zakaj? Zato, da bo kedaj kaj iz njega! Da bi se otroci res nikoli ne čutili, da so otroci, jih silijo, da se tudi v obleki, v govorjenju in v obnašanju brž ko brž ravna po odraslih: berejo časnike, leposlovne liste, imajo svoje „izlete“, hodijo v gledališče z „odgojitelji“, celó na bale — a ne le gledat samo, napravljajo se celó „otročji bali“, ki morajo seveda v vsem druge posnemati; nihče se ne trudi, da bi z otroci čutil in govoril po otročje, ali da bi vsaj molčal vpričo otrok o rečeh, ki niso za otroke: otroci so preveč v prihodnost potisnjeni.

Kolikor bolj odraščajo, toliko nujnejše postaja vprašanje: kaj bo iz njih? V kratkem si prisvojijo tudi sami to vprašanje in začnejo zidati zlate gradove v daljni prihodnosti in s težkim trudom sopihaje potrebni „materijal“ skupaj zvladevajo; zmiraj jim po ušesih doni: kaj bo s poskušnjami? Ko je že vsa nižja in višja odgoja pri kraju, še ne znajo v sedanjeku misliti, čutiti, govoriti in živeti, marveč zmiraj so takorekoč z dušo in telesom v prihodnem času, zmirom je še na vrsti glasno ali po tihem: kaj bo? kaj bo? Tako se žrtvuje detinska doba otročji dobi, otročja doba se žrtvuje mladeniški, mladeniška spet moški in krepka moška doba sključeni in sivi starosti¹: zmiraj se kosilo kuha

¹ Pa še celó z eno nogo v grobu stoječa starost ne more v tem oziru mirovati; saj je znana mila pritožba 90 letne ženice, ko je zakašljala: „Oh, ta kašelj; jaz ne bom starosti čakala!“

in miza pogrinja — gostje pa ne utegnejo jesti, — to je naše urno, preurno življenje! Čas bi bil, da bi kdo prav resno nad nami zakričal: „Ljudje božji! nikar tako ne hitite, nikar ne dirjajte tako zelo brez sape in od-diha! Ne péhajte se tako silno, kakor bi komaj pričakovali konca svojega kratkega življenja! Počasi se daleč pride! Od-dahnite se vendar kaj, da v takem strastnem vrišču in trušču samih skrbi ne pozabite, da še živite! Saj vam slednjič od vseh pozemeljskih nakan ne ostane družega kakor — grob in mrliška oprava!“

Ali naj tedaj kar tje v en dan živimo, roke navskriž de-nemo, — za prihodnost naj pa Bog skrbi? Nikakor ne; to bi bilo, če mogoče, še bolj neumno. Kje je pa zapisano, da bi se morali le v skrajnostih sukati? zakaj pa ne v zlati sredi? Ali ni mogoče, sedanjosti se veseliti, ob enem pa tudi po pameti stvar tako zasukati, da se bomo pri-hodnosti lahko veselili takrat, kedar pride? Kako pa modri kmet dela s svojimi pridelki? En del, seveda dokaj večji, porabi za živež sebi in svojim, drugi manjši del vseje, da bo prihodno leto kaj jesti. Neumno bi bilo ves pridelek povžiti in nič za setev ne prihraniti¹; nespametno bi pa tudi bilo, stradati, da ves pridelek ostane, ne samo, kar ga je treba za setev, da ga bodo znabiti miši snedle ali pa móli končali, predno pride komu v prid. Kdor samo za sedanjost živi, nad tem se bo prihodnost maščevala; kdor pa edino le za prihod-nost živi, nad tem se že sedanjost maščuje.

11. Prisiljena žalost.

Ta oddelek se mi je že nekoliko odveč podaljšal, a ven-dar si ga še ne upam skleniti, da bi se še prej ne izgovoril o jako važni reči. Bojim se namreč, ker že tolikanj opisujem črno in tužno stran človeškega življenja, da bi me kdo ne začel poprijemati, češ da sem tudi jaz šel med tiste črno-glede mračne „modrijane — pesimiste“, — ki si svet vedno le od tužne strani ogledujejo in so čudno nalogo prevzeli, ljudem vedno le žalost oznanovati v prozi in poeziji, in modro-

¹ Neki dobrovoljen človek je dovtipno pohvalil vinsko kap-ljico rekoč: Od vseh pridelkov se prihranjuje najboljše za seme, le pri vinu tega ni treba ter se lahko vse porabi. To ima lepi nauk v sebi, da tisti, ki nič ne skrbijo za prihodnost, so precej podobni vinjenemu pivcu, ki ne vidi daleč; in da pijanec v kratkem vso srečo zapije — vso pri-hodnost.

vanju in v priprostem pripovedovanju. Tega pa že ne, te zatožbe ne zaslužim. Če sem trpljenje človeško nekoliko razgrnil, zgodilo se je zato, da bi ga po svoji moči odpravljaj, saj tudi zdravnik preiskuje rane in boleče dele telesa ne zmenivši se za zdrave ude; in pri spovedi obravnava se le slaba stran človeškega srca, češ da vse drugo je dobro.

Tudi jaz milujem človeški rod, toda ne toliko zavolj obilnih bolečin, ki jih ima trpeti, marveč zarad grde nehvaležnosti ozir še obilnejših tolažil in radosti, ki mu dohajajo iz predobrotljivih nebes. Človek je sicer za mnoge dobre nehvaležen, a najbolj nehvaležen je, se mi zdi, za veselje in tolažbo, ki mu dan na dan prihaja od Boga. Nehvaležnež! Bolečino vsako še tako majheno vidiš in tako čutiš, da se sam sebi smiliš, veselja pa se ti ne zdi vredno pogledati ali v misel jemati. Zoperni se mi zdijo in še družim, zlasti mladini nevarni in škodljivi oni preobčutljivi oznanovalci bolečin, kateri iščejo tudi tam „grenkih solz in britkih vzdihljejev“, kjer jih ni, ter zlasti pobožnim kristjanom — posebno še samostanskim — pripisujejo mračno žalost in srčno bolečino, o kateri pa ravno tolikanj obžalovani najmanj vedó in čutijo. — Najbolj zoperna pa mi je farizejska žalost onih, ki nalašč — takorekoč po programu — žalujejo, mnogokrat samo zavoljo ljudi; potem nespametna žalost onih, ki se še s tem ponašajo, da jim je preobčutljivo in prerahlo srce zmožno nositi globoko žalost, ali kakor pravijo „neskončne“ britkosti, hraneč v sebi „morje grenkosti“. Vse tako in enako umetno žalovanje bi smel imenovati „fabriško“ žalost. Take „fabriške“ solze že na zunanje lahko spoznaš; nikakoršnega sočutja ti ne vzbudijo; raje bi se takim smejal, kakor jokal z njimi. Nehoté se spomniš tistega čudnega očeta, kateremu je bila žena umrla in je na dan pogreba, ko so pogrebeci krsto vzdignili in skozi vrata nesli, zapovedoval otrokom, rekoč: „Otroci! zdaj je pa že čas; zdaj zajokajte!“ Recimo, da je to le prazna govorica, vendar se ne dá tajiti, da je v človeškem življenju mnogo enakih prizorov.

12. Veselje.

Zatorej končno nasvetujem kot najboljše zdravilo zoper vse nezgode preteklih, sedanjih in prihodnih časov — pošteno veselje! Kakor veter prepodi oblake in megle, kakor voda ogenj pogasi, tako beži žalost, kedar veselje na vrata potrka. Zato si radi ogledujmo veselo stran člo-

veškega življenja in tu lahko veliko vidimo, če le hočemo pazno in hvaležno ogledovati — saj nam skoro tretji del življenja že sladko spanje olajšuje! Da ljudje veliko tožijo in zdihujejo, je večkrat le navada; od mladih nog mi vedno prihaja na uho žalostinka o „hudih“ časih: „kaj bo, kaj bo“?! Pa do zdaj, hvala Bogu! se za lastno osebo nimam nič posebnega pritoževati! Če je kdaj kaj hudega, je pa toliko tolažbe naravnost iz nebes ali pa po dobrih ljudeh in prijateljih, da že nekakšno zadostuje za zdaj, dokler smo še v solzni dolini in ne še na Sijonski gori nebeške radosti.

Stariši in odgojitelji! bodite ostri do otrok, a kolikor je prav; le greh in napake preganjajte, nedolžnega veselja pa jim nikar ne kratite: naj se naletajo in navpijejo in nasmejajo, naj se igrajo in veselijo, da bodo pomnili, kdaj so bili mladi in nedolžni! Mi vsi si ohranimo ali zopet pridobimo priprostost detinskega srca, kteremu ni treba dragih priprav, da se raduje, ampak nahaja, kamor se ozre, v obilici priprostega razvedrila. Verjemite mi, če bo naše veselje bolj priprosto in menj prisiljeno, več bo koristilo. Z ozirom na ono, kar sem prej omenjal zastran dandanešnjih veselic (gl. stran 28.) še enkrat ponavljam: če bodo naše veselice bolj domače in priproste, bolje bodo. Ne morem zatajiti svojega prepričanja, da to nenasiťljivo koprnenje po javnih veselicah in zabavah se mi zdi nenaravno; zdi se mi neka bolezen sedanjih dni ter neko sumljivo znamenje — puhlega in praznega srca. Veselice po programih, ako so sicer poštene, tudi razvedrujejo glavo in srce; vendar naj bodo bolj izjema, — bolj „zdravilo“ nego vsakdanji kruh. Pri vseh veselicah, kakoršnih koli, bodi nam prvo pravilo, da naj se tako osnujejo in zvršujejo, da naši čednosti in nravnosti ne bodo na škodo; kajti le tedaj bo naše veselje pravo, ako je trdna podlaga prihodnemu: pošteno veselje dolgo traja, grešno veselje pa urno mine.

Koliko poštenega razvedrila si lahko poiščemo v prosti naravi! koliko prijetnih ur nam donaša umetnija, ako si jo hočemo v prid obračati: godba, petje, branje poštenih in nravnih spisov itd. Ni treba misliti, da so si umetnijo v najem vzeli samo strokovnjaki in mojstri. Le-ti seveda niso z lepa zadovoljni. A vžitek umetnostni ima premnogo stopinj: samouk se enako (večkrat še bolj) razvedruje pri svojih priprostih „citricah“, na kterih sto in stokrat ponavlja svoje tri ali štiri, ki jih zna kolikor toliko dobro, kakor razvajenec pri drago plačanem koncertu v kakem velikem mestu. In kakšen

praznik je, če se je k onim prejšnjim še novo priučil! Enako je pri petju: če ni štirih, naj zapojejo trije; če treh ni, pa dva, ali celó samotež; če ne znajo na note, naj zapojejo, kakor znajo. Nikdar ne bom pozabil prijetnih ur, ki mi jih je ravno tako domače, priprosto petje pripravljalo; in odkrito povem, da mi je prav žal, da se Riharjeve premile pesmi med narodom pozabljujejo. Ne rečem, da bi se kar sploh v cerkev vpeljavale; kar ni za cerkev, naj ostane zunaj — a za domače veselje ni nič pripravnejšega, nič boljšega kakor ti veseli napevi. V resnici dobro delo stori, kdor jih uči in razširja med narodom. S tem pa ne rečem, da samo Riharjeve dosegajo ta namen: vsaka je dobra, da se le priljubi narodu in je toliko poštena, da jo sme vsako uho slišati.

Poštene igre tudi žalost in mračnost preganjajo; toda proste morajo biti vsake strasti; kedar zapaziš strastnost pri igri, je bolje, da precej nehaš za vselej. Prijateljski pogovori, šaljivi pomenki in kratkočasna berila ti lahko naklonijo dokaj prijetnih ur. — Posebno pazen bodi, kedar si hočeš s pijačo preganjati hude skrbi in težave, da si z njimi tudi sreče ne preženeš za vselej. Vino in pivo zmerno uživano razvedruje um in srce; vendar zaradi prevelike nevarnosti se vedno le bolj na menjšo mero nagibaj, ker po družih žalostnih zgledih lahko veš, kako sila veliko sreče se je že v nezmerni pijači potopilo in se je še potopi; strastnemu žganjepivcu pa še celó ni, da bi o sreči govoril.

Tako si lahko še sam po tem navodu najdeš marsikaki studenec čistega veselja, ki bo z družimi pomočki vred pomagal prenašati težo zemskega življenja. Kajti ker se vsega trpljenja nisi v stanu znebiti, je tvoja sreča le v tem, da si trpljenje manjšaš in slajšaš, kakor veš in znaš; v tej solzni dolini ti ne morem dati boljše nade kakor: „Blagor žalostnim, ker potolaženi bodo!“

IV.

Blagor pravice lačnim in žejnim!

1. Telesno in dušno zdravje.

Postojmo nekoliko pri besedi „lačni in žejni“. Nesrečni so vsi, ki so primorani lakoto in žejo trpeti, a še nesrečnejši so, ktere ta dvojna potreba v nezmernost zapelje, da si sami

nepremišljeno spodkoplujejo zdravje in brezvestno nakopavajo zgodnjo smrt. Rekli smo že, da zdravje je podlaga srečnemu življenju, da kdor ni zdrav, ni vesel, kdor pa vesel ni, ni srečen. Za vsacega pa, ki si hoče zdravje ohraniti in utrditi, je neogibno potrebno, da zmerno in trezno živi. Ako pozvedujemo pri ljudeh, ki so visoko starost čakali, prepričali se bomo, da jih je to tako dolgo ohranilo, ker so zmerno in trezno živeli.

Toda Bogu bodi potoženo! človek, ki ima od Boga dar uma in pameti, je v vživanju večkrat nespametnejši od neumne živali. Žival já, kedar je lačna, in pije, kedar je žejna; le pametni človek naj bi ne znal in ne mogel po pameti živeti ter uživati kolikor in kedar mu treba. — Kolikokrat jémo, ko nismo lačni in pijemo, ko nismo žejni! Še bolnik se sili. „Moram vendar kaj jesti“, to se tolikokrat sliši, kakor bi bila jed naloga, ki se mora, — pod kaznijo vsak dan ob gotovi uri zvršiti. Ne to, kolikor snemo, temuč kolikor prebavimo, to nas redi. Komur ne diši jesti ne piti, je znamenje, da mu je želodec obolel; naj tedaj počaka, da mu bode zopet dišalo. Kaj bi rekli onemu, kateri oslu zato, ker že omaguje pod težko butaro, priklada še večje breme, češ da ga bode tako zopet na noge spravil? — Kdor zboli zaradi stradanja, ni se mu čuditi, ker pri najboljši volji se res večkrat ne dá pomanjkanju v okom priti: a, da ta in oni boleha zaradi preobilne hrane, zlasti pijače, to se nikakor ne dá izgovarjati, ker Bog je zato prižgal človeku pameti luč, da bi si svetil z njo!

Enako nespametno je brez potrebe vživati — zdravila. Ako si zdrav, veseli se, da si, ne išči si zdravil zato, da bi bil še bolj.

Prevelika t. j. nepotrebna skrb za zdravje je sama na sebi škodljiva. Najzdravejši ljudje so gotovo tisti, ki na zdravje najmenj mislijo. Kdor pri vsaki stopinjici prevdarja, „ali mi ne bode škodovala“, poiskal si je najlepšo stezo do bolezní in mehkužnosti; zraven pa ne more nikoli prav vesel biti svoje največje dobrote — ljubega zdravja. Desetkrat boljše je sem ter tje kak „nahod vjeti“, kakor v vednih skrbéh si nos in usta mašiti in brez mere si vrat zavijati. Nahod prejde; sitna skrb, kdor jo ima, mu ostane.

Tudi o zdravju velja, kar o nezaupnosti: boljše je včasih kaj goljufan biti kakor v vednih skrbéh prežati, da bi ne bil. Toda kedar resno zboliš, ne odlašaj poslati po zanesljivega zdravnika; vsakemu mazaču se ne zaupaj in „vraža“ ti še celó nobena ne bode pomagala. Res da smrti nas slednjič

noben doktor ne bode obvaroval, pomaga nam pa daljšati življenje; oslabei natori pomaga in pokaže pot, po kateri si potem sama pomaga; pove nam po svoji učenosti in skušnji, česa se nam je varovati, kako se vesti itd.

Marsikteri pa je večkrat neznansko čuden! Kedar mu v hlevu kako živinče zboli, hodi ali pošilja magari v deveto župnijo po zdravila, za človeškega zdravnika se mu pa mnogokrat škoda zdi vsacega novčeka. Da bi le res ne bilo, kar pravim!

Sam pa naj se sleherni varuje brati zdravniške knjige, ker to ga utegne še v večje skrbi pripraviti, včasih celó v bolezen. Zdravje je kakor novo oblačilo. Kdor ga varno nosi, bode si ga dolgo ohranil čednega; kdor pa ne skrbi zanj, ga bode kmalu zdelal. Vendar vedno na obleko gledati, ven in ven jo krtačiti, spet veste, da ne gre.

Toda kdor hoče srečen biti in ostati srečen, skrbeti mora še veliko bolj za dušno nego za telesno zdravje.

Tudi naše srce je lačno, tudi srce nam je žejno. Gorje mu sicer, kdor si ne zna prav utolaževati telesne žeje in lakote — prej ali slej bode zbolel; še večkrat gorje njemu, ki ne zna prav v okom priti dušni lakoti in dušni žeji: nikdar, nikoli ne bo srečen!

To dušno lakoto in žejo naznanjeva je večkrat pravimo: „srce je prazno“ in še s pesnikom pristavljamo „srečno ni“. Veselje, upanje, čudenje, strmenje, nemoteno premišljevanje rajske lepote in nadzemeljske vzvišenosti, prijetno iznenadenje, zadovoljnost in tako naprej — vse, kar je našemu srcu prijetno, kar nam srce širi, povzdiguje, vse to ga tako rekoč nasituje — osrečuje. Nasproti pa bolest, žalost, strah, nezadovoljnost, nejevolja, sramota, čutilo grešne zadolženosti in tako dalje vse, kar je našemu srcu neprijetno, kar nam srce ponižuje, omračuje, stiska, vklepa, vse to ga žalosti, stori, da je — nesrečno. Kakor lačno, žejno in utrujeno telo z neko silo zahteva jedi, pijače in počitka, enako koprne in hrepeni srce po tem, kar je prijetno, neprijetnega pa se skuša po vsej sili znebiti in oprostiti; tako da se lahko reče, naše lačno in žejno srce zadovoljuje le ena hrana — namreč sreča!

Pa kar je po grehu naš um otemnel, da prave sreče prav ne spoznamo, in če bi jo prav spoznali, je zopet naša volja tako omamljena, da nam moči zmanjkuje, si pravo srečo poiskati, — zato v tolike nesreče zabredemo v onem trenutku, ko smo mislili le svojo srečo najti. Ob kratkem bodi povedano: zato je največ nesrečnih ljudi

na svetu, ker ne znajo sami sebi zapovedovati, ker se nevrednim strastim prepuščajo.

2. Strasti.

Pogubnost človeške strasti obstoji zlasti v tem, da je slepa in tudi človeka oslepi. Strastni človek ne pozna prave mere; le v eno reč obrača vse svoje moči, vse drugo v nemar pušča; v tej enostranosti ima le sedanjí trenutek pred očmi, prihodnosti pa ne vidi; le vžitek trenutka mu je vse, za nasledke pa je slep; in v tej slepoti prekriža si sam svoja pota do sreče, zagradi pa tudi večkrat pot drugim ter si sovražnikov nakoplje, kateri mu življenje grenijo do zadnjega. Koliko zakonov je do groba nesrečnih, ker jih je strast sklepala; koliko mladih ljudi si za zmiraj podera srečo, ker mislijo le na danes, za jutri pa so slepi! — Kakor n. pr. sladkosnedni požrešnež ni ravno tega vesel, da se nasiti (večkrat mu je nasičenje celó zoperno), temuč le vživanje ga tolikanj veseli; ravno tako skoro vsaka strast ne gleda tolikanj na dobiček, sploh na nasledke, temuč strastno iskanje in prizadevanje jej je vžitek — zato ne vidi groznega brezdna, v katero se slednjič prekucne.

Neki francoski pisatelj nam to tako-le pojasni: Dajte, pravi, dajte strastnemu lovcu, predno pojde na lov, zajca, ki ga utegne znabiti zvečer domu prinesti, že koj zjutraj pred lovom s to pogojo, naj kar doma ostane ter si prihrani veliki trud lova; kaj menite, da se bode z vami pogodil? Nikakor ne. Raje bo pretrpel vse zopernosti najtežavnejšega lova, kakor bi se odpovedal svojemu lovskemu veselju, ko bi imel tudi zvečer prazen — brez zajca domu priti.

Enako se godi do malega z vsemi strastmi. Kolikokrat slišite take-le pogovore; „Meni ne gre v glavo, kako vendar ta človek, ki ima tako častno ime, še nima časti zadosti!“ ali pa: „Kako je vendar neumen Rothschild in vsi bogatinci njegove baže, ki imajo bogastva na najvišje in najširje kupe, da se še s špekulacijami ukvarjajo? Namesto njih bi se jaz raje po zimi za gorko peč, po letu pa v hladno senco pod domačo lipo ulegel ter v ljubeznivem miru vžival svoje milijone, prepustivši drugim ‚narejanje denarjev!‘“ — Prijatelj! to je ravno strast, která človeku ne da miru in časa, da bi se veselil svoje sreče!

Kaj je tedaj storiti gledé strasti, da si svojo srečo zagotovimo. — Predno to povem, moram še nekaj drugega jako

važnega razložiti. Govoriti mi je ravno tukaj najlepša prilika o človeškem temperamentu¹.

3. Temperament.

Da bi bil ta ali oni pod to ali ono zvezdo rojen, in zaradi tega rojstva srečen ali nesrečen, tisto ni prav nič. Tacih in enacih vraž mi v razsvitljenem 19. veku ni treba zatirati, ker jih, menim, tudi hribovski kmet ne more več imeti. Pač pa smo si po rojstvu in svoji natori različni kakor peresa in cvetovi na drevju in nekteri bolj za veselje in srečo „vstvarjeni“, kakor drugi; mnogi so bolj vroče krvi, drugi hladneje; nekteri nagli, drugi po polževo počasni. To je temperament.

O temperamentih pišejo naravoslovci in zdravniki, modroslovci in bogoslovci, — pa vsi ti učeni gospodje temperamentov niso tako natanko določili ter jim tako gotove meje odkazali, da bi človek iz njihovega popisa brž vedel: ta je moj, ta pa je tvoj temperament. Spominjam se še, kako se je svoje dni naš gosp. profesor trudil, da bi nam bil to reč vidnejše razjasnil. Pa kakor sem obračal učeni nauk sam ná se, na svoje tovariše in še na druge znance, kar ni se hotelo vjemati, kakor na nedovršeni sliki ne moreš spoznati predstavljene osebe, ogleduj jo od ktere koli strani, ako ni spodaj še posebej s črkami zapisano, kdo je to. Nehoté mi prihiti tu na misel tisti slikar — mojsterskaza — ki je petelina naslikal, pa tako slabo, da je moral pod sliko zapisati: „To je petelin!“

Navadno se od starodavnih časov temperamentu na čvetero tako-le delijo: 1. kolerični ali vročokrvni, 2. sangvinični ali lehkokrvni, 3. melanholični ali težkokrvni in 4. flegmatični ali hladnokrvni temperament. Po primeri bi se lahko reklo: ognjeni, vetrasti, prsteni in vodeni temperament.

Enega izmed teh ima gotovo vsak človek, toda nobeden tako čistega, da bi še od drugih ne bilo kaj primešanega. In ravno zato je tako težko spoznati svoj temperament. Zato se sme imenovati ta razdelitev nedoločna; ni veliko različna od razdelitve celega leta v štiri letne čase: spomlad, poletje, jesen in zima. Vsi vemo po skušnji, da se vreme kaj malo briga za pratiko. V pratiki je že zdavno spomlad

¹ Nekterim se beseda „temperament“ ne dopada, češ ker je tujka, jaz pa menim, naj se za znanstvene izraze tudi tujk poprimemo, kakor drugi narodi. Zlasti ta beseda je tudi med prostim narodom dovolj znana.

zapisana in „krasni majnik“, vendar ne bi ti svetoval včasih brez kožuha iz hiše, ker zunaj je še zima. V pratiki še ni brati jeseni, zunaj pa že dokaj časa listje rumeni, po hribih znabiti že sneg leži. Tako je zdaj pratika, zdaj letna doba na dobičku. Ko bi leto delili na 6, 8, 12 delov, ne bilo bi drugače. Ravno tako bi temperamente delili namesto v štiri lahko v 8, 16, 32 itd. vrst, pa še bi imeli križ in trud, vsakega vvrstiti tje, kjer mu je pravi prostor. Lahko bi se tedaj dejalo, da je sploh toliko raznih temperamentov, kolikor je človekov.

Pri vsem tem nam pa vendar ta čveterna delitev veliko pripomore, spoznati sebe in druge. Zato hočemo to reč še nekoliko pojasniti, kar mislimo, da ne bode brez upliva na časno srečo.

a) Vročekrvni temperament.

Na prvo mesto moramo postaviti kolerični (vročekrvni) temperament, že zato, ker se tudi ljudje tega temperamenta radi naprej stavijo in največkrat res spredaj stojé in sedé. Že pri otrocih se to vidi. Zmirom je eden med njimi za poveljnika. Ta napoveduje, katero igro, kje in kako se pojdejo; vsacemu odkaže prostor, nekatere celó za nezmožne obso di ter izključi. Ako plezajo, mora priti na vrh, ko bi si imel razun hlač tudi roko in nogo pretrgati; kedar skačejo, mora najprvi in seveda najvišje skočiti; če se igrajo „voznika“, gotovo se nikoli ne bo dal vpreči za konja, k večjemu bo za kočijaža, najrajše pa za gospoda, ktere ga drugi vozijo; kedar gredo na „lov“, nikoli noče biti za „psa“ ali „zajca“, vselej je „lovec“; kedar se igrajo „tato ve ali roparje“, bo tudi vselej sodnik sodeč vjete hudodelnike; pri „vojaški“ igri je vselej s svetlimi zvezdami obšiti poveljnik itd. — Drugi se ga tako privadijo, da brez njega, brez njegove „aranžije“, brez njegove vredbe bi izostala vsa igra. Ta lastnija se še pozneje pri vsaki priliki pokaže: srčnost, odločnost, predrznost, stalnost, častilakomnost, sebičnost in prevzetnost. — Nikjer si ne dajo te vrste ljudje veliko velevati, sami pa bi radi vsem zapovedovali; udajo in podajo se ne z lepa, za učenost pa so in prevdarek. Največji, res ženijalni možje v zgodovini, kateri so svetu storili nenavadno veliko dobrega ali hudega, imeli so ta temperament. — Telesno so taki večjidel srednje rasti, trdne postave, belorumenkastega obraza, ostrega, prebodljivega očesa in črnih las.

b) *Lahkokrvni temperament.*

Druge vrste temperament je sangvinični, lahkokrvni (sploh: krvni). Pravijo, da je to temperament lopov in lahkomišljenih dolžnikov, mladoletnih mladenčev in deklet, dobrih sklepov in slabega zvrševanja.

Za časno srečo bi bili te vrste ljudje kakor nalašč, ko bi bilo le kaj stalnosti. A te ni prav nič. Sangvinik je nagel; zavre kakor živo apno, kedar se v vodo vrže; završi kakor zelena brinjeva veja, če jo v plamen potisneš: pa je vse spet koj dobro. Daljšega, težavnega in rednega delovanja ni vaju, ni vesel; spreten pa je in hiter, kjer je zanj. Dobro jesti in pa večkrat, to mu je najboljša hrana; za pijačo si izvoli — če je le količkaj mogoče — najraje kaj tacega, da ni voda. Za puščavnika bi celó ne bil. Prerad je v družini in jezika ne zna zadostno mojstrovati. V družbi je dovtipen, smešen, živ in prikupljiv. Prav tak ti je, kakor v evangelju tisti človek, ki jemlje iz svoje zaloge „staro in novo“. Vedno ti vé dovolj pripovedovati; če ne vé prav prave resnice, se pa nekoliko zlaže; kedar mu zmanjka čednega, pa tudi nekoliko — pokvanta. Smešnic ima vedno napolnjeno košarico, pa nič si ne pomišlja, ali so bile že kdaj povedane ali znabiti že stokrat ponavljane v ravno tej družbi. Tudi za to se vselej ne zmeni, ga li kdo posluša ali nihče: svoje mora dopovedati, predno je mir in konec. Kakor mlin ne jenja, dokler je še kaj zasipa in se voda siloma ne zapira. In toliko spomina tudi ne prisodi poslušalcem, da bi še vedeli, kako je včeraj hvalil, kar danes čez mero graja; kako se je zadnjega aprila veselil reči, ktera se mu prvega majnika že do grla studi itd.

Lahkomišljen lahkoživec je, no! — Pri vseh rečeh in prigodkih ti zagleda brž le solnčnato stran; vidi vse le v prijetni luči; zemlja mu ni solzna dolina, ampak le prijeten vrt, krasen travnik, kjer vidi le cvetje, trnja ne itd. — Ker je rad v veselih družbah, ker malo dela, zraven pa rad dobro je in še boljše pije, mu je izmed vseh zastaranih navad najbolj navadna navada „pomanjkanje novcev“. Če le kdo, je gotovo on tisti, ki ga ima v mislih pregovor: „Kedar na posodbo prosi — zlata usta nosi; kedar vrača — hrbet obrača!“

Prav velikih hudobij se pri njem sicer ni bati — preboječ je — pa tudi napredovanje v čednostih mu gre kaj težko in počasi. Vsak dan sto sklepov, pa noben teden nobene zvršitve. Takrat, ko je bil misijon, je na glas jokal,

tako da so mu zobje memo zob šklepetali, debele solze mu doli po žalostnih licih na tla kapale, — pa že po poti domu gredé je spet slabo govoril, menda se je še v kletvi parkrat spozabil. — Občutljivost, živa domišljija, dobrosrčnost, zraven pa lahkomišljenost in nestanovitnost, to je odlično znamenje tega temperamenta. Ljudje tega temperamenta so baje lepe rasti, rudečkaste barve, veselega cvetečega lica, živih in ognjenih oči, rumenkastih, kostanjastih las, gibčnih in urnih udov itd.

c) Težkokrvni temperament.

Prejšnjemu nekako nasproti je melanholični temperament. Ljudje tega težkokravnega temperamenta so molčeči, zamišljeni, skriti ter drugim ne razodevajo radi svojih skrivnosti. Kar hočejo povedati, povejo na kratko z malo besedami. V družbah niso živahni; večjidel so čmerni, malokdaj radostni; prikupiti se nikomur ne znajo, ampak sami sebi in drugim so dolgočasni. Prijateljev si ne iščejo radi; sami ne skazujejo radi drugim prijaznosti, pa jih tudi od drugih ne sprejemajo. Sploh jim živahna družba ni mar, ljubša jim je samota, kjer prosto premišlujejo in si svobodno domišlujejo. Na pridobitev so volk; kar enkrat imajo, ne izpustijo radi, naj porekó drugi, kar jim drago. Misli in čutila, ki jim večjidel uhajajo na žalostno in tužno stran, jim segajo globoko v srce in za dolgo časa ostajajo na dnu srca; večkrat redijo večno sovraštvo. Ako svojih strasti ob pravem času ne brzdajo, lahko postanejo družbi škodljivi, zoperni ljudje: sami svoji, sanjarski, sumljivi, sovražni, nevoščljivi, sitni. Globoko vkoreninjena strast — tužna žalost je večkrat žene v obupnost, k samomoru.

V pravi meji ima pa tudi ta temperament svojo lepo in dobro stran. Srce je takim mirnejše, se ne prepusti svetnemu vrišču in šumu, vse dobro premislijo in prevdarijo ter se ne dajo goljufati.

Vendar za časno srečo je sam na sebi ta temperament tako malo ugoden, da se mi mudi tudi že s peresom — prejško moč — memo njega priti, ter le še to povem, da ljudje te vrste so visoke, suhe, tanjke in vitke rasti; temnega, nemirnega, tužnega pogleda; rujavih ali črnih, udrtih oči, ne navadno črnih las. Nahaja se pri ljudeh v mrzlih krajih; pri takih, ki slabo živijo in veliko sedijo n. pr. čevljarji, krojači, šivilje itd. ali pa ki so po nepremišljenem branju sentimentalnih knjig ali po žalostnih skušnjah zašli v tako

zvano svetovno boleost. Nekako pretresljivo se mi zdi gledati mladega človeka s tem temperamentom, kar je sicer le redkokrat.

d) Hladnokrvni temperament.

Slednjič pride na vrsto še flegmatični, hladnokrvni temperament. Nekoliko bolj lenoben temperament je to, rekel bi, bolj kmeški, ako je verjeti nemškemu pregovoru, ki pravi, da „kmet ne vzdigne noge in roke, razun kedar je primoran“, ali če je verjeti pripovedi o tistem kmeškem hlapcu, ki je bil bajé tako len, da je v senci ležéč svojemu gospodarju, ponujajočemu svitel zlat, odgovoril, da ga le pod to pogojo sprejme, ako mu ga še sam v žep dene. — Vendar tega ne bom povdarjal, kajti še gosteje nego po kmetih, se ta temperament nahaja po mestih, zlasti pri tako zvanih „zapečkarjih“ (Spiessbürger), sploh pa povsod, kjer je „lenoba“ doma, kajti lenoba mu je simbol. Ko bi kolovrata še ne imeli, „flegmatikar“ bi ga nam gotovo ne iznašel; sploh kaj novega ne bode iznašel, saj še poskušati noče novih naredb, češ da raje pri starem ostaja, „novo modo“ bo le tedaj vpeljal, ako staro tako dolgo ohrani, da jo svet spet za novo razglasi. Za agitatorja bi ne bil; v politiki ga nimajo kam dejati niti naši niti nasprotniki. On je kozmopolit, njegova ožja domovina je za pečjo ali v senci, kjer se kaj dobro počuti v svojem „dolce farniente“, širja pa mu je krčma, ker med vsemi domovinskimi pridelki najbolj čišla vino in pivo, pa še kak dober prigrizljaj zraven, med vsemi opravili pa mirno sedenje; zato mu je krčmar že enkrat za vselej odkazal gotov kot in sedež.

Tak človek polževe naglosti bo trpel, da mu gumb ob njegovi suknji po 14 dni na eni niti visi, predno ga popolnoma odtrga in si spet za trdno prišije. Ko začno njegova vrata škripati ter z neprijetnim glasom lepo ga prositi, naj jim vendar nekoliko tečaje pomaže — vsak dan si „naprejevzame“, da je bo namazal, pa umrl bo prej in vrata mu bodo še takrat zaškripala, ko ga bodo iz hiše nesli v grob. Stare obleke se težko loči, kakor bi se mu bilo od starega priljubljenega prijatelja posloviti; in kakega popravila, ko bi bilo še tako potrebno in nujno, se ne loti rad.

Za soseda pa pravijo, da ga je dobro imeti, zakaj vse, kar se zove nemir in prepir, sovraštvo, jeza ali pravda, to mu je zoperno; še tako zbadljiva in vjedljiva beseda ga ne spravi v plam in ogenj.

V zunanjem se menda spoznajo te vrste ljudje na odebelenem dobršnem telesu, na bledikastem ali malo rudečkastem okroglem, napolnjenem obrazu, na modrih, mirnih očeh, rumenkastih ali rudečkastih laseh itd.

4. Kako si moč temperamentov v prid obračajmo.

Slehernemu je jasno, da ima različnost temperamenta dokaj upliva na našo časno srečo, kajti temperament stori, da smo bolj ali menj občutljivi, bolj ali menj strastni. Sreči je najbolj ugoden veseli sangvinični temperament zdravega in čilega človeka, temperament nedolžnih otrok, nespridene mladine; najmenj pa jej ugaja motni in otožni melanholični.

Vendar moram še to-le opomniti. Prvič se tako čisto odločen temperament, kakor sem zdaj-le poskusil razložiti, skoro nikoli ne nahaja pri nobenem človeku, večjidel se mu še od drugih kaj primesi. Drugič ima vsak izmed štirih temperamentov svojo slabo, pa tudi dobro stran. In tretjič ni noben temperament nikomur tako trdno vzdian, da bi se ne dal še spremeniti, da, celó sam se spreminja po letih in opravilih, po čutilih in vtisih itd.

Naj se tedaj nihče ne izgovarja in pritožuje, češ da je že tacega slabega temperamenta, da ne more srečen biti. Blagor mu sicer, kdor je že po ugodnem temperamentu tako rekoč sprejel talent za srečo, ali s pravim umom in stanoovitno voljo se dá tudi slab temperament še prenarediti, zboljšati, kakor se žali! tudi dober tako lahko zlorabi in spridi: greh pride po večkratnem ponavljanju v navado, postane druga natora, rekel bi temperament hudobnežev, — čednost postane po dolgi, stanovitni vojski, tudi druga boljša natora — temperament svetnikov!

Vsak naj dobro stran svojega sedanjega temperamenta goji in razvija, slabo stran pa naj zatira; kar je robatega in oglatega, naj pridno obsekuje in olikuje. Kar pa v svojem še nima, naj skuša od drugih temperamentov izposoditi in prisvojiti, n. pr. veselo čilost sangviničnega, možato stalnost koleričnega, premišljeno treznost melanholičnega ter neprecenljivi mir flegmatičnega temperamenta.

Kdor ima pravi um in krščansko modrost ter stanoovitno voljo, gledal bo v kratkem času na veliko radost svojo velikansko spremembo. Če se čez nekaj let samega sebe povpraša, kakošnega temperamenta je zdaj, sprevidel bo, da je

ves drugačen; skoro samega sebe komaj spozna, tako je vse spremenjeno zunaj in znotraj. Njegove gospodarske reči so vse v redu, za kruh in obleko mu ni sila, družina je najraje pri njegovi hiši, vse ga čisla, celó tisti, ki so ga nekdanj zaničevali. Da, še obraz ima zdaj drugačen, še glas je prijetnejši in njegova hoja je ložja in stopinja lepša.

Tako neizmerno važna sprememba in zboljšava se pa dá najložje in najlepše zvršiti v mladih letih, ko je otročje srce še kot vosek gibljivo: lepe navade v krščanskih družinah postanejo polagoma lastnina in srečna dedščina otrokom in jih temeljito predrugačijo, ko skoraj sami ne vedó kdaj. Zato je zeló obžalovati, da mnogi stariši čedalje bolj popuščajo prelepe bogoljubne in čednostne vaje, ki imajo do mladega srca tako blažilen upliv, in namesto njih vpeljavajo prazne običaje, ki nimajo nič odgojilnega v sebi. Zeló je tudi obžalovati, da se pri šolarjih pozgubljajo nekdanje pobožne vaje, da učitelji, gospodarji in gospodinje, in drugi čuvaji mladine ne delajo skupno in z vsemi močmi na to, da bi se značaj čistil in utrjeval. Prevelika popustljivost od te strani je kriva, da jih mnogo krene celó zgodaj na napačno pot, da se popolnoma prenaredijo — na slabo stran v časno in večno nesrečo. Kako redki so vodniki, ki bi neskušeno mladino varovali vsega nevarnega in jo v dobrem utrjevali z vsemi pripomočki! Pač tisočkrat škoda! Krvavih solz je vredna prežalostna osoda neskušene mladence in priproste deklice, ki si po vnemarnosti svojih varuhov lahko za vselej srečo napravita.

Silno važno za našo srečo je tedaj vprašanje: kaj nam je storiti gledé svojega temperamenta? Pa to vprašanje se je že tako zeló približalo mojemu prejšnjemu vprašanju: kaj nam je storiti gledé strasti? da lahko oboje z enim samim odgovorom rešim upaje, da se bode umelo.

5. Še enkrat: strasti.

Kaj nam je toraj storiti oziroma svojih strasti? ali vsem vojsko napovedati in je ugonobiti? ali pa se jim mehkužno prepustiti, da nam oblastno gospodujejo?

Ni jedno ni drugo! — Vseh željá svojega srca ne smemo in — ko bi tudi hoteli, — ne moremo pogasiti. Nikakor ne smemo biti le suh razum, nečuteče mumije. Dokler nam bo srce v prsih bílo, bode to srce tudi čutilo, upalo in se balo, hrepenelo in skrbelo, veselilo se in žalovalo. Ker nam je Bog dal čuteče srce, naj ostane čuteče: naj bo lačno in žejno, —

le dobre in zdrave hrane mu privoščimo! Naj ljubi človeško srce, toda ljubi naj po Jezusovi in njegove cerkve zapovedi; naj bode častilakomno, toda svoje časti naj išče v poštenju in čednosti, naj ima strah, toda boji naj se ne tolikanj onih, kateri telo umorijo, duše pa ne morejo umoriti, marveč boji naj se „Njega, ki lahko dušo in telo pahne v pekel“; naj bo naše srce lačno in žejno, toda lačno in žejno naj bo — krščanske pravice!

Nikoli ni bilo in ne bo veliko pričakovati od otroka, ki je ves mrzel in mrtev. Ravno živahnost temperamenta, ravno strasti (v dobrem pomenu besede) so tisto netilo in budilo, ki vzbuja naše dušne moči, da se pokažejo in razvijajo v življenju in dejanju; one priganjajo človeka, da ne spi, da pri svojih srednjih talentih vendar daleč pride, večkrat prav daleč. — Neki kmeški voznik je nekikrat vozil imenitnega gospoda. Na samotnem kraju ju sreča hudoben človek in jima začne zabavljati. Pa to še ni zadosti, začne tudi pretepati in sicer najprej gospoda. Kmet pa le gleda. Ali hudobnež se spravi kmalu tudi nad kmeta. Pa ni utegnil dolgo tleči, kajti že pri drugem udarcu kmetu kri tako skipi, da potepina pod kolena spravi in toliko namaže, da se mu ni več ljubilo, popotnikoma nagajati. Ko se spet mirno dalje peljeta, vpraša gospod kmeta: „Zakaj ste pa prej kar pri miru bili, ko je mene tepel“? Kmet odgovori: „Vidite, gospod, to je tako: jaz se moram prej razgreti, potlej se dá kaj opraviti“. — Iz tega se vidi, da brez vneme in ognja se nikjer ne dá storiti veliko — ne dobrega ne slabega.

Vseh strasti nam tedaj ni ukončevati, ko bi prav mogli; nasproti se jim pa tudi nikakor ne smemo brezskrbno prepustiti! Delajmo torej razloček: Vojsko moramo napovedati vsem strastim, ktere so grešne in v greh napeljujejo, ktere nas sramotijo pred poštenimi ljudmi in pred živim Bogom; vojsko tudi onim, ki sicer niso grešne, pa drugače našo srečo spodkopujejo, ker nas delajo otožne, žalostne, sitne, malosrčne, boječe, obupljive itd. Pa tudi strastim, kterim odkažemo pravo pot, moramo vedno odločevati pravo mero in nikdar popolne svobode.

Ker je ta reč za našo srečo tolikanj imenitna — morebiti izmed vseh najimenitnejša, naj vam jo še z nekaterimi zgledi in primerami pojasnim.

Z ozirom na strasti se dá človeško srce lepo primerjati uri na stenih; kar so težaki ali „kembeljni“ za uro, to so strasti za srce. Ti težaki vlečejo z veliko silo k tlem in tako obračajo razna kolesca v uri in tisto vreteno, ki pomika kazala naprej. Ko bi jim ne bil premeten urar zadržka postavil, bi s tako silo in tako hitro vrtili, da bi ti v tem trenutku ura pokazala poldne, čeravno še nisi lačen, in ta hip večerno uro, čeravno še nisi kar nič zaspan — in še zobčke bi jej morda polomili. Da se kaj takega ne zgodi, je modri urar pripel nihalo (perpendikel) ali — kakor smo ga včasih imenovali — „muho“. Marsikdo, ki ne ume urarske umetnije, bi utegnil misliti, da nihalo, ki se vedno semtertje poganja, je tista moč, ki kazalo naprej pomika. Pa bi se jako motil, kajti to delajo težaki; nihalo ali muha le zadržuje, da se vse v pravem „taktu“ in lepem redu naprej pomika; je takorekoč vajet in uzda, ki brani, da se ura preveč v tek ne spusti. — Kako je v tem oziru uri podobno naše srce! Strasti ga s tako silo urno naprej drvijo, da se v kratkem času konča, ako jih krščanska modrost ne zadržuje in v pravi red ne devlje. Potlej pa pravijo: temu ali onemu je srce počilo! Kaj bi ne? Gorje torej človeku, če je modrost zapravil, da nima nikogar, ki bi se strastim ustavljal. Nasproti pa blagor vsem, ki so od mladih nog vajeni sami sebe zatajevati in za Kristusom hoditi. Da gre ura prav, mora se ravnati po taki uri, ki je popolnem zanesljiva; tako tudi srce. Jezusovo presveto Srce je vzor, po katerem naj bi se ravnala vsa srca človeška: in zemlja bi nehala biti solzna dolina; rajska sreča bi se povrnila.

Strasti so v življenju to, kar iskri konji na cesti. Če imajo taki konjiči modrega voditelja, izvrstno delajo; če jim je pa voznik — norec, se lahko zgodi največja nesreča, največja škoda. Zato je treba pri vožnji posebne previdnosti in so v ta namen v postavo postavljeni še posebni ukazi. — Kedar zaviješ na veliki cesti v kak dolg in posebno strm klanec navzdol, zagledaš večjidel poleg ceste kol v zemljo zabiti in na kolu proti cesti obrneno belo tablo, na kateri je dostojno naslikana zavornica — „coklja“, precej zraven se pa še s črkami zapisano bere: „ali pa 5 goldinarjev!“ Vsak voznik ve, kaj to pomenja. Če namreč ne podloži coklje po taci nevarnih krajih, bosta zaropotala — najprej z vozom, potlej pa še nemara z okrajnim sodnikom, če bo tak voznik namreč še živ prišel do podklanca. Zato se spodej pod klancom ali pa že kje v sredi klanca rada nahaja druga enaka

tablica, na kateri je tako ali tako narisanih par ali več splašenih konj v divjem diru, voznik pa pred, pod ali za kolesi — v smrtnem žrelu!

Naj vam povem, kaj si je skusil neki hribovski kmet pred nekterimi leti v taki strmini. Ta kmetič se je bil v krčmi nekoliko predolgo zamudil in si nekoliko preveč privoščil „novega“. Vino razveseli človeka, to je znano. Jako vesel napreže tudi naš kmetič svojega „rujavca“ v koleselj, posadi svojega sinka in sebe na vrh soda, ki si ga je bil dal pri krčmarju zopet napolniti z „novim“, — vzame bič v roke in zapodi proti domu. Kmalu pridirjata do zeló strmega klanca. Na vrhu je poleg ceste stala tablica s tako podobico in takim napisom, kakor sem prej-le razložil. Toda, kedar je človek malo vinjen, je tudi bolj učen kakor v treznosti; zato se ima tudi naš kmetič danes za najmodrejšega, in da bi skazal svojo modrost in učenost, se kar nič ne zmeni za svarilo na tablici poleg ceste, marveč še nalašč počí z bičem, udari po konju, da kakor blisk zdirja po strmini, da se iskre delajo in prah se vzdiguje po cesti kakor hudourni oblak. Fantiču, ki je poleg očeta sedel, se taka vožnja zeló dopada, da zauka v otročjem veselju, kolikor zmore njegovo mlado grlo. Za minuto pozneje, ko se nagloma zasučeta okrog nekega ovinka, se voziček prevrne s tako silo pod cesto, da se je vse valilo v strmi prepad. Strašen prizor: lep „rujavček“ je proč, voz je proč, vino je proč; fantek, ki je prej veselo ukal, se zdaj milo joče za nekim drevesom ležé s krvavimi ustni in s spahnjeno roko; oče pa si je zlomil desno roko in nogo in še dvoje reber si je polomil. O, če bode še kedaj vozaril poleg one svarilne tablice, gotovo bode vselej cokljico podložil! Toda zastonj si je delal take sklepe; nekaj tednov pozneje je že počival v hladni zemlji, ni mu bilo več treba zavirati koles.

Ravno tako ravnajo strastni ljudje. Strasti človeka vpijajo, da se ne zmeni za svarilo, ki ga je Bog sam zapisal Mozesu na dve kameniti plošči za vsacega popotnika, ki hoče srečno potovati po strminah sedanjega življenja in srečno dospeti v Očetov dom. Kdor pa ne mara za zapovedi Božje ter se ravna le po strastnih željah svojega srca, bode kaj hitro končal svojo vožnjo in njegove sreče bode že konec, ko bi se imela še le začeti.

Strasti se mi dalje zdijo kakor ogenj in voda vsled pregovora, ki pravi: „Ogenj in voda dobro služita, a slabo gospodarita!“ Ako znamo ogenj in vodo prav obračati, nam

silno veliko koristita v življenju. Le poglej tovarne, barke, železnice itd. Ako sta pa ogenj in voda svobodna, takrat se podirajo mostovi in jezovi, pokončujejo se polja, travniki in gozdi, uničujejo se mesta in vasi: neznansko škodo v kratkem lahko naredita. Ravno tako lahko strasti prinesó človeku obilno veselja, dobička in sreče, ako si jih zna vselej v svoj prid prav obračati: zanetiti tam, kjer je treba, pogasiti pa, kjer uma luč in zapovedi svetost velewa. Neizmerno gorje pa prinesejo njemu, ki se jim brezskrbno, lahkomišljeno prepusti.

Posebno zarad mladih bi se rad tukaj še za trenutek pomudil. O pomisli, nespačeni mladeneč, nespridena deklica, — pomisli o pravem času, kolika je zdaj tvoja lepota in sreča, kam pa bi v kratkem zabredel, ako bi se raznim strastim prepustil, ako ne znaš in nočeš samega sebe zatajevati in premagovati. Neizbrisljivo si v mlado srce zapiši nauk, ki ti ga tu podam v trojni podobi. — Prekrasni grški otok Kijos je nedavno še slovel zastran lepote in rodovitnosti daleč na okrog; ponosno se je smel imenovati „vrt grške zemlje“; prelepe hiše, krasne cerkve, velikanske palače so ga pokrivale; prijazne ulice, prijetna šetališča, divni razgledi itd. vse je bilo tako vabljivo! Pa — v desetih minutah bil je prekrasni Kijos, „vrt grškega sveta“ — tužna podrtija!! In kaj se je zgodilo? Potres je nenadoma nastal; podzemeljska moč — moč podzemeljskega ognja — je zdivjala in vso lepoto spremenila je v strašno grobljo razdejanja! Nikdar ne bo Kijos več to, kar je bil! Poglej, preljuba mladina, ki hočeš v svojih mladostnih letih noreti in divjati — svojim strastim streči, — poglej v tej podobi tužno podrtijo svojega srca, kakoršna bi gotovo nastala, ako zdaj ne čuješ in ne varuješ svojega zaklada! Kako si hočeš potlej na razvalinah take podrtije, ki bi jo napravila pogubna strast, še kedaj postaviti pravi dom časne in večne sreče?! Toraj premaguj svoje hudo nagnenje! — Drugo podobo ti pomaknem pred oči. Poglej prekrasno cerkev, kako lepo se vzdiguje od zunaj zidovje na kviško, kako ponosno se vspenja zvonik proti zračnim višavam in — od znotraj kolika krasota: te krasne stene, to veličastno stebrovje, te dragocene podobe, ta v zlatu se bliščeči altar...! Pa nenadno ogenj izbuhne! In kaj vidiš? Ravno kar toliko lepota od zunaj in znotraj, — zdaj pa le osmojene stene na kviško štrle, tako poškodovane, da se utegnejo tudi kmalu zgruditi; in na mestu svetišča je kup kamenja, peska, pepela... Solze pritečejo nehoté! In to si ti, predraga mladina! Zdaj še tako krasna v svoji nedolžnosti — tempelj Božji; pa v

kratkem času, ako se prepustiš ognju raznih strasti, postaneš tužno pogorišče, kjer ni spregledati najmanjšega znamenja tvoje prejšnje sreče; celó upanje je zginilo, da bi se kedaj mogla spet povrniti v toliki lepoti in prijetnosti. — Pokažem ti še tretjo podobo: pojdi z menoj, popeljem te pod visoko goro. Tam se razprostirajo prelepi vrti, polni duhtečega, obilno sadja obetajočega cvetja, zeleni travniki, kjer se bodo kmalu vrstile goste kopice sena in otave, ter dobro obdelano polje, ki obeta najboljšo žetev. Po sredi se mirno pretaka potok, ki lepša in pospešuje rast. Kar prihrumi nevihta, — oblak se utrga, — vodé prišumé z gorovja v divjem teku: v kratkem času je vse pod vodo, s kamenjem, peskom, blatom pokrito, — nikoli več ne bo tako kakor prej! To je čisto zrkalo, v katerem si lahko svojo nesrečno prihodnost ogleduješ, preljuba mladina, ako se ne daš pregovoriti, da bi svoje zlobne strasti zatirala o pravem času!

Strasti slednjič (opustivši še druge primere) primerjam v e t r o v o m, ki barčico našega življenja naprej drvi. Gorjé mu, kdor ne zna ali zamudi krmiti! Ko bi pa vetrov ne bilo, tudi ne pridemo dalje. Le to prednost imamo, da ko pravi mornarji vetrov ne morejo ustaviti, mi pa s pomočjo Njega, ki je vetrovom zapovedoval, z velikim trudom ustavimo strasti in jih dobimo v svojo oblast. In srečen, kdor je ima v svoji oblasti, jim kakor kralj zapoveduje; dobre si voli za svoje služabnice, slabe pa zmirom od sebe odganja. Ko bi bil tudi raztrgan pastir v planinah ali priprost drvar v gozdu — njemu gre kraljevska čast!

Da bi prekristni nauk o strastih celoma razvil in dognal, trebalo bi še posamezne strasti — vsako posebej — opisati, vendar naj tu zadostuje le splošno (saj je tudi splošnega pomena „lačen in žejen“), ker o posameznih strastih je bilo že govorjenje, nekoliko pride pa še pozneje na vrsto.

Toraj se smem zdaj precej spet nazaj vrniti tje, kjer sem začel ta odstavek: k lakoti in žeji. Menim, da sem dovolj dokazal, kako primerno se smejo imenovati strasti — lakota in žeja našega srca. Le to je objokovanja vredno, da si ljudje ne znajo te dušne lakote in žeje prav utolažiti ter so bolj ali manj podobni tistemu razvajenemu otroku, ki se je kremžil in jokal — ne vedé zakaj — ter klical: „Mama! lačen, lačen!“ Modra mati vzame nož in mu odreže lep kos tečnega kruha domače peke, s katerim bi se bilo otroče več ko za en dan lahko pošteno nasitilo. Pa menite, da je razposajenček kruh sprejel in se lepo zahvalil? Kaj še; na novo

je usta skremžil ter pol v joku in pol v jezi rekel: „Jaz nisem kruha lačen, ampak sladkorja“. — Prav tako si hočejo tudi odraščeni otroci nasititi lačno srce s škodljivim sladkorjem grešnih strasti, a modra mati v zgornjem nadstropju — pamet se oglasi in odločno veleva: za lačno srce je kruh najbolj zdrava in tečna hrana, — kruh Božji, ki ga mašniki ponujajo in delijo s prižnice, spred altarja, v spovednici, v dobrih podučnih knjigah itd. Srce, katero spolnuje materni glas zdrave pameti in se nasituje z Božjim kruhom in napaja z blagoslovljenim studencem, ki je pritekel iz nebes in se zopet staka v večno življenje, — bode srečno; srce pa, katero slastno vživa sladkor grešne strasti in se napaja v strupeni luži okuženih veselíc, ni vstanu se nasititi in postati srečno — stalno srečno.

Zato še enkrat slovesno ponavljam: Kdor si popolnoma spravi pod oblast strasti svojega srca, bode kmalu drugačen — srečen, človek blagega značaja, človek po volji Božji. Nikdar toraj ne pozabimo besed sv. pisma: Boga se boj in njegove zapovedi spolnuj, to je — cel človek, ali kakor govori katekizem še kračje: „Stori dobro, varuj se hudega, — to je krščanska pravica!“ In kdor si za to pravičnost s toliko vnemo in gorečnostjo prizadeva, kakor hrepeni lačni po tečni hrani in žejni po hladilni pijači, ravno takemu Kristus sam obeta časno in večno srečo, rekoč: „Blagor pravice lačnim in žejnim, ker nasiteni bodo!“

V.

Blagor usmiljenim.

1. Ljudje nam srečo prinašajo ali pa odnašajo.

Res je, da si sami največ nesreče nakopavamo s strastnim vedenjem; vendar tudi to se ne dá tajiti, da prav veliko zopernosti in nevolje nam napravljajo ljudje, s kterimi nam je živeti. Jako potreben za našo srečo bi bil toraj tak pripomoček, ki bi nam mogel srca ljudi nakloniti.

Na svetu nam je živeti z ljudmi jako različnega značaja, z ljudmi raznih, večkrat jako čudnih in neprijetnih navad in napak. Eden ti je jezljiv, drugi nezaupljiv in preobčutljiv,

tretji trmast in samoglaven, četrti častilakomen in vetrast; eden ti je trd, oduren in neotesan, drugi spet neznosno prilizen in neprenesljivo hinavsk; ta je nevoščljiv, da mu obraz upada, oni prevzeten, da ne pozna nikakoršnega ozira ter le sam sebe vidi. Mnogi hočejo zmiraj le samí govoriti in ne pustijo nikomur v besedo ter pričakujejo od vseh strani odobrenja in pohvale, čeravno vedoma ali nevedoma le prazne otrobe vežejo. Kolikokrat naletimo tudi na take, ki se nam zdijo kakor nalašč za to vstvarjeni, da nas mučijo; takrat molčijo, ko bi morali govoriti, govorijo pa takrat, ko bi imeli molčati. In tako imajo ljudje Božji po širnem svetu vsi po vrsti vsak svoje lastnosti, ktere nam nočejo dopasti.

Ni tedaj čudo, da so nekteri nasvetovali, naj se popolnem odtegujemo ljudem in kar sami záse živimo, če hočemo srečni biti. Vendar nam tega ravno ni treba; kajti sami sebi prepuščeni bili bi javeljne srečni. — Kaj nam bi pomagala naša s tolikim trudom pridobljena učenost in olika, naše dušne spretnosti in zmožnosti? Ako drugim ne koristimo z njimi, sebi tudi ne bomo. Kakor vojščak le v vojski more pokazati svojo hrabrost, tako tudi mi moremo le v občevanju z drugimi pokazati svojo krščansko blagočutnost in jo ob enem tudi spopolniti. Dobrosrčnost do bližnjega in potrpljenje, ki ga imamo z njegovimi napakami, vedno pomnožuje sočutje in usmiljenje in stori naše srce od dne do dne rahločutnejše in milejše. Obnašanje do bližnjega je ravno mera, po kateri se meri ljubezen Božja, koliko je je v našem srcu. „Kdor pravi: Ljubim Boga, pa sovraži svojega brata, je lažnik.“ Jezus nas ni učil, naj bi bežali drug pred drugim, ali naj bi se skrivali, ali če nas je več skupaj, naj bi vsak v svoj kot gledali. Ne tako, ampak odločno je rekel ravno nasprotno: „Ljubite se med seboj!“ Tužnejšega človeka pač ni, kakor je osameli sebičnik, ki se pred vsemi ljudmi skriva in zapira ter se jih ogiblje, kakor bi bil z vsem svetom skregan. Njemu veljajo pesnikove besede:

„Gorjé mu, ki v nesreči biva sam,
A srečen ni, kdor srečo vživa sam!“

Ogibati se ljudi nam toraj sploh ni potreba in vsled raznih dolžnosti in opravil nam tudi ni mogoče; le obnašati se nam je tako do njih, da bomo lahko pošteno in veselo izhajali z njimi.

Da bi kedaj z vsemi ljudmi prav lahko izhajali, da bi nam bili vsi prav dobri in vselej prijazni in postrežljivi, tega sicer ne bomo dosegli na zemlji; vendar veliko, prav veliko

se dá tudi v tej reči doseči, ako le resno hočemo. Če hočete v tej zadevi vspešno za svojo srečo delati, vam ne vem boljšega pripomočka nasvetovati, kakor je na kratko povedan v starem latinskem pregovoru: „Do, ut des“ t. j. dam, da daš! (Kar jaz tebi, to ti meni.) Ako hočemo odkritosrčni biti, moramo spoznati, da le premnogokrat smo sami krivi, ako so nam drugi nasprotni. Če je kdo kakor trnje z bodičast in kakor jež iglast, kako more pričakovati, da ga bodo drugi z rahlo roko poprijemali in božikali?

Tudi Zveličarjeve besede: „Kar hočeš, da bodo ljudje tebi storili, to tudi ti njim stori!“ so nam dovolj razumljivo vodilo v tej zadevi. „S kakoršno mero boste merili, s tako vam bo odmerjeno“ in pa: „Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli“, smejo se že na sedanje življenje obračati v tem pomenu, da moramo sami biti do drugih dobri, ako hočemo, da bodo drugi nam dobri. To ti bodi glavno pravilo, ako hočeš med ljudmi lahko in veselo živeti.

2. Krščanska ljubezen do bližnjega.

Pa že naprej ti povem, da je to jako težka naloga, morebiti ena najtežavnejših v človeškem življenju. Nikar ne misli, da si že rešil to prevažno nalogo, ako si pazno prečital „Olikanega Slovenca“ (ali kako inojezično knjigo enakega zadržaja); tudi ne, ako si se ga na pamet naučil, in še celó takrat ne, ako se natanko ravnaš po njegovih zahtevah in imaš v mazincu ves njegov ceremonijal. Dobro je sicer, ako si si pridobil to zunanjo gladkost in gibčnost; vendar poglavitna reč to ni. Ako ti v srcu manjka prave temeljite krščanske ljubezni, ti bodo pač malo koristila vsa pravila in vodila olikanega vedenja.

Nasproti pa: Ako imaš blago, krščanske ljubezni polno srce, če ti tudi manjka tiste zunanje gibljivosti in upogljivosti ter olikane dvorljivosti, s katero se sedANJI svet tolikanj ponaša, morali te bodo nehoté spoštovati in čislati. Rekli ti bodo: „To je pravi dijamant; le da ni opiljen in olikan“. In če si res tak dijamant, si stokrat častnejši kakor pa oni, ki sicer natančno in vestno spolnujejo vse zahteve in šege zunanje „olike“, pa imajo le slabo, strastno, sebično in krščanske ljubezni prazno srce. Takemu porekó: „Lepo je uglajen, lepo se sveti, —

pa ni dijamant, ampak le navadno steklo, nekoliko pobrušeno!“ — Zdaj pa prevdari ceno, ktero ima dijamant in pa steklo, in po tem ceni svojo lastno vrednost.

Nikakor mi ne pride na misel, da bi s tem zametaval pravila in vodila tako zvane „olikanosti“, „vljudnega vedenja“ itd.; še prav gorko ti jih priporočam, da si polagoma okrešeš prirojeno voglatost in robotost. Toda vedi, da ima vsaka reč svoje meje. Nespametna bi bila prevelika natančnost v tem oziru. Vsak jarem je kolikor toliko težak; toraj se pravi že itak težko življenje še obteževati, ako se pretesno uklepaš v jarmiče raznih, večkrat prav prisiljenih običajev. Zlasti med prijatelji se drzni čutiti prostega, domačega! Prijatelj, ki bi ti to zameril, ni vreden tvojega srca; brez mere več veselja ti bo prinašala ljuba prostost, kakor pa tako v prazne ceremonije ukleneno suženjsko prijateljstvo. Kakor se mi kaže, ima sedanji preolikani svet veliko preveč praznih zahtev in napetosti; življenje naše postalo je semtertje preveč umetno, nenaravno in toraj res mnogokrat pretesno in preveč ukleneno. Če že mora biti, da se daš semtertje tudi ti ukleniti v take ožje oklepe, kedar zahtevajo višji in važni vzroki; a sploh bodi prost in priprost. Priklanjanje in vse, kar je s tem v zvezi, je sicer po okoliščinah potrebna naloga, skoro bi rekel potrebna nadloga; ali če vse pretiraš, dosežeš ravno nasprotni uspeh: smejali se bodo tvojemu preobilnemu trudu, zlasti če opazijo, da v potu svojega obraza zvršuješ sleherno črkico „olikanca“, za — blagosrčenost ti pa ni nič mar. Verjemi, da je najmanjša čednost tvojega srca pred Bogom in pametnimi ljudmi več vredna, kakor vse raznobarvene rokavice in „solnčniki“, „manšete“ itd.; in ljubši mi je en odkritosrčen prijatelj, če tudi „po starem“ z desnico já, kakor deset sebičnikov, ki so si urno jeli z levico pomagati, kakor hitro je šega rekla, da je to moderno. Ne zaostajaj sicer predaleč za drugimi, suženj slepe mode in pretiranosti pa tudi ne bodi! Kakor je Gospod rekel zastran večne sreče: „Iščite najprej Božjega kraljestva in njegove pravice, vse drugo vam bo privrženo“, — enako lahko tudi v tej ožji zadevi rečem: Skrbite najprej za plemenitost srca, — za pravo ljubezen, vse drugo bo vam nekakšno samo prišlo! — Moda, moda! za veliko si prizadevaš, pa le eno je potrebno.

V tvoji knjižnici naj toraj ne manjka „Olikanega Slovenca“; vendar najprej vzemiva katekizem v roko ter dobro si zapomniva to-le vprašanje z razlago vred: „Kaj se pravi, bližnjega ljubiti kakor samega sebe?“

— Bližnjega kakor samega sebe ljubiti se pravi: mu kakor sebi dobro želeči; mu vse to storiti, kar mu je dobro in v prid, in vse to opustiti, kar mu je neprijetno ali škodljivo! „Vse, karkoli hočete, da vam ljudje storijo, tudi vi njim storite!“ Še bolj razumljivo in natančnejše bi se to lahko reklo: „Bližnjega ljubiti kakor samega sebe se pravi: nobene krivice mu ne delati niti v mislih in željah, niti v besedi in v dejanju; marveč o bližnjem vsikdar dobro misliti in mu dobro želeči; z njim in o njem vselej lepo govoriti in po svoji moči mu dejansko koristiti.

To je sicer, še enkrat ponovim, težka naloga in le tisti jo bode popolnem zmogel, ki istinito ljubi Boga in bližnjega zavoljo Boga. Ako jo pa s tem sv. namenom spolni, bo imel dvojni neprecenljivi dobiček: veliko plačilo v nebesih, pa že tukaj na zemlji bo z ljudmi lahko izhajal. Toraj je že vredno, da ti jaz to reč nekoliko širje razjasnim, ti pa pazno bereš in, kar si bral, potlej v dejanju zvesto spolnuješ.

Začniva tam, kjer je takorekoč kuhinja in ognjišče za vse, kar človek misli, čuti, govori in dela — dobrega in hvalnega, pa tudi hudega in pogubnega; tam začniva, kjer se kuje vsa naša časna in večna sreča: pri srcu!

3. Blagosrčnost.

Najbolj zaželena reč pri hiši je dober gospodar in dobra gospodinja; največja sreča za vsako deželo je vsestransko izvrsten vladar. Pa kar je hiši gospodar in kar je deželi vladar, to je vsakemu človeku srce. Memogredé opomnim, da tukaj ne razločujem po učenjaško natanko, da bi srcu strogo odkazoval le čutila; ampak večkrat sežem še dalje ter mi je „srce“ gostokrat pomen za vse notranje t. j. dušno delovanje človeško, nasproti temu, kar se kaže javno z besedo in z dejanjem. Zato lahko naravnost rečem: kakoršno srce, tak človek; blago srce razodeva blagega človeka, slabo srce kaže slabega, spridenega človeka.

Plemenito srce nam je trdna podlaga stalne sreče, neplemenito srce pa si samo srečo spodkopuje. Tega smo se že zdaj večstransko prepričali in tudi že lahko spoznali, da je zlasti zato tako malo srečnih ljudi na zemlji, ker je človeško srce k hudemu nagneno od mladosti, ker se le prerado prepusti hudim strastim, ktere ga

že prav zgodaj in prav urno tirajo v pogubno brezdno, iz ktere-
rega se je težko ali celó nemogoče izkopati: ako namreč že
v zgodnji spomladi rahlo cvetje posmodi mrzla slana, kdo bo
še dobrega sadu pričakoval?

Stopimo pa zdaj v spoznanju svojega srca za korak dalje
in v kovaški umetnosti zemeljske sreče za stopinjo višje, ter
oglejmo si tu še eno posebno stran, ki je izvir premnogim
neprilikam in težavam. Jezus, ki je človeško srce najboljše
poznal, je to slabo stran nedosegljivo lepo popisal v priliki
rekoč: „Kaj pa vidiš pezder v očesu svojega brata, bruna pa
v svojem očesu ne čutiš? Ali kako praviš svojemu bratu:
Pusti, naj izderem pezder iz tvojega očesa; in glej, bruno je
v tvojem očesu! Hinavec, izderi poprej bruno iz svojega očesa
in potlej glej, kako izdereš pezder iz očesa svojega brata“.

Kako potrebno je bilo to strogo opominjevanje, nam vsak-
danja skušnja priča. Ptuje napake človek s toliko pazljivostjo,
natančnostjo in stanovitnostjo opazuje, da ugleda vsako še
tako neznatno smetico; za lastne hudobije pa mu je tako
malo mar, da celó največjih ne zapazi, da — klada ne vidi!
Ali zlobnost človeškega srca sega še dalje. Pri tako ostrem
opazovanju si domišljuje, da vidi napake, katerih bližnji celó
nima; uganiti hoče celó njegove misli, njegove namene.
Vrhunec te zlobnosti je pa v tem, da le slabo stran si
ogleduje s tako bistrim očesom, za dobro stran in lepe last-
nosti bližnjega je pa slep. Če pa vendar zapazi kaj hvale-
vrednega, česar ne more utajiti, brž se mu vzbudi še zlob-
nejša in sramotnejša stran neplemenitega srca — ne v o š č-
l j i v o s t!

Tako postane človek polagoma nekakošen ogleduh svo-
jega brata in nepoklicani — le prevečkrat krivični sod-
nik njegov. In tako neplemenito srce ni nikdar zadovoljno
z bližnjim, nihče mu ne more prav vstreči: če ima bližnji
napake in slabosti, ga sovraži in zaničuje zavoljo napak; ako
ima pa bližnji posebne prednosti in hvalne lastnosti, ga zopet
ne more trpeti, ker mu je nevoščljiv; ako ga svet zaničuje,
pomaga ga še on zaničevati, ako pa ga drugi čislajo, tedaj se
jim noče pridružiti.

Da boš toraj mogel ti svojega brata prenašati, kakor se
kristjanu spodobi, in on tebe, — prizadevaj si najprej za
blago — usmiljeno srce ter si skušaj zlasti dvojno zlo iz
njega odpraviti: otresi se nepotrpežljive mržnje,
ki jo čutiš do njega zavoljo njegovih napak
in slabosti; in odreci se popolnem nečastni

zavisti, ki ti obtežuje srce celó z avoljo njegovih zaslug. Čim prej in čim popolnejše to storiš, tem lažje boš spolnoval vse dolžnosti do drugih in tem bolj si boš njihova srca pridobil.

Ker ljudje niso angelji brez slabosti in napak, ampak sploh grešne stvari, obložene z obilnimi nepopolnostmi in zlobnostmi, treba nam je prav velike usmiljenosti in prizanesljivosti; kajti premnogokrat nam res nakladajo težke reči na ramo, — „bremena“, kakor piše sv. Pavel: „Drug drugega bremena nosite!“ Pa kaj se hoče? Tu nam ne preostaja nič drugega kakor to-le: imejmo z drugimi krščansko usmiljenje, — ali pa sami trpimo!

Veliko nam bo že polajšano, ako bolj ná-se gledamo, kakor na druge in se nikdar brez potrebe ne umešavamo v zadeve, ktere nam nič mar niso. Dovolj imamo že posla s svojimi grehi in napakami; pač ni treba, da bi si še tuje gorjé nakladali na obtežene rame. Če so drugi čmerni, nespametni, sitni, sovražni, nehvaležni, neblagi in krivični, kaj nam bo pomagalo, če postanemo še mi taki in se hudujemo. Ljudi ne bomo spremenili in predrugačili skušajmo spremeniti sami sebe in svoje lastno srce zboljšati toliko, da jih bomo mogli krotko prenašati. Druge moramo namreč tako ceniti, kakoršni so, ne pa, kakoršni bi morali biti, ali kakoršne bi mi radi imeli. Ako hočemo imeti korist od ljudi, moramo tudi njih neprijetnosti in zopernosti sprejeti za nameček.

Nikar toraj ne premišluj veliko o tem, ktere napake in slabosti ima bližnji, ampak o tem, kterih ti ne smeš imeti. Ne preštevaj, kaj je on tebi dolžan, marveč, kaj si ti njemu, to ti bodi najprej mar! Po tem pravilu so se vsekdar ravnali sveti in v resnici plemeniti ljudje. Do sebe so bili ostri, do drugih pa mili in prizanesljivi. Tudi mi bi se ne pritoževali toliko zoper svojega bližnjega, ko bi bili sami bolj popolni. Kolikor manj merimo vrednost ali nevrednost drugih ljudi, in kolikor manj delamo razloček med njimi, toliko bolj smo podobni nebeškemu Očetu, kteri daje deževati čez dobre in hudobne, ter pusti solncu sijati na pravične in krivične.

Hudobijo smemo in moramo sovražiti v človeku, a človeka moramo ljubiti in z ljubeznijo odvrčevati od hudega in ga k dobremu napeljevati. Saj tudi zdravnik le bolezen preganja, bolnika pa ljubi in hoče rešiti. Kaj drugega pa so napake ljudi, kakor razne bolezni njihove duše?

Silno zloben in neolikan se ti zdi človek, kateri še z bolnikom nima usmiljenja. Po pravici se vsakemu studi Jobova žena, ki še tako zeló bolnemu možu ne prizanaša, ampak ga s svojim strupenim jezikom tudi v najhujših bolečinah ne neha zbadati. Pravi „biser“ prijateljstva so bili tisti trije možje, ki so ubogemu trpinu na gnojnem kupu „cvet“ svoje prijateljske ljubezni s tem duhati dajali, da so mu za tolažbo očitali grehe, kakoršnih še nikoli storil ni, tako da je moral še opravičevati in dokazovati svojo nedolžnost v zahvalo za tako rahločutno izraženo sočutje. — Nasproti pa se nam zdijo pravi junaki in slavne junakinje usmiljeni bratje in usmiljene sestre, kateri svoje življenje posvetijo prelepi nalogi, da bolnikom strežejo in jim tako ljubeznivo slajšajo grenke ure.

To plemenito nalogo tudi ti lahko prevzameš, v katerem koli stanu si; če tudi redovniške obleke ne oblečeš, če se tudi s samostanskimi obljubami ne zavežeš. Kajti ves svet je velika bolnišnica; vsak človek je kolikor toliko bolan, — njegove napake so manjše ali večje bolezni. Kakor se v bolnišnicah nič ne čudijo, kedar jim novih bolnikov pripeljejo, ker vedó, da za zdrave ni špital; tako se tudi ti nikar ne čudi, kedar zapaziš dušne bolezni na ljudeh, tem manj, ker si sam tak usmiljenja vreden bolnik. Takih bolnikov najdeš povsod; lahko si že zmiraj naprej pripravljen na nje. Bodi toraj usmiljeni brat, usmiljena sestra! bodi junak, bodi junakinja v potrpljenju in prizanesljivosti. Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli!

Pa če se komu mrzi do bližnjega zavoljo njegovih napak, če ga težko prenaša zavoljo njegovih zlóglasnih lastnosti, se dá to, če tudi ne opravičiti, vsaj še razumeti: ali nerazumljiva je zlobnost tacega srca, ki bližnjega ne more trpeti zato, ker je dober, ker je boljši ali bolj čistan in srečnejši. Te spake, tega izvržka zemlja ni rodila; če tudi svet tako rekoč plava v hudobnosti, kakor uči sv. Janez, vendar tako spriden še ni, da bi bil tako hudobijo iznašel. Te vrste blago se je v peklu začelo in satan ga je že v obilici izpečal, pa ima še zmiraj dovolj naročnikov. Imenuje se to nečedno peklenško blago — „zavist“ ali „nevoščljivost“. Že Kajn si je napravil toliko zalogo, da je lastnega brata umoril. Še dandanašnji zna satan celó v verno srce, ki bi moralo trdno zakleneno biti takim slaboglasnim rečem, skrivaj vriniti toliko tega peklenškega pridelka, da nam že skoro ni treba več vpraševati, kje ga je kaj, ampak povpraševati po tistih

blagih srcih, v katerih ga prav nič ni. Ne govorim o tistih nesrečnih zgubljenicah, katerim je srce kakor namočena goba napolnjeno z zavistjo do bogatih in imenitnih, da jih kar živih ne morejo videti (nihilisti, socijalisti, krvavci), ampak le to omenim, da je naša sebičnost tako velika, da se nekaj zavisti rado skrivaj in nenadno priplazi v najboljše srce, ter je malo tako plemenitih src, da bi se tuje sreče enako veselila kakor svoje lastne, in o tuji nesreči enako žalovala kakor o svoji. Malo besed sv. pisma se tako zastonj pridiguje kakor beseda sv. Pavla: „Veselite se z veselimi, jokajte se z jokajočimi!“

Ne bom dalje razkazoval, kako sramotna in kako nespartna je ta strast, samo to naj še opomnim, da je ena najhujših sovražnic človeške sreče. Kajti sreča je le tam doma, kjer je ljuba zadovoljnost. Ravno zadovoljnosti boš pa zastonj iskal v srcu, v katerem ima še blede nevoščljivost svoj kotec. — Če sem te prej prosil, blagovoljni čitatelj, da bodi usmiljen do svojega brata, te tukaj nujno prosim: imej usmiljenje do samega sebe! Nikar si sam ne krati sreče z norostno zavistjo!

Nalašč sem se pri tem predmetu nekoliko časa več pomudil, ker sem prepričan, da ravno „blagosrčnost“ je podlaga pravi krščanski ljubezni, je rahla in dobra zemlja, iz katere raste ta žlahtna rožica, ki kaže potlej svoje duhteče cvetje v prizanesljivi besedi in svoj neprecenljivi sad v dobrih delih krščanskega usmiljenja.

Brez te podlage, brez plemenite blagosrčnosti je krščanska ljubezen prazna beseda in bi bilo brezpotrebno vse moje daljno razkazovanje.

Zlasti lepo in vsled tega prikupljivo se nam zdi srce, katero ima veliko sočutje. Tako se nam vidi Jezus Kristus v vseh okoliščinah veličasten, ali najlepše se mi zdi njegovo srce takrat, ko se je pokazala njegova sočutnost v milih solzah. Ko gre slednjikrat v Jeruzalem, se ljudstvo raduje, — on pa joka, joka zato, ker zaslepljenim ne more odpustiti, ne more pomagati — joka se, ker naprej vidi njih nesrečo in pogin. Kako ganljiv je prizor v Betaniji! Sestri jokate, ljudstvo joka, — tudi iz najsvetejših oči prikapljejo solze, ki pridejo naravnost iz ljubeče-usmiljenega srca, ker sv. pismo omeni, „da se je zgrozil v duhu“. Ljudje, ki so toliko sočutje videli, so nehoté vskliknili: „Glejte, kako ga je ljubil!“ — V tem so Jezusa posnemala najboljša srca. Sv. Filipu je začelo prevelike radosti srce hitrejšje bít, če je grešniku odvezo podelil, ker se je z njim veselil nebeške sreče; fran-

coski župnik Vianay se je mnogo jokal zaradi nesreče grešnikov. Kako plemenita srca!

4. Jezik naredi velike reči.

V starih časih, ko še največji učenjaki niso toliko fizike znali, kakor se zdaj celó učencem ljudske šole ponuja, še manj pa katekizma, — v. onih starih paganskih časih so ljudje menili, da se razni vetrovi, sever, burja itd. hranijo v velikanskih podzemeljskih votlinah; za vratarja pa je bil malik, ki je poljubno vrata odpiral, zdaj na stežaje, zdaj le na ozko, zdaj je izpustil sever, zdaj burjo itd. Ker je bil vladar vetrov, je lahko napravljal, kakor je hotel, lepo vreme, ali pa nevihto in vihar, ter je bil vsled tega mogočen srednik sreče ali pa nesreče, na morju in na suhem. Kar je bilo pri nevednih paganih le živa domišljija, je pa resnično, kar bom zdaj le povedal o jezičnosti.

Vsak človek ima posebno shrambo, zakladnico, ki je sicer čisto majhna pa ima vendar prostora za blagoslov ali prekletstvo za se in za druge: imenuje se srce. To zakladnico vsakdo po svoji volji lahko odpira ter jemlje iz nje vse, kar hoče svetu pokazati z besedo, s pisanjem in dejanjem. Iz te zakladnice lahko svojevoljno med svet pošilja srečo ali pa gorjé, rahli vetrič ali pa vihar. In kakor posojuje, tako se mu pa sploh povračuje; kajti, „kdor vihar seje, bo nevihto žel.“

Pred vsem se sme jezik imenovati ključ od te zakladnice. Tembolj sem opravičen za to trditev, ker je Gospod sam tako učil. „Gadji rod! — tako je nagovoril hinavske farizeje — kako morete dobro govoriti, ker ste hudobni? Zakaj iz obilnosti srca usta govoré. Dober človek iz dobrega zaklada svojega srca dobro prinaša, in hudoben človek iz hudega zaklada hudo prinaša. Povem vam pa, da za vsako prazno besedo, ktero bodo ljudje govorili, bodo odgovor dajali sodnji dan. Zakaj iz svojih besed boš opravičen, in iz svojih besed boš obsojen.“

Ko bi bilo srce popolnoma dobro, bi ne bilo treba na jezik prav nič paziti; kakor bi se usta odprla, vselej bi prišla iz njih dobra in prava beseda. Ker se pa tista dobrosrčnost, ki sem jo v prejšnjem odstavku priporočal, ne bo dala popolnem doseči na tem svetu, ima tudi jezik še svojo posebno nalogo in sicer to važno nalogo, da, kar je sla-

bega v zakladnici, previdno zapira in le dobremu pusti prosto na dan. Zakaj nekaj hudega — če tudi le v podobi skušnjave — ima najboljši človek v svoji zalogi; nekaj dobrega pa tudi najhudobnejši hrani v svojem srcu: velikanski razloček je toraj ta, da dobri človek le dobro poišče, predno govori, hudobni pa le svojo slabo zalogo z zlobnim jezikom prodaja.

Če tedaj kdo svojega jezika ni imel dovolj v oblasti, bo imel na sodnji dan težko odgovornost. Vendar nam tudi skušnja dovolj prepričalno kaže, da že za sedanje življenje veljajo besede Jezusove: „Iz svojih besed boš opravičen in iz svojih besed boš obsojen“. In če bi bil kdo nalašče za to nastavljen, da bi natančno zapisoval, zakaj je največ ljudi kaznovanih v domačih in javnih kaznilnicah, bi lahko v svojem sporočilu podpisal pregled: „Veliko več jih je bilo z lastnim jezikom tepenih, kakor s palico.“

Skrbno toraj varuj in čuvaj svoj jezik, ako nočeš biti med tepenimi!

Iz napisa tam spredaj, ki je vzet iz prelepega pisma sv. aposteljna Jakoba: „Jezik dela velike reči“, pa nikar ne sodite, da mislim tukaj pisati o tem, kolike reči zvršujejo jeziki raznih višjih in nižjih odbornikov, poslancev, svetovalcev in drugih, kateri več ali manj pomagajo svet vladati; tudi ne mislim tu pisati, čeravno bi bilo jako koristno delo, o misijonarjih in vseh onih blagih dušah, ki svoj jezik posvečujejo v poduk in boljšanje narodov; pa še manj mislim, če bi tudi bilo zelo potrebno, tu opisovati zlobnost in nepopisljivo nesrečo, ki jo povzročujejo po širokem svetu kačji jeziki pohujšljivcev, zapeljivcev, hujskačev itd. Samo o tem te hočem nekoliko pohlevno podučiti, kako mojstruj svoj jezik v vsakdanjem življenju, da ti ne bo novega kamenja in trnja našal na tvojo že itak grudasto in trnjasto stezo zemeljskega popotovanja.

5. Pravila za modro rabo jezika.

Poslušaj najprej neko povestico, ki je sicer prvotno namenjena otrokom, pa je odrasčenim enako podučljiva in mnogim še bolj potrebna. — Jurče ni še nič vedel o odmevu. Nekega dne skače po zeleni livadi in zavpije: „Ho, hop!“ In precej je slišal iz bližnjega gozdiča ravno tako: „Ho, hop!“ Jurče se temu zelo čudi in zakliče: „He, héj! kdo si?“ Glas se zopet ravno tako zasliši: „He, héj! kdo si?“ Jurče zavpije:

„Ti si neumnež!“ in — „ti si neumnež!“ odmevalo je zopet iz gozda.

Jurče nejevoljen tega, ponavlja čedalje bolj grde psovke, ki se mu pa vse zopet iz gozda povrnejo. — Mislil si je, da se kak drug deček z njim šali in norčuje. Po vsem gozdu ga išče, da bi se maščeval nad njim, pa ne najde nikogar.

Domu prišedši toži svoji materi, da se je v gozdu skrtil hudoben deček, kateri ga je z grdimi priimki zelo razžalil. Mati odgovoré: „Jurče, to pot si se sam izdal. Nič drugega nisi slišal, nego odmev svojih lastnih besed. Ako bi bil ti prijazne besede v gozd klical, prijazne besede bi bil tudi iz gozda slišal“.

A ravno takó je tudi v našem vsakdanjem življenju. Obnaša drugih ljudi proti nam je večjidel le odmev naše lastne obnaše proti njim. Ako se mi obnašamo proti drugim ljudem prijazno, tudi oni se obnašajo proti nam prijazno. Ako smo pa mi proti drugim neprijazni, surovi in neotesani, ne smemo tudi mi od drugih boljšega pričakovati.

S kakoršnim glasom kličeš ti,
Nazaj se ravno tak glasi.

Če že nauk, ki nam ga ta povest tako prosto pové, velja sploh za vse naše vedenje do bližnjega, koliko bolj za naše govorjenje! In v obče, menim, da mora to zadostovati vsakemu; le še za posamne slučaje bi moral zdaj naukov napisati. Ko bi jih le mogel! Nikar mi torej ne zameri, zvesti učenec človeške sreče, da ti tukaj ne morem ustreči po svoji najboljši volji. Nikakor ti nisem vstanu zapisati, ali tako rekoč na note postaviti, kaj in kako ti je govoriti s tem in kako z onim, ker ne vem, s kom imaš opraviti, in še manj, s kom boš v prihodnosti občeval, (saj še tebe samega ne poznam). Ker so ljudje tako zelo različni in tudi opravila tolikanj raznovrstna, treba je po okoliščinah skoro povsod drugačne strune napenjati, da je lepa harmonija.

Lahko toraj sprevidiš, da ti res ne morem dati drugačnih kakor le splošnih pravil za rabo tvojega gibčnega jezika. A ker sem že strune omenil, naj mi v vspešnejše pojasnjenje še orglje pomagajo. Orglje imajo več spremenov ali „registrov“. Orgljar jih poljubno odpira zdaj več zdaj manj, ter rabi zdaj te zdaj one, ker bi rad privabil iz njih po potrebi mogočne in polne glasove ali pa mile in rahlo doneče. Če tudi nisi bil učenec orgljarske šole, morebiti še na koru ne, da bi si bil orglje in njih spremene natančneje ogledal; smem vendar upati, da me boš razumel, ako tvoje govorjenje orgljanju primerjam, saj v natančni poduk se ne

bom spuščal. Ako hočeš, da bo tvoje govorjenje prijetno drugim in naposled tudi tebi ugodno in koristno, moraš pred vsem paziti, da „prave registre ubereš“. Veliko naj se rabi in mnogo glasí tako zvani spremen „vox humana“, po naše: „človeški glas“ t. j. prijetni, mili glas. Kedar sam o sebi govoriš, drži se spremena, ki se imenuje „flauta minor“, (manjša piščalka) in prav pohlevno poje, kajti ljudje ne poslušajo radi, če samega sebe preveč naprej staviš; in še tega le malokrat odpri, k večjemu takrat, če drugi želijo in te vprašujejo po tvojih delih in zaslugah; zlasti pa nikdar ne rabi „trobente“, da bi se bahal itd. Kedar je pa govorjenje o tujih zaslugah in dobrih lastnostih, takrat pa le brez skrbi odpri prijetni spremen „flauta major“ (večjo piščal), da jih glasneje pohvališ. Varuj se vsega prilizovanja in vsakoršne hlimbe, a hvaliti smeš in si o priliki tudi dolžan, kar in kolikor je hvale vredno. Preveč pa tudi hvaliti nikar; zato ti „pozavne“ kar nič ne priporočam. Posebno zoperni so preveč kričeči in previsoki — rekel bi — „spičasti“ glasovi. Takih nobenkrat ne rabi, da bi bližnjega zbadal, zmirjal, zaničeval, zasmehoval, mu brez potrebe očital telesne ali dušne napake. Sploh, kedar vidiš, da si „odprl tak register“, ki uho bližnjemu žali, hitro ga zapri, pa drugega brž odpri.

Včasih bo pa tudi tvoja dolžnost, da se na noge postaviš, kedar to zahteva tvoje dobro ime, ali pa, kedar se napake drugih brez potrebe razglašujejo ali povekšujejo, celó neusmiljeno izmišljujejo: takrat krepko pritisni „pedale“ in „contra bas“! Tembolj se moraš pa sam varovati krivičnih tožb in prič, opravljanja, obrekovanja in podpihovanja, ker te reči ne žalijo le Boga, ampak tudi tebi samemu že na zemlji pri- našajo mnogokrat nemir in škodo.

Med vsemi spremeni je pa eden, ki je vsem drugim tako rekoč za voditelja: zato ga imenujejo orgljariji „principal“. Ta spremen največkrat rabijo; — skoro zmiraj je odprt, da daje drugim nekakšno milobo in čvrstost. Tak register naj ima tudi tvoj jezik vedno odprt, kedarkoli se glasijo orglje tvojih ust. In da si ga bodeš ložje zapomnil, kakor tuje ime „principal“, ti ga prekrstim in imenujem za to rabo — „krščansko ljubezen“ ali še krajše „blagosrčnost“.

6. Dobra dela krščanskega usmiljenja.

Ako se v naravi okrog oziramo, vidimo, da ima vse neko čudno moč v sebi, ki stvari sili dajati in obilno deliti svoje

dari. Studenec hiti, da brž odloži svoje bistre „sreberne“ kapljice v bližnji potok, potok hitro oddaja svojo vodo reki in mogočna reka jo izroči v globoko morje. Pa morje tudi nič dolžno ne ostaja, temuč po nevidnih odtokih in po soparjih in vzduhih, ki se v oblake združujejo in nam blagodejnega dežja pošiljajo, daja vsej zemlji potrebno vlago in rodovitnost. — Drevo nam samo ponuja svoj sad, in kakor bi se mu predolgo zdelo čakati naše roke, da bi sprejela njegovo sladko težo, nam večkrat samo vrže svoj dar pred noge. — Na sto in sto krajih odpira zemlja svoje naročje, da nas obdaruje s svojim bogastvom: tu nam pošilja zdravilno studenčnico, tam spet kaže bogato žilo drage rude; tu nam ponuja raznega zelišča za hrano, tam nas zopet obilno preskrbljuje z obleko, s kurjavo in z vsem, kar potrebujemo. — Solnce nikdar ne neha svojih krepčajočih žarkov dan na dan pošiljati na zemljo. — In kako skrbijo živalice ne le med seboj ena za drugo, ampak tudi za človekovo korist, kakor hitro si jih privadi!

Tedaj le človek, ki je krona vsega stvarjenja, — edino le človek naj bi imel kamenito srce in prsi z jeklom okovane, da bi le zá-se skrbel, in svojim bratom nič ne privoščil, le jemal in ničesar od sebe ne dal?!

Ne, to ni mogoče, — potem bi bil človek slaběji, kakor druge brezumne stvari! To ni mogoče — tako neobčutljivega Bog človeka ni mogel vstvariti, kajti kako bi se moglo potlej še reči, da ga je vstvaril po svoji podobi? Bog je neskončna dobrota in njegovo veselje je dobrote deliti vsem svojim stvarjem. To nepopisljivo dobrotljivost nam je Jezus s svojim izgledom vidno pokazal na zemlji. Saj sv. evangelij prav ob kratkem opiše njegovo življenje na zemlji z besedami: „O krog je hodil pa dobrote delil!“ To pa nam je sam zagotovil: „Kdor mene vidi, vidi Očeta!“ — Marsikaj na svetu se dá zmeriti in prešteti, dobrote Božje pa so brez števila in brez mere; zato še začeti nočem, da bi ti jih našteval in opisoval. Svetujem pa, da o priliki, ko ti bo kaj časa ostajalo, se vsedi, s komolcema se na mizo nasloni, glavo med obe roki deni pa premišljuj, koliko dobrega si že ti sam iz roke Božje prejel (kaj še le vse stvari!) in potlej se pa spomni, da si po Božji podobi vstvarjen, da je tudi tebi in vsakemu človeku Bog globoko v srce zasadil čutilo, ki se imenuje sočutje, ki človeka priganja, svojemu bližnjemu dajati, in sicer ne le tedaj, kedar je v najhujši sili in potrebi, marveč tudi takrat, kedar razvidi, da bo drugim močno vstreženo in bo

mного src razveselil s svojim darom. Radodarnost in dobroteljnost je tako rekoč prirojena čednost; skopost, trdosrčnost in sebičnost je zoper natoro človeško. In ker je po grehu sploh človeška natora oslabela in posebno naša volja se na slabo zasukala, postala je radodarnost tako redka, in se dá ta čednost tako težko prisvojiti.

Mika me in prav vabljivo se mi zdi, o tem predmetu še mnogokaj povedati; pa za tukajšnji namen naj zadostuje le toliko, da še povem, kako radodarnost našo srečo pospešuje.

7. Radodarnost na zemlji poplačana.

Marsikteri ima v svojem srcu še dokaj odkritosrčno ljubezen in to večkrat tudi z besedo trdi, — ali kedar pride do dejanja, kedar je treba kaj dati, ne more se odločiti, kaj naj bi dal, da bi se doma preveč ne poznalo, da bi ne bila prevelika škoda. To pa zato, ker misli, da to, kar za druge porabi, bo za zmiraj zgubljeno in ker ne spozna, da od tega, kar iz svojega potrosi za dela usmiljenja, ne bo prav nič zgubljenega, temuč da bo s svojo dobroto koristil veliko več sebi kakor drugim. Vsako delo krščanskega usmiljenja je vsejano seme, ki bo obilen sad rodilo zato, ker je že seme samo na sebi dobro in ker je na dobro vsejano ter mu je tudi blagoslov Božji zagotovljen. Kakor malo nam je žal za seme, katero njivi izročimo za prihodnjo žetev, tako malo naj nam bo žal za denar, kruh ali kaj drugega, kar porabimo za miloščino ali druge bratoljubne namene. Res da vsejanega semena nimamo več, toda zanj bomo prejeli trideseterni, šestdeseterni ali celo stoterni sad; saj Jezus sam veli: „Resnično, resnično vam povem, ako pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ostane to samo, ako pa umrje, stori veliko sadu“. Norec bi mu rekli, kdor bi seme zapiral in zaklepal v skrinjo, češ da ga je škoda v zemljo metati; enako ime pa se spodobi tudi onemu, kateri svoje premoženje trdosrčno zaklepa in ničesar noče vsejati na tako rodovitno njivo Božjo radodarnega usmiljenja. Res da bo prava žetev krščanske radodarnosti še le v večnosti, a dokaj pridelkov je že tako zgodnjih, da se že v sedanjem življenju lahko požanjejo in spravijo.

Tako n. pr. je neprecenljivi sad radodarnosti tisto veselje, ki ga ima človek po storjenem dobrem delu; tista nepopisljiva radost, ki jo vsako dejanje krščanskega usmiljenja zapušča v srcu visokodušnega dobrotnika.

Kaj je človeška sreča tukaj na zemlji drugega kakor veselo in zadovoljno srce? Tacih srečnih nam vé zgodovina premnogo našteti. Omenim le enega iz starih časov, ki sicer velja za najnesrečnejšega, ktereга se nehoté spomnimo, kedar je o hudem trpljenju govorjenje. Kaj menite, s čim se je trp in J o b posebno tolažil, katerih dni si je najbolj nazaj želel? Ali mar ne onih, ko je z radostnim srcem svojim bratom usmiljenje skazoval? O, ne lastna hvala, temuč srčno veselje in zadovoljnost se razodeva v njegovih besedah: „Uho, ki je poslušalo, me je blagrovalo, in oko, ki me je gledalo, mi je spričevanje dajalo; zato, ker sem rešil vpijočega siromaka in siroto, ki ni imela pomočnika. Blagoslov tistega, ki bi bil sicer poginil, prišel je nad me in udovi sem srce obveselil“. — Pa kaj bi še dolgo dokazov iskal za to resnico, saj nam je Zveličar, ki je človeško srce najbolje poznal, zatrdil: „Dajati je slajše, nego jemati!“ Koliko srčnega veselja si torej lahko sam z majhnim trudom napraviš, ako le hočeš!

Sploh se naklonjenost ljudi z nobeno rečjo tako gotovo ne pridobi kakor z radodarnostjo. Večkrat se prav očitno vidi vresničena beseda: „Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli“. Kakor n. pr. v naslednji dogodbi.

Pred kakimi dvajsetimi leti je bil na Francoskem neki hudodelnik vjet in obsojen v težka dela na barkah. Bil je mlad, velik in močan mož. Že nekaj let je bil tako uklenen, in še mnogo let je imel tako uklenen ostati. Kar se mu nekega dne posreči, da uide in pobegne. Na begu pride do revne koč. Silno lačen hoče tu kruha poprositi; a ko vstopi, najde kmeta, ki je jokal, najde ženo in otroke, ki so tudi jokali. Hudodelnik vpraša: „Kaj pa vam je?“ — „Oh“, začne mož, „vse orodje in pohištvo nam hočejo prodati, ker najemščine ne morem plačati. Le še nekaj goldinarjev mi manjka. O moja uboga žena, o moji ubogi otroci!“ In ko se pri tem spet zajoka, začnejo se na novo z njim jokati žena in otroci. Ubežnik postane resen in zamišljen in kar molči; vidi se mu, da nekaj posebnega namerava. Kaj neki misli? — ali misli na tatvino? na rop? ali na svojo preveliko lakoto? — Čez nekaj časa spet odpre usta in pravi skoro z ginjenim glasom: „Mož, bodite potolaženi, vam je lahko pomagati. Znano vam je, da kdor ubežnega kaznjence sodniji izroči, dobi toliko in toliko.“ Kmet ga gleda, ne vedé, kaj hoče s tem. Zdaj reče ubežnik: „No, le kar brž prinesite vrv; náte moj vrat, jaz sem tak kaznjenec“. — Kmet in njegova žena in njegovi

otroci (in stavim, da z njimi tudi ti, blagosrčni bralec) se čudijo in nočejo prav verjeti in rekó to in pravijo ono. Ali čez malo časa koraka po poti proti kaznilnici orjaški begun, kakor krotko jaguje, vrv okrog vrata, povezan na rokah in zraven njega kmetič. Kdor ju vidi, skoro ne more verjeti. Reč seveda napravi veliko šuma ter pride do paznika; ta jo pove nadzorniku in nadzornik jo sporoči ministru — povsod veliko čudenje in strmenje; pri ministru je pa še več kot strmenje, kajti vsede se in zapiše sporočilo, ki je ob enem vladni ukaz: „Tako človekoljubje se mora poplačati; oproščen je!“

Ti, blagovoljni bralec, bi ga bil tudi oprostil, ko bi bil minister, kaj ne? Toliko premore dobro delo! Naj bi bil hudodelnik še tako lepo prosil, ne bil bi uslišan; naj bi se bil še tako umno izgovarjal, ne bi mu bili verjeli; kazen bi mu bila ostala in zdaj po begu še občutno poostrena. Kar pa bi ne bila nobena beseda zmogla, zmoglo je krščansko usmiljenje. Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli!

Le še to naj omenim, da zarad miloščine večkrat Bog obvaruje človeka časne nesreče in daja blagoslov njegovemu prizadetju, kar nam sv. Duh naravnost obeta v sv. pismu: „Zaperaj miloščino revežu v srce in ona ti bo sprosila, da se ti nič hudega ne bo zgodilo.“ (Sir. 29, 15.) Poslušaj v potrdilo še to-le mično dogodbo.

Pred nekaj leti je živel na Bavarskem kmetič, kteremu je najboljša krava zbolela; že je menil, da je zgubljena, da ni za-njo nobenega pomočka več. To je bilo zvečer. O mraku pride stara beračica k hiši in prosi v Božjem imenu za prenočišče na senu, kjer je že večkrat prenočila. Kmet je pa danes zarad bolne krave slabe volje in ves zamišljen ter reče: „Ne, draga ženica, danes vam ne pustim spati na senu!“ — Ženica gleda kmeta in sama ne vé, pri čem je, ali je vreme jasno ali oblačno, ali je bila ta kmetova beseda dobra ali huda. Zdi se jej pa, da mu je obraz bolj na usmiljenje nagnen, kakor pa jezik; zato še enkrat poskusi in lepo prosi, ker je že pozno in nikjer na okrog nobene hiše in pa da bo molila za-nj. Kmet pa spet svojo zatrdi: „Ne, ženka, danes vas ne pustim na seno; danes morate spati v moji najboljši sobici“. — Beračica si misli: Mož se šali in ostane. Kmet pa jo pokliče k mizi in jej postreže z jedilom, kolikor le hoče. Po večerji hoče iti hvaležna beračica na seno spat; a kmetič zopet pravi „ne!“ in jo res pelje v najlepšo stanico. Ondi so bile tri postelje in najlepšo pokaže ženici rekoč: „Tukaj-le

boste spali; lahko noč!“ — Kaj tacega se ubogi ženici še nikdar ni pripetilo v življenju, da bi bila tako na mehkem in tako sladko spala; zato jej je zjutraj prvo, da se kmetu prisrčno zahvali: „Bog vam poplačaj desetstotisočkrat, in za uboge verne duše v vicah, za jed in pijačo, in za dobro posteljo!“ Kmet pa ženice še ne pusti, mora še prej se najesti in jej dá nekoliko tudi še za na pot. Kajti danes ni več slabe volje kakor sinoči, ampak ves vesel reče ženici: „Danes se moram jaz vam zahvaliti, ne pa vi meni. Sinoči mi je bila zbolela najboljša krava in že sem mislil, da bode po njej; nič ni hotelo pomagati. Kar pridete vi le-sem proti hiši; tej le ženici, si mislim, bom nocoj usmiljenje skazal; morebiti se me ljubi Bog tudi usmili in mi živinče ozdravi. In res; krava danes zopet rada jé; Bog mi je povrnil. Zato vam rečem zdaj: Ženka, Bog vam poplačaj tisočkrat“.

Ta prigodba se ni samo enkrat primerila, ampak se ponavlja dan na dan po vseh krajih sveta, da Bog stoterno poplačuje dobrote, ktere svojemu bližnjemu v njegovem imenu skazujemo, kakor je onemu kmetu za malo postrežbo, ki ni bila še goldinarja vredna, najlepšo kravo v hlevu obvaroval. Pač res, da se že na zemlji vresničuje njegova obljuba: „Dajte in se vam bo dalo; dobro, natlačeno in potreseno in zvrhano mero vam bodo dali v vaše naročje“.

Le dobro premisli te besede in živo si pred oči postavi, kaj pomenjajo: in imel boš najlepši prizor, ki je res očesa vreden. Misli si blagega dobrotnika, ki ukaže revežu nameriti žita ter sam zraven stoji in gleda, ali se mu bo tako namerilo, kakor mu je odločila njegova ljubezen. „Dajte mu — je njegovo povelje — prav polno mero!“ Se zgodi. „Potlačite, kolikor morete, potlej pojde še noter!“ Tudi to se zvrši ter še žita prisujejo. „To še ni zadosti — ukazuje blaga duša — dobro pretresite posodo, in še bo prostora!“ Ko se tudi še to zgodi, je mera prav do vrha polna, nič več ne more vanjo. „Ne, — ugovarja še celó zdaj dobrotnik — ne sme biti kakor pri prodajalcu le samo polna (štrihana) mera, marveč zvrhana! Napolnite torej z vrhom, dokler more še kaj na kupcu ostati!“ S to genljivo podobo nam je hotel Zveličar pokazati, kako bogato nebeški Oče plačuje ljubezen, ktero bližnjemu skazujemo, deloma že v tem življenju. — Torej: Blagor usmiljenim!

Če tako kažemo krščansko ljubezen v plemenitem srcu, govorjenju in dejanju; potlej se drugi ne bodo pritoževali o

nas, a tudi nam se ne bo treba toliko pritoževati o drugih, ker naše usmiljenje bode privabilo tudi od vseh strani usmiljenje do nas.

K temu splošnemu poduku se mi potrebno zdi še posebej dostaviti nekoliko besed o zvestobi in poštenosti, ki nam jo najlepše izraža prislovica „mož beseda“.

8. „Mož beseda“.

Ako Slovenec komu reče, da je „mož beseda“, ga je s tem močno pohvalil. Zato tudi tebi rečem: Ako hočeš imeti pri ljudeh veljavo in spoštovanje, bodi „mož beseda“. Kdo pa zasluži to častno ime?

„Mož beseda“ je najprej v svojem mišljenju naravnost in brez hinavščine, pravičen kakor zlata tehtnica. Sam ni rad ogoljufan, pa tudi drugih ne mara slepariti, krivo naltolcevanje in predrzne sodbe, hudoželjne nakane in kar je s tem v zvezi, mu je zoperno. Kakoršnega se kaže na zunanje, tak je tudi znotraj: nanj se smeš vselej zanesti!

„Mož beseda“ v govorjenju ne pozna laži. Čudno je to, da laž vsi sovražijo, kedar jo zasačijo pri drugih; a sami se je pa sploh tako vestno ne ogibljejo, kakor bi bilo soditi in pričakovati po tem sovraštvu. Laž je prišla že tako močno v navado, da se nam mnogokrat zelo težko zdi verjeti; saj pri nekterih celó prisega ni več tako stalna skala, da bi se mogla naša vera brez vseh skrbi na njo nasloniti. Kako dobro se nam torej zdi, ako najdemo človeka, o katerem smo prepričani, da nikoli ne laže in da je pripravljen raje še tako veliko škodo trpeti kakor pa le enkrat se zlagati. Ako ti je tak človek kaj obljubil, smeš se brez vse skrbi zanesti, da ti bo spolnil; če pa mu bo nemogoče spolniti svojo obljubo, se ti bo pravočasno izgovoril in opravičil. In kako, da bi ne spoštoval in čislal tacega, ki te še nikdar, kakor pravimo, ni pustil na cedilu? Pa še ti tak bodi do drugih!

„Mož beseda“ je človek, kakor si ga Jezus želi, ko nam v pridigi na gori opisuje, kakošnega duha bi morali biti kristjani, rekoč: „Vaše govorjenje bodi „je, je“ in „ne, ne“; kar je več, je od hudega“. Ko bi bili vsi tako pravični in resnicoljubni kakor moj „mož beseda“, bi popolnem zadostovalo trditi: „je“ ali „da“, in „ne“ ali „nak“ ter nikomur bi se ne bilo treba bati, da bode ogoljufan ali oškodovan. Da je sedaj treba toliko zagotovil in prič, zastav in priseg, vse to je od hudega, — pomanjkanje poštenosti.

„Mož beseda“ je vsikdar pravičen pri kupovanju in prodajanju, pri rokodelstvu in obrtu ter vsem svojem dejanju in nehanju. Nikomur ne prizadene nobene krivice; rajše sam včasih kaj škode trpi, kakor da bi se po njem komu krivica godila. In taka vsestranska poštenost je jako trden steber njegove sreče. Ljudje namreč na nobeno reč tako ostro ne gledajo kakor na prste: Če ima kdo prste predolge, je že zapravlil zaupanje pri ljudeh. Nezvesti, goljufni, tatinski in krivični človek ni vstanu najti spoštovanja in stalne sreče, naj bo v katerem koli stanu. Kje bo dobil službo, posel, ki goljufa in krade? Kdo si bo upal kaj naročiti pri kupcu ali rokodelcu, o katerem vé, da je krivičen in prekanljiv? Kakor led in sneg zginja, ko začuti gorko spomladansko solnce, tako zginjajo naročniki, kupci itd., ako zapazijo predolge prste. O tistih na kilometre dolgih prstih, ki se gostokrat pokažejo pri velikih blagajničarjih, tu še ne govorim ne; takim opisuje srečo — grizenje vesti, dolgoletna ječa, sramota ali pa celó samomor.

„Mož beseda“ pazi zlasti na to, da se tuje reči ne pokvari; kar si je izposodil, vrne o pravem času in nepoškodovano. Pa tudi v svojih domačih rečeh in opraviilih se drži natančnega reda; njega ni treba čakati tam, kamor je obljubil priti; svoje dolžnosti spolnuje natančno in o pravem času. Posebno hvale vreden je pa njegov spomin za tuje dobrote: hvaležen je za vsako potrežbo. Maloktera reč v javnem občevanju tolikanj pristuje in koristi človeku kakor hvaležnost. Saj še brezumne živali se nam prikupijo po svoji hvaležnosti in Bog sam jih stavi v tem obziru človeku v zgled, ko govori po preroku: „Vol pozna svojega gospodarja in osel jasli svojega gospoda. Izrael pa ne pozna mene!“ Lepe dogodbe se berejo o živalski hvaležnosti, a zeló grde zglede človeške nehvaležnosti smo že sami doživeli. Kako odurni in nehvaležni so večkrat učenci svojim učnikom, revni svojim dobrotnim podpornikom, ovčice svojim duhovnim pastirjem, otroci svojim starišem! Ko bi pa ljudje spoznali, koliko koristi jim ravno hvaležnost donaša, bi se vse bolj prizadevali za to prelepo čednost. Kajti hvaležnost ima v sebi več reči: pokaže, da znam ceniti dobroto in dobrotnika, da sem krotak in ponižen, dobrosrčen in rahločuten. Nehvaležnost pa kaže slabo, prevzetno, nezvesto, — recimo naravnost — krivično srce. Mnoge dobrote so tako velike, da jih nikdar nismo v stanu poplačati, povračujemo jih polagoma s hvaležnostjo; mnogi dobrotniki so tudi tako visokodušni, da

bi nikakor ne hoteli sprejeti plačila iz naših rok, srčne hvaležnosti pa se ne bodo branili. Pa kaj bi dalje besede zgubljal? Če se nam nespametne živali po svoji hvaležnosti tolikanj prikupijo in se z dobroto bolj ukrotijo kakor pa s strahom, kako da bi se pametni, po sv. krstu posvečeni človek ne priljubil po svoji odkritosrčni hvaležnosti, in sicer tem bolj prikupil, čim hvaležnejši je?

„Mož beseda“ je slednjič to, kar imenujemo z n a č a j, t. j. človek, ki je pripravljen za svoje prepričanje, za resnico in pravico tudi kaj zdatnega pretrpeti, kakor zdaj pravijo: žrtvovati se; človek, katerega ne more s prave poti spraviti niti obljuba in žuganje, niti korist in škoda, niti dobiček in zguba. Kakor skala stoji značaj nepremakljiv v sredi viharjev; spoštljivo se na-nj obračajo prijatelji in sovražniki. Klobuk z glave in globok priklon takemu značajnemu junaku! Če tudi ga vsi ne ljubijo, a zaničevati se ga nihče ne upa. Kmalu pa se povsod naveličajo omahljivega neznačajnika, ki vedno po vetru svoj plašč obrača, ki je šviga švaga čez dva praga, vrteč se petelin na strehi, ki ga vsak vetrič presuče na drugo stran itd.

Neki popotnik potuje v hudi zimi skoz velik gozd. Že je v sredi gozda. Od zunaj mraz od znotraj lakota hudo pritiska. V tej stiski se ga usmili „gozdni mož“ Satir. Prijazno ga sprejme v svojo votlino in ga tudi h kosilu povabi, kar je utrujenemu popotniku seveda prav dobro ugajalo. Ko se k mizi vsede, začne dihati v roke. To se Satiru jako čudno zdi in ga vpraša, zakaj si v roki piše? Popotnik mu odgovori, da zato, ker bi se rad tako ogrel. Kmalu na to tujec seže z žlico v skledo, zajme in začne jed v žlici pihati. Še bolj se Satiru čudno zdi, kako da zdaj pa vročo jed piše? Odgovori mu, da to pa dela zato, ker se mu zdi jed prevroča; rad bi si jo s pihanjem pohladi. „Veš kaj?“ mu zdaj jezno reče Satir, vroče in mrzlo iz enih ust? — naka! le poberi se mi iz mojega stanovanja; vroče in mrzlo iz enih ust — tega jaz ne maram trpeti pod svojo streho, ne morem trpeti, nočem trpeti! tega ne bom trpel, le urno se mi zgubi spred oči!“

Ta pravljica se še zdaj med nami premnogokrat ponavlja. Mnogi so pripravljeni za vse, kakor jim bolj kaže in več nese. Kakošne posledice ima ta vrtoglava omahljivost za naslednje čase, to lahko vsaki količkaj skušeni človek vé, ko sprevidi, da marsikteremu ne more več tako zaupati kakor v prejšnjih letih, in da mu postane morda celó nevaren tisti,

za ktere ga bi bil šel nekda j v ogenj. To stori brez značajnosti, ki se za kratek čas morda nekoliko povzdigne, a stalne zadovoljnosti, stalne sreče ne more prines ti, ker le poštenja štvu je odločen najdaljši obstanek!

Stariši, učitelji in odgojitelji! ako hočete malim zagotoviti trdno podlago stalne sreče, zgodaj jim pristudite vsako laž in hinavščino, ostro kaznujte vsako najmanjšo laž in goljufijo, nezvestobo in tatvino! Učite jih rednega življenja in zlasti ponižne hvaležnosti. Tudi značajnost se more le polagoma utrditi in je že pri izreji na njo ozir imeti. Vse to seveda se dá v popolnosti doseči le na podlagi prave, temeljite pobožnosti. Kjer jame vera pešati in neha vest gospodovati, tam se bo tudi možatost kmalu poslovila.

9. Dragoceno zrcalo.

Nauke petega blagra si najlažje v kratkem ponovimo, ako si po zgledu sv. Frančiške Fremijot naredimo iz njih nekakošno zrcalo ali ogledalo. Ta svetnica je želela svoje samostanske sestrice v pravi sveti ljubezni potrditi in je v ta namen ukazala na zid, kjer so navadno memo hodile, zapisati prekrasne besede sv. aposteljna Pavla iz 1. lista do Korinčanov: „Ljubezen je potrpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevoščljiva, ne ravna napačno, se ne napihuje; ni častilakomna, ne išče svojega, se ne dá razdražiti, ne misli hudega, se ne veseli krivice, veseli pa se resnice; vse pretrpi, vse veruje, vse upa, vse prenese.“ To pisanje je imenovala „samostansko ogledalo“. Če je bilo treba katero tovaršico kdaj kaj posvariti zastran pomanjkanja ljubezni do bližnjega, jo je poslala one besede brat, rekoč: „Pojdi se v ogledalo pogledat, da boš videla, kakošna si!“

Ogledalo ali zrcalo je potrebna reč pri hiši, da pogledaš, ali si dostojno opravljen, umit in počesan, ali si za med ljudi. Da so nekteri celó do greha nečimerni pred zrcalom, tega ni zrcalo krivo, ampak napuh in spridenost, ki zna vsako reč v napako obračati. Upam, da ti nimaš te graje vredne navade, da bi se iz nečimernosti predolgo pred navadnim zrcalom vrtil; zato se smem zanesti, da boš tem rajše sploval moj nasvet ter se prav gostokrat šel pogledat v ogledalo sv. Frančiške, ki ga je naredil največji mojster, sam sv. Pavel; pred tem zrcalom se pa smeš prav dolgo pomuditi.

Če si polagoma tako olepšal svoje srce, da v tem zrcalu ne zagledaš nad seboj nobene maroge in lise, potlej smeš brez skrbi iti v vsako družbo, imenitno in priprosto; le verjemi, da se ti bo dobro obneslo.

Da ti bo pa to prekrasno zrcalo še bolj ugajalo, ti ga bom tukaj nekoliko iz okvirja vzel, nektare koščke, ki so si močno podobni, bolj skupaj stisnil in ti s kratko razlago pokazal, kako se vspešnejše v njem ogleduj. Zlasti to ti naročim, da nikdar ne prezri prelepega žarka, ki iz tega zrcala na vse strani tako milobno odseva in se zove: „Blagor usmiljenim!“

a) Ljubezen je potrpežljiva — vse pretrpi — se ne dá razdražiti — vse prenese! Če zapazi na bližnjem zopernosti in nepovoljne napake, se ne jezi, ampak si le to dvoje misli, ki je tudi sicer najboljša pomoč v vsaki sitnosti: ali se dá prenarediti ali ne? Ako si upa neljube napake pri bližnjem odpraviti, tedaj se v vsej krotkosti posluži pripravnih pripomočkov v ta namen, zlasti če jo tudi poklic k temu veže; tudi v svarjenju in kreganju se pohlevna ljubezen razodeva. Ako si pa ne upa nič prenarediti, izroči vse Božji volji in pomoči, za se pa preskrbi kar moč veliko zalogo vesele potrpežljivosti. Sploh prava ljubezen v oziru napak gleda bolj na se kakor na druge; ker vidi, da drugih ne more poboljšati, skuša boljšati sebe, ter je do sebe ostra, za druge milobna. Ker vé, da človeških slabosti ne bo mogoče nikdar s sveta odpraviti, da vsem nihče ne more vstrezati in da povrh tega je svet vaje plačevati z nehvaležnostjo: kaže svoje krščansko junaštvo v usmiljenju in v prizanašanju!

b) Ljubezen je dobrotljiva. Kaže se v dobrosrčnih mislih in željah, v milem sočutju, v prijaznem in prizanesljivem govorjenju v navzočnosti in v nenavzočnosti, zlasti pa v dobrih delih krščanskega usmiljenja. Rada pomaga in postreže, komur le more. Kakor nebeški Oče daje solncu sijati na dobre in zlobne, tako odkritosrčna ljubezen razširja svojo dobrotljivost nad vse, katerim more pomagati, nad prijatelje in sovražnike. In da more prav mnogim postreči, sama sebi pritruje, svoja dela in svoje moči drugim posvečuje, celó prosit gre — za druge! Ne le čas po dnevu, tudi nočno spanje je voljna dati, da je bližnjemu postreženo; celó prostost in zdravje je pripravljena darovati, ko bi bilo treba. Tako so ravnala najboljša in najplemenitejša srca posnemaje najdobrotnejše srce Jezusa Kristusa, ki je povsod dobre delil, koder

je hodil, ki je celó svoje življenje za nas dal v najstrašnejših britkostih na križu ter je samega sebe nam izročil v presv. rešnjem Telesu.

c) *Ljubezen ni nevoščljiva*. V tem je vrhunec krščanske ljubezni, da nam gre tuja osoda enako k srcu kakor lastna; da nas sreča in blagostanje bližnjega tako veseli, kakor lastni blagor, tuja nesreča pa nas tako boli, kakor bi nas zadela. Po takem blagem sočutju je človek podoben Bogu, kateri, sam v neizmerni sreči, hoče in želi, da bi bili tudi mi vsi srečni, tudi taki, ki smo ga že mnogokrat žalili; po nevoščljivosti pa je podoben satanu, kateri, sam večno nesrečen, išče še vse druge za seboj v nesrečo potegniti, ker ne more nikogar srečnega videti. V resnici plemenito je srce, v katerem ni nobene zavisti več. Za tako plemenitost so se svetniki vsikdar močno prizadevali. Že sv. Pavel piše: „Kdo oslabi in bi jaz ne oslabil? Kdo se pohujša in bi mene ne peklo?“ In kdo bi se ne čudil njegovim klasičnim besedam, ki so vredne ust in peresa največjega modrijana: „Veselite se z veselimi in žalujte z žalostnimi!“

d) *Ljubezen ne ravna napačno*. Ena najtežavnejših reči v človeškem življenju je: pravo mero zadeti. Kako lahko se nam zgodi, da pretiramo, da postanemo enostranski, da prehlavno se prizadevaje za čednost zabredemo v kako drugo napako. Ker vozimo svojo srečo po ozki cesti, se tako lahko primeri, da se nam voz, če ga preveč od ene strani potiskamo, na drugo stran prevrne. Zato nam je posebno v vedenju do bližnjega potreba poglobitve krščanske čednosti modrosti: da ne bomo krivični enim, ako smo dobrotorni do drugih, da zlobneži naše dobrotljivosti ne bodo zlorabili v greh, da enemu za ljubo ne bodemo drugih zatirali, da ne zajdemo v prilizenost, da ljubezen naša res zmiraj sveta ostane, da nam ne vzame dobrega imena ali celó dobre vesti ter ne postane nevarna naši največji sreči, nedolžnosti itd. Zato je krščanska ljubezen, ki ima biti podlaga naši sreči, jako previdna, — „ne ravna napačno!“

e) *Ljubezen se ne napihuje*, — ni častilakomna — ne išče svojega! Napuh hoče imeti vse ljudi le za hlapce, častilakomnost vsacega za lestvico, da bi se sama po njem višje popela in sebičnež je podoben ovčarju, kateri ne ljubi ovčice, ampak le njeno volno. Krščanska ljubezen pa posnema Jezusa, ki je nam zapovedal: „Ljubite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil!“ —

In kako je Jezus nas ljubil? Zapustil je nebeško veličastvo in je v neskončni ponižnosti nam enak postal v vseh rečeh razun greha. Pa ko bi bil postal na svetu najjimenitnejši in najbogatejši, bi se še ne bilo tako zeló čuditi; a hotel je med vsemi najmanjši biti, ker je sprejel „hlapčevsko podobo“, kakor se izrazi sv. apostelj. V največji revščini in ponižnosti se je pričelo, vršilo in skončalo njegovo presveto življenje; med dvema razbojnikoma je hotel umreti najsrამotnejše smrti. In kako je še pred smrtjo se poslovil pri svojih? Kedar se imenitni poslavljaajo, se jim vse bliža in uklanja ter vso mogočo čast sprejemajo: Kaj pa Jezus? — Predpaše se s prepasnikom, vzame vode, pripogne se do tal pred revnimi ribiči, pred vsakim posebej, noge jim umivaje ter jih za slovo počasti s postrežbo, ki je sicer opravilo najmanjšega posla pri hiši! In kakor bi še ne zadostovalo to, kar so videli, jih hoče še z besedo prepričati, rekoč: „Jaz, vaš Učenik in Gospod sem vam noge umil. Zgled sem vam zapustil, da tudi vi tako delate.“ In že poprej jim je o priliki zatrjeval, da ni zato prišel na svet, da bi mu ljudje stregli, ampak zato, da bi on drugim stregel. Pri Kristusu je bilo ponižanje neizmerno velika reč, kajti ponižal se je neskončno! Pri tebi pa ne bo treba veliko stopinj nižje stopiti, ker nisi tolikanj višji memo brata svojega; ako se prav spoznaš, boš morebiti kmalu previdel, da si celó zdaj že nižji od njega. Pri nas je ponižnost samo spoznanje resnice, spoznanje svojih pomanjkljivosti in tujih zaslug. Kolikor bolj pa se ponižuješ, toliko lepša bo tvoja ljubezen, za kaj pravo prijateljstvo je le med enakimi mogoče. Z zatrtim napuhom se ti bo pa tudi bolj in bolj sebičnost pozgubila.

f) Ljubezen ne misli hudega — se ne veseli krivice, veseli pa se resnice. Še enkrat te opozorim na to, kar sem prej rekel v slavo njemu, ki se sme zvati „mož beseda“. Resnica in pravica je podlaga vsemu njegovemu mišljenju, govorjenju in dejanju. A to njegovo neupogljivo resnicoljubje dobiva po ljubezni in prizanesljivosti le še večjo milobo in lepoto. On ne išče hudobije tam, kjer je nič ni; ne podtika bližnjemu slabih namenov, ampak dokler ni prepričan, se mu varnejše zdi, vse na dobro obravčati in razlagati. Pa še potlej, ko je prepričan in so mu tuje slabosti do dobrega znane, jih skuša izgovarjati, češ da bližnji ni tako hudo mislil, da se je prenaglil, da je bil v prenevarnih skušnjavah itd. Vendar ravno zato, ker je „mož beseda“, se pa tudi ljubezni ne dá preslepiti, da bi zašel v

nasprotno napako in bi strankarstvu na ljubo imenoval črno, kar je belo, belo pa, kar je črno. Ne, prava ljubezen je splošna in nikdar ne pozabi, da imamo vsi enega Očeta in smo vsi bratje med seboj; torej se ne more nikdar veseliti, kedar se bližnjemu krivica ali škoda godi; veseli pa se vselej in povsod, kjer in kedar pravica in resnica zmaguje.

g) Ljubezen vse veruje, vse upa. Prava ljubezen se ne veseli le na tihem in ne čaka mirno doma, da bi le drugi šli v boj za resnico, ampak prava krščanska ljubezen se pokaže v dejanju; vse dušne in telesne moči, čas in življenje žrtvuje in posvečuje v preblagi namen, da se greh, laž in krivica povsod zatira, da bi slednjič pravica in resnica zmagovalje obhajala. Koliko ljubezen in usmiljenje do ubogega človeštva so v srečo nosili in koliko sreče so svetu prinesli prvi aposteljni in potlej vsi aposteljni raznih narodov! Koliko ljubezen in usmiljenje gojijo v svojih plemenitih prsih oni značajni možje, oni krščanski junaki, ki še v sedanjih časih ali v tujih misijonih ali pa v domovini za resnico in pravico govorijo in živijo! Res je, da topa druhal jim je mnogokrat nehvaležna in nasprotna, vsemu svetu nihče ne more ustreči, a v svojem blagem delovanju se ne dajo motiti, nikdar ne obupajo, marveč ostanejo stanovitni in značajni — njih ljubezen vse veruje, vse upa — in blagor jim, kajti dušno usmiljenje je največje usmiljenje in ne more ostati brez plačila. Kolikor toliko velja že za ta svet obljuba sv. Duha: „Kakor zvezde se bodo svetili zmirom in večno, kateri so jih veliko podučili v pravici“.

Največi je veljak
Značajni poštenjak.

Prijatelj, če si tako lep po znotranjem in po zunanem, da ti to ogledalo, iz ktereга tako krasno odsevajo mili žarki prave in stanovitne krščanske ljubezni, ne pokaže nobene lise in nobene maroge, potem ti moram častitati in srečo prerokovati iz najzanesljivejših besed: „Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli“.

VI.

Blagor jim, kateri so čistega srca.

1. Najboljši in najobilnejši vir sreče.

Od nekdanj sem rad navzoč, kjer pošteno pojejo. Še celó takrat se rad pridružim, ko se o petju le samo po-

govarjajo. Zato menda se mi do solz lepo in genljivo zdi, kar govori nedolžno mladenški apostelj sv. Janez v svojem skrivnem razodenju o oni skrivnostni pesmi, katera se še blaženim nebeščanom med vsemi rajskimi pesmimi najlepša zdi, ktere še celó nebeški pevci vsi ne znajo peti, marveč je tudi v nebesih posebni kor kar nalašč samo za le-to rajsko pesem. O blagi, stokrat blagi kor deviških pevcev in nedolžnih pevkinj, ki trumoma za Jagnjetom hodite — v belih oblačilih — namesti not lilije v rokah! — ki znate najlepšo zapeti, o prosite...

Oj, pa kam sem zašel že precej v začetku odstavka? Skoro bi bil pozabil, da mi tu ni popisovati nebeske sreče nedolžnih, temuč le časno, ktero ti miljeni angelji v človeški podobi že tukaj na zemlji vživajo. Toda nič ne dé, saj tudi na svetu velja enaka prednost nedolžnih duš. Kajti da čisti nedolžni človek ni le ljubček Božji v nebesih, ampak da tudi na zemlji pri ljudeh največ velja, to nam razodeva sv. pismo v znanem klasičnem stavku: „O kako lep je čist rod v svetlobi (svoje čednosti); zakaj njegov spomin je večen, ker je spoznan pri Bogu in pri ljudeh. Ako je pričujoč, ga posnemajo; kedar pa se očem odtegne, po njem hrepenijo in kronan vekomaj obhaja zmago, ker je zmagal boj za plačilo neomadeževanih“. (Modr. 4, 1. 2.) Toraj taki ne bode le samo po nebesih prepeval tiste sladke pesmice, ktere drugi ne bodo znali, temuč že tukaj na zemlji — saj veste to vsi tako dobro kakor jaz — že tukaj na zemlji si zapoje nedolžno srce pesmi, za ktere ponočni krokarji — nečisti vasovalci in vasovalke, vsi očitni in skrivni nesramneži nimajo niti glave niti grla niti srca!

Za našo srečo tu na zemlji so sicer odločilne vse čednosti in vse zlobnosti; a na tehtnici, na kateri se človeška sreča tehta, ne „odvaga“ nobena druga reč toliko kakor čistost ali nečistost; nobena druga čednost — tudi vse čednosti skupaj — ne vzdignejo na tej tehtnici škudelice sreče tako visoko na kvišku kakor nedolžnost, pa tudi nobena hudobija ne potisne škudelice nesreče tako globoko kakor grda pregreha — nečistost!

Nebo in zemljo in še pekel na pričo pokličem, da je ni lepše, dražje in plemenitejše reči, kakor je čistost in nedolžnost. Nebo in zemlja in pekel naj mesto mene dokazuje resnico, da bo jasna slehernemu umu, da se vname sleherni srce za to prelepo, plemenito čednost, ki je studenec rajske sreče!

Ozrimo se najprej po zemlji!

2. Kako spričuje zemlja srečo nedolžnosti?

Vse na zemlji nam dokazuje lepoto sv. nedolžnosti. Karoli lepega ugledamo na zemlji, vse nam oznanuje, da čista nedolžnost je še lepša.

Lepa je in prijetna zlata zarija, ki zjutraj in zvečer doline in hribe tako čarobno lepo zagrinja, a še lepše je obličje nedolžnosti, ki ga sveta sramožljivost pokriva.

Krasno je zvezd nato nebo po noči in prelepo sveti in greje ljubo solnce po dnevi, a lepše se blišči v človeški družbi neomadežana nedolžnost čistih mladenčev in devic. Zato miluje sv. Jeronim nesrečnico, ki je lahkomišljeno zgubila to največjo lepoto: „Ti, ki si bila poprej le s k e č a z v e z d a v Gospodovi roki, si se zdaj spremenila v črno oglje“.

Lepo sije svitlo solnce,
Lune luč nam mila je;
Lepše, kakor solnce zlato,
Še devišstvo sveti se.

Prelepo je spomladansko c v e t l i č j e na vrtu, a še lepša kakor venljive cvetlice je „deviška nedolžnost v neminljivi spomladi, ker je v e n e c, ki nikoli ne zvene“ (sv. Atanazij). Med cveticami se zlasti odlikuje bela lilija, a še lepša je sveta čistost, ker lilija je le njena podoba.

Vsakemu se prikupi snažni golobček, zato primerja sv. Jeronim nedolžno dušo beli golobici, z grehom omažežano pa o d u r n i s o v i ter milo očita nesrečni siroti, ki je nedolžnost zgubila rekoč: „Ti, ki si nekdanj zaupno hodila kakor golobica, zdaj tičiš v temi kakor sova“. — Kdo ne bi z radostjo opazoval veselega š k r j a n č k a, ki se povzdiguje v zračne višave in visoko nad zemeljskim šumom slavo prepeva svojemu Stvarniku; kolikokrat srečnejša pa je nedolžna duša, ki s sv. mislimi in čutili zapušča v molitvi to solzno dolino in svoj najlepši čas preživi v najslajših pogovorih z nebeškim ženinom ter skuša že tukaj predčutje nebeške radosti. Zato piše sv. Ambrož: „Deviška duša se povzdiguje nad oblake, nad podnebje, nad zvezde in angelje in najde Sinu Božjega na desnici Očetovi“. — Tudi snežnobelemu j a g n j e t u se primerja nedolžni, kar mu je tem bolj v slavo, ker se je Jezus sam imenoval Jagnje Božje.

Velike zaklade hrani zemlja v svojih votlinah in širno morje v svojih neizmernih globočinah; najbolj čislano med njimi je zlato in dragi biseri; a večji zaklad kot vse zlato sveta in večja lepota kot vsi biserji morja, je deviška nedolž-

nost. Priča nam je zopet sv. Jeronim, ki ostro krega nesrečno grešnico, ki se je dala premotiti: „Nesrečnica, ki si se nekdam lesketala kakor zlato zavoljo svoje deviške lepote, si zdaj postala zaničljiva kakor blato na cesti.“

Če iščeš lepote v obleki, lepše ne najdeš, kakor je bela obleka nedolžnosti.

Če si zbiraš med podobami, lepše si ne boš odbral, kakor je podoba nedolžnosti, ker je podoba angeljske lepote.

Če se čudiš lepoti umetnih stavb, krasnih cerkev, (kako bi se mogel načuditi!) tolike dragocenosti in lepote ne najdeš nikjer, kakor je deviško telo, v katerem kraljuje nedolžna duša; kajti ono je prekrasni tempelj sv. Duha in prijetno prebivališče Jezusa Kristusa.

Če primerjaš besede našega miloglasnega jezika v prozi in poeziji, bolj pomenljive in lepše besede ne boš našel, kakor je beseda „nedolžnost“ in „deviška čistost“.

Celó vse prelepe čednosti naše sv. vere, posebej in skupaj, ne odmerijo deviške čistosti. „Imej katerokoli čednost, pravi sv. Jeronim, in sveti se v katerih koli dobrih delih; če ti lepota čistosti manjka, je vse zastonj.“

Zato nam zatrjuje sv. pismo, da vse, kar se ceni in tehta, se ne dá primerjati čisti, zdržljivi duši. Nedolžnost v srcu, to je bogastvo vseh bogastev, lepota vseh lepotij, sreča vseh sreč. Kjer je ta neprecenljivi zaklad, tam je bogastvo; kjer tega zaklada ni več, tam je revščina; brez te lepote nima nobena druga lepota prave veljave; brez te rajske sreče nam nobena druga zemeljska sreča ne more v pravi meri srca razveseliti.

Od tod si pa tudi lahko razlagamo, da nobena druga zguba na zemlji ni tako objokovanja vredna, kakor zguba nedolžnosti. Res je, da tudi spokorjeno srce ima pred Bogom in pred ljudmi svojo veljavo, a prejšnja neomadežana lepota in vrednost se mu nikdar več ne povrne. Ptice selivke nas v jeseni zapustijo in gredo v gorkejša kraja; pa kedar se približa gorka spomlad, se zopet povrnejo in nas s svojim ljubim petjem razveseljujejo: a nedolžnost enkrat zgubljena se nikdar več ne povrne v prvotni lepoti in ljubeznivosti. Zelenje in cvetje vsako jesen ovne in odpade; pa v gorki spomladi se vsako leto enako prenavlja: a cvetje nedolžnosti, če je enkrat zvenelo, se nikdar več ne razcvete v prvotni krasoti! Tudi spokorni imajo pravico do veselja, tudi spokorni so vredni sreče; vendar zastonj si želijo nazaj tiste sreče, tiste radosti, ki jim je srce napajala v zlatih dnevih rajske nedolžnosti!

Nečistost vselej zapusti v srcu neko grenko čutilo, ktere ga se tudi pravi spokornik ne more popolnem znebiti. Koliko noči je brez spanja prejekal kralj David, ko se je bil v tej zadevi tako zelo dal zapeljati! Resnično veselje, pravo zadovoljnost in nekaljeno radost more uživati le nedolžno srce.

„V cvetju nedolžnosti
Sladko prepeva
Slovensko dekle.“

Obrnimo zdaj svoje oči od brezumnih stvari ter vprašajmo ljudi, katerim je Bog um in pamet dal, da znajo soditi in ceniti pravo vrednost.

Vprašajmo najprej najslabejše. O, tudi oni nesrečni, ki so zapravili ta zaklad, ne morejo drugače kakor občudovati in blagrovati čiste in nedolžne. In čeravno so sami zakopani v najgrše ostudnosti, vendar zaničujejo one, kateri so v enaki hudobiji in jim svoj lastni greh očitajo kot največjo sramoto. Kolikokrat, ako mirno in resno premišlujejo svoj žalostni stan, začno tudi sami sebe objokovati in zavidati nedolžnim rajsko veselje. Saj so celo še pagani čislali deviško čistost. Device „vestalke“, ki so v paganskem Rimu v Vestinem tempelju oskrbovale takozvani „sveti ogenj“, so bile tako zelo spoštovane, da so jim cesarji dovolili na njihovi desni strani hoditi, in če je hudodelec, peljan na morišče, srečal tako deviško vestalko, bil je precej oproščen; ali če se je ktera pregrešila, bila je živa pokopana.

Če pa že zlobni in zavrženi ter celo pagani tako sodijo, kakošnega odgovora naj pričakujem od dobrih, svetih kristjanov? Sv. Pavel piše: „Dobro je človeku tako biti“ (I. Kor. 7, 25.) in želi, da bi bili vsi kakor on. In za njim jih je bilo milijone in milijone, ki so deviško čistost nad vse čislali: krone in bogastva so imeli na ponudbo, pa so raje vsemu se odpovedali in celo življenje raje dali, da so le čistost ohranili. Cerkveni učenci vseh stoletij nobenkrat tako vneto in goreče ne govorijo, v tako vzvišenih izrazih, s tako veličastno zgovornostjo kakor tedaj, ko nam preslavlajo in priporočajo najlepšo čednost, sv. čistost. Pomudimo se pri tem še dalje in oprašujmo pri raznih stanovih:

a) Kako lepo nam pesniki opisujejo srečo nedolžnega srca! V kako krasnih barvah nam slikajo preljuba otročja leta! Če tudi mnogi izmed njih večkrat najgrše ostudnosti priobčujejo, vendar ne morejo prikriti prvotnega čutila, ki ga jim je Strarnik v srce položil, pa so ga že davno skušali potopiti, le da ga popolnem niso mogli.

b) Vprašajte poštene stariše, kakošni otroci so jim najljubši? ali ne čisti in nedolžni? Kedaj se prava krščanska mati, mati poštene stare slovenske korenine, začne najbitkejšje jokati nad svojim otrokom? O ne takrat, ko ima v prvi mladosti toliko truda z njim, da ga prav oskrbi in utolaži, ko mora mnogo noči poleg njega prebudeti, gostokrat po noči zaradi njega vstajati, tudi ne takrat, ko jej je otrok telesno zbolel; ampak takrat se jej ulijejo gorke solze, ko je zvedela, da je njen otrok nedolžnost zapravil, in ne more se utolažiti, dokler ga še vidi na napačni poti. Sv. Ambrož je pač dobro poznal srce blage krščanske matere, zato pravi: „Devica je dar nebeški, slava in veselje starišev“.

c) Vprašajte gospodarje in gospodinje v poštenu hiši: kakošnih poslov si iščejo? kakošnih pa se najbolj bojé? Res, da so jim zoperni nevedni, leni in nezvesti; toda lenih se ne naveličajo priganjati in nevednih učiti, tudi z nezvestimi imajo še kaj časa potrpljenje in zaklepajo pred njimi hrame: a ko pa zvedó, da njih posli nimajo šeste zapovedi v čislih, jih odpravijo od hiše. Kajti od tistega dne, ko vedoma kaj tacega trpijo pod svojo streho, neha njihova hiša biti dobra in poštena hiša. In če imajo otroke, pa bi trpeli tako pohujšanje v hiši, bili bi še hujši kot morilci.

d) Vprašajte vestne učitelje in odgojitelje: kedaj so v resnici veseli svojih učencev? ali ne takrat, ko vidijo, da jim iz zdravega lica in milega očesa rajska nedolžnost odseva? In kateri dan so najbolj užaljeni? ali mar takrat, ko so otroci nepokojni, da jih morajo gostokrat opominjati in strahovati? ali takrat, ko so zunaj šole preveč poskočni? ali če svoje naloge niso spisali in na vprašanje niso znali odgovoriti? Ne, takrat potrpijo lažje, ampak takrat jim krvavi užaljeno srce, ko zvedó, da je med ljubo njim izročeno mladino nesrečnež, ki mu šesta zapoved ni več sveta in njegovo srce ne več nedolžno! In če odgojitelja to žalostno prepričanje nič ne skrbi, nič ne peče, se pač ne more več prištevati vestnim odgojiteljem. Saj v tem obstoji glavni del vse krščanske odgoje, v tem se najbolj pokaže odgojiteljev umetnost in modrost, da mladino v nedolžnosti ohranijo; pa ne le samo v prvih letih, ampak tudi pozneje, ker tudi njim velja toliko resnični pregovor: Majhni otroci, majhna skrb; veliki otroci, velika skrb. Pa mi bo znabiti kdo ugovarjal, da ni res, da bi odgojiteljem ta reč toliko skrbi delala, saj ni videti, da bi od njih tako skrbno odvrčali vse nevarnosti, saj ne skrivajo pred njimi slabih knjig itd.! Kaj hočem od-

govoriti? Kaj drugega kakor to: da tam odgoje ni, kjer se za najvažnejšo reč po moči ne skrbi!

e) Povprašajte duhovne, ki so narodov pastirji in vodniki, pa tudi sodniki: kako sodijo o tej zadevi? Poleg nezmernege pijančevanja je ravno pomanjkanje sv. čistosti v tistem kraju, kjer jim je delovati, najhujši sovražnik, s katerim se jim je največ vojskovati. O, za koliko bi bilo breme duhovskega stanu polajšano, ko bi ljudje sploh sv. čistost in nedolžnost nad vse ljubili, ko bi jih v prizadevanju za to čednost med ljudstvom zdatno podpirali stariši, gospodarji, krčmarji itd. Nasproti moram pa tudi hvaležno spoznati, da so jim v največjo tolažbo ravno oni dobri, ki bi jih smel najprimernejše imenovati jagnjeta med drugo čedo.

f) Vprašajte slednjič še deželsko gosposko, zlasti sodnike in zvedeli boste, da imajo največ sitnega posla z onimi, ki šeste zapovedi ne spolnujejo: največ hudodelnikov po ječah je takih, ki jih je poleg drugih hudobij tudi ta v ječo pripravila.

g) Jako podučljivo in spodbudno bo tudi, ako vprašate še zdravnike in predstojnike bolnišnic: le-ti še le vam bodo znali prav popisati in dopovedovati, kolika sreča je čista nedolžnost, kam da pripelje nasprotna pregreha. — Celó rabeljni in visličarji bi znali o tem podučno govoriti.

Sploh z nobeno stvarjo se dobro ime tako hitro in stalno ne zapravi kakor z nečistostjo. Vsako drugo napako svet lažje in hitreje pozabi, kakor le-to. Če je grešnik še tako ostro pokoro storil: Bog mu je že zdavno odpustil, — še po smrti, ko bodo njegove koščice prekopane, bode se dobrohotni hvali ranjcega pridevala neljuba opazka: „To bil bi izvrsten človek, ko bi le tega ne bilo“.

Nasproti pa čistega in nedolžnega vse hvali in čisla. In kaj bi ga tudi ne? Saj ravno v čistosti se pokaže vsa častiljivost in vrednost človekova. Kolikor čistejši je, toliko lepše se mu razvijajo dušne in telesne moči. a) Čistost ohrani umu jasnost in bistrost ter močno utrjuje spomin. Zato imenuje sv. cerkev Marijo prečisto Devico — „sedež modrosti“, in sv. Pavel piše, da „duhovni človek vse presojuje“. (I. Kor. 2, 14.) Sv. Jeronim pravi o nedolžnem sv. Janezu, da je na bregu Tiberijskega jezera prvi zagledal Jezusa, in pristavi hvalno opazko, da samo deviški spozna Deviškega in pravi Petru: Gospod je! In ravno sv. Janez se je med aposteljni najvišje popel v spoznanju skrivnosti Božjih, zato se orlu primerja; in sv. Pavel, kteremu je bilo toliko

za deviško čistost, je največji učenik sv. cerkve. Sv. Frančišek Saleški, sv. Tomaž Akvinski, oba presvetli zvezdi na obnebu sv. katoliške cerkve, sta v mladosti junaško branila svoj največji zaklad, — z gorečim polenom sta zapodila osebo, ktera se je bila drznila njuni čistosti zanjke staviti. Pa ko bi hotel naštevati zglede nedolžnih učenjakov, ne pridem do kraja. — b) Sv. čistost daja naši volji pravo moč za junaška dela. Kako se slavi že stoletja Juditina slavna zmaga! Kako pogumne so bile device mučenice v prvih stoletjih, pa tudi v poznejših časih krščanstva, imamo brez števila zgledov deviškega junaštva! Kako pa oslabi voljo nasprotna pregreha, kaže že ime, ker se večkrat naravnost imenuje mehkužnost. c) Čistost blaži čutila. Koliko, nepopisljivo vzvišeno veselje je občutila Devica Marija, ko je zapela prekrasno pesem „Magnificat“; koliko plemenita sočutnost je prešinjala njeno užaljeno srce pod križem in oh — kako blažena je bila njena ločitev na zadnjo uro! Plemenitost in rajski mir deviškega srca se že razodeva človeku v obrazu, odseva iz čistega očesa in razodeva se v vsem obnašanju. Zato trdi sv. Krizostom, da so čisti ljudje angeljem podobni: Angeljeva čistost je veselejša, a človekova močnejša.

3. Kako spričujejo nebesa?

Kakošno „javno mnenje“ — ako smem tako govoriti — je pa o tej zadevi v nebesih? Da je v nebesih med vsemi čednostmi najvišje zapisana in najbolj ljubljena sveta deviška čistost, med vsemi pregrehami pa najbolj zavržena in sovražena grda nečistost, lahko razvidimo iz tega, ker Bog v sv. pismu nobene druge čednosti tako ne pohvali, nobene druge pregrehe tako zelo ne studi; ker je obljubil deviški čistosti v nebesih največje plačilo, nečistosti pa zažugal največje gorje v peklu; ker je v človečeni Bog Jezus Kristus na zemlji sveto čistost tako poslavil; in pa ker imajo vsi nebeški prebivalci, angelji in svetniki toliko veselje nad to čednostjo.

Ko ljudem Bog priporoča druge čednosti, je njegovo govorjenje mirno, a ko spregovori o sveti čistosti, radostno vsklikne, kakor bi se sam začudil, zavzel nad njeno lepoto: O kako lep je čist rod itd.! Ko priporoča druge čednosti, išče na zemlji primer, zastran pridnosti n. pr. pošlje

lenuha k mravlji; a ko priporoča deviško čistost, ne najde na tem svetu za njeno lepoto nobene primere, ampak kar naravnost pravi: karkoli se ceni, ne dá se primerjati zdržni duši! In če jo komu primerja, primerja jo angeljem rekoč: „Ob vstajenju se ne bodo ne ženili ne možile, temu č bojo kakor angelji Božji v nebesih.“ Da, še celó Jezus ne najde besed, da bi nam vrednost deviške čistosti tako dopovedal, da bi ga razumeli, ampak kar pravi: „Qui capere potest, capiat — kdor more umeti, naj ume!“ Kakor bi hotel reči, da s pozemeljskimi besedami se lepota in sreča devišstva ne dá dopovedati, ampak le v deviškem srcu čutiti!

Kedar pa Bog govori o nasprotnem grehu — o nečistosti, razodeva toliko gnjusobo in nejevoljo, da do nobenega drugzega greha ne tolike. Če začnemo brati sv. pismo, pridemo namreč kmalu do nekega stavka, ki se nam zdi na prvi pogled nekako čuden, če ga pa natančneje prevdarimo, nas kar groza obide. „Bog se je kesal...!“ Ali je to mogoče? I, kaj pa se je zgodilo? Je li mogoče, da se ima neskončno modri Bog česa kesati? Mi sicer vemo, da je to le po človeško povedano, da je ljudem razumno in da je s tem le neizmerni stud neskončno svetega Boga naznanjen; a spoznamo pa tudi lahko, da hujše besede bi skoro Bog sam ne bil mogel izreči, ki bi razodela vso grozovitost, pa vendar še človeku razumljiva ostala... Bog se je kesal, da je človeka vstvaril! — Ko so se v nebesih angelji zoper Boga pregrešili, jih je grozovito kaznoval in v večno brezдно zavrnel; a to ni rečeno, da bi se bil kesal, ker jih je vstvaril. Eva in Adam sta se dala peklenski kači zapeljati in sta jedla prepovedani sad. Grozovito velik je bil ta greh, strašne nasledke je imel za nju in za vse človeštvo; Bogu sta bila zoperna in pekel sta zaslužila, a vendar ni rečeno, da bi se bil Bog kesal, ker ju je vstvaril. Kajn se je močno pregrešil zoper svojega brata Abelja, njegov greh je klical k Bogu v nebo; a ni rečeno, da bi se bil Bog kesal, ker ga je vstvaril. Tudi prevzetnost babilonskih zidarjev mu je bila močno zoperna; pa ustavil jim je drzno zidanje s tem, da jim je jezike zmešal, a kesal se ni, da jih je bil vstvaril. Toda, ko so ljudje v nečistovanje zabredli in so vsi meseni postali, — tedaj se je Bog tako rekoč zavzel nad toliko hudobijo, kakor bi On — vsegavedni ne bil kaj tacega pričakoval od človeka, ki ga je bil po svoji podobi vstvaril: kesal se je, da je človeka vstvaril! — Temu primerna je bila tudi

občutna kazen. Nepokorščina je Adama in Evo iz raja zapodila — a življenja nista precej zgubila; bratomor je storil Kajna ubežnega, da se ni nikjer mirnega in varnega čutil — a živeti je še smel; predrzni napuh je Babilonce razpršil in razkadil na vse strani, vendar življenja jim ni vzel: nečistost pa je tako glasno klicala k Gospodu za maščevanje, da je bilo v prvo z vodo pokončano vse človeštvo razun Noetovih, vdrugič pa z žveplenim ognjem požganih toliko meščanov Sodome in Gomore! — Kako ostro je tudi Jezus govoril zoper ta greh: Gorje kliče vsakemu, kateri bi se drznil pohujšati nedolžnega, — bolje bi bilo, da bi se tacemu pohujšljivcu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja; a enako gorje tudi pohujšanemu, — boljše bi bilo tudi njemu, ko bi bil zgubil desno oko, ali desno nogo, kakor da se je dal pohujšljivcem zapeljati!

Cena posameznih reči ali dejanj se sodi navadno po tem, koliko veljajo ali kakošno plačilo zaslužijo; nasproti pa koliko škodujejo ali kakošna kazen se jim odmerja. Tudi v tem oziru je sv. čistost nad vse pri Bogu. Kajti obljubil jej je največje plačilo v nebesih: najbližje bodo Jagnjetu in peli bodo nedolžni pesem, katere noben drugi ne bode znal, to se pravi, nenavadno plačilo jim bo v delež. Ta slava sv. čistosti nam pa še v svetlejši luči zablišči, ako pomislimo, kako občutljivo bode nasprotna pregreha v peklu kaznovana: „Nečistniki bodo imeli svoj del v gorečem, ognjenem in žveplenem jezeru“.

Kakošno je „mišljenje“ v nebesih, nam je pa najbolj očitno Jezus pokazal, ki je sam iz nebes prišel. In kako je On čislal nedolžnost! Pri njem in okrog njega je moralo biti vse čisto, vse nedolžno! Kedar gredo kralji v tuje kraje, vzamejo seboj raznih kraljevskih reči, katere so jim najljubše za postrežbo, ali pa jih tam zahtevajo, kamor pridejo; celó pohišje in sobe morajo biti tako barvane, kakor je njim najljubše, in ozaljšano mora biti vse s cvetličjem, katero je njim najbolj všeč.

Jezus nebeški kralj je prišel sicer v največji revščini na svet; silno malo je zahteval od sveta: to pa je zahteval od vseh, kateri so bili v njegovi bližini, da so morali biti vsi čisti in nedolžni. Med barvami je bila njegovemu deviškemu očesu najljubša bela — barva nedolžnosti in med cvetlicami je nad vse čislal lilijo, podobo svete čistosti; saj je že v sv. pismu o njem rečeno, da se najrajše sprehaja med lilijami.

Ktere pa so bile te lilije, ki je Zveličar med njimi tako veselo bival? Dve najlepši ste prekrasno cveteli v borni hišici v Nazaretu: Marija in Jožef! Marija je ljubila in v svojem presvetem srcu gojila vse čednosti, ker je bila milosti polna; a nad vse je čislala deviško čistost, ker cerkveni učniki nam povedó, da je že v prvi mladosti devištvo obljubila Bogu, in da bi se bila rajše odpovedala najvišji časti Matere Božje kakor pa deviški čistosti: ker je kraljica vseh devic, si jo je Jezus izvolil za svojo Mater! Ravno tako si je pa tudi sv. Jožef s svojo deviško čistostjo zaslužil biti rednik Jezusov, tako rekoč namestnik nebeškega Očeta na zemlji: zato sme z eno roko pestovati in objemati Jezusa, ker v drugi drži belo lilijo nedolžnosti! Med tema dvema snežnobelima lilijama je hotel Zveličar preživeti pglavitni del svojega življenja na zemlji.

Pa tudi potlej, ko je šel med svet in je začel očitno učiti, kazal je pri vsaki priliki, da mu je sveta čistost nad vse ljuba.

Sv. Janez Krstnik, ki je Jezusu pot pripravljaval in ljudem napovedoval njegov prihod, živel je ves čas v veliki svetosti in deviški nedolžnosti: le nedolžni je smel Najnedolžnejšega krstiti; le deviški je smel s čistim prstom ljudem pokazati Jagnje Božje, ki odjemlje grehe sveta. S svojo deviško nedolžnostjo si je pa tudi zaslužil, da ga je Jezus sam pohvalil in stavil nad vse druge svetnike stare zaveze, ter ga celó „angelja“ imenoval. Naj pa še precej tu opomnim, da kakor je bil nedolžen zadnji prerok v stari zavezi, bil je tudi v novi zavezi prvi mučenec, ki je za Jezusa kri in življenje dal — nedolžni mladeneč sv. Štefan! Sv. pismo nam naravnost pravi, da so njegovi srditi sodniki videli njegovo obličje kakor obličje angeljevo.

Med aposteljni je bil njegov največji ljubljeneč sv. Janez evangelist, in sicer — kakor se bere o njegovem prazniku — „zaslužil si je tako ljubezen po posebni prednosti deviške čistosti; kajti kot deviški je bil od njega izbran in je ostal zmiraj deviški“. S to prelepo čednostjo si je zaslužil nepopisljivo čast in srečo, da je smel pri zadnji večerji tako destinsko zaupljivo sloneti na Jezusovih deviških prsih in si je drznil nebeškemu Učeniku staviti vprašanje, ki si ga še sv. Peter ni upal; da mu je umirajoč na križu izročil in priporočil, kar je imel najljubšega na zemlji — svojo Mater; da je smel v zamaknenju gledati prihodno osodo sv. cerkve na zemlji ter že na tem svetu smel po nekoliko gledati in uživati slast nebeškega veselja.

Sploh si je Jezus le take odbiral za svoje najbližje spremstvo: neomadežane, čiste, nedolžne, deviške duše! Zato je tudi tolikanj rad imel nedolžne otročiče! Prijazno jih je objemal, svoje svete roke na nje pokladal in jih blagoslavljal; detinsko pristrčno se je z njimi pogovarjal — in jim obetal svoje nebeško kraljestvo.

Zares, če se sme srce navadnega kralja soditi po spremstvu, ki ga obdaja; kdo ne bo precej spoznal, kako zelo je Jezusovo deviško Srce ljubilo sv. čistost, ker mu smejo le deviški tako blizu biti. O kako lepo je označila sv. cerkev prihod nebeškega Kralja s tem, da precej po Gospodovem rojstvu praznuje tri deviške praznike: sv. Stefana, sv. Janeza in nedolžnih otročičev! Ali niso to najkrasnejši lilijini venci, ki tako lepo zaljšajo prihod Gospoda Jezusa Kristusa?

Kako zelo je Jezusovo presveto Srce ljubilo sv. čistost, nam kaže slednjič tudi to-le: Hudobni farizeji so ga po krivem dolžili različnih hudobij, n. pr. da z grešniki občuje, da je požrešen, da ima hudobnega duha itd.; a tega pa ni dopustil, da bi se ga bil kdo drznil dolžiti najmanjše nespodobnosti. Celó hudobni duh ga v tej zadevi ni smel skušati; skušal ga je zapeljati v prevzetnost, lakomnost, celó k odpadu od nebeškega Očeta, da naj bi satana častil in molil; a zoper sv. čistost se celó peklenški skušnjavec ni smel drzniti. Po pravici toraj tudi omenjajo sveti učeniki, da je med aposteljni pač trpel lakomnika, a nečistnika nobenega ne.

Glejte taka je v nebesih sodba Božja o sveti čistosti. Ali mi je po vsem tem še treba na dolgo razkladati, kako sodijo o njej angelji in svetniki? Čemu pač; saj volja Božja je tudi njihova volja, saj drugega ne poznajo kakor Božje dopadenje: kar je Bogu všeč, to je tudi njim največje veselje.

Kako da bi angelji ne imeli nad vse radi nedolžnih na zemlji? Saj sem že rekel, da so oni angeljem toliko podobni, da se večkrat tako ljubko imenujejo bratci in sestrice angeljev Božjih, ali pa se še celó kar naravnost imenujejo angelji v človeški podobi. Kristus je učil, da ob vstajenju bodo vsi zveličani angeljem enaki. Sveti škof Ciprijan pa razlaga, da so nedolžni že zdaj na zemlji deležni te časti ter da se smejo že zdaj tako imenovati. Tako-le jih pohvali: „Kar bomo mi še le v prihodnosti, to ste ve, čiste duše, že zdaj začele biti, ve imate že na tem svetu veličastvo prihodnjega vstajenja v sebi in ker brez posvetnega madeža skoz svet greste in čiste ostanete, ste Božjim angeljem enake.“

Da so nedolžni res največji ljubljenci angeljev, nam priča tudi zgodovina vseh časov, ker se tolikokrat bere, da so ravno nedolžnim angelji Božji ne le nevidno marveč tudi vidno stregli. Kako je lepa zgodba vrlega mladenča Tobija, ki ga je bil bogoljubni oče tako lepo v strahu Božjem izredil: njega je angelj Rafael spremljal na daljnem popotovanju, ga podučeval, varoval in srečno nazaj pripeljal ter po njem tudi staremu slepemu očetu zopet zdrave oči podelil. Sv. pismo nam popsuje, kako lepo in zdržno so živeli na kraljevem dvoru vrli izraelski mladenči Danijel, Ananija, Mizaël in Azarija in pa kako je angelj Božji skrbel za nje. Ali more verno srce še kaj bolj pretresljivega slišati, kakor je rešitev treh mladenčev v strašno zakurjeni babilonski peči? Najhujša moč na zemlji, — moč ognja, — jim čisto nič ne škoduje, ker se jim pridruži druga večja moč iz nebes: angelj stopi med nje — nedolžni med nedolžne — in jim spremeni žarni ogenj v hladno sapico. Danijel, teh treh enako nedolžni tovariš, je v levnjaku skusil ljubeznivo pomoč svojega angelja, ter sam hvaležno spozna: „Moj Bog je svojega angelja poslal, da je levom gobce zaprl in mi niso škodovali, ker sem bil pred njim pravičen najden“. Vidite: zato, ker je bil „pravičen“ — nedolžen, ga je angelj tako čudovito obvaroval rujovečih levov.

Kako krasne reči nam pa še le ve povedati zgodovina sv. katoliške cerkve! Že precej v začetku krščanstva se bere, kako so angelji čudežno varovali svete device mučenice, da so v največji nevarnosti mogle nedolžne ostati. Pa ne le v prvih, marveč v vseh časih, kar obstoji sveta cerkev, se kažejo angelji Božji ljubljence in močne branitelje nedolžnih in čistih. Še celó po smrti so deviška telesa varovali, kakor n. p. obglavljeno telo svete mučenice Katarine, katero so angelji Gospodovi odnesli na Sinajsko goro, da je bila tam pokopana.

V življenju svetnikov se popisujejo premnogi izgledi, kako preljubeznivo strežejo angelji nedolžnim dušam. Preobširno bi bilo jih le samo imenovati; zatorej naj tu omenim edino angeljsko blagega Poljaka sv. Stanislava.

Ta preljubeznivi svetnik je v naši cesarski stolnici na Dunaju ležal pred 321 leti — takrat šestnajstletni mladeneč — na bolniški postelji. Že je mislil, da se mu je približala zadnja ura. Pristrčno prosi svojega brata in učitelja, naj poskrbita, da bo mogel prejeti sv. obhajilo. Ali ta pristrčna želja se mu ne spolni, ker je stanoval v hiši luteranskega

gospodarja. Toda angeljem nobena človeška ključavnica vrat ne zaklene, — glej, okrog polnoči pride sv. Barbara in dva angelja, — en angelj nese presveto rešnje Telo. Ko Stanislavek zagleda nebeško prikazen, se hitro vzdigne in, čeravno tako zelo slab, poklekne na postelji ter začne klicati: „Pokleknite, pokleknite! glejte, sv. Barbara gre v sobo z dvema angeljema, nesó mi sv. obhajilo!“ Nedopovedljiva pobožnost in nebeška sreča se mu vidi v obrazu. Kaj bi se ne? Enake sreče je bil pozneje še enkrat deležen na popotovanju z Dunaja. V neki vaški cerkvi si je namreč želel, pri sv. obhajilu biti. Ko pa vidi, da je cerkev protestantska in da se mu tu ne more spolniti srčna želja, začne se milo jokati. Pa ne joka se dolgo: truma angeljev se mu prikaže in eden ga obhaja; potem spet zginejo. Kaj k vsemu temu praviš, dragi čitatelj? Kaj hočeš reči? Ko bi imel zlato srce sv. Stanislava, potem bi že mogel umeti tako srečo. A dobro vem, da tudi tak, kakoršen si, bi bil do solz ginen, ko bi te neko nedeljo mesto tvojega mašnika nenavadno tvoj angelj varuh iz nebes prišel obhajati; samega veselja bi ne vedel, kaj bi počel!

Ravno ta zgodba (ker se je prikazala tudi sv. Barbara) nam pa ob enem kaže, kako tesna je tudi zveza med nedolžnimi na zemlji in med svetniki v nebesih. In to nam je pač lahko razumljivo. V nebesih so namreč le dvojne vrste ljudje: nedolžni pa spokorniki.

Nedolžni — njim na čelu Marija, kraljica devic — vsi oni presrečni, ki se radujejo najbližje Jagnjetu pevajoč tisto prečudno pesem, ktere drugi ne znajo, — vsi ti se z rajskim veseljem ozirajo na nedolžne na zemlji, ker zdaj še le prav spoznajo lepoto in srečo deviške čistosti: kako jih veseli, gledati one, ki junaško hodijo po ravno tisti poti, po kateri so sami k toliki sreči dospeli in se hrabro vojskujejo za venec, ki jih je same nekedaj toliko truda stal. Zato tako radi prosijo za nedolžno nepopačeno mladino: o koliko milosti je že sprosil le samo sv. Alojzij, kar je v nebesih, nedolžnim prosilcem, ki so se bili junaško odločili po njegovi poti hoditi!

Druga vrsta svetnikov pa je častitljiva vrsta spokornikov. Zdi se mi, da se le-ti še skoro z večjim veseljem ozirajo iz nebes na vse one, kateri zvesto hranijo tisti biser, ki so ga bili oni nekdaj nesrečno zgubili, pa potem za to zgubo toliko grenkih in vročih solz pretočili; o kako goreče prosijo za vse, ktere vidijo še na poti krstne nedolžnosti, da bi nikdar ne zabredli v enako nesrečo. Prav je toraj, da se

nedolžni radi priporočajo tudi svetnikom spokornikom, n. pr.: „O sv. Avguštín, ki si tako milo objokoval zmote svojih mladih let, sprosi mi milost, da se vedno ohranim na pravem potu! Sv. Magdalena, ki si tolikrat tako grenke solze pretakala, da bi z njimi oprala obilnost svojih grehov, obvaruj me enakih objokovanja vrednih zmot! Sv. Marjeta Kortonska, ki se ti ni zdelo nikdar dovolj najostrejših pokoril, da bi po zmožnosti popravila nesrečne zmote mladih let, obvaruj me take nesreče! . . .“

Kolika tolažba je toraj za vsakega, ki še hrani belo obleko krstne nedolžnosti, verska resnica: „Verujem občestvo svetnikov!“ — Kaj pa naj si nečistnik pri tem misli? Če sploh zna in hoče še kaj Božjega misliti, ga mora strah pretresti pri teh besedah, kolikorkrat jih moli. Tudi on veruje „občestvo svetnikov“; veruje, da Marija tudi na-nj obrača svoje mile matrne oči: pa revež, — revica, — svoje zemeljske matere se boji, da bi ne zvedela skrivnih hudobij, Marijinih oči se pa ne boji! Oj slepota! Tudi on veruje, da se od zgoraj vedno na-nj obrača milijon in milijon oči nedolžnih in spokornih svetnikov: toda revež, — revica — pred ljudmi na zemlji skriva svoje zlobnosti, za nebeške priče pa se ne zmeni v svoji slepoti! — V molitvi kliče: „Verujem o občestvo svetnikov“, živi pa, kakor bi ne bil s svetniki v nikakoršni zvezi, kakor bi bil v občinstvu peklenskih duhov in zavrženih v večnem ognju!

Glej, to je v kratkih potezah opisana sodba nebeška o pravičnih nedolžnih dušah na zemlji! Lahko si k temu še sam veliko tolažnega in spodbudnega prideneš, ako hočeš premišljovati.

4. Kako pekel priča?

Zdaj bi vam moral še razložiti, kako o tem pekel sodi, ne le v tem oziru, da bode pregreha zoper šesto zapoved v večnosti posebno občutno kaznovana, marveč v tem, kako je nečistost že tu na zemlji pravi pekel in kako ljudi pripravlja še za večni pekel. Kakor namreč človeka, ki se ni nič pregrešil zoper šesto zapoved, imenujejo nedolžnega, ker navadno taki tudi druge zapovedi natanko in radostno spolnuje; ravno tako se pa mora tudi reči — skušnja to priča — da, kateri šesto zapoved lahkomišljeno prelomljujejo, se tudi za druge zapovedi ne zmenijo veliko ter se polagoma pogrezujejo v čedalje večje hudobije in pregrehe, — prav veliko jih je, ki

celó od vere odpadejo ali pa sami sebe umorijo. Zgodovina nam kaže premnogo takih žalostnih zgledov. Seveda vse to ne pride na enkrat, ampak polagoma si taki nesrečneži pripravljajo dvojni pekel — na zemlji in v večnosti.

Vendar o tej pregrehi uči sv. apostelj Pavel, da naj bi se še ne imenovala ne med dobrimi kristjani; zato tudi jaz ne bom o njej dalje govoril, ker mislim, da bode dovolj, ker sem vam pokazal rajsko lepoto in srečo ljube nedolžnosti. Prepričan sem, da oni srečni, kateri prav razume besedo: „Blagor jim, kateri so čistega srca!“ bode tudi lahko razumel nasprotno strašilo: „Gorje jim, kateri niso čistega srca!“ Toda neko zgodbo vam pa moram vendar-le povedati, v kateri nam je Bog sam pokazal, kako daleč pripelje nečistost človeka.

Kako po nečistosti človek polagoma vse blago čutilo zgubi, čedalje bolj zdivja in urno svoji časni sreči grob skoplje, nam pretresljivo kaže pogin vesoljnega človeštva ob Noetovem času. Ta grozovita zgodba je vsem znana iz svetega pisma; da jo boste pa vendar še enkrat radi poslušali, jo bom nekoliko drugače povedal, kakor je v sv. pismu zapisana ter jo iz daljne sive preteklosti bližje v sedanjost premaknil. Bog ne daj, da bi hotel pri tem kaj drugega pripovedovati kakor le to, kar stoji v sv. pismu; marveč pretresljivo zgodbo hočem le takorekoč razlagovaje na sedanji čas obrniti. Če bi komu tako razlaganje ne ugajalo, naj nikar mene pisano ne gleda, kajti tako nekako sem bral v lepi knjigi, ktero je v nemščini spisal neki jezuit, jako prebrisan pisatelj, blaga tirolska duša! Pa tudi le-ta pravi, da je vso to reč zvedel od nekega misijonarja tam od severja iz Belgije. Jaz sem toraj najmenj že tretji, ki tako pripoveduje. Toraj posluh!

Ljudje ob Noetovih časih jedó in pijejo, pijejo in jedó, in obhajajo ženitnine, in napravljajo pustne veselice, in aranžirajo pleses z „besedo“ in s petjem ali pa „besede“ in petje s plesom, ali pa samo pleses z obligatno nezmerno pijačo, in hodijo v gledišča gledat spotakljive igre, in šumno in hrupno živijo v radostni omotici tje v en dan, kakor bi ne bilo Boga in bi ne bilo sodbe. Noe s svojo družino noče z njimi; se jim stalno odteguje ter stoji popolnem „na drugem stališču“. Zarad tega seveda so veseli sosedge hudi na-nj in bi ga radi v žlici vode utopili — njega in njegovo ženo in njegove otroke — raje danes nego jutri. „Ta trečjal, ta gorečnik in prenapetnež“, sikajo od vseh strani, „taki so vsi po vrsti ti svetohlinci; kar strese človeka, če vidi na ulicah tacega

temnjaka in mračnjaka; žolč bi se skoro razlil, če sreča olikanec tacega klečeplazca iz srednjega veka — črnega jezuitovca!

Noe se za take psovke nič ne zmeni ter gre svojo pot in pripravlja, kar treba za barko. S svojimi „fanti“ jo mahne v bližnjo „šumo“ — gozdi so bili takrat — vsaj o Noetovem času — še večinoma nenačeti; hitro poderó lepo število krasnih jelk in smrek in hrastov, jih zvozijo skupaj ter začnejo barki dno sestavljati.

Zdaj, zdaj se še le začne pravo zasmehovanje in norčevanje. „Oče Noe ima že spet muhe v glavi. Jaz bi le rad vedel, kaj si bo neki napravil? Ko bi bil jaz policaj ali svetnik, bi mu že pokazal, kako si upa brez dovoljenja začenjati; ječa bi ga že zmodrila, po katerih paragrafihi se pričenjajo nove stavbe. Morebiti namerava kako novo fabriko napraviti ter si vzeti patent kakim novim iznajdbam, kaj se vé? Pa pustimo ga, naj dela, kar hoče. Brž ko ne bo napravil norišnico — blaznico za se in za svoje otroke, saj ta bi mu bila najbolj umestna; sploh bi bilo najbolje, da bi potlej, ko bodo vsi skupaj notri, na vseh štirih voglih zažgali ali pa z dinamitom razrušili; tako bi se vsaj teh mračnih ultramontancev z lepo znebili.“

Noe vse voljno potrpi; toda molčati noče več, marveč glasno in razločno ljudstvu pripoveduje in razlaga, kaj da on namerava in kaj da bode Bog poslal, ako se ljudje neboljšajo.

To pa sliši sosed Noetov, — godec „Dolgi Janko“. Brž se napravi, da bi sam od njega zvedel, kaj je na tem, kar ljudje pripovedujejo. Spremljate ga dve ženski; sicer je ena menj vredna ko druga, še imena ne zaslužite, vendar ker se zgodba tako lažje zapomni, naj bo ena „Zalka Plesalka“, una pa „Pevka Špelka“. Dolgi Janko (s harmonikami čez ramo) in veseli deklini Zalka Plesalka in Pevka Špelka toraj prihrumijo k Noetu in hočejo iz njegovih ust izvedeti: „Je li res, da je to in to rekel, — nekaj o splošnem potopu in take reči?“

Noe pravi: „Res je res!“ in jim napravi vsem trem skupaj prav resno in ostro postno pridigo. Toda Zalka Plesalka ne strpi, da bi pričakala konca, ampak kmalu mu seže v besedo: „Kaj? ti dolgočasni in pusti pobožnež!“

„Ti prenapetnež!“ jej sekundira Pevka Špelka. „Kje se ti podstopiš — nadaljuje Zalka Plesalka — nas še razglašati za slabe ljudi?“

„Samega sebe pa za svetnika prodajati?“ — jej urno seže Pevka Špelka v besedo.

„To ravnanje je zoper versko prostost, ti nestrpljivi človek“ — jame brenčati dolgi Janko; kaj tacega se ne vjema z duhom sedanjega časa; tebe bo še treba zapreti po paragrafu toliko in toliko, tvojim sinovom pa jeroba preskrbeti; tebi v glavi ni vse prav“

Noe pa le tesari in dela naprej; prvo nadstropje barke je že zgotovljeno, prične še drugo in med tem pridiguje vsem, kateri radovedno prihajajo ogledovat njegovo delo.

„Aha!“ pravi nekega dne Zalka Plesalka, „zdaj pa že vem, kaj bo; stari dedec pojde z ženo in z otroci v samostan, grem stavit, kolikor hočete, da bo to, kar stari Noe dela, — klošter!“

„Tega pa že ne trpim“, pravi dolgi Janko; „kloštri niso več za sedanji čas; to bi bila sramota za sedanjo učeno, omikano — napredno človeško družbo; pa tudi tega ne trpim, da bi mi zadelal prelepi razgled na planine, in pa kdo bo trpel celo vojsko beračev in beračic, ki bodo hodili dan na dan „na porto“ po živež; to je zoper ves napredek, mi se ne damo kar tako meni nič tebi nič potisniti nazaj v mračni srednji vek: še danes pojdem k sodniji, da naznanim to predrznost.“

Pevka Špelka pa vzame svojo lepo belo rutico, jo zvije okrog vrata in čez glavo kakor nunsko zagrinjalo in leti k trem ženam Noetovih sinov ter se začne norčevati in spakovati: „S. Alojzija! S. Kordula! S. Pija! Domine labia mea aperies!“ in se dela kakor bi dnevnicke molila ter jim oponaša še druga samostanska opravila. Občinstvo se krohota in smeja, kolikor se le more, in ploska z rokami prav tako kakor v spridenih gledališčih, ko v igrah zasmehujejo samostansko življenje v pohujšljivo veselje razuzdanega ljudstva.

Noetovim je seveda tako vedenje zlobnih sosedov silno hudo dejalo; pa so vse voljno potrpeli in pridno dalje barko izdelovali: saj vedó, komu verujejo. Hitro napreduje delo; že je dodelano tretje nadstropje; streha že barko krije čez in čez; Noe vdela še okno in vrata ob strani ter vse dobro zasmoli. Tudi potrebnega živeža za živali spravi v barko; zdaj se približujejo vsakovrstne živali — po dvoje in dvoje — od blizu in daleč — kakor v procesiji in se zbirajo pred vrati, kakor bi prosile, da smejo v barko. Veseli ljudje si od ust do ust pripovedujejo to nenavadno novico, — to čudno popotovanje vseh raznih živali, kakoršnega še živ človek ni

videl na zemlji. Vse po vrsti gre — skače — leti — in pleza v barko; na zadnje vstopi Noetova družina in slednjič še on — gospodar sam. Na pragu se še enkrat zasuče in pogleda obilno zbrano množico, — še enkrat jim pridiguje ter zadnjikrat uči, opominja, svari, žuga; potlej reče „Amen“ in Gospod mu zapre sam vrata od zunaj.

Gledalci se ne morejo dovolj nasmejati in zadosti neslanih psov nakopičiti zoper starega Noeta. Nekteri bolj postavni pa se ne smeja, ampak resno se posvetujejo, kaj je storiti, da se temu počenjanju konec napravi; v tem so si edini, da kar tako pustiti se ne sme ta stvar, glasovati je le še o tem, ali naj se zažge, ali s smodnikom ali z dinamitom razruši to čudno poslopje z vsem, kar je v njem ali kaj. Razuzdani lahkoživki Zalka in Špelka pa plešete pod barčinim oknom in vpijete gor nad štirimi ženami ter jih zmerjate s trejalkami in samotarkami, pa pravite, da je že prav da so zaprte, naj se le postijo, če tudi umrjejo lakote; tudi nagajivo vprašujete, kje je neki voda

Pri tej priči pa nenadno zagrmí in trešči kar z jasnega; in tam daleč za gorami se vzdigujejo veliki črni oblaki; iz daljave se zasliši šumenje silnega viharja; po ulicah se začne prah vzdigovati; vrhovi jagnedov in kostanjev se šibijo, ptički se plaho umikajo in poskrivajo med goste veje in si mislijo: danes nas bo pa še pralo! In veselo ljudstvo tudi tako misli; kateri so prišli bolj od daleč, se urno domu vračajo, — le soseda Zalka Plesalka še ostane in ne neha se norčevati.

Bilo je ravno 16. majnika 1657 po stvarjenju, kakor so izračunili razlagalci sv. pisma.

Zdaj začne kapljati tudi že pri barki; od kraja prav rahlo, potlej padajo debele kaplje. Zalka si vrat in glavo zavije z ruto pa se le dalje predrzno smeje in norčuje ter lovi deževne kaplje zdaj v usta zdaj v prepasnik ter jih krohotaje se meče tje proti barki. Zdaj začne pa že hudo deževati. Zalki prinese dekla dežebnan iz hiše in jej sporoči, da je rekla Špelka, naj nikar ne stoji zunaj na dežju, bi se utegnila prehladiti. Zalka razpne, — ojoj! močen vihar potegne, izvije marelo iz rok in kmalu je nikjer več ni videti. Po poti je že velik naliv kakor potok.

„Lahko noč! Dobro spančkaj, Sestra Lojza!“ tako se še enkrat Zalka zadere ter hiti tudi ona domu. Kakor miš mokra prisopiha in stopi v vežo.

In zdajci še-le prav začne: blisk na blisk, tresk za treskom! V sosedovo hišo je že treščilo, s strašnim plamenom

gori. Za hišo dolgega Jankota je voda nanesele že visoke kupe peska, kamenja, hlobov, drv itd. Hiša že poka na vseh štirih straneh in že se začne podirati. Kaj drugega kakor bežati morajo med nevihto ter tavati po vodi, ki sega že nad kolena. Vsaki gleda, kje bi se varno oprijel.

Zalka in Špelka si več ne veste pomagati; toda od Boga nočete nič vedeti. Komaj se skoz vodo prerijete do barke in trkate: „Teta Noetova, odprite, oblak se je utrgal!“ — Noetovka pogleda skoz okno in pravi: „Tetka Zalka, je že prepozno!“ Zdaj začnete jokati in prositi, naj jima odpustijo za božjo voljo in naj ju sprejmó v barko, saj je bilo vse le za šalo. Pa od Boga nočete še nič vedeti; vse, menite, je prišlo le slučajno. Zdaj pridere še večja voda in ji siloma pahne od barke. K sreči ste si še ob neki deski opomogli, sicer bi bili utonili. Zdaj pride godec dolgi Janko in jima pomaga, da se z velikim trudom umaknete in vsi trije ubežijo na bližnji hribec. Toda od Boga še zdaj vsi trije nočejo nič vedeti. „Bo že kmalu se sprevedrilo“ — tako se tolažijo ter začnejo pobirati in jesti sadje, ki ga je bil vihar z drevja natresel, tako lahkomisljeno, kakor bi se ne bilo zgodilo nič nenavadnega.

Toda noče se sprevedriti, marveč le še vedno hujše prihaja. Voda narašča čedalje višje in višje proti vrhu. Višje in višje se pomikajo tudi trije brezbožniki. Zdaj so na vrhu. Daleč okrog ne vidijo drugega kot vodo — silno in širno vodo; ne slišijo drugega kot šumenje in vrščenje, nikjer človeške pomoči, — oh, rešilna barka je tako daleč pa — zaprta! Toda od Boga trdovratni napuh še zdaj noče nič vedeti! Dolgi Janko ima ravno grdo kletev na svojem umazanem jeziku, da bi jo bogokletno izbruhnil proti nebu, a pri tej priči grozovito počí, — strela udari — vsi trije so mrtvi — pokopani v valovje neizmerne vode. Kakoršno življenje, taka smrt!

Prav vsi seveda niso bili tako zlobni ter do konca trdovratni. Mnogi so slednjič prevideli, da je resnica. Noetova beseda jim je šla k srcu: s kesanjem so si mogli dobiti še odpuščanje. Toda časna kazen jim ni bila prizanešana, — umreti so morali grozovite smrti. Kteri pa so do konca trdovratni ostali, niso bili le časno kaznovani, marveč tudi v pekel pahnjeni.

Ta strašna zgodba in pa vsakdanja skušnja nam kaže, da ljudje, kateri nimajo v čisljih šeste zapovedi in jim ni kaj mar šesti blagor na gori, zabredejo večidel tudi še v druge

hudobije ter si pripravljajo dvojen pekel, na zemlji in v večnosti.

Jaz pa, ki vas učim srečo kovati, vas svarim pred vsakim peklom, pred časnim in večnim; želim pa iz vsega srca, da bi uživali vsi rajsko veselje, seveda pred vsem v večnosti, a tudi že tukaj na zemlji, po kolikor je to mogoče. In ravno nedolžno srce čuti že tu na zemlji iskrico rajske radosti, ker se mu kolikor toliko že na svetu spolnuje šestega blagra pristavek: „Boga bodo gledali“.

Zatorej, kakor imajo učitelji, ki učijo razne vede in umetnosti, navado, da one reči, ki se jim najvažnejše zdijo, še prav posebno povdarjajo in priporočajo in zatrjujejo, tako tudi jaz, ki sem se postavil za kovaškega mojstra človeške sreče, moram še enkrat zatrditi: da sem vam tukaj pokazal in ponudil najlepši kos človeške sreče — sprejmite ga in dobro ga hranite in skrbno varujte! Skrbno ga varujte, še enkrat rečem, kajti veliko je sovražnikov in tatov, ki prežijo na-nj. Res, za nobeno drugo delo se satanu ni posrečilo dobiti toliko pomočnikov, kakor za spodkopovanje ljube nedolžnosti in svete čistosti: olikani in neolikani delajo zoper njo v njegovi peklenski službi. Neolikani jo spodkopavajo z razuzdanim govorjenjem in divjim petjem in pohujšljivim vedenjem; olikani pa po zapeljivih spisih v prozi in poeziji, po podobah in umetnijah, po glediščih in drugih nevarnih veselicah. In sv. Pavel še pristavi, da v slabi in razdrobljivi posodi nosi človek ta zaklad. Poslužujte se toraj zvesto in junaško vseh pripomočkov, kateri se vam tolikokrat priporočujejo za ohranjenje sv. čistosti in so na kratko povedani v Kristusovih besedah: „Čujte in molite!“ Zlasti pa imejte vedno pred očmi, česar sem vas hotel jaz tukaj prepričati, da ne najdete nobene reči na svetu, ki bi bila tako lepa, tolike veljave pred Bogom in pred ljudmi, in da je ni pod solncem stvari, ki bi človeku tako zelo srečo pospeševala kakor čistost nedolžnega srca. Vedno naj vam vabljivo donijo na eno uho prelepe besede iz nebes: „Blagor jim, kateri so čistega srca“, na drugo uho pa kakor strašni odmev iz pekla: „Gorje jim, kateri niso čistega srca!“

„V lepi nedolžnosti srce ohrani,
 Angeljem zvesti prijatelj ostani:
 Tako boš lahko si žvižgal in pel,
 Časno boš srečen in večno vesel!“

VII.

Blagor mirnim.

1. Mir in zadovoljnost največji zaklad.

Ahá! zdaj še le pridem do prave besede, — do besede, ki je sreči v najbližjem sorodu. Imenuje se ta prelepa, tolikanj pomenljiva beseda: mir. Kjer je mir, le tam je tudi zadovoljnost, in le tam, kjer sta ta dva, je sreča, pa nikjer drugje. O blagor hiši, kjer prebiva mir in njegova sестrica zadovoljnost; o blagor srcu, v katerem je zadovoljnost kraljica, kralj pa njen bratec mir!

Vse, kar sem že in kar bom še napisal o človeški sreči, mora imeti za podlago oni mir, iz katerega prihaja prava zadovoljnost; in če ga nima, je vse drugo zastonj. Mir je začetek in konec vse sreče in radosti. Kar je sol za jedila, to je mir za življenje. Najboljša jedila nam ne dišijo, ako so neslana, tako nas tudi vse dobrote našega življenja ne morejo prav razveseljevati, če nam manjka ljubega miru. Brez miru je zemlja le solzna dolina; pa tudi v večnosti bi pekel nehal, ako bi se pogubljenim mir povrnil, in v nebesih bi ponehalo rajsko veselje, ko bi bil zveličanim večni mir odvzet.

Kar zemlja stoji in ljudje hodijo po njej, nihče še ni našel dragocenejše reči, kakor je ljubi mir neskajljene zadovoljnosti. Vse zlato in srebro, vsi biseri in vse drago kamenje, vsi zakladi in vse lepотиje ga ne nadomestijo. Najrevnejša kočā, v kateri kraljuje mir in zadovoljnost, je — raj na zemlji; kraljevska palača pa v vsej krasoti brez miru in zadovoljnosti je — živi pekel že na tem svetu. To so že spoznali pogani, ki so bili za druge resnice še tako slepi. Krez, prebogati kralj Lidijski, znabiti najmogočnejši knez svojega časa, vpraša nekega modrijana, kdo je po njegovih mislih pač najsrečnejši na zemlji. Kralj je gotovo menil, da bode njega imenoval; a kako se začudi, ko oni modrijan najsrečnejšega imenuje — čisto revnega, nepoznanega kočarja. „Ta ubožni mož“, pravi modrijan, „je srečnejši na svojem slamnatem ležišču kakor ti, o kralj, na svoji zlati postelji, kajti angelj zadovoljnosti čuje poleg njegovega ležišča, poleg tvojega trona ga pa ni.“

Če so že neverni pogani tako govorili, kaj naj pričakujemo še-le v krščanski dobi?

Ko je prišel Zveličar na svet in nam prinesel pravo srečo iz nebes, so angelji peli nad Betlehemskimi planjavami: „Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, kateri so dobre volje!“ Ves čas svojega očitnega delovanja je tudi sam priporočal mir. Svojim apostelnom je rekel, ko jih je razposlal na misijone: „V katero hišo koli pridete, recite najpoprej: Mir bodi tej hiši!“ Kedar je grešniku grehe odpustil, voščil mu je mir, rekoč: „Bodi potolažen, pojdi v miru!“ V svojem očitnem podučevanju je povdarjal: „Blagor mirnim, ker otroci Božji bodo imenovani!“ Ko je šel slednjikrat v Jeruzalem, se je milo zjokal na vrhu Oljske gore nad nesrečnim mestom. In zakaj so iz njegovih Božjih oči tekle Božje solze? Sam pove: „Da bi bilo spoznalo tudi ti zlasti ta svoj dan, kar je v tvoj mir!“ In ko se je poslavljal od svojih ljubljenih apostelnov — v tem slovesnomilem trenutku, ko še navadni človek prav „iz dna svojega srca“ govori — je rekel: „Mir vam zapustim, svoj mir vam dam“. In prve besede, ki jih je po vstajenju z njimi spregovoril, so bile: „Mir vam bodi!“

Te ljubezni do miru so se naučili in navžili pri „Kralju miru“ tudi njegovi učenci. Zato so povsod oznanovali in priporočali mir, kamor so prišli. V sv. pismu imamo 21 apostoljskih pisem, pa enega ni med njimi, da bi se v njem ne priporočal mir novoustanovljenim občinam krščanskim: v začetku in ob koncu želijo v teh pismih aposteljni mir svojim vernim in tudi med pisanjem jim ga večkrat priporočajo. Tako n. pr. piše sv. apostelj Peter: „Kdor hoče življenje ljubiti in videti dobre dneve, naj se ogiblje hudega in naj dela dobro; naj išče miru in naj se ga drži“. Sv. Pavel pa piše: „Mir božji, ki ves um preseže, varuj vaša srca in vašo pamet v Kristusu Jezusu“. „Mir Kristusov naj veselo gospoduje v vaših srcih.“

Tako ravna tudi sv. cerkev še zdaj. Pri sv. krstu dvakrat želi miru krščencu rekoč: „Mir s teboj! — mir ti bodi!“ in ko je sv. krst dovršen, še za slovo reče: „Pojdi v miru in Gospod naj bo s teboj!“ Ko škof birmanca odslovijo, mu tudi rekó: „Mir bodi s teboj!“ Spovednik še zdaj po Jezusovem zgledu večkrat grešniku po odpuščenju reče: „Pojdi v miru!“ Kedar mašnik deli sv. poslednje olje, reče stopivši v hišo: „Mir tej hiši in vsem, kateri v njej prebivajo!“ Kedar za mrtve molijo, pristavljajo: „Gospod, daj jim večni mir in pokoj!“

Zlasti pri najsvetejši daritvi mašnik za nobeno milost toliko in tako prisrčno ne prosi kakor za mir. Že pri „gloriji“ ponavlja angeljeve besede: „Mir ljudem na zemlji, kateri so dobre volje!“ Ravno pred najimennejšim dejanjem sv. maše — pred povzdigovanjem, — ko roke držé nad kruhom in vinom prosi, da bi Gospod milostno sprejel ta dar, pristavi še, da naj nam naše dneve v svojem miru odločuje. Po očenašu zopet povzame, naj nam Gospod po prošnjah preblazene device Marije, sv. aposteljnov Petra in Pavla in Andreja ter vseh svetnikov milostljivo dodeli mir v naših dnevih, da bi bili vselej grehov rešeni in vsakega vznemirjenja prosti. Kmalu potem vzemši sv. hostijo v roko in jo prelomivši glasno reče in pri peti maši zapoje: „Pax Domini sit semper vobiscum — Mir Gospodov bodi vedno z vami!“ Trkaje se na prsi reče v tretjič: „Jagnje Božje, ki odjemlješ grehe sveta, daj nam mir“. Tikoma pred sv. obhajilom zopet še prosi za mir in edinost sv. cerkve: „Gospod Jezus Kristus, ki si rekel aposteljnomo: mir vam zapustim, svoj mir vam dam itd.“ Glejte, tolikokrat in s toliko vnemo velevala sv. cerkev miru prositi pri eni sami sv. maši.

Jezus Kristus je „Kralj miru“ in njegova cerkev je kraljestvo miru, ker tako živo priporočuje vsem svojim udom mir, ker tako prisrčno prosi za mir v svojih molitvah in tolikokrat želi miru svojim vernikom živim in mrtvim. Zato pa tudi Jezus sam imenuje svoje zveste — ovce in jagnjeta, katerim je v prvi vrsti lastna krotkost in mirnost, njegovi nasprotniki pa so zgrabljivi volkovi.

Ker je mir in njegova zvesta tovaršica zadovoljnost tako dragocen dar Božji in tolike važnosti za našo zemeljsko srečo, moramo se nekoliko natančneje podučiti o njem in njegovih zahtevah.

2. Kaj je mir?

Ta prelepa beseda se premnogokrat izgovarja v različnih okoliščinah. Najprej se mirno imenuje to, kar se prav nič ne giblje ter ničesa ne dela. Mir n. pr. vlada v tistem večeru, kedar je zrak tako tihoten, da se celó topolovi listi ne premikajo, ko so podnevne živalice že vse v skritem počitku ter se ponočne še niso začele oglaševati. Mirno je tudi v širni puščavi, kedar vroče solnce prepeka puste in prazne goličave

ter ni ne v zraku šumnih viharjev ne na zemlji živalskega gibanja in žuborenja.

Te vrste mir je v grobu; zato se grobišče imenuje mirodvor, kjer mrtvi počivajo od svojega truda in znoja. O takem miru mi tukaj seveda ni dalje govoriti, ker življenje naše ni leni počitek, ni smrtno spanje; marveč govoriti mi je o onem miru, ki se kaže v delu, v gibanju, — življenju. Tudi v tem pomenu rabimo besedo mir sto in stokrat ter govorimo o mirnem delovanju, mirnem popotovanju, mirnem življenju itd.

O b l a k i na nebu, pravimo, se mirno dalje pomikajo, ako mirno sapica pihlja in ni hudih viharjev ali nasprotnih vetrov. V o d a mirno teče po svoji strugi, ako ni strmine, da bi se s preurno silo zaletavala ob bregove ter podirala mostove in jezove; če ni celó globokih prepadov, da bi se s šumečim bobnjenjem zlivala va-nje. B a r č i c a po morju mirno plava, ako je ne podijo prehudi viharji in je ne vznemirjajo razburjeni valovi ali se celó ne zadene ob robato skalovje, ki skrito na kviško štrli izpod globokega morja. Č r e d a se okrog pastirja mirno pase, ako mu nobeno živinče ne nagaja in v škodo ne uhaja, marveč vse lepo po vrsti pobira zeleno hrano po dobrem pašniku, ako mili solnčni žarki ogrevajo dobrave in jih pohleven dežek namaka ter se ni bati volka ali druge nezgode.

Vse to in enako se da tudi na človeško življenje obrachati, le s tem prevažnim pristavkom, da človeku ne jemlje mirú samo to, kar mu sedaj nasprotuje, ampak tudi takrat nima miru in pokoja, kedar se nezgode le boji ali po pravici ali pa samo v domišljiji. Človek je toraj v sredi najlepšega mirú vendar-le večkrat nemiren, ker ga prihodnost straši.

Koristno nam bo, ako si nekatere takih primer vsaj površno ogledamo.

Človeško življenje se večkrat primerja tekoči vodi, ki je v začetku neznaten studenec, potlej naraščajoč se potok, dalje večja in večja reka. Pri nekterih je vse mirno: studenec se mirno pretaka po lepi dolini, potok se krotko vije po travnikih med pisanimi cvetlicami in mogočna reka se zložno dalje pomika med rodovitnim poljem. Vselej pa ni tako, marveč večjidel se voda že o začetku drvi med kamenitim pečevjem, potlej se nemirno pretaka po strmih bregovih in slednjič ima preskočiti marsikak slap in premagati premnogo zaprek, predno pride v širno morje.

Človeško življenje se premnogokrat primerja p o p o t o v a n j u, bodisi popotovanju po vodi, po železnici, po vozni

cesti ali po pešpoti. Ko bi človek popotoval vedno le po ravni in gladki cesti, ko bi se v svoji nespameti nikdar ne pre-naglil, ko bi mu ne nagajalo slabo vreme in ga ne bi strašili viharji in nevihte, ko bi imel samo ljubeznive in blage sopotnike, ko bi se mu v premnogih krajih ne bilo bati so-vražnih napadov in drugih nesreč: tedaj bi bilo seveda mirno njegovo popotovanje! Toda koliko je tako srečnih popotnikov?

Človeško življenje se dalje primerja o b l a k o m, ki urno zginjavajo spred naših oči; mnogokrat se mirno dalje pomi-kajo odsevajoč se v solnčni svitlobi; premnogokrat pa se nagloma naprej drviijo očrneli in temni, žugajoč hudo uro. — Huda ura — prijatelj, — to je strašna reč. Iz oblaka v oblak strele švigajo; grom pretresa nebesne širjave; ploha se ulije tu, tam se toča usuje; nesreča je strašna, kjer za-dene! In potlej? Oblaki, črni oblaki zginejo spod neba, kakor zginejo mogočni trinogi in ljuti prelivaleci človeške krvi s po-zorišča: — na nebu milo solnce posije, na zemlji se po hudi vojski upehano človeštvo zopet oveseli mirnih dni!

Zato pridenem slednjič še primero, ki ima v sv. pismu podlago svoje resničnosti: Č l o v e š k o ž i v l j e n j e j e v o j s k a n a z e m l j i. — Vojska — strahovita beseda! Voj-ska je miru ravno nasproti. Pa miru tudi tam ni, kjer se je vojske le bati, kjer ni varnosti pred sovražnim napadom. Pač velika nesreča je za zbegani svet, da pravega mirú prav za prav nikjer ne najdemo, ko bi ga šli iskat križem svet po vseh deželah vesoljne zemlje. Če tudi ni vedne voj-ske, vendar strah pred njo nikoli ne mine, kar nam dovolj spričuje mnogovrstno morilno orožje in brezštevilno vojaštvo po vseh državah. Mir, ki ga mora toliko najmočnejših ju-nakov s takimi pripravami neprenehoma stražiti in varovati, se pač ne more imenovati mir, k večjemu nekako — p r e - m i r j e. In še srečne se štejemo, če je tako. Kaj pa je zgo-dovina posameznih držav? Poglej v zgodovinsko knjigo: voj-ska — mir, vojska — mir ta tužnovesela pesem se vedno ponavlja „da capo“.

Taka je tudi v življenju posameznega človeka. Prav popolno mirnega ne poznam nobenega; vse, kar se dá do-seči, je tudi tu neko modro osnovano premirje in poleg tega močna straža in pogumna bramba, ki je vedno pripravljena, ko bi se spet vojska pričela v nemirni deželi našega srca, planiti nad sovražnika, ga premagati in zopet mir narediti. Nad vse pa je m o d r o s t, ki se ne spušča v nepotrebne vojske, ampak jih zna že naprej kolikor mogoče preprečiti in

odvrniti. Zmagoslavje za daljše in krajše boje — stalno in večno zmagoslavje — bomo seveda obhajali še-le v nebesih. Življenje na zemlji je in ostane vojska ter ima le to tolažbo za nas, da z vojsko se napravlja mir.

Vsak človek ima pa zlasti tri nasprotnike, zoper ktere se vojskuje: samega sebe, ljudi in Boga. Zato imamo navado o trojnem miru na zemlji govoriti ter naštevamo: mir z Bogom, mir z ljudmi, mir, ki ga imamo s seboj. Srečen, kdor ima ta trojni mir! Potrudimo se za-nj, kolikor nam je tu na zemlji mogoče: odškodnina za trud, ki ga stane ta trojna vojska, je velika in vabljava, imenuje se zadovoljnost, lahko naravnost rečem — sreča.

3. Mir z Bogom.

Ne čudi se, dragi čitatelj, če se drznem tudi Boga imenovati človekovega sovražnika. Kako, ali mar tudi neskončno dobrotljivi Bog komu vojsko napove? On ne, toda uboga stvar se drzne to storiti. Lucifer je bil prvi, ki je to neumnost pričel. Je pa tudi prvi zvedel, kaj se to pravi, z Bogom se spustiti v prepir in nasprotje. Strašna vojska nastane v nebesih; najhrabrejši vojskovodja, veliki angelj Mihael se ponudi za generala z bojnim geslom „Mi cha El“ („Kdo kakor Bog“). Kakor bi trenil, bil je v nebesih mir napravljen in pri tej priči so bili uporniki v strašnem brezdnu večnega neugasljivega ognja, za zmiraj brez pokoja, brez mirú.

Satan je zdaj iz lastne skušnje zvedel, kaj se pravi, z Bogom se vojskovati; zato gre brž in iz same nevoščljivosti še Evo našunta, naj tudi ona poskusi kaj enakega. Tudi Eva in celó Adam se Bogu zoperstavi ter oba jesta, kar jima je Bog prepovedal jesti. Nesreča, ki sta jo s tem nakopala prva človeka sebi in vsemu človeštvu, vam je dovolj znana, in vsak izmed nas jo dosti britko čuti. In tak norec, ki Bogu vojsko napoveduje, je vsak grešnik. Da je res brez pameti, mi ni treba še dokazovati. Prijatelj, ali bi se ti ne smejal, ko bi n. pr. Črnogorec vojsko napovedal vsem cesarjem in kraljem in vladarjem vesoljnega sveta kar h krati? In vendar bi to še nekaj bilo, čeravno ubogo malo; človek, revni črviček, se pa z veličastvom in močjo nebeškega Kralja še v primeru ne more staviti, — in vendar je uporen!

Vojska sploh nastane, če sta si dva navskrižnih misli in nasprotni volje; mir pa nastane, če je med njima ena misel, ena volja. Pravi mir je med neenakimi le tedaj mogoč, ako

se slabejši popolnem uda volji močnejšega. Mir bo toraj človek takrat imel z Bogom, če spolnuje voljo Božjo — zapovedi, če po Božjem nauku živi: kajti sv. pismo odločno trdi: „Grešnik nima mirú!“ Vest namreč mu vedno očita in strah zastran večnosti ga povsod vznemiruje. Zato je že Job vprašal: „Kdo se Bogu zoperstavlja, in ima mir?“

Vendar to za pravo srečo še ni zadosti, da kdo ni le velik grešnik, — sovražnik Božji; marveč biti mu mora tudi v prijateljski zvezi, z njim enakih misli, enake volje; ker hoče Bog sam biti človeku dober Oče, mora mu biti on dober, poslušen in ljubeč otrok. Le potem mu bode sreča v delež, kakoršno more imeti otrok najboljšega in najmogočnejšega Očeta.

To prijateljsko, to detinsko udanost pokaže pa človek s tem, da se popolnem uda v njegovo presveto voljo. Druge poti do pravega miru in zadovoljnosti v sredi preobilnih zemeljskih nezdod ne poznamo, kakor je popolna udanost v voljo Božjo.

4. Udanost v voljo Božjo.

Ne morem si kaj, da bi tukaj ne ponovil one zgodbe, ki se je že davno vršila in že mnogokrat pripovedovala, pa si jo ljudje le še premalo zapomnijo in si vse premalo prizadevajo po njej vravnati svoje mišljenje in ravnanje. Povedal nam jo je učen in svet mož, po imenu T a v l a r. Ta pobožni mašnik je namreč pristrčno želel krščanskih čednosti v prav veliki meri si pridobiti. Ker se pa v svoji ponižnosti ni zanesel na lastno svoje znanje, je osem let prav goreče molil, naj mu dobrotljivi Bog vendar pošlje takega dušnega vodnika, ki mu bode pokazal najkrajšo pa najgotovejšo pot do Božjega dopadenja.

Nekega dne še prav posebno čuti to željo v srcu in še gorečnejše prosi Boga, naj mu jo spolni. Nenadoma zasliši glas: „Pojdi in na stopnjicah pred cerkvenimi vratmi boš našel tistega, ktereга iščeš“. Ves vesel hiti Tavlar proti cerkvi, a na označenem kraju ne najde nikogar razun revnega berača, v cunje zavitega in bosega. Kako bi si bil mogel misliti, da ta naj mu bo dušni voditelj? Vendar se preblagi mašnik z njim v pogovor spusti ter mu vošči „dober dan“. „Zahvalim se vam za ta pozdrav“, odgovori revež; „pa vedite, da jaz se ne morem spomniti, da bi bil kedaj za me slab dan.“ „No“, povzame Tavlar, „tedaj ti voščim, da bi ti Bog

k tem dobrim dnevom, ki si jih zmirom imel, pridejal še vso mogočo srečo!“ „Zahvalim“, odgovori berač, „toda vedite, da jaz še nikoli nisem bil nesrečen, in da se mi v vsem življenju še ni zgodila nobena nesreča.“

Tavlar se čudi takim odgovorom in pravi: „Tvoje besede so mi uganjka; pa bodi tako dober in govori jasnejše, povej, kaj misliš s svojim tako skrivnostnim govorjenjem?“

Zdaj mu začne berač razkladati: „Rekel sem vam, da še nisem doživel nobenega slabega dne; kajti naši dnevi so le tedaj slabi, ako jih nismo obrnili v slavo Božjo, dobri pa vselej, če smo Bogu služili; in to nam je z njegovo milostjo zmirom mogoče, naj pride nad nas, karkoli hoče. Jaz sem, kakor vidite, ubog in bolan berač, ki nima nobene pomoči, nima domovine ter sam po svetu tava ter povsod skusi veliko hudega. Če trpim lakoto, ker mi nihče noče ničesa dati, hvalim Boga. Če sem brez strehe, izpostavljen dežju, toči in vetru; če mi udje mraza otrpnevajo, ker me slabe cunje ne morejo ogrevati, se Bogu za to zahvaljujem. Če me ljudje zaničujejo, ker sem reven in nadložen, hvalim in častim Božje veličastvo. Ob kratkem, kar se mi zgodi prijetnega ali neprijetnega, vse mi daja priliko Boga hvaliti; moja volja je vedno z Božjo voljo zedinjena in za vsako reč hvalim njegovo presveto ime. Tako je za me prav vsaki dan dober dan; kajti ne trpljenje in britkosti, marveč naša nepotrpežljivost nam prinaša slabih dni. Zakaj pa smo nepotrpežljivi, če ne zato, ker se naša volja vzdiguje zoper Božjo voljo? Tudi sem rekel, da še nikoli nisem bil nesrečen. Zakaj pa ne? Vsi ljudje, pravijo, da so srečni takrat, kedar jim gre vse po volji, tako da si boljšega želeči ne morejo. Jaz pa imam zmiraj to srečo. Naj se vam nikar to čudno ne zdi, saj veste, da se nič ne zgodi, česar bi Bog ne hotel; pa tudi to veste, da je za nas najboljše ravno to, kar Bog hoče.

Čudé se taki modrosti priprostega reveža, povpraša Tavlar, kako mu je bilo mogoče do take sreče dospeti? „Tako, da z Bogom živim kakor otrok z najboljšim očetom“, je odgovor. „Nikdar ne pozabim, da ta najmodrejši in najmogočnejši Oče pač dobro ve, kaj njegovim otrokom najboljše hasne, in da jim vselej tudi ravno to dá. Naj bode pa to, kar se zgodi, naši natori prijetno ali neprijetno, naj se zdi ljudem slavno ali sramotno, naj bo sladko ali grenko, zdravju ugodno ali neugodno, jaz sprejemem in sem prepričan, da v tem trenutku je ravno to za me najboljše, ter sem tako zadovoljen, da bi me nobena druga reč ne mogla bolj zadovoljiti.

Po tej poti sem dospel do popolne sreče in za vse brez izjeme hvalim ljubega Boga.“

Pogovor je še dalje trajal, a za naš namen je že to, kar smo slišali iz ust ubovega reveža, dovolj nauka za uspešno kovanje naše sreče. Ko bi kaj takega govoril mož, ki se v tančico oblači, vsaki dan imenitno gostí ter ima na razpolaganje vsega, kar poželi njegovo srce, bi nam bilo morda nekoliko težje verjeti; a videti moža iz najnižje vrste človeške družbe v toliko zadovoljnosti, si lahko očitamo rekoč: kako pa, da mi, ki smo na dokaj višji stopinji, nismo zadovoljni, marveč nas sliši svet tolikokrat zdihovati in se pritoževati? Odgovor na to vprašanje je lahek: zato, ker se uspešno ne poslužujemo onega pripomočka, ki nas edini more v zadovoljnosti ohraniti, u d a n o s t i v v o l j o B o ž j o ! Ko bi bili zmirom in v vseh okoliščinah v voljo Božjo udani, — z Bogom ene misli in ene volje, bili bi tudi vedno zadovoljni in srečni. Naj navedem nekoliko takih okoliščin.

1. Z udanostjo v voljo Božjo sprejmimo s l e h e r n o v r e m e : vročino in mraz, dež in sneg, vihar in točo, nevihto in hudo uro — sprejmimo mirno in radovoljno kakor prijetne žarke spomladanskega solnea. Ne jezimo se, če se nam zdi vreme neugodno in neprijetno, marveč bodimo zadovoljni z vsakim vremenom, ki nam ga Bog pošlje; in ko bi se nam zdelo še tako nadležno, ne hudujmo se, marveč zapojmo kakor oni trije mladenči v ognjeni peči: „Mraz in vročina, led in sneg, bliski in oblaki — slavite Gospoda, hvalite in poveljujte ga na veke!“ Narava, slepa in neobčutna narava, slavi Gospoda po svoje; ali bomo mi, ki imamo um in prosto voljo, zaostali in celó žalili Boga? — Tudi moramo pomisliti, da takrat, ko se nam zdi vreme neugodno, je sto drugim v korist; razsodbo prepustimo Bogu, ki vse ve!

Posnemajmo sv. Frančiška Boržana. Ta svetnik obiskal je nekikrat neki samostan svojega reda, pa je prišel že pozno zvečer. Ker je že vse spalo, moral je v prav hudem mrazu in silnem sneženju dolgo pred vratmi stati. Slednjič zaslišijo njegovo trkanje, mu odprejo in se mu na vso moč izgovarjajo in ga prosijo za odpusčenje, da je moral toliko časa zunaj čakati v takem vremenu. Toda svetnik ponižno in veselo odgovori: „Najslajšo tolažbo mi je dajalo to, ker sem si mislil, da je Bog sam pustil tako hudo na me snežiti.“

Tako udanost pa tudi Bog večkrat naravnost poplača s časno srečo, kakor nam kaže dogodba onega kmeta iz prvih časov krščanstva. Njegovo polje je bilo zmiraj bolj rodovitno

nego drugo. Sosedje ga vprašajo, od kod to; a na kratko jim odgovori: „Nikar se ne čudite, da toliko pridelam na svojem polju; saj imam zmiraj tako vreme, kakoršnega si želim“. Čudeč se tem besedam tiščijo še dalje va-nj, naj jim razloži, kako je vendar to mogoče. „To pride od tod“, pravi bogoljubni kmet, „ker si nikoli ne želim drugačnega vremena kot tega, ki ga nam Bog pošlje. In ker vse tako hočem, kakor njemu dopade, zato mi tudi dodeli žetev tako dobro in tako obilno, kakor si jo le želeli morem.“

2. Z udanostjo v voljo Božjo moramo sprejemati in prenašati splošne šibe in nadloge: vojsko, lakoto, kugo, kolero itd. Kakor se nam tudi ostre in strašne zdijo take kazni, vendar moramo spoznati, da bi nam neskončno dobrotljivi Bog ne pošiljal tako občutnih šib, ko bi ne bilo premnogim dušam v največjo srečo in zasluženje. Koliko je ob takih stiskah rešenih, ki bi bili sicer večno pogubljeni.

Da se nam v takih velikih nadlogah udanost v voljo Božjo olajša, moramo si le to misliti, da nam tudi take stiske ne morejo prav nič škodovati, če Bog ne pripusti. V luči žive vere prav lahko sprevidimo, da se nam ob času splošne stiske ni treba bolj bati kakor ob vsakem drugem času; kajti Bog nas ravno tako lahko ohrani v sredi najsilnejših napadov, kakor nam tudi lahko poskušnjo pošlje, ko je vse mirno in srečno okrog nas. Ob taki priliki nam drugega ne ostane, kakor zaupno prositi njegovega usmiljenja, ki si ga pa najložje sprosimo, ako smo ob enem popolnoma udani v njegovo presveto voljo. Čudovito lepo se to kaže v naslednji dogodbi. Atila, imenovan „šiba Božja“, je bil na Francoskem že veliko mest premagal in jih je hudo stiskal. Zdaj se bliža mestu Troyes. Neizrečeno so preplašeni vsi meščanje; le njih škof, sv. Lup, ne obupuje. V zaupanju na nebeško pomoč gre, spremljevan od svoje duhovščine, v cerkveni opravi, mogočnemu hunskemu knezu naproti ter ga vpraša: „Kdo si?“ — „Jaz sem šiba Božja“, odvrne Atila. Na to reče škof: „Dobro došla, pozdravljena bodi, šiba Božja!“ in zapove mestna vrata odpreti divjemu preganjalcu in požigalcu. In glejte, Bog, ki srea ljudi po svoje obrača, je tako ukrotil divja srca roparskih Hunov, da so šli mirno skozi mesto, ne da bi bili najmanjšo škodo storili. Če tudi je bil Atila res šiba Božja, vendar za one ne, ki so ga sprejeli v voljo Božjo udani.

3. V Božjo voljo se moramo udati, ako se nam krivica godi na premoženju; če smo okradeni, ogoljufani, če mo-

ramo dvakrat plačati, ker se ne moremo izkazati, da smo že plačali; če se nam nabere veliko neljubih stroškov itd. To je res, da taka škoda večkrat močno boli. Vendar bomo tudi to lahko prenesli, ako si mislimo, da je Božja volja tako. Če si upamo po postavni poti priti do svoje pravice, nastopimo to pot brez jeze in sovraštva; če pa nikakor ne moremo svojih pravic doseči, popustimo in podajmo se popolnem, ter mislimo si, da Bogu damo to, kar se nam je vzelo. To je gotovo, da naš zgubljeni denar ni zginil s sveta; goljuf ali tat ga ne ponese v grob s seboj; Bog bo že tako obrnil, da pride v prave roke ter bo slednjič še bolje obrnen, kakor bi ga bili znali sami obrniti. Jasno je, da taka udanost je jako zaslužljiva.

Kajti take krivice voljno trpeti iz ljubezni do Boga je več vredno, kakor miloščino deliti: kedar namreč miloščino delim, dam, kolikor hočem, komur hočem in kedar hočem; tukaj pa dam tako, toliko in tam, kakor Bog hoče ali pri-pusti. In če ima miloščina obljubo tolikega plačila, ali ne bode tako vedenje imelo še večjega povračila? Pa že tukaj je plačilo — neprecenljivi mir.

4. V Božjo voljo se moramo udati glede svojih dušnih in telesnih slabosti in pomanjkljivosti. Ne bodimo žalostni, če nimamo tako dobrega spomina, tako bistrega uma, in tako žive domišljije, kakor drugi; nikar se ne pritožujmo, ako pri sebi pogrešamo marsiktere prednosti, ki jo vidimo pri drugih. Kajti zarad takih pomanjkljivosti samega sebe milovati, bi se reklo, Bogu naravnost očitati, da nam je premalo dal, ali da to, kar nam je dal, ni dovolj dobro. O nikar ne bodimo nehvaležni ter nikdar ne pozabimo, da vse, kar smo in kar imamo, nam je dal le po svoji neskončni dobroti. Nič nam ni bil dolžan dati. Nikdar bi ga ne mogli zadosti zahvaliti, ko bi nam bil še stokrat manj dal. V luči krščanske vere pa tudi prav lahko prevedimo, da toliko, kolikor nam je Bog dal, je ravno prav za nas; on že vé, zakaj nam je od tega in onega odmeril ravno toliko mero. Kakor delavec za razna dela jemlje različno orodje, tako tudi Bog v dosego svojih namenov deli različne zmožnosti svojim stvarjem. Za mnoge bi bilo nevarno, ko bi bili več prejeli; z obilnejšimi darovi bi se bili pogubili. Bodi tedaj zadovoljen s tem, kar imaš, in potrudi se, da si s tem prislužiš nebeško kraljestvo; kajti ko bi imel krepkejšo zmožnost, bi te še težje stalo, pekla se ubraniti, in kdo vé, kako bi ti to že časno srečo oškodovalo.

5. V voljo Božjo se moramo udati v vsaki bolezni. Bog nam pošlje to ali ono bolezen, o takem ali takem času ter pripusti, da nas muči toliko in toliko časa in da jo spremljajo še druge večkrat silno neljube okoliščine; kaj nam ostaja drugzega, kakor izročiti se v njegovo presveto voljo? Pomagajmo si, kolikor moremo z natornimi pripomočki, z zdravilom, postrežbo itd., vse drugo prepustimo Bogu.

Sv. Bonaventura nam pripoveduje, da je neki samostanski brat sv. Frančišku Asiškemu, ko je ta trpel silno hude bolečine, v svoji priprostosti rekel te-le besede: „Ljubi oče, prosi vendar Boga, naj nekoliko milejše ravna s teboj, kajti zdi se mi, da njegova roka le pretežko sloni na tebi“. Svetnik pa glasno vzdihne vsled teh besed in pravi: „Ko bi ne vedel, da tako govoriš po svoji priprostosti ter ne misliš slabega, bi te ne maral nikdar več pred seboj videti, ker si bil tako predrzen, da si hotel nekaj grajati sodbo Božjo nad menoj“. Potem pa se svetnik siloma vzdigne, vkljub svoji bolezni in hudim bolečinam, z ubožne postelje, poljubi gola tla in zakliče: „O moj Bog, zahvalim se ti za vse bolečine, ki mi jih pošiljaš; pristrčno te prosim, pošlji mi jih še stokrat več, ako se tebi prav zdi: poln veselja bom, če me tepeš in mi prav nič ne prizanašaš, kajti spolnjenje tvoje svete volje mi je največja tolažba, ki jo morem imeti.“

6. V voljo Božjo se moramo izročiti v revščini in pomanjkanju, v zaničevanju in poniževanju ter v vsaki nesreči in nezgodi, dobro vedé, da nam ljubi Bog vse to pošilja v naš dušni in telesni blagor. To je nauk o previdnosti Božji, in ta nauk nam je verska resnica. Bog je naš najboljši Oče, — to je trdna podlaga našega nepremagljivega zaupanja, pa tudi nespodmakljiva podlaga našega miru in naše sreče.

Ravno to resnico je Jezus Kristus premnogokrat ponavljal in posebno živo razlagal. Mislečemu kristjanu se mora skoro milo storiti, ako prebira je sv. evangelij vidi, kako se nebeški Učenik trudi zdaj s prosto besedo, zdaj v priliki, da bi sleherni, — tudi človek najbolj plitve pameti — mogel umeti to tolažbe polno resnico Božje previdnosti. In zdi se mi, da mu je ta premili nauk najbolj pri srcu. Tu Zveličar ne pozna nobene skrivnosti, ampak tako po domače govori in razlaga, da ga mora vsak otrok razumeti. Tudi ne pozna nobene meje, marveč zahteva prav popolno zaupanje od svojih, rekoč: „Iščite najpoprej Božjega kraljestva in njegove pravice, vse drugo vam bode privrženo;“ kakor bi hotel reči:

„Bodite dobri in poslušni otroci nebeškega Očeta, skrbite le za večno srečo, zemeljska sreča vam bode v nameček!“

Kdaj slišite tako prepričalnih in vendar tako lahko umevnih besed, podob in prilik kakor takrat, ko Jezus govori o neskončni ljubezni svojega nebeškega Očeta in o njegovi sveti previdnosti? Naj navedem za zgled le dve ali tri stvari. — „Ne skrbite za svoje življenje, kaj boste jedli; tudi ne za svoje telo, kaj boste oblačili. Ali ni življenje več ko jed, in telo več ko oblačilo? Poglejte ptice pod nebom, ki ne sejejo in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice in vaš Oče nebeški jih živi. Ali niste vi veliko več kakor one? In za obleko kaj skrbite? Poglejte lilije na polju, kako rastejo; ne delajo in ne predejo: pa vam povem, da še Salomon v vsej svoji časti ni bil tako oblečen kakor njih ena. Če pa travo na polju, koja danes stoji in se jutri v peč vrže, Bog tako oblači, koliko bolj vas, maloverni!“ O drugi priliki spet po domače pravi: „Ali se ne prodasta dva vrabca za en vinar? In le eden izmed njih ne bode padel na zemljo brez vašega Očeta. Vaši lasje na glavi so vsi soštet. Nikar se tedaj ne bojte, boljši kakor veliko vrabcev ste vi!“ Ali kako jasna in prepričalna je ta-le primera: „Kteri človek je med vami, da bi, ako ga njegov sin kruha prosi, mu kamen podal? Ali če ga prosi ribe, mu bo li kačo podal? Ali če ga jajca prosi, mu bo li škorpionja podal? Ako tedaj vi, ki ste hudobni, veste dobre darove dajati svojim otrokom: koliko bolj bo vaš Oče, kteri je v nebesih, dobro dal tem, kteri ga prosijo?“ Ni treba, hoče Gospod reči, ni treba, da bi moral svetnik biti tisti oče, ki daja svojim otrokom kruha in drugih dobrot; tudi sicer hudobni očetje dajejo vendar že po naravnem čutilu in nagibu otrokom dobrih darov. Če bi se pa res našel kje oče, ki bi dal svojemu otroku kamen, kačo, škorpionja mesto kruha, ribe ali jajca, — no takemu bi vsi rekli: to ni oče, to še človek ni, kajti celó divja zver je skrbna za svoje mladiče. Takemu ne velja primera.

Bodimo toraj potolaženi in mirni v vseh še tako težavnih okoliščinah svojega življenja, saj imamo v nebesih Očeta, ki nima le srca navadnega očeta, marveč najmilejše srce najboljšega Očeta! Če nam kedaj odreka darov, kakoršnih si mi želimo, bodimo trdno prepričani, da to dela zato, ker je v naš prid, ker nam hoče kaj veliko boljšega dati.

V kratkih besedah: „Zgodi se tvoja volja?“ je več mirú in sreče kakor v vseh knjigah, kar so jih o človeški sreči v

vseh časih napisali najučenejši možje. „Tvoja volja se zgodi!“ v tem pomenu, da njegovo voljo zvesto spolnujemo, in pa še v onem drugem pomenu, da s hvaležnim srcem sprejmemo vse, kar nam pošlje — veselje ali trpljenje, — to naj nam bode pravilo in vodilo našega življenja, ako si hočemo ohraniti mir ali zgubljeno zadovoljnost spet pridobiti.

Ozrimo se pa še nekoliko na srečo, ki jo prinaša mir z ljudmi, s katerimi nam je živeti.

5. Angelj mirú.

Presrečne so one družine, ki imajo med seboj angelja mirú — neprecenljivo dobrega angelja, kateri kakor dobrodejno solnce mile žarke ljube zadovoljnosti in sreče okrog sebe razsipa na vse strani. Naj vam nekoliko opišem njegovo blago delovanje, morebiti uganete iz tega, seveda nepopolnega popisa, njegovo pravo ime.

Angelj mirú se čuti domačega le v odločno krščanski, istinito pobožni hiši. V taki hiši se pa tudi vidno kaže nebeški blagoslov njegove pričujočnosti. Glavna naloga mu je, vsakega v svojem krogu oveseliti — osrečiti.

Pred vsem čutijo otročiči njegovo ljubezen. O kako rahločutno in presrečno skrbi za-nje! Njegova skrb ni samo ljubezen, ampak je več — je neko sveto spoštovanje do malih. On pozna in ve ceniti preveliko in nepopisljivo srečo sv. krsta, kjer so postali otroci Božji, dediči nebeškega kraljestva. Kako si prizadeva v srcu presrečnega državljančeka nebeškega ohraniti mir, ki mu ga je podelil sv. Duh v prvem sv. zakramentu. Kako pazi precej od začetka na vse njegove stopinje! Rad sicer malim spolnuje otročje želje in zahteve, dokler je vse nedolžno, a strogo gleda na to, da ne zajdejo na napačna pota. Sam jim donaša priprostih igrač in stotero malih darile in drobnjav, da jih razveseljuje; in sam se gostokrat poigra z njimi ter postane sam priprost otrok med njimi. Kako jim zna najlepši čas otročjih let še polajšati in poveličati s tem, da jih uči molitve in takih naukov nebeških, kakoršne more že umeti njih detinski um in vsprejemati njih nežno sree! Kolikor more, odganja od njih zlobne ljudi, da bi nobena napačna beseda ne prišla do nedolžnih ušes; vse skrbno skriva pred njimi, kar bi moglo kakorkoli škodovati detinskemu očesu. Od jutra do večera pogleduje za njimi; kar ne upa se jih spustiti spred oči, za vse njihove stopinje hoče vedeti. In kako jih vsak večer lepo k počitku spravlja! Naj-

prej moli z njimi, potlej pokriža posteljico, nato še nedolžno dete na jasnem čelu in — še tedaj, ko že ljuba nedolžnost sladko spi, še kleči in moli poleg njega tako prisrčno, tako lepo!

In kolikor bolj odrašča dete, toliko bolj je angelj mirú in sreče v skrbah za-nj, da bi ga ohranil v rajski sreči detinskega mirú. Spremljuje ga v cerkev in v družbo; vedno ga hoče imeti blizu sebe, da se prepričuje njegovega vedenja v cerkvi in drugod. Pripravlja ga tako lepo, tako ganljivo k prvi spovedi ter še lepše in še ganljivejše za prvo sv. obhajilo.

Ko pridejo nevarnejša leta: o kako zna angelj miru spretno vse tako vravnati, da sinovi in hčere doma ostajajo, in sicer radi pa z veseljem, ker jim zna domače veselje tako omiliti, da jih ne mika tuja nevarna družba, marveč jim domače razvedrovanje popolnem zadostuje. Slednjič pride dan odločitve: domači sin ali hči ima stan spremeniti. Koliko je modrega posvetovanja! In ko je vse po najboljših prevdarkih ukreneno, angelj mirú dá še za slovo svoj blagoslov in naukov, kakoršnih tako skrbno odgojeni otrok pač ne bode nikdar pozabil.

Če pa angelj mirú zlasti za domače otroke tako lepo skrbi, vendar pri tem ne pozabi drugih v hiši. Ako živi še stari oče ali stara mati; ako v hiši stanuje stric ali teta ali kdo drugi izmed bližnjih sorodnikov: oj kako jim zna angelj mirú postreči! Ne čaka, da bi se sami oglašili, česa potrebujejo ali želijo, ker vé, da stari ljudje ne prosijo radi, pač pa radi sprejmejo postrežbo, ako se jim ponudi. Sto in sto malenkosti, ki se starim ljudem prilegajo, zna priskrbeti in ljubeznivo ponujati. Zato se pa tudi nikoli ne morejo Bogu zadosti zahvaliti za tako postrežbo. „Tisočkrat bodi Bog zahvaljen, — tako mnogokrat ponavljajo, — da nam je tega angelja pripeljal v hišo; kako nam zna lajšati in slajšati naše dneve! Kdo mu vendar naznani, da vé vselej tako uganiti naše želje? O zlato srce, ki je tako urno pripravljeno, olajšati sleherno težavo, kakor hitro jo zapazi!“

Ali pogledjte posle, kako so dobro postreženi v hiši, kjer biva angelj mirú. Kmalu zna tudi drugim dopovedati, kar sam spozna, — da kruh, ki ga posli služijo, je večkrat jako trd kruh. Zato ljubeznivo prigovarja: „Nikar ne zaničujte poslov, marveč radovoljno jim strežite. Saj je posel tudi usmiljenja vreden: težko se je ločil v najlepših letih od

svojih starišev; najlepše dni človeškega življenja le po imenu pozna; pri tujih ljudeh mora stanovati, za tuje delati, in sicer delati, kar mu drugi odkazujejo, ne kar bi si sam izvolil. Kako grenka bi bila osoda našim poslom, ko bi jih še mi ne imeli za ljubo, ko bi še pri nas ne videli prijaznega obraza, ko bi še od nas ne slišali prijazne besede. Kdo pa naj jim življenje olajša, če ne mi? Imejmo jih toraj — pristavi slednjič — imejmo jih za domače, za brate in sestrice svoje!“

Pridejo v hišo še drugi ljudje, sosedje, najemniki, delalci, tujci. Vsi po vrsti ne morejo prehvaliti hiše, v kateri stanuje angelj mirú. Kajti vsaki se sme nadejati prijaznega sprejema, tolažilne besede; nikomur se pravica ne krati, raje se še kaj navrže.

Zlasti so pa vsakdanji gostje take hiše reveži in zapuščeni. Angelj mirú tudi vé, da so si premnogi berači sami krivi svoje bede in nesreče, ter tudi čuti neprijetno nadležnost prosjaško; a zna se premagati in, če vidi na zemlji nadležnega in nehvaležnega berača pred seboj, vidi pa ob enem v nebesih njegovega namestnika: samega Jezusa Kristusa, ki je obljubil plačnik biti za vse, kar se je v njegovem imenu revežem storilo in darovalo. Malemu daru se pridevlje še prijazna in tolažilna beseda in veselega srca odhajajo reveži od take družine.

In če kdo v hiši z b o l i, koliko usmiljenje in sočutnost ima z njim angelj mirú! Otrokom velevala: „Tihi in mirni bodite, da ne boste bolniku težav delali! vrata tiho odpirajte in zapirajte, kajti loputanje bolniku težko dé!“ O pravem času pošlje po zdravnika in sam je rad poleg bolnikove postelje, večkrat trpečemu obriše pot s čela, mnogokrat zglovje popravi; ponudi mu zdaj to zdaj ono, kar meni, da mu bode najbolj ugajalo in vse si prizadene, da bi se ubogemu trpinu težavno stanje zljajšalo. Če je tudi dolgo časa, celó več let bolnik v hiši, angelj mirú se ga ne naveliča. Kedar pa je nevarnost večja, pošlje po duhovna in vse poskrbi, da je spodbudno in častitljivo bolnik previden. Če ozdravi, je prva pot v cerkev, da se Bogu spodobno zahvali za zdravja mili dar. Če pa Bog smrt pošlje, nastane tiha žalost; žalost srčna a ne pretirana, marveč udana v voljo Božjo, v trdni nadi, da je neizmerno zboljšano ranjcemu, katerega ne morejo pozabiti, ampak se ga še leta in leta vedno spominjajo v pobožni molitvi.

Sploh ta družinski angelj na zemlji, ki tako lepo skrbi za mir in srečo družinsko, posnema one angelje, ki so v ne-

besih. O teh je rečeno, da na rokah nosijo svoje varovance, da bi se ob kak kamen ne spodtaknili; da jih povsod — tudi pri najmanjših opravilih — zvesto spremljajo, in sicer nevidno.

Neka lepa legenda iz prvih časov krščanstva nam pa pripoveduje, da so angeli takrat, ko sta Jožef in Marija z Božjim Detetom bežala v daljni Egipet, s cvetlicami pot posipali pred njimi. Enako dela tudi družinski angelj miru vsem, s katerimi mu je bivati. Pridno jim pospravlja kamenje spred nog, koder jim je hoditi, t. j. stoterne sitnosti in težave vsakdanjega življenja sam prevzame, da je drugim olajšano; da je n. pr. drugim bolj zložno, izvoli si slabši prostor rekši, da mu je tako najprimernejše; pri težkih opravilih si odbere najbolj zoperna in najneznatnejša, prepustivši drugim ložja in častnejša; če je kdo kaj pozabil, ali kje kaj popustil, natihoma in brez hrupa popravi ali na pravi kraj postavi, da še nihče zmote ne zapazi; hitro prevede navade in posebnosti onih, s katerimi mu je živeti, in skrbno se ogiblje, da bi jih ne ranil tam, kjer so najbolj občutljivi... Ne pospravlja pa le kamenja s poti, marveč jo posiplje tudi s cvetlicami, t. j. pri vsaki priliki ve bližnjemu kako veselje narediti; zdaj je kak darček, ki ga z veselim obrazom ponudi, zdaj je kako delo, ki ga z urnimi rokami mesto koga opravi, zdaj spet je prisrčna zahvala, ki jo prijazno izreče komu za prav malo postrežbo itd. Sploh ne vpraša, kako bode ložje za-nj, marveč kako bode drugim bolj všeč: zdaj sèm zdaj tje zažene cvetlico radosti in veselja. Posebno pa zna obvarovati bišo vsakega prepira in krega. Kedar mu kdo reče razžaljivo besedo, se naredi, kakor bi je ne bil slišal. Če pride kaj navskriž, zna z veselo besedo tako hitro jezo prepoditi kakor vroči solnčni žarek spomladni snežek. Razžalnika zna prelepo izgovarjati, češ da ni tako hudo mislil ter ni nameraval žaliti, ali da je v naglici storil, da mu je pa že žal itd. Kar je enkrat odpuščeno, pozabljeno je za zmiraj. Starih krivic nikomur ne očita.

Pa ko bi hotel vse naštevati, ne pridem do konca. Le to moram še pristaviti, da zlasti v malih rečeh, ki so vedno na vrsti, skuša vsem okrog sebe ustrezati. To vse pa dela neprisiljeno; nikomur ni nadležen. Kakor angeli sploh nevidoma ljudem strežejo, tudi on brez hrupa in šuma razveseljuje; skrivaj vse tako nastavi in vravna, da je drugim postreženo; vsaki zadovoljno in veselo sprejema skoro nevedé odkod: v tisti presrečni hiši, kjer je angelj mirú

doma, je nekakšno tako, kakor bi celo leto sv. Miklavž nosil!

Ali želite mar zdaj zvedeti ime tega miroljubnega angelja, če ga še niste sami uganili? Rad ga vam povem. Na zemlji se imenuje: dobra mati, blag oče, mila sestra, bogoljuben bratec, krščanski posel, ali sploh dobra duša; v nebesih pa mu je pripravljeno ime: svetnik, svetnica!

Mogoče, da bode tudi tak angelj imel svoje sovražnike, saj jih je Jezus, Kralj mirú, tudi imel; a velik razloček je, sovražnika imeti in sovražnik biti. Vsak pameten pa bo moral spoznati in reči: Srečna je hiša, ki ima takega angelja pod svojo streho; presrečna je hiša, če so vsi njeni prebivalci miroljubni angelji! „Kako je to lepo in veselo“, pravi sv. pismo, „če bratje v edinosti živé!“

V nekakšno pojasnilo tega prevažnega nauka naj še pridnem pristrčno pravljico „o sveti Senci“.

V davno davno preteklih časih živel je svetnik, ki je bil tako dober, da so se mu angelji čudili in so prišli iz nebes gledat, kako je to mogoče, da bi mogel kdo na zemlji biti ljubemu Bogu tako podoben.

Čisto priprosto je popotoval po potu zemeljskega življenja, razširjal žarke svoje čednosti, kakor zvezda razširja svojo luč, kakor cvetlica razširja svojo vonjavo ter sama ne vé za to.

Z dvema besedama se dá opisati vsaki dan njegovega življenja: dajal je, prizanašal je! Seveda tega ni nikomur pravil, a razodevalo je vedno njegovo ljubeznivo smehljanje, njegova prijaznost, njegova pohlevnost, njegova ljubezen.

In angelji so rekli: „Gospod, dodeli mu dar čudežev!“

Bog odgovori: „Rad mu dam ta dar; le vprašajte ga, kaj hoče.“

In angelji rekó svetniku: „Ali hočeš, da bodo tvoje roke ozdravljale bolnike, katerih se dotakneš?“

„Ne“, odgovori svetnik; „raje vidim, da Bog sam to stori.“

„Ali hočeš, da bo tvoja beseda spreobračala grešne duše in zgubljena srca na pravo pot spravljala?“

„Ne; to je delo angeljev ne pa uboge zemske stvari; jaz molim, spreobračam ne.“

„Ali hočeš postati tak zgled potrpežljivosti, da boš s svetlobo svoje čednosti vse za seboj privabil in tako slavo Božjo pospeševal?“

„Ne“, odgovori svetnik, „če bi se ljudje na me navezovali, bi se od Boga odstranjevali: Ljubi Bog ima dovolj drugih pripomočkov, da se pospešuje njegova slava.“

„Kaj pa“, pravijo slednjič angelji, „kaj pa vendar hočeš?“ Svetnik se nasmehne, rekoč: „Kaj morem hoteti? Bog naj mi pusti svojo milost; ali nimam vsega, če njo imam?“

In angelji le še silijo: „Pa si moraš sprositi en čudež, ali pa ti ga mi posilimo.“

„Naj pa bo“, pravi svetnik, „da bom veliko dobrega storil, ne da bi sam vedel za to.“

Angelji so v zadregi in se posvetujejo, kaj in kako bi; slednjič se zedinijo v tem-le: Vselej, kedar bo svetnikova senca za njim ali pa ob njegovi strani, tako da je ne bode videl, vselej bo imela ta senca moč ozdravljati bolnike, lajšati bolečine, odvzemati žalost.

In tako se je zgodilo. Koder je svetnik hodil in se je senca delala za njim ali poleg njega, so ozelenjevale suhe ceste, razcvetavale se vele cvetlice, bistra voda je začela teči iz posušenih studencev, bledim otročičem se je povračala živa rudeča barva, jokajočim materam sladko veselje.

Svetnik je popotoval čisto priprosto po potu zemeljskega življenja, razširjal žarke svoje čednosti, kakor zvezda razširja svojo luč, kakor cvetlica razširja svojo vonjavo ter sama ne vé za to.

Ljudje pa spoštujejo njegovo pohlevnost mu niso nikoli govorili o njegovih čudežih, in slednjič se je še njegovo ime pozabilo in rekli so mu le: „Sveta Senca“.

O da bi sleherni izmed Adamovih sinov in Evinih hčerá hotel biti taka „sveta senca“ ter bi povsod, kamor se prikaže, razširjal srečo in zadovoljnost: rajski mir bi se povrnil v našo solzno dolino.

6. Odločnost.

Pri takem blagem prizadevanju za mir se je pa človeku treba jako varovati, da ne zabrede v nasprotno napako, v ono pogubno in mehkužno prizanesljivost, ki tudi takrat bojazljivo molči, ko je treba odločno govoriti; tudi takrat prikimuje, ko bi se moralo odkimovati, ter kliče: „mir, mir! kjer ni mirú“. O ne; angelj mirú ni prerahločutni kimavec iz volne, da bi se dal vsakemu zlobnežu okrog prsta oviti, marveč, kjer zahteva pravica in Božja čast, zna se tudi močito in odločno na noge postaviti. Njegovo srce je sicer polno

ponižnosti, potrpežljivosti in krotkosti in požrtvovalne ljubezni, a tudi v tem tako mirnem srečju je prostor za sveto jezo in neupogljivo značajnost. Kajti ni vsak mir podlaga naši sreči; tako zvani „gnjili“ ali „trohljeni“ mir prinaša večkrat največje gorje, kakor nam med drugimi žalostnimi zgledi spričuje nesrečni oče Heli.

Da ohranimo ljubi mir z ljudmi, smo dolžni biti ponižni, krotki, potrpežljivi; a pridejo okoliščine, ko nismo dolžni vsega pohlevno, tiho in voljno potrpeti.

Že v starih časih je veljalo pri darovanju pravilo: „Vsakemu daru se mora pridejati soli!“ Ne pozabimo, da tudi nam kristjanom so dali pri sv. krstu soli v usta! Če je tudi tista mrvica soli se kmalu stopila v malih usticah in zginila, vendar nam mora vse življenje ostati to, kar sol pomeni: krščanska modrost! Tudi pri darovih, ki jih angelj mirú vsaki dan daruje na altarcu družbinske sreče, ne sme manjkati soli, t. j. modrosti.

Bodimo ponižni do svojega bližnjega, a ni nam treba se mu pod noge vreči. Krščanska ponižnost namreč v prvi vrsti le to od nas terja, da si več ne pripisujemo, kakor smo vredni. Prav je, če gremo še dalje ter si dobimo toliko popolnost, da mirno molčimo, če nas ljudje slabo sodijo, po krivici ponižujejo. A treba je tu soli; proti vsakemu in vselej ne smemo molčati, če n. pr. zahteva odločno obrambo naše dobro ime ali pa čast Božja ali drugi višji oziri. Jezus, Kralj mirú, je bil gotovo izmed vseh najponižnejši; a vendar se sovražnikom svojim ni povsod udal, da bi bili z njim delali po svoji volji. Odločno je varoval svoje pravice. Ko je v nekem kraju učil, pristopili so farizejci, ki bi bili najraje zabranili in ustavili vse njegovo delovanje, in so mu rekli: „Pojdi proč in umakni se odtod, zakaj Herod te hoče umoriti“. Ali je mar Gospod farizejcem in Herodu na ljubo popustil delo svojega poklica in hitro bežal? Ne, marveč odgovori jim oblastno: „Pojdite in recite tej lisici (Herodu): Glej, jaz hudobe izganjam in zdravje dajem danes in jutri“ t. j. dokler bo volja mojega Očeta. In ko so mu očitali, da sabote ne praznuje, ker ta dan bolnike ozdravlja, jim je na kratko rekel: „Jaz sem Gospod sabote!“ Pri mnogih prilikah se je potegoval za svoje dobro ime. Ko so mu očitali, da ima hudobnega duha, branil se je in rekel: Jaz nimam hudobnega duha, jaz nisem obseden! In ko mu le niso dali mirú z nadležnim očitanjem, se jim je resnobno ustavil in vsem zaklical: „Kdo izmed vas me more ktereга

greha obdolžiti?“ Tudi časti se ni vselej odrekel, da bi blede nevoščljivost pomiril. Ko je v Jeruzalem jahal in ga je vse častilo ter so mu pri vhodu v mesto celó otroci neprenehoma slavo vpili, je farizejcem jeza do vrha prikipela. Ali je znabiti tedaj Zveličar množicam prepovedal veleč: „Tiho! tiho! farizejcev ne smemo žaliti?“ O ne, ampak zastran otrok pravi: „Ali niste nikoli brali: iz ust otrok in dojenčev si si hvalo pripravil?“ zastran ljudstva pa: „Povem vam, da bodo kameni vpili, če ti molčijo“. Judež lakomnik se jezi nad Magdaleno, da je Jezusa počastila z dragim mazilom. Ali je mar Jezus na to prepovedal rekoč: „Nesi, nesi nazaj, da ne bo jeze in godrnjanja; prodaj raje, pa daj revežem?“ Tako smemo tudi mi sprejemati čast, ki jo naš stan zahteva in smo tudi dolžni jo braniti, naj bo komu ljubo ali neljubo.

Jezus je bil najkrotkejši Jagnje, in vendar beremo, da je pokazal svojo sveto jezo v pogledu, z besedo in v dejanju. Učenjake judovske, ki so se spoznani resnici zoperstavljali, je jako ostro poprijemal: „kačji rod, pobeljeni grobi, hinavci!“ Tako in enako jih je nagovarjal. Abrahamovi otroci smo, pravite; kaj pa da — satanovi otroci! Tako in še hujše jih je poprijemal. Pred tempeljnomo je mize prodajalcem prevrnil, iz vrvi bič spletel in nagnal oskrunjevalce Gospodove hiše. Tedaj sveta jeza, gorečnost za čast Božjo in dušno zveličanje je dovoljena, je potrebna, kedar krščanska modrost zapoveduje.

Tudi potrpeti Jezus ni hotel vsega, kar bi se bilo zljubilo njegovim sovražnikom, predno je prišla „njegova ura“ t. j. če ni bila volja nebeškega Očeta. Kamenjati so ga hoteli, on se jim ni pustil, marveč je ušel. Čez pečino pred Nazaretom so ga hoteli vreči, toda on se jim ni udal, marveč ponosno je odhajal v sredi med njimi, in še prsta si nobeden ni upal položiti na-nj. Ko ga je kruti hlapec za uho udaril s pestjo, ni molčal, čeravno je prej sam učil: „Ako te kdo na desno lice udari, ponudi mu še levega“. Resnobo mu odgovori: „Ako sem krivico govoril, spričaj; če sem pa resnico, kaj me bíteš?“ Dokazov toraj tirjajmo tudi mi odločno, kedar nasprotniki krivično napadajo našo sveto stvar.

Modrost mora spremljati vse naše vedenje in volja Božja nam mora biti svitla zvezda, od ktere nikdar ne smemo odvrniti očesa.

7. Mirno srce.

Veliko veliko mirú na svetu gre pa tudi s tem v zgubo, ker ima človek sam v sebi hudega, nadležnega in nevarnega sovražnika. Človeško srce je pravo vojskino polje, kjer se brez števila večjih in manjših, krajših in daljših vojskâ odločuje. In sovražnik, ki ga je treba odganjati, je tak, da stokrat premagan, zapoden in pobit, se stokrat zopet očvrsti in okreva ter vnovič napoveduje boj.

Sv. Pavel sam spričuje resnico te trditve s kratkimi a krepkimi besedami: „Drugo postavo čutim v svojih udih, ktera se bojuje zoper postavo mojega duha, ktera me deva v sužnost pod postavo greha, ktera je v mojih udih.“ Po pravici bi moral vselej močnejši — toraj duh, vladati nad nižjim, — nad telesom. A v resnici pa ni tako, marveč nižje moči se vedno upirajo zoper povelje višjih ter nočejo ubogati in storiti, kar jim vелеva duha modrost in oblast.

Kaj je toraj storiti? Nič drugega ne, kakor to, kar zahteva vsaka vojska: močnejši naj si mir pridobi, naše srce naj si mir pribori premagavši grešne strasti in sreča je skovana.

Da, če se nam posreči, pridobiti si mir in zadovoljnost lastnega srca, potem je moja naloga zvršena; vi nehate biti moji učenci in jaz z lahkim srcem odložim svoje delo, kajti če imate mirno, zadovoljno srce, imate vse, kar prava sreča zahteva.

Prišli smo zdaj res do vrhunca našega podučevanja; in jaz moral bi postati ravno zdaj najbolj zgovoren, ravno o srčnem miru, o notranji zadovoljnosti moral bi najbolj goreče govoriti. Toda hvala Bogu, ta težka naloga je od moje strani že popolnem rešena. Kajti vse, kar sem do zdaj pripovedoval, vse je kazalo v eno stran, vse je imelo ta namen: srce umiriti, srce zadovoljno storiti! Lahko bi bil precej od kraja rekel: „Srečo skovati se pravi — v srcu pravi mir ustanoviti“.

Ker se pa noben nauk ne dá kar naenkrat naučiti, marveč se je treba več časa šolati in posamezne nauke si deliti v manjše oddelke; zato sem tudi jaz svoj poduk delil v več oddelkov ter se tako polagoma hotel bližati glavnemu namenu cele razprave: mir pridobiti srcu! Nasvetoval sem precej v začetku kot glavni pogoj naše sreče: dušno zdravje; to pa za to, ker le popolnem zdravo srce more biti mirno in srečno; dokler je in ostane srce bolno, ne pripravi

vanj mirú in zadovoljnosti nihče, celó Bog ne; tudi Bog bi ga moral prej ozdraviti, potlej še le bi ga mogel umiriti in osrečiti. Dalje sem po vrsti in posamič razkazoval, katerih reči ne sme biti v srcu, namreč raznih strasti, ki so zlasti v sedmerih poglavitnih grehih označene ter sem po vrsti priporočal tudi raznih pomočkov, znebiti se strasti in si pridobiti nasprotnih čednosti: storil sem vse to zopet zato, da bi zginil nemir iz srca in se v njem vselil zaželeni mir in ljuba zadovoljnost. In še zdaj na zadnje sem nauk o miru samem na trojno razdelil ter sem ga hotel s tem bolj pojasniti in naznaniti trojno pot, po kateri se more človeško srce popolnem umiriti. K zadobljenju srčnega mirú ima pripomoči tudi vse to, kar mislim še dalje v prid naše sreče navesti.

Ker pa vsak dober dar pride od zgorej, zato moramo zlasti še za neprecenljivi dar srčnega mirú in srčne zadovoljnosti goreče in stanovitno moliti. Za mir in zadovoljnost prosimo pri sv. maši; za mir in zadovoljnost prosimo Jezusa po sv. obhajilu; za mir in zadovoljnost molimo pri domačih pobožnostih zjutraj in zvečer; za mir in zadovoljnost molimo, kedar smo v cerkvi ali se sicer skupnih pobožnosti vdeležujemo; za mir in zadovoljnost se priporočujmo angeljem in svetnikom ter zlasti Mariji Devici, ki je Kraljica mirú!

VIII.

Blagor jim, kateri so zavoljo pravice preganjani!

1. Sv. vera — glavni vir tolažbe.

Zdaj, ko smo dospeli do zadnjega blagra, začelo me je že skoro skrbeti, da sem vam preveč prigovarjal, kako si trpljenje odganjajte in življenje lajšajte. Kajti osmi blagor blagruje tiste, ki so preganjani, ki trpijo. In skoro kesal bi se, da sem vam nasetoval toliko pomočkov za odstranjenje križev, ako berem ob koncu veseli pristavek: „Blagor vam, kedar vas bodo kleli in preganjali in vse hudo zoper vas lažnjivo govorili zavoljo mene; veselite se in veselja poskakujte, ker je vaše veselje obilno v nebesih!“ Gospod nam toraj prigovarja, da

v preganjanju in v najhujšem trpljenju se moramo veseliti, ako premislimo veliko plačilo, ki nas čaka v nebesih. Jezus toraj ne pravi samo, da se bodo oni, ki zdaj trpijo, v večnosti tem bolj veselili; marveč velevala nam, da že zdaj — v sredi križev in težav — bodimo veseli v pogledu na preobilno plačilo, ki nas tam čaka za voljno potrpljenje. In sicer ne malo, marveč zelo se nam je veseliti, tako zelo, kakor se veseli oni, ki od veselja kar poskakuje.

Pač res, ko bi ceno trpljenja tako spoznali, kakor so jo poznali svetniki, gotovo bi ne bilo nikdar nobene pritožbe iz naših ust in trpljenju bi se ne umikali, ampak še iskali bi ga, iskali s tako vnemo, kakor se iščejo biseri in dragi kameni. Le posvetni ljudje imenujejo trpljenje — nesrečo, svetniki pa ravno trpljenje čislajo nad vse zaklade, ker vedó, da to, kar za Jezusa potrpijo, jim bode stoterno poplačano in da nikoli niso tako zelo Jezusu podobni kakor takrat, ko trpijo, prav veliko trpijo iz ljubezni do njega. Ko bi imeli tudi mi svetniško srce, bili bi vedno veseli; v sreči bi Boga hvalili, ker je tolikanj dober, da nam že tukaj v deželi pokore toliko ljubezen skazuje; v nesreči pa bi spet Boga hvalili, da nam tukaj daja priliko s trpljenjem si nepopisljivo večno veselje zviševati in množiti.

Toraj bodi moj zadnji nauk še prav odločno katoliški nauk: Ker se vsega trpljenja v tej solzni dolini nikdar ne bomo popolnem znebili, skušajmo si to malo trpljenje, ki nam po pametnem prizadevanju še ostane, posvetiti s tem, da ga veselo pretrpimo s Kristusom in po Kristusovem nauku, kakor opominja sv. Pavel, ki pravi: „Ako bomo s Kristusom trpeli, bomo tudi s Kristusom poveličani“. Saj vse drugo naše prizadevanje nima nikakoršnega pomena, ako zemeljske sreče ne spravimo v soglasje z večno nebeško srečo. Sv. vera nam bodi toraj svetla zvezda vodnica v sleherni britkosti.

2. Kristus nam je trpljenje zmanjšal in olajšal.

Največ trpljenja na svetu je zarad greha. Da molčim tu o nesrečah, ki so se zlele vsled prvega greha nad vesoljni svet, omenim le, koliko trpljenja in nesreče si človek sam napravlja po svoji grešnosti in koliko ga ima prestati od grešnih ljudi.

Kristus pa je s svojim naukom in s svojimi milostmi svet prenovil, srca posvetil in s tem brez števila britkosti

odpravil. Koliko bi bilo v sedanjih zmedenih in pustih časih vse veselejše na svetu, ko bi se ljudje po Jezusovem nauku ravnali in bi si dali dušne in telesne moči prekvasiti s kvasom kraljestva Božjega! Ječe in kaznilnice bile bi prazne, ko bi bili dobri kristjani tisti, ki v njih zdihujejo. Tudi bolnišnice bi bile veliko manjše in bolj prazne, ko bi si ljudje s hudobijami in s strastnim življenjem toliko bolezni ne nakopavali. Beračev število bi se jako zmanjšalo, ko bi posestniki in prenašalci beraške palice in mavhe bili nekdam ali vsaj zdaj dobri kristjani.

Vsi ti in drugi, ki zavoljo greha trpijo, bili bi pa še hudobnejši, ko bi jih ne bila sv. vera vsaj nekaj zadrževala. Postavimo pa tem nasproti one milijone, ktere je sv. vera od mladih nog obvarovala na pravi poti, ali one, ktere je po kratkih zmotah spet pripeljala na pravo pot! Kako srečno so živeli in živijo ti milijoni poštenjakov v raznih stanovih in angeljsko osrečujejo še druge! Ali bi ne bili brez Jezusa tudi lahko neizmerno nesrečni? Koliko križev je toraj krščanstvo že po tej poti odpravilo!

Res je sicer, da tudi v krščanstvu so trdosrčni zlobneži, ki druge zatirajo in stiskajo ter jim življenje na vse mogoče načine grenijo in obtežujejo. Ali to se je zgodilo vsled tega, ker so Jezusa zapustili. Vendar splošno je vse drugačno življenje, kakor pa je bilo v poganstvu, ko so bogataši v svoji prevzetnosti imeli posle in nižje ljudstvo za sužnje, ktere so na trgu prodajali in kupovali kakor živino, pa tudi topli kot živino in pobijali za vsak nič kakor živino. Kako tužno je bilo tudi sploh družinsko življenje, nam pripoveduje in slika zgodovina v tako strašnih barvah, da nas je groza brati. Da tudi zdaj ni še vse dobro, kakor bi moralo biti, tega ni kriv Kristus in njegov nauk, ampak ljudje, ki se ga nočejo z vsem srcem okleniti. Dokaz moj pa obvelja, da je mnogo zla zginito s sveta po krščanstvu. Temu dokazu pridaja še posebno veljavo to, da je tem slabše, čim bolj se prevzetni ljudje odmika od Kristusa in povrača v staro poganstvo. Osrečevalci narodov, kaj se trudite in pehate, ali hočete mar brez Kristusa svet osrečiti? Ali ste se zgodovine zastonj učili? Vedite, da vsi vaši napor, če nimajo krščanske podlage, so zastonj — velike stopinje poleg pota. Pa ne le zastonj, marveč dosegli boste ravno nasprotno. Vi ste rekli, da hočete človeštvo osrečiti a le z natornimi pomočki, češ da vere vam ni treba; pa vse, kar ste dosegli, je to, da ste razdejali raj srečnih src in iz njega naredili zverinjak, po katerem raz-

grajajo divje strasti — v kratkem času bode žalostna podrtija, tužni spomin nekdanje sreče! Nazaj h Kristusu, če vam „sreča narodov“ ni le grda laž na hinavskem jeziku!

Pa ne le to, da se greh že sam dovolj občutljivo kaznuje, ampak si tudi pri Bogu nakopava časnih in večnih kazni. O večnih kaznih mi tu ni govoriti, ker je nauk le o časni sreči, ampak le o pozemeljskih, ki jih moramo trpeti posamezni, mnoge pa tudi vsi skupno. Ker je pa Jezus — Jagnje Božje, katero odjemlje grehe sveta, je tudi ob enem tisto belo Jagnje, ki odjemlje kazni, ktere si je svet z grehom zaslužil; kolikor manj greha, toliko manj kazni in trpljenja bo na svetu. Poleg tega je tudi narava, ki je bila po Adamovem grehu zapletena s človekom vred v občutno kazen, po svoje deležna Kristusovega odrešenja ter gotovo vsled tega človeštvu manj škodljiva, kar nam mnogovrstno dokazujejo cerkvene molitve, blagoslovila itd.

Pomislite nadalje, koliko kazni in nesreč je odstranjenih po daritvi sv. maše, ki se opravlja dan na dan po vesoljnem zemeljskem krogu. Pač je premisleka vredna beseda nekega svetnika: „Ko bi daritve sv. maše ne imeli, bilo bi že sveta konec“.

Kako nam je življenja peza olajšana po občestvu svetnikov, to mora hvaležno pripoznati sleherno verno srce! Naše popotovanje je sicer okrog in okrog obdano od dušnih in telesnih sovražnikov; a ne bojte se preveč, pomislite, da mi ne potujemo sami: truma angeljev nas vedno spremljuje; Marija prečista Devica vzdiguje za nas svoje materne roke proti svojemu Božjemu Sinu; naši bratje in sestre v srečnih nebesih se ozirajo na nas in prosijo trojedinega Boga, naj bi nam olajšal težavno popotovanje po zemeljski puščavi. Tudi tukaj na svetu je še zdaj, ko po pravici tožimo o slabih in spridenih časih, premnogo poštenih in dobrih ljudi, ki v nedolžnosti živijo, veliko molijo, malo grešijo, pa se veliko pokorijo. Če je bil Bog ob Abrahamovem času pripravljen zarad desetero pravičnih toliko meščanom prizanesti, ali nam ne bode tudi zdaj prizanašal zarad pravičnih, ki v našem času živijo ter po samostanih ali pa med svetom ponižno Bogu služijo? Upam si trditi, da krščanstvo bi bilo obvarovalo Sodomo in Gomoro pogina, ako bi že takrat bilo; kajti Jezus sam je nekokrat mesto Kafarnavm nagovoril s temi besedami: „Ako bi se bili v Sodomi godili čudeži, kateri so se v tebi godili, bila bi še do današnjega dne ostala“. To pa vemo, da je bila rešitev Sodome zastavljena le na to,

če se dobi vsaj toliko pravičnih, kolikor je prstov na obeh rokah.

Naj se reč ogleduje od ktere strani koli, vsaki, kateri ni nalašč slep, lahko sprevidi, koliko nam je po krščanstvu trpljenje zmanjšano in olajšano. Olajšano pa je še zlasti s tem, ker verno srce je ob enem tudi krotko in potrpežljivo srce ter tudi nevidoma prejema od sv. Duha dar moči in tolažbe in sicer v tem večji meri, čim bolj ga prešinja duh krščanstva. Obupno zdihovanje je le tam doma, kjer so sv. vero zapodili od hiše ali pa samo njeno ime še ohranili.

3. Kristus nas je naučil trpeti.

Res je, da se Kristusovo trpljenje ne more z našim primerjati ne po velikosti in ne po namenu. On je trpel in čutil trpljenje kot Bog človek, toraj toliko, kolikoršnega nobena stvar ne more čutiti; trpel je čisto po nedolžnem, vse za druge, izmed nas pa ne more nobeden reči, da po nedolžnem trpi. On je hotel kelih trpljenja do dna izpiti, nam tega ni treba. Vendar se lahko iz Jezusovega trpljenja učimo, kako se je tudi nam v trpljenju obnašati. To se ve, da se moram tukaj ob kratkem le na najimenitnejše reči ozirati.

1. Jezus Kristus je ves čas svojega življenja premnogo trpel. Menim, da ni mogoče dobiti tacega trpljenja ali take zopernosti v človeškem življenju, da bi Njega ne bilo zadelo. Pa kaj vidimo? To, da se za vsakdanje trpljenje, ki ga ima človeštvo sploh trpeti, še zmenil ni kaj, n. pr. za revščino, trudnost, neprijetnost hudega vremena, vročine ali mraza itd. Res, da je nekikrat rekel: „Lisice imajo svoje jame in ptice svoja gnjezda, Sin človekov pa nima, kamor bi glavo naslonil;“ a s tem ni hotel samega sebe milovati, marveč le onemu farizejcu, ki se mu je vsiloval za učenca, hotel je dopovedati, da Mesija ne gleda na bogastvo, ampak da ljubi priprosto revščino in da na tem svetu naj nikar ne pričakuje nobene imenitnosti, kedar se hoče njemu pridružiti kot apostelj ali kot učenec.

Po Jezusovem zgledu sprejemajmo tudi mi vsakdanje težave svojega poklica, svojega stanu z dobro voljo in brez godrnjanja kot neločljiv pridevek našega življenja. Jezus si je čisto prostovoljno izvolil vse neprijetne okoliščine zemeljskega življenja, da naj bi mi po njegovem zgledu radovoljno prenašali vsaj to malo, česar ne moremo odstraniti, da bi se

noben trpin na svetu ne mogel pritoževati in reči, da se mu slabše godi, kakor se je godilo Sinu Božjemu.

Nad vse podučljivi za one, ki v britkosti tolažbe iščejo, so pa oni dnevi, ki se posebej imenujejo dnevi Jezusovega trpljenja, tistega prebritkega trpljenja, ob koncu njegovega življenja, ki ga je sam večkrat napovedoval in imenoval „svojo uro“.

2. Predno je začel to svoje prebitko trpljenje, je najpoprej nebeškega Očeta prosil, naj mu ga odvzame, če je njegova sveta volja: „Moj Oče, ako je mogoče, naj gre od mene ta kelih; pa vendar ne, kakor jaz hočem, ampak kakor ti“. Tudi mi smemo prositi, da bi nam ljubi Bog odvrnil trpljenje, ki se ga bojimo ali ki nas že stiska. Da je tako moliti prav, nas je učil tudi s tem, da je v očenaš postavil prošnjo: „Reši nas hudega“. In da taka molitev ni prazna, nam ne kaže le sv. pismo, ki nam pripoveduje, kako je vsled Elijeve pobožne molitve nebo čez tri leta in šest mesecev spet dalo dež in je zemlja spet rodila svoj sad, marveč uči nas še zdaj vsakdanja skušnja. Kakor pri nas „Danica“ in „Cvetje“, tako je tudi pri drugih narodih več časnikov, ki leto na leto razglašajo na tisoče zahval hvaležnih src, ki so bila po molitvi rešena v takih stiskah, v katerih nobena človeška pomoč ni mogla pomagati. Mi take zahvale hladnokrvno prebiramo ali pa še mrzlo preziramo kot nepotrebne, dokler nam ni nič hudega in nam je še iz lastne skušnje neznano, kako vroče solze srčne hvaležnosti pretakajo večkrat oni, ki so bili uslišani v svoji skrajni britkosti. Tudi čudeži se še godijo v naših časih v prid trpečim in zaupno prosečim, kakor med drugimi zlasti pričajo pretresljive zgodbe v Lurdu.

Če pa ni Božja volja, da bi bili uslišani, ko prosimo za odvrnjenje ali polajšanje svojega trpljenja, nam bo pa gotovo goreča molitev prinesla toliko tolažbe in moči, da ga bomo mogli udano prenašati. Naš angelj varuh ponese naše vroče molitve pred sedež Božji, od ondod pa nam bo prinesel, če ne uslišanja, vsaj sladko tolažbo, kakor jo je prinesel Zveličarju na Oljski gori.

3. Tudi potožiti smemo svojo srčno žalost in gorje, ktero nas teži. Ni nam zapovedano, da bi morali tiho in molčé prenašati, kakor bi bili iz lesa ali kamena in bi ne čutili bolečin. Kar je trpljenje, ostane trpljenje, se ne more veselje imenovati. Jezus je večkrat govoril o svojem trpljenju; zlasti takrat, ko je šel zadnjikrat v Jeruzalem, je učencem našteval najbritkejše reči, ki so ga imele zadeti: „Glejte,

gremo gori v Jeruzalem in vse se bo dopolnilo, kar je pisano o Sinu človekovem po prerokih. Izdan bo namreč nevernikom in bo zasramovan in bičan in zapljuvan; in potem, ko ga bodo bičali, ga bodo umorili“. Enako je na Oljski gori svojim trem najljubšim prijateljem potožil britkosti svojega užaljenega srca rekoč: „Moja duša je žalostna do smrti;“ in še na križu je glasno tožil, tako, da so ga lahko slišali vsi okrog stoječi: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?“

Zlasti pa so solze tisto tiho in milo potoženje, ki nam večkrat nagloma olajša in zjasni stiskano in mračno srce.

Srce naše ima namreč drugačno govorico kakor usta naša. Govor človeškega srca je ves čas nespremenjen ostal; ni ga predručala babilonska zmešnjava in meje raznih narodnosti njemu niso pota gradile. Srce govori vsa stoletja, pri vseh narodih enako — s solzami! Solze znajo povedati sleherno čutilo srca: človek joka od veselja, joka od žalosti; joka iz sočutja, joka iz nevoščljivosti, joka, kedar upa; joka, kedar se kesa in kedar hrepeneč pričakuje; še celó laže in hinavščino uganja včasih s solzami, jezi se in pregrešuje se z nečimernimi solzami.

Če odštejemo grešne in nečimerne solze — kajti vsaka, tudi najboljša reč se dá napak obračati, — moramo biti res Bogu hvaležni za ta neprecenljivi dar. Solze so dar nebeški, so nekaki skrivnostni glas z onega sveta, — glas, ki ga nobena beseda ne more povedati. In zdi se mi, da nobena druga reč ni v tako tesni zvezi z neskončno večnostjo kakor naše solze. „Resnično vam povem“, je rekel Jezus učencem za slovo, „vi boste jokali in žalovali, svet pa se bode veselil. Vaša žalost se bode v veselje spremenila“. Ravno to hrepenenje po večni neomejeni sreči nam največkrat solze privabi, če tudi se tega ne zavemo vselej. Kedar v trpljenju jokamo, nam pravijo te solze: kedaj bode prišel dan, da nas odnese iz te solzne doline v kraj neskalsene sreče! Če po ranjih jokamo, nam solze kličejo: o da bi že skoro bili tam, kjer ni več ločitve! Če od veselja jokamo, nam govorijo veselo-tužno: zakaj je naše veselje tako kratko in spremenljivo; zakaj ni zmiraj tako; o da bi že skoro bili nad zvezdami v deželi nespremenljive sreče! Če se jokamo zaradi lastnih grehov ali zaradi splošne spridenosti in nevarnih skušnjav, nam te solze hočejo reči: kdaj bode vojske konec, kdaj pojdemo v presrečno kraljestvo večnega miru! Če nam pri veličastnih cerkvenih slovesnostih, po sv. obhajilu ali pri kateri drugi pobožnosti solzice priigrajo v oči, nam tako skrivnostno še-

pečejo: Glej, krščanska duša, to je iskrica tiste rajske sreče, ki jo otroci Božji brez prestanka uživajo v hiši svojega Očeta!

Neko sveto častitljivost pa imajo naše prave solze od takrat, ko se je Jezus sam jokal. Če so se solze lesketale v najsvetejšem očesu in naznanjale najnežnejša čutila Božjega Srca: kdo naj bi nam zameril, ako si mi ubogi grešniki zdaj pa zdaj s solzami lajšamo britkosti trpečega srca?!

Če se pa v hudih in velikih težavah res poslužimo tega dvojnega pripomočka, da potožimo svoje bolečine ali pa se tudi še solzam prepustimo; bi vendar ne bilo junaško in krščansko, ko bi vedno in za vsako malenkost mehkužno zdihovali in jokali. Tako prisiljeno — ostentativno žalost, ki sem jo že pri tretjem blagru šibal, nam prav lepo pojasni ta-le prilika:

Ako se mali otrok, ki je toliko odrastel, da doseže z glavo do mize, udari ob mizini rob ter ga čelo malo zaboli, — o kako se uderó solze iz njegovih malih oči in tečejo v toliki obilici na tla, da se je čuditi, kje se jemljejo v tako majhnih očéh. Pa ne le to, ampak vpitje, javkanje in ihtenje se tako glasno razlega, da je vsa hiša po koncu: vse mora prihiteti in pogledati rano na čelu (ktere nikjer ni!), vsak posebej mora vedeti, kaj se je zgodilo. In še le potlej, ko so vsi po vrsti pogladili, popihali, pobožikali prostor „grozovite“ rane . . . še le tedaj je spet mir v deželi!

Smemo tedaj sem ter tje potožiti: otročji pa nikar ne bodimo, da bi si v ogledalu domišljije žalost ogledovali in vekšali in se brez potrebe mučili. Od odrasčenega človeka, če se joka, že smemo terjati vsaj toliko, da sam vé, zakaj.

4. Prav posebno pa se v najhujšem trpljenju, v skrajni zapuščenosti, ko se nam zdi, da nas je vse zapustilo, v takih res zelo težavnih položajih, v katerih brezverni ali slaboverni človek obupuje, v takih prebritkih trenutkih, za ktere si je zlobnost spridenih časov izmislila samomor — zlasti v takih trenutkih se ozirajmo na Jezusa, svojega nedosegljivega Učenika v trpljenju.

Od vseh je bil zapuščen! Vse se je tako rekoč zapriseglo zoper njega. Zapustila ga je zemlja, ker njegove na križ pribite noge ne dosežejo več tal; solnce ga je zapustilo z milo svitlobo; voda mu je popolnem zginila iz ust in grla, da trpi grozno žejo; zrak in sapa mu strujeta presveto kri in užigata trpko pekoče rane; gozd je dal strašno drevo trdega križa; grmovje je poslalo zbodeče trnje; črnilo mu je preskrbelo krivične obsodbe napis; žolč in jesih mu grenita že

itak pregrenko trpljenje. In kaj delajo ljudje? Farizejci, pismarji in nehvaležno ljudstvo — levi razbojnik tudi, — mu prebadajo trpeče Srce z žalečimi psovkami. Oni pa, ki bi mu radi pomagali, mu ne morejo pomagati: Marija, sv. Janez, pobožne žene; vse, kar morejo, je, da se jokajo. In oni, ki bi lahko pomagal, — noče pomagati: celó nebeški Oče ga je zapustil. Tedaj zapuščen od vseh strani v nepopisljivih bolečinah medli in trpi Kristus na križu!

Tako velike britkosti ne bodo nikdar nad tebe prišle, to ti lahko prerokujem, če tudi nisem prerok. A britkosti, ki so le-tem od daleč nekoliko podobne, bi utegnile priti. Kaj se bomo tedaj od Jezusa v najbritkejši zapuščenosti učili?

Kristus se je sicer pritožil, — a še le na zadnje, ko je boleost in zapuščenost že do vrha prikipela. On ni tožil, ko so mu farizeji slabe namene podtikali; ni se pritožil, ko so ga krivo tožili; molčal je, ko so ga neusmiljeno tepli; molčal je, ko mu je grozovito trnje prebadalo glavo in sence; molčé je nesel težki križ na goro; molčal je, ko so mu roke in noge z debelimi žebliji pribili; eno uro že trpi, pa — ne toži; prične se in mine druga — nezmerno dolga ura skrajnega trpljenja; začne se tretja ura, tudi ta se že koncu bliža: — zdaj še le Zveličar zakliče: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!“

Pomnite pa, da tudi v tej svoji največji stiski še zmiraj moli, še zmiraj upa v Gospoda in se v molitvi milo pritožuje, zakaj mu nebeški Oče ne pošlje tolažbe. V tej skrajni britkosti ne obupuje, ampak nadaljuje svoje trpljenje, govori o svoji hudi žeji, premišljuje delo svojega rešenja rekoč: „dopolnjeno je“, do zadnjega upa in slednjič mirno izroči dušo svojemu Očetu.

Omeniti mi je še, da je te besede glasno izgovoril, ker je ves svet moral slišati, da po nedolžnem trpi: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?“ Tako more klicati le Najnedolžnejši. Ko bi od nas grešnikov kdo zaklical: zakaj si me zapustil? bi se precej oglasilo od vseh strani sto glasov: „z a t o!“ Zato sem te zapustil, bi se oglasil nebeški Oče, ker si ti mene zapustil, — koliko let se že ne zmeniš za-me! Zato te je Bog zapustil, bi klical angelj varuh, ker nisi maral za njegova pota, ktera sem ti kazal. Zato te je zapustil nebeški Kralj, bi klicali svetniki, ker si bil njegov sovražnik toliko časa in še nočeš biti njegov prijatelj, kakor smo mi. Zato te je zapustil nebeški Oče, bi se vzdignila truma nesrečnih na zemlji, ker si s pohujšanjem našo nedolž-

nost oropal, ker si goljufal, krivico delal, ker si revne in slabotne zatiral in preganjal, ker si

Ne dá se utajiti, da obupnost in samomor je večjidel, ako bolezen na možganih izvzamemo, nasledek zlobnega in razuzdanega življenja, — nečistosti, potratne zapravljenosti, krivice, tatvine, brezverstva itd. Poštenjak, ki ima nedolžno pot za seboj, zna tudi junaško trpeti, naj pride, kar če, nad njega, ker je mirno njegovo srce in se more s čistim očesom ozirati na križ Jezusov. Pa če si si, dragi prijatelj, z nepremišljeno zlobnostjo svojih neumnih let marsikako gorje nakopal, nikar ne obupuj in nikar ne pozabi, da ne za se, marveč za grešnike je toliko trpel Najnedolžnejši. Kar je na gori Kalvariji pritekel iz Jezusovega Srca neusahljivi vir Božjih milosti, je ni na svetu tako črne hudobije, da bi se ne dala zopet belo oprati v tej nebeški studenčnici. Vsakemu zgubljenemu sinu in sleherni zgubljeni hčeri so vrata v hišo najboljšega Očeta vedno na stežaj odprta: naj gre v sé, naj se ustavi na svoji grešni poti, milo naj obžaluje svoje dosedanje stopinje, nasprotno pot naj nastopi, nazaj naj se povrne k Jezusu, — v zakramentu sv. pokore in rešnjega Telesa bode zadobil zgubljeni mir. Vsak drug poskus pa je zastoj: za zgubljenca, dokler je na tujem, je lakota okrog in okrog v celi deželi; ni je hrane, ki bi mu utolažila lačno in prazno srce razun one, ktera se ponuja v hiši Očetovi — v cerkvi. O, zakaj je vendar toliko nesrečnih in neutolaženih src, ko je pomoč tako blizu! Dokler je še duša v telesu, lahko še postane največji zlobnež — spoštovanja vreden poštenjak. Križani Jezus kliče vsem: „Pridite k meni vsi trpeči, in jaz vam bom olajšal!“

4. Kristus nam je trpljenje poveličal.

Da se ljudje trpljenja tako zeló bojé in ogibljejo, pride mnogokrat od tod, ker jim velja trpljenje za poniževanje, za kazen, češ da človek, ki mora trpeti, je že s trpljenjem svojim zaznamovan pred vsem svetom, da je hudobnež, ki ga Bog kaznuje: trpeti pa hudoben biti, to je pred svetom enakega pomena. Tako je bilo nekdanj pri poganih, a pri nas kristjanih ni več; kar je Kristus najsvetejši trpel tolike bolečine, je trpljenje posvečeno, ni več v sramoto ampak v največjo čast.

Križ je bil nekdanj sramota, zdaj je častno znamenje, ki se blišči na vrhu zvonika, na altarju, na kroni cesarski, na

prsih junaških in zaslužnih mož. Pa to je le znamenje trpljenja; a tudi pravo trpljenje, ki se tolikrat tudi križ imenuje, postalo je častno.

Poprej se je reklo o trpinu: Bog ga je zapustil, ker mora toliko trpeti; zdaj pa pravimo: Bog ga ljubi, ker mu pošlje trpljenje. Sv. Ignacij pravi: „Če Bog kateri duši pošlje velik križ, je to vselej znamenje, da ima za njo velike namene“.

V sv. pismu je že to izrečeno kot stalno pravilo: „Kogar Bog ljubi, tega tepe“. Kteremu veliko in hudih udarcev zaupa, tega močno ljubi! Viharji in nevihte se najbolj zaletavajo ob najvišje gore. A tam pa tudi najdejo nasprotje, ki se jim zmagovito ustavlja, in naj se zaganja nevihte moč sto let ali tisoč let, ne bode upognila granitnih vrhov.

Taki velikani, visoko nad navadnimi ljudmi, stojé tisti izvoljeni, katerim Bog veliko trpljenja zaupa: ti so najbolj odlikovani ljubljenci Jezusovi. Le dva zgleda naj vam pokažem, a najdete jih lahko veliko veliko.

Posebni ljubljeneц Božji je bil sv. Frančišek Asiški. Za-nj je Bog takorekoč odvzel prekletstvo, ki je vsled greha zadelo vso naravo. Kakor Adamu pred grehom enako so tudi temu ljubljencu Jezusovemu v uborni obleki pokorne in prijazne bile sicer boječe in uporne živali. Kako veličasten je častitljivi starček v rujavi obleki, ko ga obdajajo okrog in okrog razne živalice! Na glavo, na rame, na roke se mu vsedajo sicer tako plašne gozdne ptičice, ob njem se spenjajo plašni zajci, divje zveri ga pohlevno pozdravljajo. Lepa, kaj ne je ta podoba; a ni še najlepša, vem še za lepšo. Poglej sv. Frančiška v molitvi in premišljevanju: kako plava zatopljen njegov duh v nebeških višavah, kako se vnema njegovo srce rajske ljubezni! To je predčutje nebeškega veselja, — veselja med angelji; to je podoba, ki mu je prislužila ime „Serafski“. A tudi ta podoba, če tudi je tako silno veličastna, se mi še ne zdi najlepša. Še za lepšo vem. Najlepša podoba sv. Frančiška je ona, ki nam kaže rane Gospodove na rokah in nogah in srčno rano! V molitvi so ga nevidno obdajali angelji Božji, a rane Jezusove mu angelj vidno prinese iz nebes. To je vrhunec slave sv. Frančiška na tem svetu: višje ga Gospod sam ni mogel povzdigniti v tej solzni dolini! Glej toraj mero ljubezni Božje: največje trpljenje, — največja čast, najobčutnejša bolečina — največja ljubezen Božja!

Prijatelj, ako si si pazno ogledal tako podobo, ali boš mar šel in začel žalovati nad svojim malim trpljenjem, ki ti ga je Božja dobrotljivost zato odmerila s tako majhno merico,

ker pozna tvojo slabost in ima usmiljenje z njo? Naj se ti raje milo stori zaradi tega, da nisi pred Bogom — vreden večjega trpljenja!!

Pa oglejva si še drug zgled. V cerkveni zgodovini, menim, da ne najdemo večjega velikana, kakor je bil apostelj narodov, — sv. Pavel. Ob svojih peterih misijonskih popotovanjih obiskal je okrog trideset raznih dežel in otokov, in ustanovil je v več nego štiridesetih mestih krščanske občine in pisal je štirinajst prekrasnih, silno učenih listov. Sam spozna, da je več delal kakor drugi aposteljni. Njegova pobožnost in ljubezen do Boga je bila tako velika, da je neki častilec njegov izrekel pomenljivo besedo: „Srce Pavlovo — Srce Kristusovo!“ ter je hotel s tem naznaniti, kako zvesto je sv. apostelj svojega nebeškega Učenika posnemal. Kristus je rekel svojim sovražnikom: „Kdo izmed vas me more greha prepričati?“ — sv. Pavel pa piše svojim ljubim Korinčanom: „Bodite moji posnemovalci, kakor sem jaz posnemovalec Kristusov!“

In ta velikan po umu in srcu — kako je bil poplačan? Res, da se mu je Jezus sam prikazal in mu je dajal pogum in srčnost; zamaknen je bil v tretja nebesa: vendar nad vse veličastno se je zdelo sv. Pavlu samemu, da mu je Bog pošiljal toliko in tako hudega trpljenja. In sam pravi, če se že ima s čim pohvaliti, se najraje zaradi trpljenja, ki ga je prestal za Jezusa, in z nekim ganljivim ponosom našteva, kako je bil petkrat po judovsko tepen (t. j. da je vsakokrat prejel po 40 udarcev enega menj), enkrat pa skoro s kamenjem pobit, in trikrat po rimljanski šegi (čeravno rimski državljani) s šibami pretepan; kako se je trikrat barka razbila in je bil noč in dan v globočini morja; kako je moral sedemkrat prestati hudo ječo in verige; velikokrat, pripoveduje dalje, sem bil na potih v nevarnostih, na vodah, v nevarnostih med razbojniki, v nevarnostih med rojaki, v nevarnostih v mestu, v nevarnostih v samoti, v nevarnostih na morju, v nevarnostih med lažnjivimi brati; v trudu in revii in v mnogem čuvanju, v lakoti in žeji, v pogostnih postih, v mrazu in nagoti itd. Nadlegovale so ga tudi hude hude skušnjave, da je trikrat Boga prosil, naj mu jih odvzame; pa ni bil uslišan, ampak je dobil odgovor: „Zadostuje ti moja milost“. Za tako sveto dušo, za tako popolno srce si pač ne moremo lahko misliti hujšega trpljenja, kakor so skušnjave, — nevarnost, kakor pravi, „da bi sam ne bil pogubljen, ko drugim pridiguje“. Galačanom (6, 17.) je naravnost razodel: „Nosim znamenja ran našega Gospoda Jezusa Kristusa na svojem telesu“. Ne

vemo sicer, je li to prav po besedi umeti, kakor sem prej pripovedoval o sv. Frančišku, ali se ozira le na splošno trpljenje, ki ga je za Kristusa prestal; vsakako je hotel svetnik s tem naznaniti nenavadno svoje trpljenje, podobno Kristusovemu. Zato mu je pa bila tudi izmed vseh skrivnosti naše sv. vere najbolj priljubljena skrivnost Jezusovega prebritkega trpljenja: „Mislil sem namreč, da mi ne gre kaj drugega vedeti med vami kakor Jezusa Kristusa in njega križanega. — Mene pa Bog varuj, da bi se z drugim hvalil kakor s križem Gospoda našega, Jezusa Kristusa, po katerem je meni svet križan in jaz svetu“. Iz ljubezni do Križanega je slednjič po tolikem trpljenju z veseljem še svoje življenje daroval z mučeniško smrtjo v Rimu.

Tako tedaj so plačevani največji, najslavnejši služabniki Gospodovi na zemlji. In svetniki so znali ceniti tako plačilo. Kako krasno piše n. pr. sv. Krizostom o verigah sv. Pavla! Žal mi je, da zaradi prostora, ker se mi je že pisanje narastlo, ne morem tu vsega navesti, marveč le nekatere stavke: „Nič ni lepšega kakor one verige, ki so se nosile za Jezusa Kristusa, ki so uklepale tako svete roke. Za Jezusa Kristusa uklenen biti je slavnnejše, kakor biti apostelj, učenik, evangelist. Ječa aposteljnova preseže v lepoti kraljevo stanovanje, kaj pravim, nebesa sama, kajti v tem trenutju je imela jetnika Jezusovega. Ko bi mi bilo voliti med nebesi in verigami sv. Pavla, izvolil bi si verige. Rajše bi bil s sv. Pavlom v ječi, kakor z angelji v nebesih. Ko bi se imel odločiti ali za čast, da bi sedel med nebeškimi troni in oblastmi, ali pa za čast, da bi bil uklenen s sv. Pavlom, hotel bi uklenen biti, in prav bi ravnal. Zares nobena sreča ni takemu jetništvu enaka. Na onem kraju bi hotel biti, kjer se te verige hranijo, ki so stiskale roke aposteljnove; videti bi hotel one verige, ki se jih hudobni duhovi bojé in jih angelji časté! Nič ni slajšega, kakor za Jezusa Kristusa trpeti. Kar pri sv. Pavlu zavidam in občudujem, ni tolikanj njegovo zamaknenje v tretja nebesa, marveč njegove verige in njegovo trpljenje. On sam je ravno tako mislil, kajti ni rekel: Prosim te, jaz, ki mi je Bog dal slišati besede, katerih človeku ni pripuščeno govoriti, marveč jaz, ki sem jetnik Jezusov... O srečne verige! o srečne roke, ki so jih te verige zališale. Roke sv. Pavla so bile menj častitljive, ko so bolnikov dotikovaje se je ozdravljale, kakor takrat, ko so bile z železjem uklenene in ranjene. Ko bi bil živel ob aposteljnovem času, zagrabil bi

bil te roke, k svojim očem jih približal, s solzami močil in poljuboval bi bil one roke, ki so bile vredne, za Jezusa Kristusa uklenene biti. Vi se čudite, da kača, ki se je bila sv. Pavlu okoli roke ovila, mu ni nič žalega storila? Strupena žival je častila verige, ki so roko obdajale, tudi morje je je spoštovalo . . . Ko bi prejel oblast, mrliča obujati, menj bi jo cenil, kakor te verige nositi. In zdaj, ko bi bil prost svojih pastirskih skrbi, ko bi bil boljšega zdravja, nič bi mi ne ubranilo podati se na dolgo pot, da bi videl verige sv. Pavla, da bi obiskal ječo, kjer je bil jetnik. Čeravno so na mnogih krajih spominki njegovih velikih del, vendar se mi ne zdi nič tako ljubeznivo kakor znamenje njegovih trpljenj; in v sv. pismu me to menj veseli, če čudeže dela, kakor če je zaničevan, s šibami pretepan, v ječi. Ali hočete vedeti, kaj se pravi za Jezusa Kristusa verige nositi? Poslušajte Zveličarja samega: Vi boste srečni, pravi; in v čem, Gospod, smo srečni? Znabiti, ko bi mogli mrtve oživljati? Ne. Znabiti, ko bi mogli slepcem pogled dajati? Ne. V čem pa smo vendar srečni? „Če vas ljudje preganjajo, z zasramovanjem obkladajo in obrekujejo z avoljo mene“ . . .

Glejte, tako znajo svetniki trpljenje čislati. Ali se bomo trpljenja res še tako zelo bali, ko vemo, da ga je Kristus tako zelo poveličal?

5. Kristus nas po trpljenju boljša in k sebi vabi.

A ne le častno, marveč tudi silno koristno je trpljenje vsakemu, ki si ga zna v prid obračati. O tem sem že nekoliko spregovoril pri tretjem blagru (str. 57), pa sem tudi tam obljubil, da hočem o tem še kaj omeniti posebej z verskega stališča.

Dvojne vrste ljudi Jezusovo Srce prav posebno ljubi: nedolžne pa one, ki voljno trpé. Če sem o nedolžnih že rekel, da so najplemenitnejše in najbližje spremstvo nebeškega Kralja, moram tu pristaviti, da precej za njimi pridejo vsi oni, ki iz ljubezni do njega krotko trpijo. Le onim kliče: „Pustite malim k meni priti!“ Le-te pa glasno vabi: „Pridite k meni vsi, kateri trpite in ste obteženi!“ In kje Zveličarja največkrat najdemo? ali mar ne med bolniki vsake vrste? ali mar ne med betežnimi, ki so v dušnih in telesnih stiskah?

Trpljenje je bila Jezusu najljubša misel, o trpljenju je tako rad govoril; o trpljenju skoro vselej tudi kaj vplete v svoje govore. Apostelnom večkrat napoveduje uro svojega trpljenja in jim nič ne skriva, marveč naravnost reče, kako zelo hrepeni njegovo srce po tisti uri. In ko jame Peter ugovarjati, naj bi se mu kaj tacega ne zgodilo, ga resno zavrne ter pravi, da mu je zopernik, nasprotnik. — Ko jim prihodnost napoveduje, tudi pristavi, da se jim bo hudo godilo, rekoč: „Svet se bo veselil, vi pa boste žalovali.“ — Ko si hoče privabiti dobrih in zvestih ovčic, jim kliče: „Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji samega sebe in naj vsak dan svoj križ zadene in hodi za menoj.“ — Ko v duhu gleda število svojih prihodnih častilcev in ljubljencev, pravi: „Ko bom na križ povzdignjen, bom vse za seboj potegnil.“ Tedaj ne takrat, ko se bode v nebeško veselje povzdignil, ampak takrat, ko pojde v bitko trpljenje, bode pokazal pot, po kateri pridejo za njim njegovi izvoljenci. Ko pobožna mati Cebedejka prosi svojima sinoma prvih sedežev v kraljestvu Božjem, noče o nebeških sedežih nič kaj slišati, ampak jima misli obrača le bolj na trpljenje, ktero bo še poprej treba prestati, rekoč: „Ali moreta piti kelih, ktereга bom jaz pil?“ — In glejte, tudi še na križu viseč se roparjeve duše, poprej tako črne, zdaj pa po kesanju in spokornem trpljenju oprane, tako oveseli, da mu reče besede, kakoršnih še nobenemu drugemu ni govoril: „Resnično ti povem, še danes boš z menoj v raj!“

Pa kaj bi dalje našteval, saj je Zveličar le zato nebesa zapustil, da je trpel in umrl za nas; ko bi mu ne bilo za bitko trpljenje in grenko smrt, bi bil lahko kar iz nebes odrešil človeški rod. In kako ganljivo je njegovo prikazovanje po smrti. Z nekim svetim ponosom in veseljem kaže apostelnom svoje rane, ki si jih je ohranil v večni spomin. Tomaža pa celó sili, naj se jih dotakne, kakor bi mu hotel reči, da ga pač nobena reč ne bode prepričala, če ga njegove rane ne bodo. — Približa se slednjič dan ločenja, Jezus zapušča svet; ali ne bode ničesar seboj vzel z naše solzne doline? Ničesar ne mara, le s a m o r a n e si pridrži, spomin bitkega trpljenja, spomin grozovitih žebljev in strašne sulice, ki mu je premilo Srce prebodla, kakor bi hotel vsem nebeščanom naznaniti veselo vest: „Česar v nebesih nisem mogel najti, našel sem na zemlji — s m r t n e r a n e; v večni spomin si jih ohranim.“ Sodnji dan pa bode sveti križ na nebu tisto znamenje, na ktero bodo strmeč obračali svoje oči vsi pravični in krivični. Pravični se ga bodo silno oveselili, ker

bodo hvaležno spoznali, da sveti križ je bila tista blažena lestvica, po kateri so se popeli do rajske sreče; pogubljeni bodo pa zdaj še le prav jasno razvideli, da so zato pogubljeni, ker si Kristusovega in lastnega trpljenja niso hoteli v prid obrniti.

V novejših časih je Zveličar hotel človeštvu razodeti in v podobi pokazati svoje ljubeče Srce, da bi mrzla in ledena srca kristjanska otajal in vnel za novo gorečnost in ljubezen. Pa kako se nam je prikazalo Božje Srce, v kateri podobi je hotelo stopiti pred oči nehvaležnih kristjanov? Trnje bo-
deče ga obdaja, ranjeno je in križ ima na vrhu!

Vse to nam dovolj jasno spričuje, koliko ceno ima v Jezusovih očeh trpljenje in da smo mu ravno takrat najbolj ljubi in dragi, kedar krotko in voljno iz ljubezni do njega trpimo, svoj križ nosimo.

Po tem takem ima Jezusovo ljubeznjivo vabilo: „Pridite k meni vsi, kateri ste obteženi in trpite!“ dvojni pomen. K sebi kliče vse one, ki že zdaj radovoljno trpijo, zato ker jih ljubi in ker želi še z večjim trpljenjem njih srce olepšati in še tesneje k sebi prikleniti; one pa, kateri v trpljenju še niso dovolj utrjeni in potrpežljivi, kliče k sebi zato, da bi jih utolažil, jim srce umiril in za se pridobil.

Bodimo toraj prepričani, da ima Bog vselej z nami najboljše namene, kolikorkrat nam kakšno trpljenje pošlje; pred vsem želi s trpljenjem naše srce zboljšati ter za časno in večno srečo pripravno storiti.

Le pogledjte umetnika kamnoseka, ki hoče iz grudastega kamena lepo podobo narediti. Ej, kako pada kladvo na dleto, zdaj tu, zdaj tam, da se daleč razlega in na vse strani leté kamenite iveri! Tu nastavi veliko dleto, tam manjše dletice, tu udari z večjo silo, tam bolj rahlo ter takrat še le preneha, ko vidi pred seboj krasno, dovršeno podobo — dragoceni umotvor!

Taka grudasta skala je naše nehvaležno srce. Gospod, nebeški umetnik, bi pa rad iz njega naredil lepo, blago srce; — njegovemu presvetemu Srcu vsaj nekoliko podobno, — tak umotvor, da bi se z veseljem nanj ozirali angelji in ljudje. V ta namen pa je treba veliko občutljivega obsekovanja, na stotine udarcev, manjših in večjih. Nihče bolje ne vé kakor vsegavedni Jezus, kako težko ostane človeško srce dobro in plemenito v sredi veselega hrupa; a da bi se še zboljševalo v šumnih veselicah, o tem še celó ni govoriti. Sam nas je

podučil, da seme besede Božje se zaduši med trnjem bogastva in posvetne sladnosti, in da za njegovo nebeško večerjo ne marajo oni, ki imajo velika posestva in jim gre vse po volji.

Premnoga srca so res tako nehvaležna, da jih mora še le občutljiva šiba, — trpljenje, prisiliti, da začnejo misliti na Boga. Pa da le začnejo resno misliti nanj, potlej bodo kmalu slišali in tudi razumeli mili glas Jezusov: „Pridite k meni!“ Sveti Jožef Kupertinski nam to prevažno zadevo prav detinsko priprosto razloži nekako tako-le: „Videti je, da Bog dela z nami po svoji moči in dobroti, kakor z otroci pri tisti igri, ko je treba z zavezanimi očmi uganiti, kdo se je koga dotaknil?“ — Bog pošlje bolezen ali kaj družega hudega, kakor bi hotel vprašati: „Ugani, od kod to pride?“ — Ako odgovoriš: „Pregrel sem se, prehladil sem se, pretegnil, preveč utrudil i. t. d.“, že nisi uganil. Bog se te zopet dotakne, da slednjič spoznaš roko, ki te je zadela. Job v groznih stiskah ni rekel: „Bog mi je vsega dal, Sabejci so prišli, pa so mi vse vzeli.“ Mahoma je uganil: „Gospod mi je dal, Gospod mi je vzel, Gospodovo ime bodi češćeno!“ Ali nisi bolj prebrisan, kakor oni idumejski očak? Le spoznaj, da (čeravno živiš že ob koncu devetnajstega, razsvitljenega, učenega stoletja) si v učenosti še daleč za onim staroveškim očakom, dokler ne porečeš, ko te kaj hudega zadene: „Oče, ti si!“

O, udarci Gospodove roke so čudežno mazilo in zdravilo, tega neovrgljiva priča je zgubljeni sin. Dokler je imel vsega zadosti, jedi in pijače, denarja in veselje razbrzdanih tovarišev, takrat se je z urnimi in širokimi koraki čedalje drznejše pomikal proti deželi lakote in nesreče! Še le tedaj, ko ga je vse zapustilo, denar in tovariši, tolsta hrana in vpijanljiva pijača, — ko se je strezoval in jel v samotnem kraju stradati, da mu je bilo že skoro lakote umreti, — takrat je začel misliti na svojega dvojnega očeta, na pozemeljskega in nebeškega, takrat se je spomnil na dvojni svoj dom, na zemeljski, ki ga je bil lahkomišljeno zapustil in na nebeški, ki ga je „z razuzdanim življenjem“ zapravil. Lakota in nesreča ga je spet prignala domu — pripeljala do prave sreče.

Ako vse to prav prevdarimo in v krščanskem duhu razumemo, bomo morali res odsihdob z vse drugačnim očesom gledati križe in težave. Ne pritoževati se, marveč hvaliti bomo morali za nje Boga, če nam jih pošlje. — Sveta Angela Folinjska je večkrat časti, bogastva in veselice tega sveta primerjala drobtinam, ki padajo z mize Gospodove. Skrbi, žalost in drugi križi pa so se jej zdeli one teč ne jedi, ktere daje

Gospod na mizo svojih najboljših prijateljev. — Ivan iz Avile pravi: Besedi „Deo gratias!“ (hvala Bogu!) enkrat izrečeni v trpljenju, ste več vredni, kakor če tisočkrat pridete iz tolažbe polnega srca. — Sveti Krizostom je imel prelepo navado, vse imenitnejše dogodke svojega življenja, vesele in žalostne, pozdraviti s krščanskim pozdravom: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Pobožni škof Klemens Avgust ga je v novejšem času posnemal. Prosi še ti svojega angelja varuha, da naj te ob času stiske in britkosti spomni tega prelepega pozdrava, da boš tudi ti vsako trpljenje prijazno z njim pozdravil, kakor najboljšega prijatelja! In kako srečno boš živel, če boš s tako svetniško modrostjo sprejemal vse dogodke svojega življenja: veseli dogodki ti bodo prijatelji šaljivi, ki te bodo kratkočasili, žalostni dogodki pa ti bodo prijatelji resnobni, ki te bodo učili in modrili, blažili in k Jezusu privedli. Besede, kakor „sovražna osoda, neizprosljiva narava“ i. t. d. ti bodo čisto neznane, kakor neki glas tujega jezika. V posebnem čislju ti bodo ljudje, kateri imajo prav veliko trpeti; s častjo boš stopal v stanovanja revežev in bolnikov, kjer je veliko pomanjkanja in solz, češ da to so „palače Božje!“

Prav za prav pa bomo vso ceno trpljenja zvedeli še le na zadnjo uro. Stara ženica, ki je imela hudega raka ter več časa grozovite bolečine trpela, rekla je ob koncu svojega življenja: „Nikar me ne blagrujte, da se mi rešenje bliža; ljubila sem življenje, ker mi je bilo v njem mogoče Boga spoznati in ljubiti, v svetem obhajilu ga sprejemati in — veliko trpeti. Vi le ne veste, kolika tolažba mi je zdaj, da morem Bogu reči: Zahvalim se ti za trojno srečo, da sem te poznala, da sem te ljubila, da sem ti velike bolečine darovala“. — Zato pravi sveti Avguštín: „En trenutek Boga gledati od obličja do obličja, občutiti pogled njegove lepote in blaženosti, potlej pa v nič se spreobrniti, bi bilo že preobilno plačilo za celo življenje trpljenja, ko bi bilo tudi trpljenje vseh mučencev!“

Kar si je bogoljubna duša na zemlji zaslužila, to je tako-rekoč njena „dota“, njena „bala“, kedar se preseli k svojemu nebeškemu Ženinu in ravno krotko potrpljenje ima največ deleža pri tem. Prekrasna bode njena ženitovanska obleka, a najlepše se bodo na njej bliščale cvetlice trpljenja — pasijonke.

Vendar verni pogled na prihodne plačilo v nebesih ima toliko tolažilnega v sebi, da vam moram še to nekoliko obširnejše razložiti.

6. Kristus nam bo trpljenje obilno poplačal.

Da so premnogi neutolažljivi v svoji žalosti, prihaja slednjič tudi od tod, ker obžaljujejo kako zgubo, o kateri menijo, da je tako velika, da se ne dá nikdar več popraviti, češ da tolike dobrote, kakor jim jo je nesreča odvzela, niso vstanu nikoli nikjer več dobiti. To tudi — čeravno nevedoma, — čutijo vsi oni, kateri jih pridejo tolažit, ker jim skušajo pred vsem dokazati, da zguba ni tako velika, kakor si jo mislijo, da se dá vse še popraviti ali morda še z boljšim nadomestiti itd. Če se jim je posrečilo, odvzeti jim to obupljivo misel ne-nadomestljive zgube; ali če so je celó prepričali, da si bodo s tem, kar so zgubili, še veliko več in boljšega pridobili: so s tem dobro zvršili svojo nalogo, užaljenca so popolnem potolažili.

Mislimo si n. pr. grozovito žalost očaka Jakoba, ko je sprejel krvavo suknjico svojega preljubega Jožefa. Enajst sinov, nevrednih bratov njegovih, je tolažilo očeta. Ali tolažba ni obveljala, marveč žalosten je oče obleko preparal in rekel: „Žalosten pojdem k svojemu sinu pod zemljo“. Neprenehoma je še dalje žaloval — zakaj? Zato, ker si je mislil: „Kaj tacega, kar mi je bil ta ljubljeni Jožek, ne dobim nikjer in nikoli več, na vsem svetu ne!“

Ali mislite si slepega Tobija. Angelj Rafael se ponudi v podobi lepega mladenča mlademu Tobiju za spremljevalca na tuje. Pa predno odrineta, se Rafael poslovil še pri starem in slepem Tobiju ter ga tolaži rekoč: „Veselje ti bodi vselej!“ A to prijazno angeljsko tolažilo se Tobijevemu preužaljenemu srcu ne prileže. Neutolažen mu odgovori: „Kakošno veselje mi bo, ker v temi sedim in svitlobe neba ne vidim?!“ Zakaj je starček Tobija neutolažen? Zato, ker si misli, da za neprecenljivo luč očesa ga ni povračila na svetu.

Tu imate dva zgleda neutolažljivih; a poslušajte še dva druga zgleda še večjih trpinov iz starih časov, ki so se pa znali čudovito lepo tolažiti.

Nobenega ne poznamo iz stare zaveze, da bi bil tako zeló tolažbe potreben kakor ubogi trpin Job. Znano nam je, koliko je imel prestati ta mož bolečin, znano tudi, kako slabe tolažnike je imel. Žena ga ni tolažila, marveč ga je še skušala vjeziti, ko bi bilo pri njem to sploh mogoče; tudi njegovi trije prijatelji se v tem oziru niso kaj bolje skazali:

toraj mu ne ostane drugega, kakor sam se mora potolažiti, če noče sploh brez tolažbe ostati. Izvrstno se mu to posreči. Že prej, ko še nesreča ni bila do vrha prikipela in ga nespreditni tolažniki še niso nadlegovali, se je sam tolažil, rekoč: „Gospod je dal, Gospod je vzel; Gospodovo ime bodi češčeno!“ A zdaj — takorekoč na vrhuncu bolečin in trpljenja — se nam pokaže ubogi od temena do podplatov s hudo oteklim in gnjusnimi ranami obdani trpinec Job še v veliko lepši luči. Kako pač? Ozira se ubožec okrog sebe, na gnojnem kupu sedeč. Nikjer ne zagleda tolažbe. Vse obilno premoženje je zgubil, zgubil vse svoje ljube otroke, zgubil neprecenljivo zdravje svoje; umolknila je žena; prijatelji ga še nemo od strani pogledujejo: ozre se še na svoje ranjeno telo in glej — ravno odtod, od koder bi bil človek najmanj tolažbe pričakoval, zajema najslajšo tolažbo ter kliče: „Dokler je sape v meni, moje ustnice ne bodo govorile nič krivičnega. Ako me tudi Bog konča, hočem še va-nj upati. Zakaj saj vem, da živi moj Odrešenik; poslednji dan bom iz zemlje vstal, bom zopet s svojo kožo obdan in v svojem mesu bom gledal svojega Boga!“

O kako nas ta zgled osramoti — nas mrmrajoče, vedno zdihujoče in jadicajoče kristjane. Vendar on še ni poznal zlatih besed iz ust Jezusovih: „Veselite se in veselja poskakujte, ker vaše plačilo je obilno v nebesih“.

Enako bliščeč zgled prave tolažbe v najhujšem trpljenju nam je tudi Makabejska mati s svojimi sedmimi sinovi. Siloviti kralj Antijoh reče namreč vso to blago družinico pred se poklicati in jim zapove, pri tej priči svinjino jesti, kar je pa bilo po judovski postavi prepovedano. Ker se vsi branijo, je ukaže z biči in jermeni tepsti. Najstarejši pa mu reče: „Raje hočemo umreti, kakor pa zapovedi Božje prelomiti!“ Zdaj se kralj razsrdi in zapove ponve in bronaste kotle razbeliti. Potem ukaže najstarejšemu jezik odrezati, kožo z glave potegniti, roke in noge odsekati in ga — še dihačnega — v razbeljeni ponvi peči. Ko je prvi umrl, drugega pripeljejo, mu kožo z lasmi vred z glave potegnejo in, predno ga mučijo po vseh udih, ga vprašajo, če bo jedel. On jim pa ravno tako srčno odgovori kakor njegov starejši brat: „Ne bom!“ Zato je trpel ravno tiste muke. Pri zadnjem zdihljeju reče kralju: „Ti hudobnež vseh hudobnežev, nam sicer sedanje življenje vzameš, toda kralj vsega sveta bo

nas, ki umrjemo za njegovo postavo, obudil k večnemu življenju!“ Tretji svoje roke prosto-voljno pomoli, rekoč: „Od Boga sem jih prejel, in od njega jih upam zopet dobiti“. Enako junaško so umrli zaničevaje vse pregrozovite muke še oni štirje, tako da so se kralj in vsi navzoči čudili toliki stanovitosti. Še najbolj ganljiva je bila smrt najmlajšega. Kralj mu s prisego obeta srečo in bogastvo; a mladeneč se ne dá pregovoriti. Veli tudi materi, naj mu ona prigovarja, da jej tako ostane še živ vsaj najmlajši. Toda junaška mati otroku ravno nasprotno prigovarja: naj povzdigne proti nebu svoje oči, naj se spomni Boga, stvarnika nebes in zemlje, in naj se vrednega skaže svojih bratov ter še pristavi te-le pomenljive besede: „Sprejmi smrt, da te enkrat nazaj dobim s tvojimi brati vred!“

Zdaj še mati umrje z enakim pogumom — utolažena, vesela!

Hudo je bilo to, kaj ne? Če si kedaj potreboval kake tolažbe v življenju, mi boš rad pritrdil, da takošne še nisi nikoli potreboval in pričakovati je, da je tudi ne boš nikoli. In vendar je ta sveta družina, sveta mati s sedmerimi svetimi junaškimi sinovi tako utolažena, da vsi po vrsti celó veselo pretrpe tolike neslišane bolečine. Od kod to? Upanje večnega plačila jih vzdržuje. Vendar ti srečni niso še poznali Jezusa tako, kakor ga mi poznamo. Videli so ga še le v trdnem upanju kakor v neki megli pre-roškega napovedovanja. Ali mar nas ne bo sram, da mi, ki smo podučeni v vseh naukih Jezusovih, ki se nam tolikokrat pred oči stavi veličastni zgled Zveličarjev, ki se nam tolikokrat opisuje njegovo krotko in potrpežljivo Srce, ki se nam tolikokrat ponavljajo njegove kraljeve obljube: vendar še godrnjamo in vsakemu, ki nas hoče poslušati, razkladamo in potožujemo svoje primeroma tako male križe.

Nalašč sem vam povedal zglede iz starih časov, da vidite, kako tolažilno moč je imela prava vera že v stari za-vezi pri Izraelcih, čeravno je bila le predpodoba, — le senca naše svete katoliške vere. Ko bi vam hotel popisovati zglede sv. Kristusove cerkve, ne pridem na konec, kajti tu ne gre na tisoče, marveč tu gre na milijone. Hočem reči, milijone in milijone je bilo v sv. katoliški cerkvi taci h plemenitih ljudi, ki so z veselim srcem trpeli za Jezusa najhujše trplje-nje, ki so prepevaje pozdravljali najgrozovitnejšo smrt; že-

leli so si le še večjega in britkejšega trpljenja, kajti življenje brez trpljenja zdelo se jim je dolgočasno in prazno. Znana je svetniško-junaška beseda sv. Terezije: „Trpeti ali umreti“, in sv. Magdalene Paciške: „Ne umreti, marveč trpeti!“

O da bi vam jaz mogel dopovedati, s kakošnim čutilom so poslušali in s koliko navdušenostjo so sprejemali v svoje srce Jezusovo obljubo: „vaše plačilo bo veliko v nebesih; — stoterno boste prejeli, kar tu zgubite v mojem imenu, — kozarec mrzle vode ne bode brez plačila; prišla bo ura, ko bodo slišali vsi, ki so v grobeh, glas Sinu Božjega in bodo vstali, kateri so dobro delali, k vstajenju življenja; — pridite blagodarjeni mojega Očeta in posedite kraljestvo, katero vam je pripravljeno od začetka sveta; — pravični pojdejo v večno veselje!“

O da bi vam mogel dopovedati, kakošen utis so imele do njih razlage apostelnov o teh Jezusovih obljubah. Z drhtečim srcem so poslušali sv. Janeza, kateri jim je razlagal, kako je v zamaknenju videl neštete množice v nebeškem Jeruzalemu v nepopisljivi sreči ter pristavil: „Bog bo obrisal vse solze od njih oči in smrti ne bo več, tudi ne bo več ne žalovanja, ne upitja, ne bolečine, ker poprejšnje je minulo!“ Kakor blisk in strela pretresale in užigale so nekdanja dobra srca prekrasne besede sv. apostelna Pavla: „Trpljenje sedanjega časa se ne dá primerjati prihodnji časti, ktera bo nad nami razodeta“; — in pa one: „Nobeno oko ni videlo, nobeno uho ni slišalo in v nobenega človeka srce ni prišlo, kar je Bog obljubil tistim, ki ga ljubijo“. O pač dobro so umele preblage duše, kaj pomenijo te besede; škoda, da nam ne gredo tako do srca! Kar se more tu na zemlji lepega videti, še senca ni proti tisti lepoti, ki jo bomo tamkaj na veke gledali. Ko bi tukaj na zemlji naše oko kaj tacega zagledalo, pri tej priči oslepi. Kar se more tu na zemlji prijetnega slišati, ne dá se primerjati tistim glasom, ki jih bomo tamkaj slišali; ko bi jih zemeljsko uho slišalo, pri tej priči ogluši. In ko bi eno samo srce ob enem čutilo vse radosti, kar so jih čutila vsa srečna in vesela srca od

stvarjenja do današnjega dne, bi tudi to veselje bilo le senca proti oni radosti, ki jo bode tam uživalo večne čase naše srce; tu na zemlji tolikega veselja ne prenese nobeno srce!

O škoda res, da tako malokrat in pa še takrat tako medlo, tako hladno mislimo na nebeško veselje! Škoda, da tako malokrat mislimo na tisti trenutek, ko bomo vprvič zagledali Marijo, Mater Božjo, ki jo tukaj tako prisrčno častimo z molitvijo in lepim petjem in s cveticami! O škoda, da tako malokrat pomislimo na tisti trenutek, ko bomo zagledali svojega angelja varuha in vse druge angelje ter vse svetnike nebeške — naše presrečne brate, presrečne sestrice! O škoda, kolika škoda res, da tako malokrat in še takrat tako hladno, mrzlo pomislimo na tisti presrečni trenutek, ko bomo prvikrat zagledali neskončno lepoto trojedinega Boga, ko bomo tudi mi v neizmerni radosti vzdiknili: „G o s p o d! t u k a j n a m j e d o b r o b i t i!“ In dobro nam bo, — neizmerno dobro — na vse veke, brez najmanjšega strahu, da bi naša neskončna radost kedaj se kaj zmanjšala ali celó prejenjala. Zatorej veselimo se, radujmo se že zdaj — v sredi dušnih in telesnih britkosti — ker nas čaka tamkaj za naš tako kratki trud toliko nedopovedljivo plačilo — na večer našega življenja, kateri je slehernemu izmed nas — otročiču in starčeku — tako blizo!

Oh, pač res, to besedo „tako blizo!“ si globoko zapiši v srce in v možgane, da se je precej spomniš, ako te zadene britkost kterakoli, dušna ali telesna. — Spomni se te besede, kedar se ti v daljavi zbirajo črni oblaki nesreče ter misli: „Če tudi pride nevihta, saj bo kmalu minila!“ Spomni se te besede, če že nevihte vihar glasno žvižga in hudo razsaja okrog tvoje glave; hrabro stoj ter reci tihoma ali glasno: „To bode trpelo le nekaj trenutkov in potlej mi bode zopet posijalo ljubo solnce, solnce večne radosti!“ Neki sveti škof je imel navado reči, če ga je kaj hudega zadelo: „To je le majhen oblaček, ki kmalu memo pojde.“ Zapomni si ta zlati izrek! Sveti Avguštin pa piše: „Večni mir bi se moral kupiti z večnim delom. Toda kolika je usmiljenost Božja! Bog ne pravi: milijon ali tisoč let morate delati; še petdeset let vam ne odloči, da bi jih delajoč preživeli, ampak pravi: „Delajte, trpite kratki čas svojega zemeljskega življenja in to vam bo pridobilo neskončno slavo.“

Učimo se od otrok v šoli, kakor se tudi sicer največ sreče lahko naučimo ravno od nedolžnih otročičev. Dobri

otroci v šoli tako lepo mirno sedijo po dve ali tri ure skupaj, da se jim je kar čuditi. To sami dobro vemo, da se jim ne zdi prijetno, tako dolgo pri miru sedeti in pazno poslušati; pa s čim se tolaži ljuba nedolžnost? Kmalu bo ura bila ali šolski zvon zapél — si mislijo — in potlej se razidemo na prosto, vsak na svoj kraj — domú! — To velja za posamezne šolske dneve, za šolsko leto je pa račun zopet drugačen. Komaj se je šola dobro pričela, že mislijo na počitnice, — na „vakance“ ter štejejo najprej na mesece, potlej na tedne in dneve, slednjič že na ure, ki jih še ločijo od časa, ki ima za dijaško uho tako ljubeznivo prijetno ime!

Tudi mi smo otroci nebeškega Očeta. Zdaj je njegova volja, da še potrpežljivo čakamo v šoli trpljenja in se poslušno vedemo po volji svojih učencov, njegovih namestnikov; kmalu, kmalu pa bode tudi nam zapel konec te šole napovedujoči zvon, — miloglasni mrliški zvon — in naša duša veselo pohiti domú k našemu preljubemu Očetu in k premili nebeški materi Mariji — na večne počitnice!!

Ne morem si kaj, da bi še tu ne pridejal besed, ki jih je nekdam pel eden najplemenitnejših Slovencev, — nepozabljivi Slo m š e k, ki zaupljivo že zdaj srečno uživa, kar je nekdam hrepeneč opeval:

„Kako veselo bo tam prebivati,
 Sladko nebeško veselje vživati!
 Zopet se bomo v nebesih poznali,
 Zopet pravični pozdravljali se;
 Srečo voščili si, hvalo dajali,
 Polno veselja bo naše srce.
 Bodi pozdravljena večna dežela!
 Oh da bi srečno med svoje nas vzela!“

K o n e c.

Kranjc, tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava;
Išče te sreča, um ti je dan,
Najdel jo boš, ak' nisi zaspan.

Val. Vodnik.

1. Pridiga po pridigi.

Neka žena je šla od pridige domu. Med potjo jo sreča neki gospod in jo vpraša, če je že minula pridiga. „Ni še“, odgovori žena. „Zakaj pa“, vpraša gospod dalje, „gre toliko ljudi iz cerkve, če še ni pridiga pri kraju?“ „Ker je pridigar“, pravi žena, „že s prižnice šel“. Gospodu se tako govorjenje čudno zdi, zato nekoliko rečno reče: „Kako, da bi še ne bila pridiga minula, ako je že pridigar prižnico zapustil?“ Žena mu zdaj stvar natančneje razloži in pravi: „Pridigar je sicer nehal govoriti, toda pridiga še ni pri kraju; ravno nasprotno, zdaj se še le prav za prav prične, kajti ljudje morajo pridigo, ki so jo slišali, s seboj vzeti domú in jo spolnovati“. Kaj ne, da je bila to jako modra beseda; ta žena ni imela slame v glavi.

Če pa že to velja o vsaki navadni pridigi, da je bila le tedaj v resnici dobra in koristna, ako se spolnuje; kaj hočem pa še le reči o tako dolgi pridigi, kakor je ta-le moja? Kaj bom rekel? — to, da je bilo zastonj vse, kar je bilo najprej moja misel, potlej moje pisanje in naposled tiskana knjiga tu pred teboj — vse to zastonj, ako se ne spremeni v dejanje! Vedi toraj, dragi prijatelj, ki si imel toliko potrpežljivost z menoj, da si do tu sem prebral, vedi, da zdaj še-le pride za te poglavitna reč na vrsto — spolnovanje, dejanje! Kajti brez tega, še enkrat zatrdim, bil bi zastonj ves moj trud, zastonj pa tudi tvoje branje. O nikar; prijatelj, nikar mi ne stori tega, da bi to-le knjižico kakor kako povestico prebravši v kot vrgel ter se nikdar več ne zmenil za-njo. Ne stori mi tega, marveč spoštuj naslov in sprejmi jo res kakor nekakšno pridigo — besedo Božjo, ki je vsem ljubim Slovencem namenjena, želeč jim časno in večno srečo. Pridiga sama pa je le nauk; pridiga po pridigi naj bo dejanje, kakoršno ti more zagotoviti pravo stalno srečo. Zato pridenem dolgi pridigi še primeren konec, ki naj opominja k spolnovanju in dejanju.

2. Trojna podlaga naše sreče.

Vsako količkaj imenitno dejanje pa se naslanja na trojno zahtevo, na trojni pogoj, ki je povedan v teh-le treh besedah: znati, moči, hoteti. Treh reči potrebuje toraj tudi prevažno delo, ki ga zovem „kovanje sreče“: znanja, moči, volje; le ta trojna oblast more srečnega človeka obdržati v sreči, nesrečnega pa zopet do sreče privedi. Vse troje skupaj! — eno brez drugih dveh ne opravi nič. Mnogo ljudi je nesrečnih, ki bi bili po svojih okoliščinah lahko prav srečni, pa ne vedo, po kateri poti bi šli za srečo, ali pa se nočejo na pravo pot podati, če tudi jo poznajo. Morebiti mi bo kdo še tretji slučaj brž pridejal, češ da je tudi dokaj taci, ki bi pač radi bili srečni in tudi poznajo dobro pot do sreče, pa ne morejo dospeti do nje. Pa tem nasproti sem že precej v začetku razodel svoje stališče ter rekel, da popolne in stalne sreče tu na zemlji ne more doseči noben človek, a gotovo stopinjo sreče si utegne pridobiti sleherni, in sleherni more še srečnejši biti kakor je zdaj, ako si hoče pametno prizadevati.

Zatoraj brez drugih razgovorov kar naravnost vprašam: Ali se dajo pri nas Slovencih zvršiti ti trije pogoji, ki vzdržujejo človeško srečo? O pa še kako! Naj namesto mene odgovori naš pesnik, ki je že pred sto leti Slovence tako dobro poznal kakor malo kdo — slavni Vodnik:

Kranjc, tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava;
Išče te sreča, um ti je dan,
Najdel jo boš, ak' nisi zaspan!

Tu sicer Vodnik govori v prvi vrsti o Kranjcih, a ker sreča ne pozna onih mej, ki jih rišejo in pišejo zemljemerci, lahko obračamo njegovo sodbo na vse Slovence sploh. Jako lepo je popisal v teh kratkih besedah trojni pogoj naše sreče: 1.) Slovenec more srečen biti, ako le hoče, ker njegova domovina je po svoji legi tako lepa in po raznih pridelkih tudi toliko rodovitna, da ga „sreča išče“, — za njim hodi ter želi v njegovi hiši bivati, če le sam ni tak tepec, da bi jej vrata zapiral. 2.) Pa tak tepec Slovenec ni, marveč Bog ga je obdaril z obilnimi talenti: lahkotno se nauči tujih jezikov, umetnij . . . doktorstvo si pridobiti mu je igrača . . . zakaj bi se pa ne naučil srečen biti? O, tudi za srečo mu je um dan! 3.) Slovenec toraj mora srečen biti, ako le resno

hoče, ako le ni zaspan. Le ta-le slednji pogoj me nekoliko skrbi in menim, da tudi tebi največ preglavice dela, kaj ne?

Vendar oglejva si nekoliko natančneje te zlate Vodnikove besede. Malo starikaste so res in že nekoliko zarujavele; a če si jih razloživa in vsako posebej pri svetlem pogledava, bova videla, da so iz pravega zlata. Še iz starega zlata jih je skoval naš Vodnik in nekteri trdijo, da je staro zlato bolje memo novega, ker se zdaj že toliko ponarejenega blaga za pravo prodaja, da je opravičena skrb, kaj ko bi se še zlato kje ponarejalo? Toraj je dobro v stare poštene čase nazaj segati.

3. „Tvoja zemlja je zdrava.“

Ne vem, ali si tudi ti tak ali ne; pa jaz ti kar odkritosrčno povem, da imam do svoje domovine toliko ljubezni, da bi jo čislal in ljubil in hvalil tudi tedaj, ko bi ne bila tako krasna, kakor je. Upam, da mi bo ta opravičeni ponos vsakdo rad priznal (oziroma odpustil), saj je to po vsem svetu tako — pa še v drugače večji meri. Kdor je nekoliko svoje pete prestavil čez meje in opazoval druge narode in videl in slišal, kako zeló so domoljubni, se bo gotovo povrnil z gorkejšim srcem in če je slučajno poetičnega duha, utegne še za zamero prositi rekoč: „Ljuba moja domovina, odpusti mi, da te do zdaj nisem tako iskreno ljubil, kakor drugi narodi ljubijo svoj dom; odpusti mi, da nisem bil tako ponosen na te, kakor so drugod ponosni na nepozabljivi kraj svoje zibelke; saj imaš tudi ti toliko lepega, toliko krasnega . . .“

O gotovo, lepa, krasna je naša domovina. Celó tujci, ki jo prihajajo gledat od raznih krajev, ne morejo se dovolj načuditi njeni lepoti in krasoti.

Sava teče po ravninah,
Drava dere po pečinah:
Glej povsod spomladni cvet,
Zemeljski raj je na pogled!

Tam kjer Soča v blagem kraju
Vije se — podobnem raju:
Tamkaj žlahtne trtice
Venčajo goričice.

Gorotan, Primorje, Krajna,
Z njimi Štajer — zemlja s'jajna,
Dom rodu so slavskega.

Po vsej pravici toraj se smeš tudi ti navduševati s pesnikom za prelepo domovino svojo rekoč:

Jaz vem za deželo, prelepo slovi,
Vsak kdor jo pozna, jo visoko časti;
Slovensko deželo v mislih imam,
Nikoli dovolj je hvaliti ne znam.
Zatoraj, zatoraj resničo povem,
Slovenski deželi enake ne vem!

Ako si, predragi prijatelj, te tukaj le hitro in površno omenjene lepотиje naše domovine v spomladnem ali poletnem času z raznih višav ogleduješ ter se dalje časa oziraš po naših zelenih travnikih, rodovitnih poljih, vinskih gorica, po gozdih, po naših hribih in planinah: ti bo solza veselja priigrala v strmeče oko, ako imaš veselje in utis za krajevne lepotti in globoko domovinsko čutilo!

Toda — toda tudi britka, prebritka žalost bo prevzemala tvoje rahločuteče srce, ako se spominjaš, da po teh tako lepih krajih hodijo ljudje mladi in priletni, kateri niso srečni: Slave sinovi niso vsi srečni, Slave hčere niso vse srečne!!

Oh, premnogi so zamotani v sramotilne strasti in hudobije ter niso vredni, da bi hodili po takih tleh, — niso vredni, da

Žárneje tu solnce sije,
Vetrič bolj hladan pihlja;
Bolj zeleno žito klije,
Bolj prijazno vir šumlja.

Kako sramoti našo prelepo domovino n. pr. čedalje bolj se razširjajoča pijanost, zlasti žganjska! kako onečastuje njene kraje divja surovost in neugnana, predrzna in bojevita ošabnost zlasti nekterih mlajših ljudi, da molčim o hudobiji, ktera bi se po zahtevi sv. pisma med poštenjaki še imenovati ne smela! Kako se skruni miloglasni naš jezik z razbrzdanim preklinjevanjem ter z nečednim govorjenjem in prepevanjem! Kako zeló na kvar naši ljubi domovini — o kolik madež je tudi verska mlačnost ali celó nasprotnost mnogih učenih glav!

Ne tolikanj „polje, vinograd, gora, morje, ruda, kupčija“ bodi ponos naši domovini, marveč blaga, plemenita srca!!

In hvala Bogu, velika tolažba blagočutnemu domoljubu je po drugi strani to, da je še mnogo — več kakor po drugih deželah — ravno po slovenskih pokrajinah še blagih, preblagih src, — dobrih, predobrih duš v vseh vrstah človeške

družbe; da je še mnogo plemenitih ljudi nizkega in imenitnega stanu, ki so tako vzvišenega duha, tako čistega značaja in premilega srca, da nam je veselje z njimi občevati, za prijatelje jih imeti, da se nam grenke solze uderó, kedar se moramo ločiti od njih.

Vprašam najprej vas, dragi moji sobratje in sodelavci v vinogradu Gospodovem, ki najbolj poznate in čutite srečo in gorje svojega naroda, povejte mi, ali ne poznate (ali ste že vsaj poznali) veliko takih plemenitih src? V vsakem kraju je gotovo še vsaj nekaj blagih družin, v resnici dobrih hiš, bolj ali manj podobnih rajski hišici v Nazaretu, kjer je bivala najsvetejša pa tudi najsrečnejša družina na svetu, Jožef in Marija s premilim Detetom Božjim. Še se nahajajo srečne družine, ki te tri presrečne posnemajo, hiše, v katerih bivajo dobri stariši, nedolžni otroci, zanesljivi posli: še je mnogo v resnici dobrih Slovencev! S prstom vam jih ne morem pokazati, — mnogi so kakor vijolice skriti, kakor samotne lilije; popisati vam jih tudi ne morem po vseh njihovih lepih in hvalnih lastnostih. Vendar en naslov poznam, ki jim popolnem pristuje, in za eno besedo vem, ki utegne ob kratkem naznaniti njihovo visoko ceno. Beseda ta je bila v pričujoči knjižici že mnogokrat imenovana. Ta biserna beseda je „blag“ — gotovo korenika našemu preljubeznivemu klicu „blagor“ ali „blagor se ti!“ O koliko ima v sebi ta mala, kratka in krotka besedica „blag“!! — Človek po Jezusovem nauku izrejen in olikan, ki ni lakomen in zapravljiv, ki ni ošaben in zvijačen, ki ni sebičen in nevoščljiv; človek, ki je drugim enako dober in pravičen kakor sam sebi, večkrat celó drugim boljši: sam sebi oster, drugim mil; človek, ki je čistega, krotkega, mirnega in priprostega srca, potrpežljiv v nadlogah in križih, delaven in vnet za vse dobro, — ob kratkem: človek brez hudih strasti, le pravice lačen in žejen in, kar pri takih se leskečih lastnostih ne more izostati, vesel, jasnemu spomladanskemu dnevu enak, podoben otroku, ki gre od prvega sv. obhajila — tak človek je — **blag človek!** In blagor mu, v katerem koli stanu je, srečen je brez dvoma že tukaj v solzni dolini, presrečen bo, ko se preseli v rajsko veselje!

Ali poznate, še enkrat vprašam, ali poznate kaj takih srečnih ljudi? Mnogi so že s sveta šli pred nami: to so pred vsem svetniki in zveličani v nebesih, naši preblagi bratje in sestre v raj. In ne le samo v starodavnih časih, ampak še o našem času so umrli nekteri tako blagi, da smo jim

odkritosrčne solze točili na grobu. Tudi še zdaj, kedar se jih prav živo spominjamo, se nam milo stori po njih; in kedar se kaj zmenimo o njih, tako radi pristavimo: „O, kako blagi so bili!“ Celó nasprotniki si ne upajo jim odrekati spoštovanja. Čudeč se bi s pesnikom vpraševali: „Kdo je mar?“ In ker naj se sploh slava še-le po smrti razglašuje, bi z njim odgovorili:

„Kedar grob nemilo zine,
Angelj čist na svetu mine . . .
Ta pobožen korenine
Je slovenski oratar.“

K tem pa, ki so še na zemlji, kako radi prihitimo, kako nekako lahkotno in kratkočasno nam je pri njih; zdi se nam, kakor bi sami boljši postajali po njihovem zgledu.

4. „Um ti je dan.“

Da toraj niso Slave sinovi vsi srečni in Slave hčere ne vse srečne, prihaja zlasti odtod, ker imajo sicer pamet, pa je nočejo rabiti: nočejo spoznati, kje jih sreča čaka — išče; so kovači in kovačice, ki poskušajo kovati srečo, pa je ne znajo, marveč vse tako narobe obračajo in ravnajo, da se jim mora skaziti in potlej na podrtiji svoje sreče zdihujejo in jadikujejo, kakor nekdanj Izraelci pod vrbami poleg Babilonskih vodá, ker so si v svojih lepših dneh z nepokorščino tako pridno šibo spleтали in namakali, s katero so bili zdaj tako občutljivo in sramotno tepeni.

O koliko jih je, ki si sreče iščejo, pa se tako obnašajo kakor tisti „Ribničan“, ki je zgubljenega konja iskaje baje rekel: „Vem, da je v le-ti dolini, pa grem raje še v le-ono pogledat, morda je sosed kakšnega zgubil!“

Čudno je res, da narod, ki je sicer tako nadarjen, ki se toliko raznih in težkih reči lahko nauči, bi se pa najvažnejše reči ne mogel navaditi, namreč — srečen biti! Človek bi mislil, da so Slovenci po svoji bistrournosti in dobrosrčnosti kakor rojeni za srečo, saj se poje o njih:

Bister um, dušic krotkost
Ste zmed drugih njih lastnost.

Na, zdaj jih je pa toliko, ki se sreče iskaje tako neumno vedejo! Sreča jih išče, gre za njimi; oni pa, kakor bi bili slepi in gluhi, jo urno mahajo ravno v nasprotno stran ter hitijo tje, kjer bi lahko vedeli, da ni sreče ampak pogin.

O nespametni! ali ne veste, da je nam Bog zato prižgal uma svitlo luč, da si svetimo z njo, ne pa, da bi jo z mernikom pokrivali in po temi nesreče tavalili in slednjič pritavali v večno brezdnost? Ali hočete, da naj bi še k nam prišel kak takšen staroveški modrijan, kakor je bil tisti glasoviti Dijogen, ki je o poldne pri solnčnem svitu po sredi trga z „laterno“ hodil in modrih ljudi iskal? Prijatelj, kaj ti vendar pade v glavo, da hodiš sreče iskat po tistih brlogih, kjer se grde strasti šopirijo: napuh, lakomnost, nečistost, požrešnost, jeza itd. Tukaj je ni! Sreča je v tisti prelepi dolini, po kateri cvetó lepe krščanske čednosti: čistost, ponižnost, krotkost, miroljubnost, gorečnost itd., ali kakor so rekli ranjki Slomšek: „V srcu nedolžnem je sreča doma“.

Ves svoj nauk o sreči toraj najložje povzamem, ako rečem z Gospodom: „Iščite najpoprej Božjega kraljestva, vse drugo vam bo privrženo“. Kje in kako pa hočemo iskati Božjega kraljestva? Tudi na to vprašanje je nam Gospod odgovoril. Nekikrat so ga namreč farizeji vprašali: kdaj pride kraljestvo Božje? Jezus pa jim je odgovoril, ne tolikanj kdaj, ampak kako bo prišlo, rekoč: „Božje kraljestvo ne pride s svetlostjo; tudi ne poreko: Glej! tukaj je, ali glej! tam je. Zakaj glejte! Božje kraljestvo je znotraj vas!“ Kdor se hoče Božjega kraljestva prepričati, naj si ga sam v srcu ustanovi — naj vestno po sv. veri živi; zunaj ga ne bo nikoli videl, ako ga v srcu nima. Nihče mu ga ne more pokazati s prstom rekoč: Glej! tukaj je, ali tam je, ker nima tacega očesa, da bi ga mogel videti. Tako je bilo o Kristusovem času, tako je bilo vsa poznejša stoletja, tako je še dan današnji. Farizeji so videli čudeže, kraljestva Božjega pa niso videli, ker so mu svoje srce trdo zaprli. Sedanji neverci in krivoverci vidijo cerkev in njene zmage in njene svetnike, tudi čudeže gledajo, ki se še zmiraj godijo v Jezusovem imenu, kraljestva Božjega pa ne vidijo, ker ga nimajo v srcu!!

Prav tako smem govoriti tudi o sreči. Zastonj se oziraš po sreči, nikoli je ne bodeš videl, ako je nimaš v srcu. Mogoče, da kdo ogleduje, in drugim razkazuje svoje grajščine in posestva, svoje palače, bogatije in lepote, — a sreče ti ne bo mogel pokazati, ako je nima v srcu. Ako je srce nezadovoljno, mu ves svet ne more dati zaželene sreče. Iskanje Božjega kraljestva in iskanje prave zemeljske sreče je v tako tesni zvezi, da se eno brez drugega ne more najti. Če tedaj

Kristus čaka pred vratmi tvojega srca in trka rekoč: „Moj sin, moja hči! daj mi svoje srce!“ — bo gotovo tudi sreča precej za njim prišla in bo tudi potrkala na ravno tista vrata in bo rekla: „V srcu, v katerem Jezus veselo biva, tam je tudi moje najljubše stanovanje; srce! bodi ti zvesto Jezusu in jaz — sreča — bom tebi zvesta!“

Pa dovolj o tem; menim, da mi ni treba še enkrat ponavljati, kar sem že tako obširno razlagal; upam, da me vsak lahko razume, kdor hoče: razne strasti in zlobnosti je treba najprej iz srca potrebiti in potlej očiščeno srce še s krščanskimi čednostmi olepšati. To je vse, kar moremo storiti, da si zagotovimo toliko sreče, kolikor je je v tej solzni dolini mogoče: popolne sreče pa tukaj ne bomo našli, ker jej je izvirni greh tla spodbil. O da bi le ljudje hoteli spoznati!

Menim, da ravno ta nauk nam je hotel zatrditi pesnik v prelepih besedah:

Zemlja cvetna je dolina
Njemu, ki živetí zna.

In pa:

Nespametno ljudstvo, čemu je tvoj stok?
Na delo! ne drži mi križema rok!
Povrni se samo v prvotnost nazaj
In našlo povsodi prvotni boš raj!

5. „Ne bodi zaspan!“

Da, na delo! To je tretji, pa najtežavnejši pogoj naše sreče. Um in spoznanje tu še ne zadostuje; treba je trdne volje. Brez trdne volje, ki je podlaga vsakemu dejanju, ti vse drugo ne bode pomagalo čisto nič. In kakor je rekel veleučeni svetnik angeljski Tomaž Akvinski svoji sestri na vprašanje, kaj naj stori, da pojde v nebesa, te le pomenljive besede: „V nebesa prideš, ako hočeš“; ravno tako moram tudi jaz tebi reči: „Srečen boš, ako hočeš biti“. Tembolj smem tako govoriti, ker sem dokazal, da pot v nebesa drži skoz kraljevino zemeljske sreče.

Vedeti pa storiti, o to ste dve jako različni stvari: Oči naše dalje vidijo, kakor nas noge poneso; um naš več rzsodi, kakor pa srce hoče ubogati. Vendar tudi srce bi semtertje še kaj rado; a telesnost je preslaba. „Volja je dobra, meso je slabo“, pravi Zveličar sam. Kaj resnične so v tem oziru besede slavnega angleža Shakespeare-a (Šekspira): „Ko bi bilo storiti tako lahko kakor vedeti, kako se stori prav,

kapelice postale bi bile cerkve, ubožne kočee pa knežje palače. Tisti je dober pridigar, kateri svoje lastno opominjevanje spolnuje. Ložje jih dvajset učim, kaj je dobro storiti, kakor bi bil sam le eden izmed dvajseterih, ki bi svoj lastni nauk spolnoval.“

Lepi nauki, ki vam jih podaja moja „dolga pridiga“, niso nič drugega kot svitla bakla, ki vam pot kaže. Toda, če bakla še tako žarno sveti, nič ne pomaga: sami se morate ganiti, sami nogo vzdigniti, ako hočete dalje priti; sami morate plezati, ako se hočete povspeti na višino; sami se morate dobro zaleteti, ako hočete srečno preskočiti strme votline in brežne zapreke. Srečo boš našel, ako nisi zaspan!

Edina moč tedaj, ktera te privede z Božjo pomočjo do večnega veselja nebeškega in me m o g r e d é tudi do časne sreče. je t v o j a — t r d n a — n e p r e m a g l j i v a — n e u p o g l j i v a — j u n a š k a — v o l j a ! !

Voljo svojo v dobrem utrditi in do konca trdno in stalno ohraniti: to bodi častna in resna naloga tvojega življenja do zadnjega zdihljeja! In ne izpustim te, dokler ti še tega zadnjega, najpotrebnejšega nauka vsaj po nekoliko ne razložim in zatrdim ter ne nasvetujem najpripravnejših p r i p o m o č k o v, s kterimi si moreš svojo voljo tako utrditi, da bode v vseh okoliščinah pokorna tvojemu modremu umu, ki si je izvolil voljo Božjo za edino ravnilo in pravilo tvojega življenja.

Dvojnih pripomočkov ti hočem v ta namen nasvetovati: n a t o r n i h in č e z n a t o r n i h, ter tako naštetih, kakor mi ravno pridejo na vrsto in pod peró.

1. Na začetku je sploh največ ležeče, toraj tudi tukaj. Pri zgubljenem sinu, ki je bil z zlobnim življenjem zabredel v največjo nesrečo, bil je začetek rešenja in sreče v tem, da je v s é š e l. Čudna pa jako pomenljiva je ta beseda „v s é je š e l“. V kratkem rečeno pomeni to le: U s t a v i l se je na svoji poti, po kateri je do zdaj brez premisleka dalje dirjal v svojo pogubo, in ta prestanek je porabil v to, da se je z u m o m in s r c e m nekoliko ozrl n a z a j in n a p r e j. Ko je v mislih pregledoval dosedanje pot, ga je v srce zbodlo in milo se mu je storilo zaradi tolike nespameti; ko se je pa v prihodnost ozrl in spoznal, da m o r a p o g i n i t i, ako nadaljuje to nesrečno pot, je v tem hipu osnovala njegova volja že stalen „spored“ ali „program“ za bodočnost, po domače t r d e n s k l e p. Junaški sklep odločne volje ga je spravil na pot in srečno privedel k očetu. Srečno kesanje mu je reklo „stoj!“ trdna volja mu je zaupila „nazaj!“

Prvo bo tedaj tudi za te, da „v sé greš“, da resno prevdariš in spoznaš, kaj ti je do zdaj srečo kalilo in kazilo, in spoznavši svoje napake nemudoma nastopiš drugo pot in pričneš pravo, temeljito poboljšanje. Ako hočeš, si še lahko zapišeš v pratiko začetni dan svojega temeljitega poboljšanja, da boš lahko pozneje v življenju in večnosti obhajal slovesno obletnico svojega prenovljenja ter lahko z veselim srcem porečeš n. pr. tako-le: Sv. Pavel se je spreobrnil 25. prosinca pred osemnajst sto leti na cesti proti Damasku; postal je potem najslavnejši mož cerkvene zgodovine in je skušal nepopisljivo tolažbo v sredi trpljenja in britkosti in zdaj uživa nedopovedljivo veselje na veke; jaz pa sem uložil temeljni kamen svoje sreče v letu 188. meseca dne . . v

2. Tak dober začetek je že velika reč, a vse še ni, ampak je le, kakor beseda pove — začetek. Glavna reč, kakor povsod, je tudi tukaj: neomahljiva stanovitnost do konca. Ravno to je zapreka, ki se najtežje premaguje. Človek je revež, ki se spreminja kakor lunin obraz, zdaj je poln ognja in vneme za vse dobro, pa kmalu mu začne spet prvotni plamen ugasovati; podoben je spomladanskemu vremenu, ki je zdaj lepo zdaj spet grdo, kakoršen veter potegne; primerjati se dá morju, ki se vsak dan nekaj časa tako ponosno vzdiguje, pa kmalu spet pojema in upada. O, dolgo časa dober in toraj — srečen biti je velika in težka umetnost; kaj pa še, čedalje boljši in srečnejši postajati?!

Da bo dobro pričeto delo dobro napredovalo, treba je v prvi vrsti dobro voljo podpirati z dobrim in trdnim sklepom; kajti trdni sklep je skoro edina šiba, ki jo more človek sam v roke vzeti ter samega sebe z njo priganjati k dobremu.

Pa en sam tak sklep ne zadostuje; veliko jih mora biti in sicer veliko gledé reči same in gledé časa.

V prvem oziru si je treba splošni sklep (n. pr. „poboljšati se hočem, srečen hočem biti“ itd.) razdeliti v več posameznih sklepov, ki natanko določujejo, kaj je storiti še danes, ta teden, ta mesec Vseh napak naenkrat se znebiti in v vseh rečeh nemudoma se poboljšati, je slabotnemu človeku nemogoče. Toraj je treba deliti in polagoma popravljati napako za napako in polagoma si prisvojevati čednost za čednostjo, kakor si polagoma ptiček znaša in gradi tako lepo in umetno rahlo gnjezdice.¹ Znana je dogodba onega

¹ „Petit à petit l'oiseau fait son nid“ pové tako lepo francoski pregovor in že stari latinci so imeli praktično pravilo: „Divide et impera“

očeta, ki je pred smrtjo dal sinovom butaro palic razlomiti. Cele butare zvezane nobeden ni mogel prelomiti. Toraj ukaže, naj butaro razvežejo in palice posamič prelomijo. Hej, kako je šlo zdaj urno, hrst! hrst! — v malo trenutkih ni bilo nobene palice več cele. Tako moramo tudi mi sovražnike svoje sreče polagoma vsakega posebej poprijemati in končevati. Kakor moder vojvoda dela, — najprej moramo zagrabit i sovražnika tam, kjer nam je najbolj nevaren.

Gledé časa pa je ta nadloga, da se dobri sklep tako lahko pozabi. Ni je pa lahko bolj ničeve reči, kakor je pozabljeni sklep. Kristjan s pozabljenim sklepom se mi zdi kakor vojščak z nabito puško, ktero je pa — zgubil ali doma pozabil! Zdaj naj se pa s praznimi rokami brani in sovražnika premaga! — S takimi pozabljenimi sklepi, pravijo, da je proti peklu tlak narejen; taki pozabljeni sklepi so pa tudi lahko lopatice, ki bodo grob skopale tvoji časni in večni sreči. Ne pozabiti, ampak zvršiti je treba dobre sklepe!

Da naš dobri sklep ne bode tako lahko pozabljen, ga moramo zopet v tem oziru razdeliti v veliko sklepov. To se pa najložje doseže s tem, da se dobri sklep g o s t o k r a t p o n a v l j a. Skušeni dušni voditelji nam še posebej nasvetujejo, da naj si eno reč, v kateri se hočemo najprej popboljšati, izmed drugih posebej odberemo za en teden ali po potrebi tudi še za več, ter vsaki dan po enkrat ali dvakrat vest sprašamo v dotični zadevi; in ako smo kterikrat sklep prelomili, obžalujmo to omahljivost in še krepkejši sklep storimo, da se bodemo prihodnji dan bolj junaško vojskovali. Pri tem se lahko, da pojde gotovejše, posamezni vspehi ali nevspehi tudi zapisujejo. Pred vsem pa le srčnosti in poguma nikar ne zgubimo, ko bi bili tudi v začetku kterikrat premagani!

Poleg tega se priporočajo še nektera druga sredstva, ki naj branijo, da se sklepi ne pozabijo. Kako pa delamo v drugih vsakdanjih rečeh, katerih nočemo pozabiti? Zapišemo si jih na tak kraj, ki nam je večkrat pred očmi, naredimo si vozec v žepno ruto, naročamo zvestim prijateljem, naj nas opomnijo itd. Delajmo enako tudi v dušnih zadevah ter v prevažni zadevi svoje sreče! Zapišimo si svoj dobri sklep v kratkih besedah, če treba, večkrat, denimo si ga v knjigo, ktero gostokrat rabimo, v svoj zapisnik, dnevnik, na mizo, kjer pišemo, delamo; naredimo si tako znamenje na prst, na obleko, ki nas bo opomnilo itd.

— „razdeli in vladaj!“ t. j. razkroji in razdeli si težko reč in kos za kosom jo obdelui — in bodeš jej kos.

Neki višji častnik je nosil na kazalcu leve roke črno nit v podobi prstana gosto ovito. Njegov sopopotnik drzne se vprašati ga, kako da tako odlična oseba nosi tak prstan? Častnik mu smehljaje se odgovori: „Nič se ne sramujem, vam razodeti, da takošen prstan nosim zato, da se sam na-se opozarjam in samega sebe opominjam. Dobrohotni prijatelji so mi rekli, da sem presvojeglaven in prevroček krvi, t. j. da s preveliko vremo le svojo trdim, drugih mnenje pa zaničevaje zametujem, ako se mi zdi mojim mislim nasprotno. Trdno sem sklenil te razvade se odvaditi in da bi tega sklepa ne pozabil, nosim ta prstan“. — Na novo vprašanje: „Zakaj pa v ta namen ne nosite drugačnega manj „vpijočega“ prstana n. pr. zatega?“ odgovori: „Ker so zlati ali sreberni prstani že tako navadni in vsakdanji, da bi s takim ne dosegel svojega namena“. — „Ste pa li tako svoj namen dosegli?“ je nadaljno vprašanje. „Prav popolno še ne“, odgovori častnik, „slabe razvade se ne odložijo tako hitro; vendar je že dokaj boljše; in v nekterih mesecih upam premagati svojo napako“.

Sam sem poznal nekega za vse dobro jako vnetega mladenčca, ki si je prizadeval, molitev dobro in zbrano opraviti. Da bi svoj dotični sklep natančno spolnoval in vedno svoje misli na molitev obračal, položil je na tisti prostor, kjer je navadno molil, kako prav „čudno“, nenavadno podobo. Taka nenavadna podoba ga je imela vsikdar pred molitvijo in tudi med molitvijo opominjati, naj le na molitev obrača svoje misli. In pomagalo je. — Nekemu drugemu je prav zdatno pomagalo, ako je v skušnjavah pogledal sliko svojega spovednika, ker ta ga je prav živo opomnila trdnega sklepa: „Rajše umreti, kakor še kterikrat . . .“

Pri vseh takih in enakih pripomočkih pa je treba večkrat preminjati, kajti s časom se ene reči tako privadimo, da nima več zdatnega vtisa do nas. Ura budilka z glasnim ropotanjem le nekaj časa zanesljivo budi zaspanca, a polagoma se je tako privadi, da mu prav zastonj zadržda in zaropoče ob določeni uri.

Človek mora biti jako prekanjen do samega sebe, da se zna prav voditi. A tudi drugim naj radovoljno prepusti, da ga priganjajo: prijateljem in sovražnikom. Prijatelje prosimo, naj nas opomnijo na naše napake in slabosti; sovražniki pa že to sami storijo, le poslušati jih moramo, ker ti nam resnico bolj radi in bolj na debelo povedo.

3. Svojo voljo utrditi in jo ubogljivo storiti, nam zlasti pomaga premagovanje in zatajevanje samega

s e b e. Vse zahteve, ki sem jih v dosego naše sreče naštel in opisal v tej knjigi, se dajo vspešno spolniti le po premagovanju in zatajevanju. Najslavnejši učenci, ki so ljudi napeljevali k svetosti in popolnosti, so v enomer ponavljali: „Premagaj se, premagaj se!“ Tudi sv. cerkev želi pri svojih otrocih ravno s tem dobro voljo utrditi, da jim zapoveduje o posebnih časih tudi dovoljenega veselja se zdržati in ob odločenih dnevih se postiti ali vsaj nekterih jedil se zdržati.

Besede sv. pisma: „Dobro je človeku, če nosi jarem od svoje mladosti“, vedno potrjuje skušnja v življenju. V tistih hišah, kjer smejo otroci samopašno živeti, kjer se jim vse dovoljuje, se ne bode dolgo ohranilo blagostanje, čednost in sreča. Najsrečnejše ljudi nahajamo tam, kjer so bili od začetka vajeni ubogati, v tihoti in zmernosti živeti in se odreči vsemu, kar je grešno ali kar v greh napeljuje, kjer so se celó prostovoljno vadili v zatajevanju ter si premnogokrat odrekli tudi take reči, ktere so jim bile dovoljene, da jim je tem ložja zmaga v prepovedanih.

Toraj stariši, odgojitelji, ako želite svojim otrokom in gojencem res prave sreče, navadite jih zgodaj pokorščine, zatajevanja, premagovanja! In ti blagi čitatelj, če želiš sam sebi dobro, premaguj se! Ako se premagaš in si odrečeš kak izlet, ki se ti nevaren zdi, kako veselico, ki bi utegnila škodovati tvojemu srečju, kako uživanje, ki bi utegnilo škodovati tvoji duši, kako pridobitev, ki bi ti vest ranila: boš videl, stoterno ti bo to premagovanje poplačano s srčno zadovoljnostjo že tu na zemlji. Kakor je žlahtna rožica čednosti s trnjem obdana, tako je tudi prava in stalna sreča obdana z nekim bodičevjem in le kdor zna tega premagati, se mu pokaže v vsej svoji lepoti in prijetnosti. Premagaj se večkrat tudi v dovoljenih rečeh, da se ti bo ložje premagati v prepovedanih; naloži si večkrat kako prostovoljno pokoro, če tudi kaj malega, pa tem pogostnejše! Da se ti bo bolj sponeslo, naredi ob enem kak dober namen rekoč: „Iz ljubezni do tebe, moj Jezus! Tebi na ljubo, presveta moja mati Marija! Naj bo za moje grehe, naj bo za duše v vicah“ itd. Tako malo pa pogostno premagovanje in zatajevanje bo močno močno utrdilo tvojo slabotno voljo, dajalo ti bo obilno notranjega veselja: postal boš značaj — srečen značaj!

4. Vendar lahka reč to ni, samega sebe prenarediti in svojo omahljivo voljo toliko utrditi, da v dobrem stanovitna ostane. Treba je k temu mnogo truda, obilne vaje. Da ti prehitro pogum ne upade, hočem ti v zgledu iz po-

ganskih časov pokazati, v kakošni zvezi so neprestane vaje s trdno voljo in z bliščečim vspehom.

Demosten je bil, kakor znano, pri Grkih najslavnejši govornik, in ne vem, da bi ga bil kdo kaj prida prekosil v govorništvu izmed vseh govornikov, kar jih je kedaj slovelo v starih in novih časih po vesoljnem svetu. In kako je mož prišel do tolike slave? Poslušajte! — Prvi nastop njegov v javnosti je kaj malo obetal za prihodnost. Glas mu je bil slab, izgovarjanje neukretno, in sape mu je zmanjkovalo: poslušalci so se mu smejali! Ves pobit pride domu in sklene, da se ne bode nobenkrat več javno pokazal pred občinstvom. Vendar je bil med njegovimi slušatelji nekdo, ki je med obilico njegovih napak in nerodnosti zapazil nekatere iskricke njegovega silnega talenta. Ta ga obišče in mu prigovarja, naj nikar srčnosti ne zgubi. Demosten se dá res pregovoriti in še enkrat nastopi. Pa nič boljše se mu ne obnese govor, kakor prvikrat: popolnem mu spodleti. Otožen in osramoten zapusti oder in zbeži med splošnim krohotom občinstva v samotni kraj, da bi si nevoljo in žalost ohladil. Slučajno ga sreča Satir, takrat najslavnejši gledališni igralec v Atenah. Ta nevedé, kaj se je zgodilo, ga vpraša, zakaj je tako pobit. Ko izve vzrok njegove žalosti, ga tolaži in mu daja pogum, kolikor more, ter veli, naj mu kaj glasno bere iz Sofokla ali Evripida. Demosten bere. Zdaj pa vzame Satir knjigo in bere s takim povdarkom, preminjanjem v glasu in s tako prikupljivo zunanjo ponašo, da je imela stvar vse drugačno lice in je Demosten koj spoznal, česa mu manjka.

Nemudoma se loti težkega dela. Imel je jezikovo napako, da nekterih besedi ni lepo izgovarjal, sape pa tako malo, da še daljšega stavka ni mogel izgovoriti v enem tiru brez odmora. Kako temu v okom priti? Vsaki dan se vadi v deklamovanju; malih kamenčkov si dene v usta in gori pa doli gredé glasno deklamuje; večkrat gre — s kamenčki v ustih — navkreber deklamujoč. In glej! v kratkem času ne čuti pri izgovarjanju nobene ovire več. Celó k morju hodi in na bregu — ob času najhujših viharjev, obrnen proti bobnečim in šumečim valovom glasno poskuša svoje govore, da bi se privadil divjega šumenja nemirne množice. — Imel je tudi to slabo navado, da je med govorom eno ramo višje držal memo druge, kar je bilo zeló neprikupljivo in bi ga bilo utegnilo pri govoru ob ves vspeh pripraviti. Da bi tudi to napako popravil, dá si pri ozkem odru, kjer se je za govore pripravljaj, tikoma nad ramo narediti zbadasto železo,

da bi ga precej zbadlo, ako bi se v govorniški navdušenosti spozabil in po stari navadi ramo previsoko vzdignil. — Take trudapolne vaje so bile pa tudi obilno poplačane, ker po njih je postal to, kar sem prej o njem omenil — kralj govornikov.

Spoznaj tudi ti, kaj ti manjka za časno in večno srečo, pa — hajdi na delo!

5. Največ ti bodo pa do plemenite krščanske značajnosti — in po njej do sreče — pripomogli čeznatorni pripomočki naše sv. vere: beseda Božja, spoved, sv. obhajilo, občestvo svetnikov itd.

Beseda Božja je že brez števila ljudi spremenila, oblažila, osrečila. Sv. Pavel jo imenuje „na dve strani brušen meč“. Res, na dve strani brušen meč je beseda Božja, ker oblastno in neprizanesljivo na dve strani seka; vojskuje se zoper pregreho in brez miru in pokoja dela za sveto čednost. Če vidite še ktereга zlobnega in zato nesrečnega človeka, vedite, da ta ne posluša besede Božje ali je pa ne spolnuje. Da se bo toraj utrdila tvoja volja, da postaneš junaški značaj, rad poslušaj cerkvene govore in željno jih sprejemaj v svoje srce, da se boš mogel zvesto po njih ravnati; rad prebiraj dobre knjige, prelepe zglede junaške stanovitnosti svetnikov Božjih in dragih blagih značajev; vselej pa zapiraj vrata slabim in pohujšljivim spisom.

Še bolj blaži in osrečuje srce pogosto pa vredno sprejemanje svetih zakramentov. Saj že pripravljanje in zahvaljevanje je tako, da mora srce spremeniti in voljo utrditi: kaj pa še le moči sv. milosti Božje, ki jo sprejemamo v sv. zakramentih! Natančno spraševanje vesti, srčno kesanje in pa trdni sklep „raje umreti, kakor še kedaj Boga žaliti“ in potlej veselo zagotovilo in hvaležno čutilo, da je za nazaj vse popravljeno: kako to človeka povzdigne in podpre v dobrem! Povrh tega pa še vselej dobimo posebno pomoč v dobrem napredovati, kakor je dobil zgubljeni sin črevlje na svoje boste noge. Kako mora oblaževati sv. obhajilo vernega kristijana, ki se vredno pripravlja! Kamen bi moral imeti mesto srca, če ga tolika sreča — prihod Gospoda nebes in zemlje — nič ne boljša, nič ne osrečuje!

Po tem pa še občestvo svetnikov! Verni pogled na Marijo, na sv. Jožefa, na trume angeljev, ki se iz nebes na nas ozirajo, na milijone najboljših duš, ki so se nekda tako hrabro vojskovali in si toliko srečo priborili v nebesih, pa že tudi na zemlji bili srečni in zadovoljni: kakošen pa si, če

te to nič ne gine, nič k dobremu ne priganja, če ti nič sreče ne prinese?!

Lahko bi še mnogo pripomočkov naštel za kovanje sreče, pa zaupam, da si boš tudi še sam znal ktere poiskati, ki bodo ravno za tvoje okoliščine najbolj pripravi in koristni, saj si moder. Za me je pa zdaj skrajni čas, da končam.

S kovačem sem začel, sklenem pa z zidarjem, — s tisto prekrasno priliko, s katero je Zveličar sklenil svoj govor na gori: „Vsak tedaj, kateri sliši te moje besede in jih spolni, bo podoben modremu možu, kateri je sèzidal svojo hišo na skalo, in ploha se je ulila in prišle so vode in vetrovi so pihali in so se v tisto hišo uprli in ni padla, zakaj vstavljena je bila na skali“. — Vsak izmed nas se sme imenovati zidar; od rojstva do smrti, od zibeli do groba zida hišo svojega življenja. Vse posamezne misli in želje, vse besede in dela so posamezni kameni in kamenčki, ki se ukladajo v poslopje našega življenja in vsled tega tudi v poslopje naše sreče. Vse pa je na tem ležeče, da je celo poslopje zidano na trdna tla, na nepremakljivo skalo. To pa se bo le tedaj zgodilo, ako se vsaka naša misel in želja, vsaka beseda in sleherno delo naslanja na — Jezusov Božji nauk in se zatrdi z njegovo milostjo. Ako na Jezusov nauk zidamo hišo svoje sreče, se nam nikdar ne bode podrla; ne bodo je porušili viharji skušnjav in vetrovi nezgod tukaj na zemlji, in tudi ne stiske smrtne britkosti; ampak po viharjih smrtne ure in po britkostih sodnjega dneva vzdigovalo se bode na površju prelepega doma naše zemeljske sreče — neskončno krasno nadstropje večne nebeške sreče! Amen.

KAZALO.

	Stran
Opravičenje	3

V v o d.

1. Zlata doba	4
2. Je li sreča sedaj nemogoča?	5
3. Kje si ljudje sreče iščejo?	6
4. Kaj je sreča?	9
5. Najboljša pot do sreče	11

I. Blagor ubogim v duhu.

1. Denar	13
2. Bogatin	14
3. Lakomnost	15
4. Skopost	17
5. Zapravljivost	18
6. Revez	19
7. Človek je vstvarjen za delo	20
8. Delo je potrebno	21
9. Delo je koristno	22
10. Delo je razvedrilno in blažilno	24
11. Delo je zapovedano	25
12. Počitek	26
13. Ali so sedanje veselice pravi počitek?	27
14. Dvojno pravilo zastran dela in počitka	29

II. Blagor krotkim.

1. Premnogo ljudi si srečo krati z napuhom	32
2. Ponižnost	34
3. Častiželjnost	36
4. Zopet ponižnost	38
5. Jeza	40
6. Nekoliko zdravil zoper jezo	42

III. Blagor žalostnim.

1. Trojni vzrok naše žalosti	47
2. Kesanje	47
3. Kako nam je prejšnje zmote v prid obračati?	49
4. Nadloge	50
5. Kaj nam je v nadlogah storiti?	53
6. Potrpežljivost	54
7. Kaj nas utrjuje v potrpežljivosti?	55
8. Skrbi in nade	58
9. Najboljše orožje zoper skrbi	60
10. Presilne skrbi so — nespamet	61
11. Prisiljena žalost	64
12. Veselje	65

IV. Blagor pravice lačnim in žejnim.

1. Telesno in dušno zdravje	67
2. Strasti	70
3. Temperament	71
a) Vročekrvni temperament	72
b) Lahkokrvni	73
c) Težkokrvni	74
d) Hladnokrvni	75
4. Kako si moč temperamenta v prid obračajmo?	76
5. Še enkrat strasti	77

V. Blagor usmiljenim.

1. Ljudje nam srečo prinašajo ali pa odnašajo	83
2. Krščanska ljubezen do bližnjega	85
3. Blagosrčnost	87
4. Jezik naredi velike reči	92
5. Pravila za modro rabo jezika	93
6. Dobra dela krščanskega usmiljenja	95
7. Radodarnost na zemlji poplačana	97
8. „Mož beseda“	101
9. Dragoceno zrelo	104

VI. Blagor jim, kateri so čistega srca.

1. Najboljši in najobilnejši vir sreče	108
2. Kako spričuje zemlja srečo nedolžnosti?	110
3. Kako spričujejo nebesa?	115
4. Kako pekel priča?	122

VII. Blagor mirnim.

1. Mir in zadovoljnost — največji zaklad	129
2. Kaj je mir?	131
3. Mir z Bogom	134
4. Udanost v voljo Božjo	135
5. Angelj miru	142
6. Odločnost	147
7. Mirno srce	150

VIII. Blagor jim, kateri so zavoljo pravice preganjani.

1. Sv. vera — glavni vir tolažbe	151
2. Kristus nam je trpljenje zmanjšal in olajšal	152
3. Kristus nas je naučil trpeti	155
4. Kristus nam je trpljenje poveljal	160
5. Kristus nas po trpljenju boljša in k sebi vabi	164
6. Kristus nam bo trpljenje obilno poplačal	169

K o n e c.

1. Pridiga po pridigi	175
2. Trojna podlaga naše sreče	176
3. „Tvoja zemlja je zdrava“	177
4. „Um ti je dan“	180
5. „Ne bodi zaspan!“	182

